

15 Temmuz
Milli Iradenin
Zaferi
ARAŞTIRMA RAPORU

AK PARTİ
SOSYAL POLİTİKALAR
BAŞKANLIĞI

ARAşTIRMA RAPORU

15 Temmuz Milli İrade'nin Zaferi Araştırma Raporu

ARAŞTIRMA ve ÇALIŞMA EKİBİ

Başkan

Öznur Çalık

Araştırma Ekibi

Doç. Dr. Kemalettin Aydın

Doç. Dr. Hüseyin Tutar

Prof. Dr. Vedat Işıksan

Doç. Dr. Mehmet Hilmi Demir

Prof. Dr. Erol Göka

Asım Bilgin Bilgin

Bünyamin Esen

Sümeysra Uzun

Merve Çağlayan

İhsan Esen

Cem Gökmen Gökçe

Çalışma Ekibi

Doç. Dr. Kemalettin Aydın

Oya Eronat

Av. Salih Çağdaş

Ceyda Bölünmez Çankırı

Yrd. Doç. Dr. M. Kerim Yıldız

Tülay Kaynarca

Prof. Dr. Hacı Ahmet Özdemir

Dr. Hasret Yavuz

Merve Aslaner

Katkıda Bulunanlar

Prof. Dr. Mehmet Şişman

Prof. Dr. Aşkın Asan

Saha Çalışması ve Röportajlar

AK Parti İl ve İlçe Teşkilatları

Bilişim, Yazılım ve Dijital Uygulama

Macellan Yazılım, Tasarım, Bilişim, Danışmanlık, Dijital Pazarlama

Grafik Tasarım

Arter

ISBN:

978-605-5321-88-8

Temmuz 2017- Ankara

Ak Parti Sosyal Politikalar Başkanlığı

Ak Parti Genel Merkezi, Söğütözü Cad. No: 6 Çankaya Ankara

www.akparti.org.tr

TEMMUZ
2016

Milli İradenin Zaferi

ARAŞTIRMA RAPORU

Ankara
Temmuz 2017

İçindekiler

TAKDİMLER

Recep Tayyip Erdoğan, Genel Başkan, Cumhurbaşkanı	10
Binali Yıldırım, Genel Başkan Vekili, Başbakan	13

SUNUŞ

Öznur Çalık, Genel Başkan Yardımcısı	14
--------------------------------------	----

İTHAF

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN AMACI, ÖNEMİ VE YÖNTEMİ

1.1. Araştırmanın Amacı	26
1.2. Araştırmanın Önemi	27
1.3. Araştırmanın Süreci ve Ekiplerin Oluşturulması	28
1.4. Araştırmanın Yöntemi	29
1.5. Veri Toplama Süreci ve Araçları	29

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİNDE DARBELER VE MUHTIRALAR

2.1 1960 Darbesi	32
2.2. 1971 Muhtırası	35
2.3. 1980 Darbesi	37
2.4. 28 Şubat Postmodern Darbesi	40
2.5. 27 Nisan e-Muhtırası	43
2.6. 17/25 Aralık Darbe Girişimi	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. 15 TEMMUZ FETÖ DARBE GİRİŞİMİ

3.1. 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi Süreci	49
3.2. 15 Temmuz Direnişçilerinin Darbe Karşıtı Bildiri Metni	60
3.3. 15 Temmuz Hain FETÖ Darbe Girişiminin Kronolojisi	62

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ŞEHİTLERİMİZE, GAZİLERİMİZE VE ŞEHİT YAKINLARIMIZA AİT BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. ŞEHİTLERİMİZE AİT BULGU VE YORUMLAR	72
4.1.1. Şehitlerimize Ait Sosyo-Ekonomik Bulgular	73
4.1.2. Şehit Yakınlarımıza Göre Şehitlerimizin Meydanlara Çıkma Öyküsü	94

4.2. GAZİLERİMİZE AİT BULGULAR VE YORUMLAR	97
4.2.1. Gazilerimize Ait Sosyo-Ekonomik Bulgular	98
4.2.2. Gazilerimizin Direniş Meydanlarına Çıkma Öyküsü	115
4.2.2.1. Gazilerimizin Darbeyi Nasıl Haber Aldıkları	115
4.2.2.2. Gazilerimizin Meydanlara Çıkma Nedenleri	116
4.2.2.3. Gazilerimizin Darbecilere Karşı Çıkarken Nasıl Yaralandıkları ve Neler Hissettikleri	126
4.2.3. Darbe Girişiminden İtibaren Gazilerimizle İlgilenen Kurum ve Kuruluşlar	139
4.2.4. Gazilerimizin Devlet Kurumlarından, Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'dan ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'dan Talepleri	140
4.2.4.1. Gazilerimizin Devlet Kurumlarından Talepleri	140
4.2.4.2. Gazilerimizin Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'dan Beklentileri	143
4.2.4.3. Gazilerimizin Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'dan Beklentileri	144
4.3. ŞEHİT YAKINLARIMIZA AİT BULGULAR VE YORUMLAR	148
4.3.1. Şehit Yakınlarımıza Ait Sosyo-Ekonomik Bulgular	148
4.3.2. Şehit Yakınlarımızın Devlet Kurumlarından, Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'dan ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'dan Talepleri	153
4.3.2.1. Şehit Yakınlarımızın Devlet Kurumlarından Talepleri	153
4.3.2.2. Şehit Yakınlarımızın Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'dan Talepleri	155
4.3.2.3. Şehit Yakınlarımızın Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'dan Talepleri	156
BEŞİNCİ BÖLÜM	159
5. SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER	160
5.1. Sonuç ve Değerlendirme	160
5.2. Öneriler	166
ALTINCI BÖLÜM	169
6. ŞEHİTLERİMİZİN KISA ÖZGEÇMİŞLERİ	170
KAYNAKÇA	296
KISALTMALAR	298
TABLolar LİSTESİ	299
ŞEKİLLER LİSTESİ	300
EKLER	
Ek 1: Başbakanımızın Şehit Yakınlarımıza Bizzat Kendi El Yazısı ile Yazdığı Mektuplar	301
Ek 2: Başbakanımızın Gazilerimize Bizzat Kendi El Yazısı ile Yazdığı Mektuplar	302

*“Bu millet alnı öpülesi bir millettir.
Hani şair diyor ya,
‘Yürüyeceksin, millet yürüyecek arkandan’
diye; Elhamdülillah millet arkamızdan
yürüdü ve bizi yalnız bırakmadı.”*

Ülkelerin ve milletlerin tarihlerinde, geleceklerine yön veren dönüm noktaları vardır. 15 Temmuz 2016 tarihi, Türkiye için ve Türk Milleti için, işte böyle bir dönüm noktasıdır.

Türkiye o gece hem bir darbe girişimine hem bir dizi terör eylemine hem de örtülü bir işgal girişimine maruz kalmıştır.

Türk Silahlı Kuvvetleri içinde yuvalanan bir grubun, bir cuntanın eseri olması dolayısıyla 15 Temmuz, kesinlikle bir darbe girişimidir.

Bununla birlikte, darbecilerin milletimize karşı hedef gözetmeksizin uyguladıkları şiddet itibarıyla 15 Temmuz'a, yine tereddütsüz bir şekilde terör eylemi diyebiliriz.

Hem darbe girişiminin gerisindeki silüetler hem de başarılı olması halinde hayata geçirilecek niyetler itibarıyla 15 Temmuz, 1912'den 1923'e kadar geçen kısa sürede yüzde 80'ini kaybettiğimiz topraklarımızdan elimizde kalan son parçanın işgali teşebbüsü olduğu da bir gerçektir.

Bu darbenin başarılı olması halinde, Sevr'i dahi aratacak dayatmalarla karşılaşacağımızı bugün çok daha iyi görüyoruz.

Hamdolsun, milletimiz o gece, sahneye konmaya çalışılan senaryonun tüm safhalarını, perde arkasındaki tüm hazırlıkları anında kavramış, buna karşı tavrını da net bir şekilde ortaya koymuştur.

Camilerden yükselen selaları duyunca gözünü kırpmadan tankların, helikopterlerin, uçakların üzerine giden bir milletin evladı olmakla gurur duyduğumu her fırsatta ifade ediyorum.

Biz de, milletimizden aldığımız güçle darbecilerin karşısında dimdik durduk ve böylece oyunu bozduk.

Şairin, "Yürüyeceksin, millet yürüyecek arkadan" ifadesinde olduğu gibi, o gece milletimizle birlikte yürüdük.

Erkeği-kadınıyla, genci-yaşlısıyla, her meslekten, her sosyal kesimden, her siyasi görüşten ferdiyle milletimiz, adeta Çanakkale ruhunu, İstiklal Harbi ruhunu bir asır sonra ihya etmiştir.

Şehrin dört bir yanından akın akın gelen insanlar İstanbul'da indiğimiz hava-
valimanını çepeçevre kuşatmamış olsaydı, FETÖ'nün gözü dönmüş katilleri
uçaklarıyla, helikopterleriyle, tanklarıyla üzerimize saldıracaklardı.

Nasibimizde şehadet olmadığı için, bugünlere ulaştık.

Bugüne kadar şahsen görüştüğüm veya arkadaşlarımızın ziyaret ettikleri
şehit yakınlarımızın, gazilerimizin vakur duruşları bizi ayrıca duygulan-
dırıyor.

Şehitlerimizle, gazilerimizle ilgili öyle hikayeler, öyle anekdotlar işitiyoruz
ki, tüylerimiz diken diken oluyor.

Milletimiz bu imanla, bu inançla, bu azimle, bu dirayetle mücadelesini sür-
dürdüğü müddetçe, 7 düvel bir olup üzerimize gelse, Allah'ın izniyle bizi bir
adım geriletemez.

AK Parti Sosyal Politikalar Başkanlığımız tarafından, her biri kendi alanı-
nın önde gelen isimleri olan akademisyenlerimize yaptırılan araştırma, 15
Temmuz gecesinin, şehitlerimiz ve gazilerimiz odaklı bilimsel bir analizidir.

Araştırma projesinin hayata geçirilmesinde emeği olan akademisyenlerimi-
zi, genel merkezimizde, il ve ilçe teşkilatlarımızda görevli arkadaşlarımızı
tebrik ediyorum.

Bu vesileyle bir kez daha, 15 Temmuz şehitlerimize Allah'tan rahmet, yakın-
larına başsağlığı diliyor, gazilerimizden halen tedavileri sürenlere Rabbim-
den şifa niyaz ediyorum.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Genel Başkan, Cumhurbaşkanı

Milletimiz yüzyıllar boyunca vatanı, bayrağı ve istiklali uğruna çok çetin mücadeleler vermiş, mukaddes değerlerini canı pahasına muhafaza etmiştir.

15 Temmuz 2016 tarihinde de istiklalimize, istikbalimize ve demokrasimize kast eden bir darbe teşebbüsü karşısında Türkiye'nin hukukuna, seçilmiş hükümetine ve milli iradesine sahip çıkan aziz milletimiz, o gece eşsiz bir demokrasi destanı yazmış ve ülkemizi işgal edilebilir hale getirmek isteyen hainlere fırsat vermemiştir.

Cumhurbaşkanımızın, meclisimizin ve hükümetimizin Türk Milletine yakışır bir temsil örneği sergilemeleri ve aynı zamanda medyamızın takdire şayan demokratik tavrı karşısında hain FETÖ mensubu darbeciler kısa zamanda teslim olmak mecburiyetinde kalmıştır.

Bu asil direniş ve haftalarca süren demokrasi nöbetleri milletimizin sarsılmaz iradesini bütün dünyaya göstermiştir. Aziz milletimize bir kez daha şükranlarımı sunuyorum.

O karanlık ve uzun gecede Türkiye'yi aydınlatan, ülkemizi büyük bir felaketin eşiğinden çekip kurtaranlar şehitlerimiz ve gazilerimizdi. Bizim inancımızda "şehitlik" ve "gazilik" en mukaddes makamlardır. Vatan için canlarını feda eden bütün şehitlerimizi hürmetle, rahmetle, minnetle yâd ediyorum. Gazilerimize de Allah'tan sağlık, afiyet ve uzun bir ömür niyaz ediyorum.

79 milyon vatan evladı o gece nasıl bir kardeşlik ruhu ile birlik ve beraberliğin en güzel örneklerini sergilediyse, inanıyorum ki bu ruh ve şuur hiçbir zaman kaybolmayacak.

Hiçbir ihanet şebekesi, hiçbir terör örgütü birlik ve beraberliğimizi bozmayacak.

Bu aziz vatanı namert ve kalleşler çiğneyemeyecek.

Rengini şehitlerimizin kanlarından alan al bayrak hiçbir zaman inmeyecek.

O karanlık gecede okunan ezanlar ve selalar ruhumuzu nasıl birleştirdiyse bundan sonra da daima bir ve beraber olacağız.

AK Parti Sosyal Politikalar Başkanlığımız tarafından hazırlanan bu bilimsel analiz çalışmasında emeği geçen herkese teşekkür ediyor, Aziz Milletimizi muhabbetle selamlıyorum.

Binali YILDIRIM
Genel Başkan Vekili, Başbakan

Milletimiz, çok zengin tarihi bir tecrübeye sahiptir. Tarih boyunca çeşitli mücadelelere şahitlik etmiş, nice destanlara, kutlu zaferlere imza atmıştır. Bu toprakların vatan olmasında önemli dönüm noktaları vardır. 15 Temmuz bu dönüm noktalarından biridir. 15 Temmuz bir darbenin püskürtülmesinden öte, taşıdığı anlam itibarıyla son derece önemli bir tarihtir. 15 Temmuz kuruluş ve yeniden kuruluş sürecidir ve bütün dünyaya örnek bir demokrasi zaferidir. 15 Temmuz, oligarşik yönetimin, darbelerin koltuk değneği ve sayetçi sistemin, tarihin bir daha açılmayacak sayfalarına atıldığı bir gündür. 15 Temmuz, sadece Türk Milleti için değil bütün dünya mazlumları için “Dünya beşten büyüktür” haykırışı ile artık sessiz kalınmayacağının bir göstergesidir.

Bir milletin yaşadığı kırılma anlarında başarının elde edilmesi için millet ve lider bütünleşmesinin sağlanması gerekir. Böyle bir buluşma, tarihin ender dönemlerinde yaşanır. Milletimiz, Çanakkale Savaşı ve Kurtuluş Savaşı’nda bu buluşmayı gerçekleştirmiştir. 15 Temmuz ise yeni bir buluşmanın yaşandığı toplumsal algının zihinlerde yeniden canlandığı bir kırılma anıdır. Bu kırılma anının en önemli faktörü ise liderliktir. Şüphesiz, 15 Temmuz’un

en önemli ismi Başkomutanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, müdafaa-i vatan zemininde buluşan şehitlerimiz, gazilerimiz ve aziz milletimiz en büyük hürmete layıktır.

15 Temmuz Milli İrade Devrimi; siyasi, sosyolojik, tarihi, kültürel ve birçok açıdan değerlendirmeye tabi tutulabilir. 15 Temmuz'u her "anlama" çabasının çok kıymetli bir yaklaşım olduğundan şüphe yoktur. Bu nedenle 15 Temmuz yüzlerce perspektiften okunabilen ve değerlendirilebilen bir olaydır. Bu makro ve yapısal anlama çabalarına karşı en çaresiz kalınan alan bu büyük hadisenin elde edilmesinde şehadet şerbeti içerek kanını döken, canını ortaya koyan kahramanlarla ilgili söz söylemek, yazı yazmaktır. Bu nedenle; konu şehitlerimiz ve şehadet olunca, bilimsel tespitlerimizle değil, inancımız ve yüreklerimizle konuşuruz.

En değerli varlıkları olan canlarını ortaya koyarak bu hayâsızca akını durduran kahramanlarla ilgili konuşurken kelimelerimizin kifayetsizliğinden, kalemimizin yetersizliğinden endişe etmekteyiz. Allah'ın ayetleri ve Resul'ünün şehadetle ilgili hadisleri ortadadır. Bu büyük müjdeye mazhar olan kahramanlarımız için hangi söz kâfi gelir, hangi kalem ve kelâm onları hakkıyla anlatabilir ki...

Şehit, şahitlikten gelir. Şahit olmak; görmek, tanık olmak demektir. Ey şehitlerimiz! Siz, Allah'a olan emanetinizi teslim etmekte, onu iade etmekte tereddüt etmediniz. Allah buna şahittir, bizler de buna şahidiz. Yarının tarihi, yarının nesilleri de buna şahit olsun diye gayret ediyoruz. Biz, sizden ancak Allah katında şefaât dileyebiliriz. Allah'tan size layık olmayı dileyebiliriz.

Biz, sizi bir ölçüye koyma hadsizliğinde bulunamayız. Biz sadece Allah'ın size şahitliği ile bakabiliriz. Allah, sizin ölmediğinizi, kendi katında yaşadığınızı ve rızıklandırıldığınızı belirtmektedir. Sizin diri olduğunuzu, yaşayanlar olduğunuzu bize bildirmektedir. Biz de bu nedenle; "Şehitler ölmez, vatan bölünmez" diyoruz.

Şehitlerimiz arasında hayatının baharında henüz 15 yaşında çocuklarımız vardı. Yaşları küçük ama bilinç düzeyleri yüksek olan ve şehitler kervanına katılan bu evlatlarımız, tıpkı Çanakkale Savaşı'nda, "erken gelen turnalar" gibi şehadet yolculuğuna erken çıktılar. İçinizde, evlatlarını da bebeklerini de eşlerini de geride bırakan anneler ve babalar var. Masum insanların üzerine hayâsızca ateş açan tanklara, uçaklara gövdesini siper etmişler için "Peygamberin aguşunu açıp onları bekliyor olması"nın dışında, geride

kalanların hasret, yalnızlık ve ıstıraplarını bir teselli pınarı olan imanlarından başka ne teskin edebilir ki? Ama biliniz ki idealiniz idealimiz, davanız devamızdır.

15 Temmuz'da yaralanan, uzvunu kaybeden, gazi kardeşlerimiz, siz de bu yolda idiniz. Aranızda 9 yaşında çocuklarımız, 83 yaşında dedelerimiz vardı. Sizin çektiğiniz acıları yüreğimizde hissediyoruz. Sizler sayesinde evimizde huzur içinde yaşıyoruz. Vatan size minnettardır. En büyük tesellimiz, Allah katında alacağınız ecirdir.

15 Temmuz darbe gecesi ve sonrasında sokaklara çıkan milyonlar: Sizlere de gönülden minnettarız!

Millet olmak; ortak geçmişi, ortak duyguları, ortak değerleri ve ortak tasavvurları paylaşmak; kederde ve sevinçte birlik olmaktır. Dün, bugün ve yarın, kimliğimizin kopmaz halkaları olup dün tarihimiz, bugün yaşadığımız an, yarın ise geleceğimizdir. Dünü olmayanın bugünü, bugünü olmayanın yarını olmaz.

Ey bu topraklar için canını feda eden ve kanını döken şehitlerimiz ve gazilerimiz! 15 Temmuz'da "ben de varım" diyerek yarınımızın teminatı oldunuz. Milletimizde bu irade var olduğu müddetçe tüm vesayet odakları kaybetmeye mahkumdur.

Çağımız iletişim araçları sayesinde hiç olmadığı kadar olayların kayıtlarını tutma imkânı vermektedir. Elinizdeki bu çalışma, olayın bağlamını kaybetmeden, içinde bulunan aktörlerin duygu, düşünce ve sosyo-ekonomik durumlarını ortaya koymak ve kayıt altına alarak yarının tarihini inşa etmek için yarının çocuklarına bir durum saptaması niteliğindedir. 15 Temmuz Darbe Girişimini anlatacak binlerce çalışmanın ortaya çıkacağına inanıyoruz.

Sayın Başbakanımız Binali Yıldırım'ın talimatı ile ortaya koyduğumuz bu çalışma ile AK Parti Sosyal Politikalar Başkanlığı olarak 15 Temmuz Direnişini anlama çabasına katkıda bulunmak istedik. Şüphesiz hatalar ve eksiklikler bize aittir. Eski alimlerin kitaplarının hulâsasında belirttikleri gibi (Biz böyle anladık) "muradını Allah bilir".

Tarihimiz boyunca milletimiz inancından neşet eden bir anlayışla, zaferleri külfetlerine rağmen şükredilecek bir lütuf olarak algılamıştır. Bu anlamda 15 Temmuz Milli İrade zaferinin kazanılmasında;

Başta aziz şehitlerimiz olmak üzere kahraman gazilerimize,

15 Temmuz darbe girişiminde inanç, dirayet ve cesaretle milletimizi meydanlara davet ederek ülkemize liderlik yapan Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a,

15 Temmuz meş'um darbe girişiminde bombalanmasına rağmen milli iradenin tecelligahı olan Gazi Meclisi'mizi, her hâlükârda açık tutan Meclis Başkanımız Sayın İsmail Kahraman'a,

Olayın ilk çıktığı andan itibaren bunun bir kalkışma olduğunu ve bu kalkışmanın içinde olanlara en ağır cezanın verileceğini belirtip buna kahramanca direnen Başbakanımız Binali Yıldırım'a,

Tüm zor şartlara rağmen Milletimizi yalnız bırakmayan, Meclisimizi terketmeyen bakanlarımıza, başkanlarımıza ve vekillerimize,

Meydanlara akın eden kahraman milletimize,

Liderine, vatanına, bayrağına, ezanına sahip çıkan, vatansever güvenlik güçlerimize,

15 Temmuz meş'um darbe girişiminin devam ettiği en kesif saatlerde selalar ve Ezan-ı Muhammedi ile gecenin karanlığını aydınlığa çeviren ve milletimizi durumdan haberdar eden tüm Diyanet camiamıza,

Milli iradenin zaferine katkıda bulunan, siyasi partilere, medya mensuplarına ve sivil toplum kuruluşlarına,

Anadolu topraklarında hayırların tecellisi için göz yaşları içinde dua eden gönül coğrafyamızdaki tüm gönüldaşlarımıza,

Darbe sürecinde en hızlı biçimde örgütlenip milletimizi tüm il ve ilçelerimizde meydanlara sevk eden AK Parti Teşkilatlarımıza ve Gönülden çalışılmış olan bu eserin ortaya çıkmasında emeği geçen tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Öznur ÇALIK

Genel Başkan Yardımcısı
Sosyal Politikalar Başkanı
Malatya Milletvekili

Bu eseri;

*15 Temmuz Milli İrade Zaferi'nin kazanılmasında
tüm varlığını ortaya koyan aziz şehitlerimiz,
kahraman gazilerimiz ve yüce milletimize
ithaf ediyoruz.*

GİRİŞ

TOPLUMSAL HAFIZA, toplumların tecrübesine dayanan, etkileri toplumların zor anlarında ortaya çıkan bir bilinç türüdür. Toplumlar, yaşadıkları ortak geçmişin etkisiyle kişilik bulurlar; olaylar karşısındaki tepki, sevgi ve nefretlerini, bu kişiliklerine uygun reflekslerle ortaya koyarlar. Bu nedenledir ki bir toplumu yakından tanıyabilmenin ve hangi durumlarda ne tür tepkiler verebileceğini kestirebilmenin yolu, o toplumun tarihi tecrübesini ve bu tecrübeyi hâlihazırda deneyimleyen sosyolojisinin kültürel kodlarını analiz etmekten geçer.

Milletimiz siyasi tecrübesi çok yüksek olan bir millettir. Bu tecrübe, toplumun derin hafızasında millet, bayrak, vatan, devlet, birlik ve beraberlik gibi değerler için yüksek düzeyde bir sağduyunun ve hassasiyetin oluşmasını sağlamıştır. Bu değerlerle ilgili teyakkuz biçiminin güçlü bir toplumsal refleks dönüşmesi, toplumun algıladığı tehdidin derecesiyle doğru orantılıdır. Vatanın büyük bir tehdit altında olduğu algısı, ülkemiz tarihinde her zaman büyük kitleleri harekete geçirmiştir. Çanakkale Savaşı, Kurtuluş Savaşı ve en son 15 Temmuz darbe/işgal girişimine karşı gösterilen direnç söz konusu algının somut örnekleridir.

Milletimizin gerek Kurtuluş Savaşı gerekse de 15 Temmuz Direnişi deneyimlerinin de gösterdiği gibi, kitlelerin harekete geçmesinde, sevk ve idaresinde liderlik her zaman önemli bir rol oynamıştır. Kurtuluş Savaşı, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde Anadolu halkının liderle birleşerek işgalden kurtuluşunun kahramanlık destanıdır. 15 Temmuz ise, on beş yıldır topluma güven ve özgüven aşılama çabasında olan Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde kazanılmış bir milli irade zaferidir. Milletimizin taşıdığı yüksek tarih bilinci, sürekli olarak Cumhurbaşkanımızın şiirlerinde, icraatlarında ve konuşmalarında tecessüm etmiş ve

“ *Milletin talep ve ihtiyaçlarının siyasette temsil edilmesini üstlenen, milletiyle omuz omuza yürümeyi şiar edinmiş Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, millet iradesini hâkim kılan, kendisini millettten ayrı düşünmeyen onunla bütünleşmiş bir liderdir.* ”

Cumhurbaşkanımız toplumun tarihsel hafızası ile günümüzün sorunlarını karşı karşıya getirmiştir. Böylelikle toplum tarihsel sorumluluğun tüm ağırlığını üzerinde hissetmiş ve Tarih-Toplum-Liderlik bir sinerji oluşturarak ülkenin önünü aydınlatmıştır.

15 Temmuz 2016, Türkiye tarihinde daha önce hiç tecrübe edilmemiş bir hadisedir. Ordunun içinde çöreklenmiş bir grup vatan haininin millete karşı milletin silahları ile meşru bir iktidarı düşürmeye çalışması ve buna karşı halkın topyekûn bir savunmaya geçmesi tarihimizde istisnai bir hadise olarak yerini alacaktır. 15 Temmuz 2016 tarihinde 250 şehit verilmiş ve 2194 vatan evladı ise gazilik mertebesine ulaşmış, bir ay içinde 25 milyondan fazla insan “demokrasi nöbeti” tutmuştur. Milli irade, bu anlamda gerçek bir devrim yapmıştır ve olağanüstü bir zafer elde etmiştir. 15 Temmuz, toplumun kahir ekseriyetinin gündelik siyasetin rutin tartışmalarından uzaklaşarak, hayati bir konu üzerinde ittifak ettiği nadir görülen olaylardandır. İnanç, ideoloji, etnik köken ve sınıf farkı gözetmeksizin toplumun bütün kesimleri, millet iradesinin üzerinde hiçbir güç olamayacağını, milletin yönetiminin ancak ve ancak milletin kararı ile değişebileceği inancı üzerinde ittifak etmiştir. Böylelikle millet, artık vesayetlere, darbelere, baskılara, demokrasi dışı arayışlara yer olmadığını kati bir şekilde bütün dünyaya göstermiştir.

15 Temmuz hadisesinin yüzlerce bilimsel çalışmaya konu olacağına şüphe yoktur. Bu çalışmamız, bu zeminde naçizane bir katkı olması amacıyla ortaya konulan bir gayrettir. 15 Temmuz Milli İradenin Direnişi ile ilgili olarak yapılmış en geniş saha çalışmalarından biri olan bu çalışma, 166 şehit yakınımız ve 1517 gazimiz ile birebir görüşme yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, 15 Temmuz Direnişini oluşturan etkenler, siyasi ve sosyal dinamikler, kapsamlı bir şekilde analiz edilmiştir. Bir yandan sosyolojik açıdan 15 Temmuz Milli İrade Zaferini getiren unsurlar, bilimsel bir analize

tabi tutulurken diğer yandan da bu direnişin tarihe mal olacak kapsamlı bir arşivinin oluşturulması hedeflenmiştir.

Çalışmanın odak noktasını direnişçilerin profilleri ve direnişe sürükleyen nedenler olsa da toplumun meydanlarda vesayetçilere ve darbelere karşı göstermiş olduğu tavrı anlamak ve Türkiye'deki darbelerin tarihini ve sosyal etkilerini hatırlamak için 1960 Darbesi başta olmak üzere milli irade üzerinde vesayet niteliğindeki tüm teşebbüsler bu raporun ikinci bölümünde kısaca özetlenerek hatırlanmaya çalışılmıştır. Üçüncü Bölümde, 15 Temmuz gecesi yaşanan darbe ve işgal girişimi kronolojik bir yaklaşımla sunulmuştur.

Çalışmanın Dördüncü Bölümünde, şehit ve gazilerimizin sosyo-ekonomik durumları hakkında elde edilen bulgular açıklanmaktadır. Şehitlerimizin birinci derece akrabalarından şehitlerimizle ilgili malumat alınmaya çalışılmıştır. Gazilerimizle ilgili yaptığımız çalışmada sosyo-ekonomik bulgulara ek olarak gazilerimizin hangi saiklerle meydanlara çıktıkları da açık uçlu sorularla tespit edilmeye çalışılmış ve elde edilen cevaplar gruplandırılmıştır.

Yapılan bu çalışmada, ayrıca, şehit yakınlarımızın psikolojik durumları, gazilerimizin de psikolojik ve fiziksel rahatsızlıklarının olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Şehit ve gazilerimizi meydanlara sürükleyen faktörlerin ilkinin oluşturan liderin rehberliğine ek olarak, şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin devlet yetkililerinden, özellikle Cumhurbaşkanımız ve Başbakanımızdan beklentilerinin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın son bölümünde ise araştırmadan elde edilen bulgular, bir bütünlük içinde değerlendirilerek sonuç ve öneriler sunulmuştur.

AK Parti Genel Merkez Sosyal Politikalar Başkanlığı olarak şehit ailelerimizle ve gazilerimizle yakından ilgilenmeyi, dertlerini ve taleplerini dinleyerek onlara derman olmayı en büyük görev saymaktayız. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde, Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım öncülüğünde kahraman şehitlerimizin emanetlerine ve gazilerimize sahip çıkmak boynumuzun borcudur. Bu çalışma, bu doğrultuda bir gayrettir.

Birinci Bölüm

Bu bölümde; araştırmanın amacı, önemi, yöntemi, veri toplama süreci ve araçları yer almaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI, ÖNEMİ VE YÖNTEMİ

Bu bölümde, araştırmanın amacı, önemi, yöntemi, veri toplama süreci ve araçları yer almaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

15 Temmuz 2016 Cuma gecesi silahlı kuvvetler içinde yuvalanmış FETÖ mensupları tarafından yapılan darbe girişimi milletimizin birlik ve beraberliğini, ülkemizin istiklalini ve en önemlisi de milli iradeyi hedef almıştır. 15 Temmuz, Türkiye tarihinde daha önce yaşanmamış olan bir hadisedir. Ülkemiz tarihinde milletin iradesini hiçe sayan darbeler ve muhtıralar görülmüş olsa da 15 Temmuz Darbe Girişimi bunların tümünden farklı bir ihanettir. Ordunun içine sızan bir grup vatan haininin millete karşı milletin silahlarını doğrultarak meşru bir iktidarı düşürmeye çalışması, meydanlarda sivil vatandaşlarımızı katletmesi, ülkemizi kaos ve belirsizlik ortamına sürüklemeye yeltenmesi tarihimizde ve insanlık tarihinde ender rastlanan elim bir ihanet olup, buna karşılık milletin topyekûn bir savunmaya geçmesi ise bir ibret ve iftihar vakıası olarak anılacaktır. O gece ve devamındaki olaylarda 250 şehit verilmiş, 2194 vatandaşımız gazi olmuş ve 25 milyondan fazla insanımız bir ay boyunca sokaklarda “demokrasi nöbeti” tutmuştur. Milli irade, bu anlamda gerçek bir devrim yapmıştır.

Bu çalışmanın temel amacı, 15 Temmuz’da şehit ve gazi olan kahramanlarımızın profillerini ve hangi saiklerle direniş meydanlarına çıktıklarını tespit etmek, bu suretle de 15 Temmuz Milli İrade Zaferini ortaya çıkaran faktörleri saptamaktır.

Çalışmanın yukarıdaki temel amacına bağlı olarak diğer amaçları şöyle sıralanabilir:

- Ziyaret edilen şehit yakınlarımıza ve gazilerimize Cumhurbaşkanımızın ve Başbakanımızın selam ve teşekkürlerinin iletilmesi,
- Şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin duygu ve düşüncelerinin öğrenilmesi,
- Şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin Partimizden ve devlet yetkililerinden beklenti, dilek ve temennilerinin alınması,
- Bu dilek ve temennilerin ilgili kurumlara iletilmesi ve AK Parti ailesi olarak bütün il ve ilçelerimizde şehit yakınlarımıza ve gazilerimize sahip çıkılması,

- Şehitlerimizin ve gazilerimizin yaş, cinsiyet, medeni durumu, eğitim, meslek durumları gibi değişkenler yönünden sosyo-ekonomik analize tabi tutulması,
- Direnişin hangi ortam ve şartlarda gerçekleştiğinin tespit edilmesi,
- Şehit ve gazilerimizin meşum darbe girişimini nasıl haber aldıkları, haber alır almaz ne yaptıkları, Cumhurbaşkanımızın ve Başbakanımızın çağrısını nasıl ve ne zaman duydukları ve nasıl bir tepki gösterdikleri ve ezanların/selaların bu direniş sürecine nasıl bir etkisinin olduğunun belirlenmesi,
- Şehitlerimizin nerede şehit oldukları, gazilerimizin nerede gazi oldukları vücutlarının hangi bölgesinden ve nasıl yaralandıkları, organ kayıpları olup olmadığı, ruhsal durumları ve psikolojik yardım alma ihtiyaçları olup olmadıkları gibi durumların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın uzun erimli amacını ise çalışmadan elde edilen bulguların kayıt altına alınması, arşivlenmesi, görüntü ve arşiv kayıtları aracılığıyla 15 Temmuz Destanı'nın görsel ve yazılı çalışmalara dönüştürülmesi, kahramanlık hikâyelerinin filmleştirilmesi, ulusal ve uluslararası düzeylerde yayınların yapılabilmesi oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi

15 Temmuz gecesi mehmetçik kılığına girmiş vatan haini teröristlerin milletin güç ve imkânlarını kullanarak millete savaş açmaları karşısında milletin kahraman evlatları Cumhurbaşkanımız ve Başbakanımızın talimatlarının yanında insiyaki olarak da hain darbecilere karşı mücadele etmek için sokaklara ve meydanlara dökülmüş, bu darbe girişimini bedenlerini tanklara siper ederek durdurmuşlardır.

15 Temmuz gecesi, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ve Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'ın çağrısıyla meydanlara inen vatandaşlarımızdan 2194'ü tanklar, bombalar, ateşli silahlar ve çatışmanın etkisinde kalarak gazi olmuş; 250'si ise şehadete yürümüştür. Çalışma, bu sayılar üzerinden başlatılmışken Cumhurbaşkanımızın ve Başbakanımızın "O gece tırnağı bile zarar görmüş her kimse, gazi sayılacaktır" talimatı üzerine şahsi müracaatlarıyla o geceki yaralanmalarını ispat edenlerin kamusal kayıtlara geçmesi sonucu, toplam 2.700 kişi gazi olarak belirlenmiştir. Bu saha araştırması, kapsam olarak 15 Temmuz gecesine ait ilk veriler olan 250 şehit ve 2194 gazi üzerinden yürütülmüştür. Bu çalışma, 166 şehit yakınımız ve 1517 gazimiz ile birebir görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Bu sayılar, şehitlerimizin %66.4'üne, gazilerimizin %69.1'ine tekabül etmektedir.

O gece, yürekleri vatan, millet, bayrak sevgisiyle dolu milyonlarca insan, Cumhurbaşkanımızı ve ülkesini vatan hainlerine karşı savunmak için sokağa çıkmıştır. Canını hiçe sayarak sokağa çıkan bu insanları anlamak ve hangi saiklerle FETÖ üyelerine karşı direndiğinin bilinmesi son derece önemlidir. Bu saiklerin anlaşılması 15 Temmuz Milli İrade Direnişini tarihsel bağlamına oturtarak daha önce yaşanmış darbe girişimlerine gösterilen tepkilerle karşılaştırılabilmesine olanak sağlayacaktır. Ayrıca toplumumuzun gelecek tasavvurunun oluşturulmasında dikkate alınması gereken unsurların tespit edilmesine fayda sağlayacaktır. Bu unsurların bilinmesi başlı başına bir destan olan 15 Temmuz Direnişini oluşturan süreçlerin detaylı bir analizinin yapılabilmesine olanak sağlayacaktır. Şehitlerimizin her birini bilmek, gazilerimizin her birini tanımak, onlarla ilgili detaylı bir bilgi sahibi olmak, insani, dini ve milli bir görevdir. Bu ülkenin bekası için canlarını ortaya koyan kahramanlarımızın her birini tanımak/tanıtmak, bir vefa gereğidir. Aslında yarının tarihini inşa etmek için de bu insanlarımızı bilmek ve tanımak, önemli bir vazifedir. Bu düşünce ile 15 Temmuz Darbe Girişimi sürecinde milletimizin direnişi ve zafere ulaşmasının öneminin tarihteki yerini alması noktasında elinizdeki bu çalışma önemli bir kaynak niteliğinde olacaktır.

1.3. Araştırmanın Süreci ve Ekiplerin Oluşturulması

15 Temmuz Milli İradenin Zaferi'ne giden sürecin belirlenmesi kapsamında yapılacak olan araştırmaya Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'ın talimatlarıyla başlanmıştır. Başbakanımızın talimatları üzerine AK Parti Sosyal Politikalar Başkanlığı ve teşkilatlarımızla beraber araştırma ve çalışma ekibi oluşturulmuştur. Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'ın teşrifleriyle 10 Ağustos 2016 tarihinde 81 il ana kademe, kadın, gençlik kolları sosyal politikalar başkanlarının katılımıyla gerçekleştirilen toplantı ile süreç harekete geçirilmiş, ziyaretleri yapacak ekiplere, akademisyenler ve sosyal hizmet uzmanları tarafından durum tespiti ve analizi için eğitim verilerek ekipteki bireylerin dikkatlerinin ve hassasiyetlerinin artırılması sağlanmıştır.

Çalışma kapsamında 15 Temmuz gecesi yaralanıp kayıtlara alınan 2194 gazimizin ve 250 şehidimizin kimlik bilgileri, iletişim bilgileri ve açık adreslerinin tespiti yapılmıştır. Tespit edilen adresler, ilçe, semt, cadde ve mahalle kriterlerine göre ayrılmış; bu doğrultuda ekip planlaması gerçekleştirilmiştir.

Ankara, İstanbul ve diğer 33 ilimizdeki şehit yakınlarına ve gazilerimize ulaşmak için AK Parti teşkilatlarındaki il ve ilçe sosyal politikalar başkanı, gençlik kolları sosyal politikalar başkanı, kadın kolları sosyal politikalar başkanının yanında bir sosyal hizmet uzmanı ve sivil toplum kuruluşu temsilcisinden (Sağlık ve Sosyal

Hizmetler Dernekleri Federasyonu- SADEFE) oluşmak üzere toplam beşer kişiden oluşan 148 ekip oluşturulmuştur. Söz konusu ekiplerin 63'ü İstanbul, 52'si Ankara, 33'ü ise diğer illerdeki ziyaretleri gerçekleştirmiştir. Sahada toplam olarak 740 kişiden oluşan bir çalışma ekibi görev yapmıştır. İllerdeki ekiplerin genel koordinasyonu, il sosyal politikalar başkanları, ilçelerdeki ekiplerin başkanlığını ise ilçe sosyal politikalar başkanları yapmıştır. Ziyaretlerde şehit yakınlarımıza ve gazilerimize Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'ın bizzat el yazısı ile kaleme aldığı ve onun imzasını taşıyan özel mektuplar takdim edilmiştir (Bkz.: Ek 1, Ek 2). Ziyaretler, plan dâhilinde üç gün içinde tamamlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Yöntemi

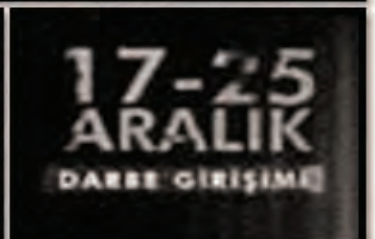
Çalışma tanımlayıcı (betimsel) bir araştırmadır. Veriler yüz yüze görüşme tekniğiyle uygulanan anket yöntemi ile toplanmıştır. Ankette sorulan soruların bir kısmı sosyo-ekonomik özellikleri tespit etmeye yönelik olarak 'kapalı uçlu' olarak, bir kısmı tutum ölçmeye yönelik (likert), bir kısmı da doğrudan kişinin duygu ve düşüncelerini ifade etmesine yönelik olarak açık uçlu sorulardan oluşturulmuştur.

1.5. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Çalışma ekiplerinin, şehit yakınlarımızı ve gazilerimizi ziyaretlerinde kullanabilmeleri amacıyla şehit yakınlarımız ve gazilerimiz için ayrı ayrı görüşme formları hazırlanmıştır.

Görüşme formu sorularının geçerlilik ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Tesadüfi örneklem olarak Ankara ilinden 10 şehit yakınımız ve 10 gazimiz ile ön deneme yapılmıştır. Bu ön deneme sonucunda anlaşılmayan, net olarak aktarılamayan sorular yeniden düzenlenerek görüşme formu sorularının son hali alanında uzman akademisyenler tarafından oluşturulmuştur.

Soruların yüz yüze cevaplandırılması sağlanırken izin verenlerin video kaydı yapılmıştır. Ziyarete giden ekipte sosyal hizmet uzmanı ve/veya gençlik kolları başkanı tarafından görüşme formları uygulanmıştır. Görüşme formlarına ait sonuçlar, profesyonel destek alınarak konusunda uzman kişiler tarafından analiz edilmiş ve raporlaştırılmıştır. Bu doğrultuda, şehit yakınlarımız ve gazilerimizle ilgili "bilgi sistemi" oluşturularak çalışmanın sürdürülebilirliğinin sağlanması hedeflenmiştir. Elde edilen bütün materyaller, AK Parti Genel Merkez Sosyal Politikalar Başkanlığı'nda arşivlenmiştir. Kamera kayıtları ile kaydedilen belge ve görüntüler, tarihimizin en önemli günlerinden biri olan 15 Temmuz Demokrasi Mücadelesi hakkında ulusal ve uluslararası yayınlara ve belgesellere kaynak teşkil edecek bir arşiv oluşturulmuştur.

İkinci Bölüm

Bu bölümde, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yaşanan darbeler ve muhtıralar yer almaktadır.

2. TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİNDE DARBELER VE MUHTIRALAR

15 Temmuz Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) Darbe Girişimi, tarihimizde eşi benzeri görülmemiş bir ihanet teşebbüsüdür. Zira bu örgüt; milletin itimadını, inancını, imkânlarını, evlatlarını yıllarca sömüren, sonra ilk fırsatta kendi emelleri için milletini ve devletini imha etmeye soyunmuş kanlı bir devşirme örgüttür. Binlerce yıllık tarihimizde ilk defa bir hain güruh, sadece iktidarı ele geçirmek iddiasıyla yetinmeyip, işbirlikçileri ile birlikte devleti gasp etmek, ülkeyi ve milleti teslim almak gayesiyle kanlı bir teşebbüse soyunmuştur. Bu bölümde, 15 Temmuz darbe girişiminin daha iyi anlaşılabilmesi için Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yaşanan darbeler kısaca özetlenmeye çalışılmıştır.

2.1. 1960 Darbesi

Cumhuriyetimizin ilk dönem tek partili sistemi, 18 Temmuz 1945’de Nuri Demirağ tarafından Millî Kalkınma Partisi’nin ve 7 Ocak 1946’da da Celâl Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan tarafından Demokrat Parti’nin kurulması ile çok partili hayata geçildi. Bazıları uzun ömürlü olmasa da 1946 yılı içinde 13 partinin kuruluşu için İçişleri Bakanlığı’ndan izin alınması halkın çok partili hayata ilgisinin bir yansıması ve neticesiydi.

14 Mayıs 1950’de yapılan genel seçimlerde “Yeter, Söz Milletindir!” diyen Demokrat Parti, 408 milletvekili çıkararak tek başına iktidar oldu. Halkın büyük teveccühünü kazanan Demokrat Parti, 1954 milletvekili genel seçimlerinde aldığı %57,6 oy ile Cumhuriyet tarihin bu alanındaki en yüksek oy yüzdesini elde etti. Tablo 1’de görüleceği üzere Demokrat Parti, 1957 seçimlerinden oylarının bir kısmını kaybederek yine tek başına iktidar oldu.

“Yeter! Söz Milletindir”, sloganı sözün ve iradenin millete ait olduğunun ilanidir (Şekil 1). Fakat milli iradenin temsilcisi olan Demokrat Parti, vesayet odaklarını rahatsız etmiş ve 27 Mayıs 1960 İhtilalini

Şekil 1
Demokrat Parti’nin
Meşhur Sloganı ve
Seçim Afişi

*1961 ile 1989
arasında,
Turgut Özal'ın
cumhurbaşkanı
seçilmesine kadar
geçen sürede, hiç sivil
cumhurbaşkanımızın
olmaması bunun açık
bir göstergesidir.*

yapmalarına neden olmuştur. Demokrat Parti dönemlerinde; Ezan-ı Muhammedi'nin tekrar Arapça okunması, İslami eğitim öğretim noktasında bazı esnekliklerin sağlanması, Cumhuriyet'in kazanımlarından taviz olarak algılanmış ve Demokrat Parti aleyhine propaganda yapılmıştır. Darbeye giden sürecin altyapısı, 1957 yılından itibaren hazırlanmaya çalışılmıştır. Bu minvalde CHP Gençlik Kolları'nın tertiplelediği nümayişler artmış, askeri öğrenciler sokağa çıkmış, Kars ve Ardahan'ın Ruslara verildiği iftiralarıyla halk galeyana getirilmeye çalışılmıştır. İktidarı ve Menderes'i küçük düşüren ve yıpratın haberler ve faaliyetler artmıştır.

Bütün bunlar sonucunda, 10 yıllık Demokrat Parti iktidarı 27 Mayıs 1960'ta bir askerî darbeyle sona erdirilmiştir. Cumhuriyet Döneminde gerçekleşen ilk darbe olma özelliğini taşıyan 27 Mayıs, bundan sonra neredeyse her on yılda bir ordunun siyasete müdahalesinin, halkın oyuyla seçilen yönetimleri silah zoruyla ya da muhtıralarla meşru iktidardan uzaklaştırıp, toplum mühendisliği yoluyla milletimizi tepeden düzenlemek anlayışının başlangıç noktası olmuştur. 1960 darbesi ve Başbakan Adnan Menderes'in idamı, daha sonraki yıllarda siyasi iktidarların üzerinde kalıcı bir askeri vesayet oluşturmuştur. 1961 ile 1989 arasında, Turgut Özal'ın cumhurbaşkanı seçilmesine kadar geçen sürede, hiç sivil cumhurbaşkanımızın olmaması bunun açık bir göstergesidir.

27 Mayıs Darbesi'nin en önemli sonuçlarından biri de yeni sistemin "çoğunlukçu demokrasiyi" önleyecek şekilde düzenlenmesidir. Bu kapsamda darbe sonrasında, TBMM'nin etkisini azaltmak üzere Cumhuriyet Senatosu ihdas edildi ve ihtilalciler ömür boyu olmak kaydıyla "Tabii Senatör" oldular. Aynı uygulamalar dâhilinde, Askeri Savcılar ve Askeri Hâkimler Kurulları oluşturu-

10 yıllık Demokrat Parti iktidarı, 27 Mayıs 1960'ta askeri bir darbeyle sona erdirilmiştir. Cumhuriyet döneminde gerçekleşen ilk darbe olma özelliğini taşıyan 27 Mayıs, bundan sonra neredeyse her on yılda bir ordunun siyasete müdahalesinin başlangıç noktası olmuştur.

ruldu. 1961 Anayasası ile ihdas edilen Milli Güvenlik Kurulu'na (MGK), ertesi yıl Bakanlar Kurulu'nun değerlendirmelerine müdahale hakkı verildi. Genelkurmay Başkanı, doğrudan Başbakan'a karşı sorumlu hâle getirildi. Esasen Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), kanunların kendisine vermiş olduğu "Türkiye Cumhuriyeti'ni koruma ve kollama" görevini, yeni düzenin bekçisi ve ortağı olmak üzere kullanan özerk bir yapıya dönüştürdü. Yasama organını, yani millî iradeyi yargı yoluyla denetlemek amacıyla 1962'de Anayasa Mahkemesi kuruldu.

Tablo 1

1950, 1954, 1957 Seçim Sonuçları

Seçim Tarihi	Parti Adı	Milletvekili Sayısı
14 Mayıs 1950	Demokrat Parti (DP)	408
	Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)	69
	Millet Partisi (MP)	1
	Bağımsız	9
2 Mayıs 1954	Demokrat Parti (DP)	503
	Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)	31
	Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP)	4
	Bağımsız	3
27 Ekim 1957	Demokrat Parti (DP)	408
	Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)	173
	Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP)	4
	Hürriyet Partisi (HP)	4
	Bağımsız	2

2.2. 1971 Muhtırası

Millet, 1960 Darbesi'ne ilk cevabını, 9 Temmuz 1961'de yapılan Anayasa Referandumunda verdi. Milli Birlik Komitesi'nin "evet" kampanyasına rağmen yeni anayasa, %83'lük bir katılımı ile gerçekleşen referandumda ancak %60,4 oy oranı ile kabul edildi. 1961 Ekim'indeki genel seçimlerde ise Demokrat Parti'nin devamı olduklarını iddia eden partilerin aldıkları toplamda %50'leri aşan orandaki oy, darbecilere karşı açık bir güvensizlik, yaklaşık bir ay önce idam edilen Adnan Menderes ve arkadaşlarına ise maşerî vicdandaki iade-i itibar ifadesi idi.

Öte yandan 1960 Darbesi, Türkiye'deki sivil siyaseti vesayet altına aldığı gibi demokrasinin kendi mecrasında gelişme ve köklenme imkân ve istidadını da sekteye uğratmıştı. Çok partili siyasî hayat, 1961 Ocak ayından itibaren "icazetli" bir şekilde yeniden başladı ve ülke, Kasım 1961'de ilk koalisyon hükümeti ile tanıştı. İsmet İnönü tarafından kurulan bu Cumhuriyet Halk Partisi-Adalet Partisi hükümetinin ömrü ancak altı ay oldu. 1965'e kadar kurulan dört ayrı koalisyon hükümetlerinin de akıbeti çok farklı olmadı.

1965 genel seçimlerinde Adalet Partisi, tek başına hükümet kurmaya yetecek çoğunluğu elde etti. Ancak ülke hızla siyasî bir buhrana sürüklenmekteydi. Yüksek öğrenim gençliği arasında gitgide şiddet dozu artan sağ-sol kavgası, işçi grevleri, Amerikancı/Anti-Amerikancı itham ve çekişmeleri arasında

12 Mart Muhtırası, milli irade üzerindeki vesayet anlayışının, bütün şiddetiyle hissedildiği bir metindir. Muhtıra sahipleri, Atatürkçü perspektif dışındaki perspektifleri bir "sapma" olarak algılamakta; böylece tek tip bir toplum tasavvuruna sahip oldukları anlaşılmaktadır.

12 Mart 1971 Hürriyet Gazetesi

ülke gündemine güne kamplaştırıldı. Dönemin Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç ve Kuvvet Komutanları 12 Mart 1971 tarihinde zamanın Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a ve Meclis Başkanlıklarına verdikleri "muhtıra" ile Süleyman Demirel başkanlığındaki Adalet Partisi Hükümeti'ni istifaya zorlamalarını istediler. Muhtıraya gerekçe olarak "anarşinin neden olduğu iç huzursuzluklar ve Atatürk'ün çağdaş uygarlık hedeflerinden sapma", bunun temel müsebbibi olarak da Parlamento ve Hükümet gösterilmişti. Muhtırayı verenler, tek başına Adalet Partisi'nin iktidarı yerine "partiler üstü" bir hükümetin kurulmasını talep ediyordu. Sözü edilen sözde 'partiler üstü' hükümetten, "mevcut anarşik ortamı gidermesi, Anayasanın öngördüğü reformları Atatürkçü bir anlayışla ele alması ve inkılap kanunlarını uygulaması" beklenmekte idi. Aksi takdirde TSK, "kanunların kendisine vermiş olduğu Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak ve kollamak görevini yerine getirerek idareyi doğrudan doğruya üzerine almaya kararlı" idi. Bu muhtıra üzerine Adalet Partisi Hükümeti istifa etti.

2.3. 1980 Darbesi

Türkiye, 1970'lerin sonunda kısa süreli koalisyonların getirdiği istikrarsızlık nedeniyle sürekli şiddet olaylarının yaşandığı ve 1980'nin başından itibaren de her gün ortalama 20 vatandaşın hayatını kaybettiği bir sürece girdi. Sağ-sol çatışması şeklinde sıradanlaşan ve karanlık eller tarafından büyütülen terör, üst düzey yetkililere suikast yapılmasına kadar devam etmiştir. Türkiye'nin her yerinde güvenlik güçlerinin neredeyse hiç giremediği bölgeler oluştu. Kısaca sosyal şartlar, yeni bir askerî darbe için uygun hale getirildi. Bu zihniyet, elinde müdahale gücü olmasına rağmen, şartların kendi lehine olgunlaşmasını sağlamak için 1980 öncesi Maraş, Sivas, Çorum, Malatya olaylarının; 1990 sonrası ise Sivas, Başbağlar ve Yavi katliamlarının Alevi-Sünni bağlamında yaşanmasına neden olmuştu. Aynı şekilde ülkede sağcı-solcu, Türk-Kürt, laik-anti laik, ilerici-gerici şeklinde çatışmaların zeminini hazırlamış ve ülke sosyolojisinin bin yıldır inşa ettiği beraber yaşama iradesini sabote ederek yönetimini garanti altına almaya çalışmıştı.

Genelkurmay Başkanı Kenan Evren ve Kara, Deniz, Hava ve Jandarma Genel Komutanlarından oluşan beş kişilik bir komite, 12 Eylül 1980'de ülkenin içinde bulunduğu anarşi ortamı ve ekonomik durumu bahane ederek emir-komuta zinciri içinde darbe yaptı. Darbe bildirisinde, "devletin ve rejimin tehlike içinde olduğu, devlet organlarının işlemez hale geldiği, bu sürece siyasi partilerin katkıda bulunduğu, bu kargaşa ortamında yıkıcı ve bölücü çevrelerin faaliyetlerini artırarak Atatürkçülük yerine irticai ve sapık ideolojilerin bütün eğitim kurumlarına hâkim olduğu, bu sürecin bir bütün olarak vatani yıkıma götürdüğü" iddia ediliyordu.

Terörle mücadele kapsamında faili meçhul cinayetler, Olağanüstü Hal (OHAL) ile yönetilen Doğu ve Güneydoğu'da yaşayanların göçe zorlanması, Türk-Kürt çatışması, Alevi-Sünni çatışması, laik-anti laik kutuplaşması, bu döneme damgasını vuran önemli tezgâhlardır.

Darbeyle görevden uzaklaştırılan Başbakan Süleyman Demirel, darbeyi “11 Eylül günü akan kan, 13 Eylül’de nasıl durdu?” diye eleştirmiştir. 12 Eylül Darbesi sırasında dönemin CIA Türkiye Masası Şefi, askerî müdahaleyi haber alırken, haberi ulaştıran diplomatın “our boys have done it/bizim çocuklar işi bitirdi” şeklindeki konuşmasının doğruluğu tartışılabilir. Ülke içinde kan akması, toplumsal kesimlerin birbirine düşmesi, anarşinin her tarafa yaygınlaşması, “dış güçlerin” bu süreçte etkin rol oynadığını teyit etmektedir.

TSK’nın yönetime el koymasının ardından Parlamento ve siyasi partiler feshedildi, milletvekillerinin dokunulmazlıkları kaldırıldı, iktidar ve muhalefet partilerinin liderleri ile sivil toplum örgütlerinin yöneticileri tutuklandı, tüm yurtdışı sıkıyönetim ilan edildi, yurtdışına çıkışlar yasaklandı. Darbeyi takip eden günlerde yoğun bir tutuklama süreci başlatıldı ve pek çok kişi hakkında dava açıldı. 1982 Anayasası ile devlet kurumları, millet iradesini iktidardan uzak tutmak üzere yeniden düzenlendi, hak ve özgürlükler gözle görülür ölçüde sınırlandırıldı.

24 Nisan 1983’te, askeri müdahale öncesi dönemde parti genel başkanı, parti yönetim kurulu üyesi ve parlamenter olarak görev yapmış kimseler hariç, siyasi parti faaliyetlerine tekrar izin verildi. 6 Kasım 1983’te yapılan genel seçimlerde, Turgut Özal liderliğindeki Anavatan Partisi, darbecilerin aksi yöndeki açık propagandalarına rağmen, %45 civarında bir oy alarak büyük bir zafer kazandı.

Turgut Özal, Anayasa’nın toplumun farklı kesimlerini hedef alan baskıcı maddelerini yürürlükten kaldırarak toplumun özgürleşmesi yolunda önem-

Turgut Özal, dindar-muhafazakâr kesimi hedef alan Anayasanın 163. Maddesini ve sol kesimi hedef alan 141 ve 142. maddelerini yürürlükten kaldırmış; toplumun özgürleşmesi yolunda önemli adımlar atmıştır.

“1982 Anayasası ile devlet kurumları milli iradeden uzak tutmaya göre dizayn edildiğinden askeri vesayet çok uzun bir süre birçok alanda devam etti.”

li adımlar attı. Öte yandan, Turgut Özal'ın siyasi, ekonomik, dini, kültürel alanlarda ve eğitimde toplumun önünü açan, özgürleşmesine katkıda bulunan icraatları sürerken, diğer taraftan vesayet odakları da 1980-2000 yılları arasında topluma ve devlete maliyeti çok yüksek bedeller ödetmeye devam ettiler. Zira Turgut Özal'ın gayretlerine rağmen, yukarıda da belirtildiği gibi, 1982 Anayasası ile devlet kurumları milli iradeden uzak tutmaya göre dizayn edildiğinden askeri vesayet çok uzun bir süre birçok alanda devam etti. 1980-1990 yılları arasında ortaya çıkan bölücü terör ve ekonomik sorunlar, ülkenin en önemli meseleleri olarak kaydedilirken; 1990-2000 yılları arasında ise teröre ek olarak “irticaî” hareketler, sistemin uğraşmak zorunda olduğu en temel meseleler olarak ilan edilmiştir.

Turgut Özal, Türkiye'yi liberal piyasalara entegre etmiş, toplumun dünyaya açılması ile sistem dışarıdan kuşatılmış ve toplumsal iradenin kendine alan bulmasını sağlamıştır. Turgut Özal'ın 1993 vefat etmesi, Türkiye'yi ciddi bir siyasi istikrarsızlığa sürükledi. Ülkedeki siyasi istikrarsızlık nedeniyle çöken Sovyet Bloku sürecinden ortaya çıkan fırsatlardan yeterince yararlanılamadı.

Siyasi istikrarsızlık bağlamında Türkiye'de 1946-1960 arası 8 parti, 1960 sonrası 68 parti kapatıldı. 1960-1980 arası hükümetlerin ömrü ortalama bir yıl iken 12 Mart Muhtırası ile 12 Eylül Darbesi arasında hükümetlerin ortalama görev süreleri ise 9 aya kadar düşmüştür. 1989 ile 2002 (AK Parti İktidarına kadar) arasında geçen 13 yıllık sürede 11 farklı hükümet kurulmuştur. Siyasal sistem, topluma doktrin aşlamak yerine, toplumsal farklılıkları bir zenginlik olarak kabul eden, toplumun kendisine, tarihine ve değerlerine güvenen, evrensel değerleri referans alarak gelişime açık bir yapıya kavuşmadıkça toplum için pozitif sonuçlar üretmesi imkansızdı.

*Prof. Dr. Necmettin Erbakan
iktidardan düşürülmüş ve
ilerlemiş yaşına rağmen
(71 yaşında) kendi davasını
mahkemede 3 günde
11 saat ayakta savunmaya
mecbur bırakılmıştır. Tarihi
kayıtlara, “Savunan Adam”
olarak geçti.*

2.4. 28 Şubat Post-modern Darbesi

Vesayetçilerle mücadele eden Turgut Özal'ın Nisan 1993'te vefat etmesiyle birlikte sivilleşme hareketi yarıda kaldı ve ortam bir anlamda vesayetçilerin at koşturdukları bir alana dönüştü. Ülke tekrar koalisyon tiyatrolarına maruz kaldı. Alttan alta gelişen bir “dip dalganın” varlığı da kamusal bir görünürlük arz etmeye başlamıştı. Vesayetçilerin, birtakım sosyal-siyasal çevrelerin ve medyanın tehdit ve korkutmalarına rağmen Refah Partili (RP) belediyelerin, mevcut yönetimlerin millete tepeden bakan anlayışının aksine milleti özne olarak kabul eden, sorunlarıyla yakinen ilgilenen bir anlayışla hizmet etmeleri, millet nezdinde yüksek oranda kabul görüyor ve bu durum Refah Partisi'ne doğru hızla toplumun teveccühünü artırıyordu. 24 Aralık 1995 tarihinde yapılan genel seçimlerde RP, 6 milyon 12 bin 450 insanın tercihiyle genel oyların %21,38'ini aldı ve 158 milletvekili ile Parlamento'da birinci parti olarak temsil edildi. Refah Partisi ile Doğru Yol Partisi'nin koalisyonunda uzlaşmaları, Prof. Dr. Necmettin Erbakan'ın şahsında vesayetçilerin sivil iradeyi hedef almalarına sebep oldu.

MGK'da yer alan askerler, “anti-laik hareketlere” karşı alınmasını istedikleri 18 maddelik önlem paketini dönemin Başbakanı Prof. Dr. Necmettin Erbakan'a imzalattırdıklarında tarih 28 Şubat 1997'yi gösteriyordu. Milli iradenin temsilcisi olan Başbakana yapılan bu zorba dayatma, “Postmodern Darbe” olarak anılacaktır. Her şeyin değiştiği bir dünyada klasik darbe yöntemlerinin evrilmesi ve katı/sert olan darbe stiline daha rafine, daha yumuşak bir nitelik alması, bu darbenin postmodern olarak adlandırılmasına neden olmuştur. Fakat hangi kılıfa sokulursa sokulsun çizgiler nettir. Postmodern olması, darbenin asli karakterini değiştirmemektedir. 28 Şubat sürecinin mimarlarından ve Batı Çalışma Grubu'nun önemli isimlerinden olan Orge-neral Çevik Bir, Washington'da yaptığı bir açıklamada; “demokrasiye balans

*Refah Partisi ile Doğru
Yol Partisi'nin koalisyonda
uzlaşmaları, Prof. Dr.
Necmettin Erbakan'ın
şahsında vesayetçilerin sivil
iradeyi hedef almalarına
neden olmuştur.*

ayarı yaptıklarını” ifade etmiştir. Milli iradeye inanmayan, milli iradeyi küçük gören, ona balans ayarı vermeye çalışanlar, Batı başkentlerinde icazet ve meşruiyet arama peşindeydiler.

Türkiye'nin o tarihlerde en önemli sorunu terör ve ekonomi iken MGK, aldığı bir kararla “irtica” ile mücadeleyi gündeminin birinci maddesi haline getirdi ve milletin önemli bir kısmını, irtica ve terör grupları kapsamında değerlendirerek “iç tehdit” unsuru ve “yakın tehlike” olarak nitelendirdi. Bu kapsamda; İmam Hatip okullarının kapatılması, sekiz yıllık kesintisiz eğitim uygulaması, üniversitelerde başörtüsü yasağı, üniversiteye girişte kat-sayı adaletsizliği, insanları fişlemeler, iş yerlerine baskınlar, muhalif basını hedef alma, generallerin hükümetlere verdiği rutin talimatlardı.

Türkiye’de tek tip bir toplum inşa etmeye çalışan vesayetçi anlayış, katılımın bütün kanallarını kapatan, toplumsal farklılaşmanın önüne geçen bir politika güttü. 28 Şubat sürecinde, birçok vakıf ve derneğin faaliyeti baskıcı bir biçimde takibat altına alınarak toplumun dinamizmi yok edilmeye çalışıldı. Dünyada toplumsal çeşitlilik, gönüllülük, toplumun kendi değerlerini, inançlarını ve inisiyatifini yaşatma girişimleri, bir zenginlik olarak kabul edilirken bizim ülkemizde bir tehdit olarak algılandı. Bu da toplumun öz yeteneğini geliştirmesini engellerken aynı zamanda sivil algının zayıf kalmasına neden oldu.

28 Şubat uygulamaları sonucunda, Refah Partisi kapatılmış, Prof. Dr. Necmettin Erbakan iktidardan düşürülmüş ve ilerlemiş yaşına rağmen (71 yaşında) kendi davasını mahkemede 3 günde 11 saat ayakta savunmaya mecbur bırakılmıştır. Tarihi kayıtlara, “Savunan Adam” olarak geçti. Derin tarih bilinci, sabrı, güngörmüş ve geçirmişliği; siyasi hayatımızı, Abdülhamit Han’dan itibaren çok iyi bilen bir kişi olarak Erbakan Hoca, hiçbir zaman

İmam Hatip Okullarının kapatılması, sekiz yıllık kesintisiz eğitim uygulaması, üniversitelerde başörtüsü yasağı, üniversiteye girişte katsayı adaletsizliği, insanları fişlemeler, iş yerlerine baskınlar, dindar-muhafazakâr basını hedef alma, artık generallerin hükümetlere verdiği rutin talimatları.

milletini ve devletini karşı karşıya getirmede. Tüm tahriklere, aşağılamalara rağmen, derin bir sabır, tevekkül ve teenni ile hareket etti. Tarihin bir günlük yürüyüş olmadığını, bugün milli iradeye şovmenlik yapanların yarın derin bir pişmanlık duyacaklarını söyledi.

Savunan Adam, başbakanlığı koalisyon ortağına devretmek üzere istifa eder ancak hükümet kurma görevi bir kumpasla koalisyondaki ortağı olan DYP'nin lideri Tansu Çiller'e değil Mesut Yılmaz'a verilerek ANAP-DSP-DTP azınlık koalisyonunun kurulmasının yolu açılır. Bu arada Anayasa Mahkemesi Refah Partisi'ne kapatılma davasını açar ve Refah Partisi 16 Ocak 1998'de "lâik Cumhuriyet ilkesine aykırı eylemleri" iddiasıyla kapatılır. Savunan Adam, kapatılma davası sürecinde tedbiren 17 Aralık 1997'de Fazilet Partisi'ni kurar. Fazilet Partisi de 22 Haziran 2001'de kapatılır. Bunun sonucunda 20 Temmuz 2001'de Saadet Partisi, 14 Ağustos 2001'de de AK Parti kurulur. Siyasi hayatımıza damga vuracak olan AK Parti, 3 Kasım 2002 yılında yapılan seçimlerden büyük bir zafer ile çıkarak 363 milletvekili ile tek başına iktidara gelir.

2.5. 27 Nisan e-Muhtırası

27 Nisan 2007'de vesayetçi zihniyet, Cumhurbaşkanlığı seçimleri dolayısıyla bir kez daha harekete geçti. Bu tarihte dönemin Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt, TSK'nın internet sitesine koymuş olduğu "e-muhtırası"yla, Cumhurbaşkanlığı seçimlerine müdahale etmeye kalkıştı. Özetle muhtırada, "Kur'an-ı Kerim okuma yarışması tertiplenmiş, çağ dışı kıyafetler giydirilmiş, küçük kız çocuklarından oluşan bir koroya ilahiler okutulmuştur" şeklindeki irrasyonel klasik bir irtica mukaddimesinden sonra TSK'nın, seçilecek Cumhurbaşkanı müdahil ve taraf olduğu belirtiliyordu. Seçilecek Cumhurbaşkanı'da aranan temel kriter, "Cumhuriyet rejimine sözde değil özde bağlı olmak ve bunu davranışlarına yansıtmak" şeklinde ifade ediliyordu. Fakat bu metni kaleme alanlar, bir insanın Cumhuriyet'e "sözde değil özde bağlı olduğu"nun nasıl tespit edileceği, bu "hasbiliği" davranışlarına nasıl yansıtacağı, bunun objektif bir kıstası olup olmadığı gibi hayati soruları cevapsız bırakmışlardı.

Ancak vesayet sahipleri, 1960 Darbesi'nden beri alıştıkları bir yöntemle, milli iradeyi örseleme, aşağılama ve bir emir eri gibi ona talimat verme işinin; iradesi, dirayeti ve cesareti yüksek bir liderin, Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın, karşısında geçerli olmadığını derhal anlamak zorunda kaldılar. Artık ne modern ne de post-modern yöntemleri geçerli değildi. Hükümetin "Başbakan'a bağlı olan bir kurumun bu ifadeleri kullanamayacağı, demokratik hukuk devletinde milli iradeye üst perdeden talimat verilemeyeceği" şeklinde karşı bildiriyle meydan okumasıyla Cumhuriyet tarihinde sivil irade, ilk defa muhtırayı sahiplerine ve vesayetçilere rücu ettirdi. Hükümet, bildiriye TSK'nın da beklemediği şekilde çok sert bir dille cevap vermiştir. Hükümet, 28 Nisan 2007 tarihinde, yani muhtıra olayından bir gün sonra e-muhtıraya karşı manifestosunu açıklamıştır. Manifestoda, "Bu açıklama hükümete karşı bir tutum olarak algılanmıştır. Kuşkusuz demokratik bir düzende bunun düşünülmesi dahi yadırgatıcıdır. Öncelikle

Özetle muhtırada;
"Kur'an-ı Kerim okuma yarışması tertiplenmiş, çağ dışı kıyafetler giydirilmiş küçük kız çocuklarından oluşan bir koroya ilahiler okutulmuştur" şeklindeki irrasyonel klasik bir irtica mukaddimesinden sonra TSK'nın, seçilecek Cumhurbaşkanı müdahil ve taraf olduğu belirtilmiştir.

söylemek isteriz ki, Başbakan'a bağlı bir kurum olan Genelkurmay Başkanlığı'nın herhangi bir konuda hükümete karşı bir ifade kullanması, demokratik bir hukuk devletinde düşünülemez. Genelkurmay Başkanlığı, hükümetin emrinde, görevleri Anayasa ve ilgili yasalarla tayin edilmiş bir kurumdur. Anayasamıza göre, Genelkurmay Başkanı, görev ve yetkilerinden dolayı Başbakan'a karşı sorumludur" denilerek hükümet olarak bildiriye reddettikleri dile getirilmiştir. Açıklanan bu metin, aynı zamanda Türkiye'de askeri vesayetin bittiğinin bir göstergesiydi.

2007 yılında Cumhuriyet yürüyüş ve gösterileri, vesayetlin sivil uzantıları olan üniversite yönetimleri ve birtakım sivil toplum kuruluşlarının bu süreçte kamusal alanda yaptıkları gösterileri de hatırlamak gerekir. En sonuncusu ve en önemlisi ise, yargının da bu işte rol almasını sağlayarak Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde; anayasa ve kanunlar o kadar açık olmasına rağmen mecliste 367 milletvekilinin onayını şart koşmalarıdır. O tarihe kadar yaşanan gelişmeler, Türkiye'deki vesayetlin çok derin ve yaygın olduğunu göstermiştir. Sivil toplum, medya, iş dünyası, bürokrasi, yargı, bazı eğitim kurumları-özellikle çeşitli üniversiteler, bir blok oluşturarak Cumhurbaşkanlığı seçimini sabote etmeye ve eşi başörtülü bir Cumhurbaşkanı seçtirmemeye büyük gayret göstermiştir.

Ancak vesayetçilerin bu tavrına karşı geniş halk kitleleri, milli iradenin arkasında durmuş ve azınlık olan bu grubun zorba yöntemlerle milli iradeyi kontrol edemeyeceğini 22 Temmuz 2007 tarihinde yapılan genel seçimlerde yaptıkları tercihlerle göstermiştir. Bu seçimde AK Parti, bir önceki seçimde aldığı %34,6 olan oy oranını %46,7'ye çıkararak elde ettiği meclis çoğunluğuyla Sayın Abdullah Gül'ü cumhurbaşkanı olarak seçmiş ve yoluna devam etmiştir. Milli irade artık sadece olayları çaresizce izleyen bir nesne olmadığını; bir özne olduğunu, kendi iradesi ve varlığıyla bunu hissettirmek istediğini ortaya koymuştur.

Buna rağmen, yargıçlar eliyle anti-demokratik bir şekilde milli iradeyi temsil eden AK Parti kapatılmak istenilmiştir. 2008 yılında gazete kupürlerinden ve tarama motoru olan Google'dan elde edilen uydurma, mesnetsiz ve toplumsal karşılığı olmayan haberlerden oluşturulan iddialar ile dönemin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı AK Parti'ye kapatma davası açmıştır. Milletin desteğini arkasına alan AK Parti, yaptığı hukuki savunma ile kapatma davasını sonuçsuz bırakmıştır. Böylece milli iradeye yönelen bir başka vesayet sistemi girişimi daha sonuçsuz kalmış, egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğu daha güçlü bir şekilde tescil edilmiştir.

*2008 yılında gazete
kupürlerinden ve
tarama motoru
olan Google'dan elde
edilen uydurma,
mesnetsiz ve
toplumsal karşılığı
olmayan haberlerden
oluşturulan iddialar
ile dönemin Yargıtay
Cumhuriyet
Başsavcılığı
AK Parti'ye kapatma
davası açmıştır.*

2.6. 17/25 Aralık Darbe Girişimi

Vesayet öncelikle bir zihniyet biçimidir. Darbeler ve muhtıralar kapsamında değerlendirildiğinde sürekli ordu ile ilişkilendirilen bir kavram olarak algılanmaktadır. Ancak zaman ilerledikçe, vesayetin farklı biçimleri de zuhur etmeye başlamıştır. 28 Şubat sürecinde bazı yargı, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarının da sahada olması aslında vesayetin sadece militarizme mahsus bir durum olmadığını göstermektedir.

17/25 Aralık Darbe girişiminde, 28 Şubat Post Modern darbesinde olduğu gibi, rafine yöntem ve mekanizmalar kullanılmıştır. Paralel yargıç ve polis şeflerinin milli iradeye saldırısı, yolsuzluk kılıfına büründürülerek gerçekleştirilmiştir. Bu darbe girişimi çok ilginç özelliklere sahiptir. Birincisi, bu darbeyi icra edenler, 40 yıla varan bir sürede kötü emellerini saklayıp devletin ve milletin geleceği için “hayırlı hizmetler” yaptıkları kılıfı altında Türkiye Cumhuriyeti’nde her zaman iktidarlara yakın durmayı başarmışlardır. Böylelikle devlet, millet, vatan ve din gibi kutsal değerlerin kılıfına sığınarak devletimizin en güzide kurumlarının içinde dahi örgütlenmeyi başarmışlardır. İkinci olarak, FETÖ Terör örgütü, Türkiye ve Osmanlı imajını çalarak Türkiye ve dünyada kendisine alan açmıştır. Osmanlı imaj ve ideallerini önemseyen milletimiz, bu imajı kullanan FETÖ çetesi tarafından aldatılmıştır.

Gezi Olayları’ndan sonra 17/25 Aralık 2013 yılında milli iradeye kumpas kuran bu çete, hileli yöntemlerle meşru hükümeti iktidardan düşürmeye çalışmıştır. Yolsuzluk kılıfına büründürülerek yaptıkları bu operasyonun bir darbe girişimi olduğunun fark edilmesi çok güçlü.

İnsanlar, varlık nedenlerine bir tehdit olarak algıladıkları olumsuz imaj ve algılara şiddetli bir reaksiyon gösterdikleri sosyal psikolojide yapılan birçok deneyle sabittir. Çünkü insanoğlunun tabiatı olumsuz olan imaj ve algıları öncelikle farketmeye meyyaldır. FETÖ’nün hain çetesinin, bir mizansen şeklinde satmaya çalıştığı “iktidarın yolsuzluk algısını” milletimiz tarihin verdiği sağduyu ve ferasetle reddetmiş, bunun bir darbe olduğunu hemen fark etmiş ve kayıtsız şartsız iktidarın ve milli iradenin temsilcisi Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın arkasında durmuştur. Nitekim Mart 2014 Yerel Seçim Sonuçları ve Ağustos 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri vesayet odaklarının hezimete uğradıklarının en net göstergeleridir. Toplumun derin bilinci, bu operasyonun arkasındaki gerçek niyeti sezmiş ve oluşturulmaya çalışılan algıyı kabul etmemiştir.

17/25 Aralık Darbe girişiminde, 28 Şubat Post Modern darbesinde olduğu gibi, rafine yöntem ve mekanizmalar kullanılmıştır. Paralel yargıç ve polis şeflerinin milli iradeye saldırısı, yolsuzluk kılıfına büründürülerek gerçekleştirilmiştir.

Üçüncü Bölüm

Bu bölümde 15 Temmuz FETÖ
Darbe Girişimi Anlatılmaktadır

3. 15 TEMMUZ FETÖ DARBE GİRİŞİMİ

Türkiye, 2002 yılından beri Avrupa Birliği ile üyelik müzakerelerini yürüten, her alanda demokratik standartlarını yükseltmiş ve Avrupa Birliği ile birçok faslın açılma müzakerelerini yürütmüştür. Demokratik mekanizmaların güçlü bir biçimde işlediği ülkemizde, meşru bir yönetimin işbaşında olduğu, demokrasinin en önemli organı olan siyasi partilerin özgür, adil ve şeffaf şekilde seçimlere katılarak yarıştıkları bir ortam söz konusudur. Kamusal düzenin işlediği bir ortamda darbe amacıyla silahlı bir kalkışmanın yapılması milletimiz nezdinde şok bir etki yaratmıştır. Toplumsal alanda olduğu gibi devletin tüm kurumlarında 40 yıldan beri sinsi bir biçimde örgütlenen FETÖ, özellikle Türk Silahlı Kuvvetleri'nin içinde temerküz etmiştir. Darbe sürecinde, öncelikli hedefleri Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ı ve meşru iktidarı ortadan kaldırmaktı. Türkiye'de hiçbir darbe döneminde, sivil vatandaşlar başta olmak üzere TBMM, Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı, köprüler, kavşaklar ve stratejik yerler karadan ve havadan bombalandığı bir dönem yaşanmamıştır.

Vesayet, bir anlamda ihanettir. Çünkü vasiler, kendilerine ait olmayan bir iradeyi, milli iradeyi, gasp ederek kullanmaktadır. Meşruiyetlerini halktan almadıkları için, sürdürülebilir bir yönetimin inşası için de farklı merkezlerden dayanak almak durumundadırlar. Bugün FETÖ'nün başı öncelikli olmak üzere, önde gelen diğer müntesiplerinin hangi odaklar tarafından korunduklarına dikkat edildiğinde bu ihanetin tüm boyutları alenen ortaya çıkar. Devlet sırlarının ifşası, kurumlarımızın mahrem bilgilerinin transferi, milletin evlatlarını milletin imkânlarıyla kırdırmayı planlamış bir girişim, 15 Temmuz'da milletin evlatlarının yiğitliğiyle bertaraf edilmiştir.

Toplum mühendisliği yapmak, milletin tarih, kimlik ve kültürünü referans almak yerine kendi emelleri doğrultusunda toplumu değiştirmek ve dönüştürmek üzere uyguladıkları her yöntem "halka rağmen halk için" anlayışına dayandığından dolayı vasiler zorbadır. Her zorba da millet iradesini millete rağmen gasp ettiği için gayri meşrudur.

FETÖ , ikiyüzlülük, takiyecilik, yalancılık ve "amaca ulaşmak için her yol meşrudur" anlayışı ile hareket etmiş ve insanlarımızın özlem duydukları tarihsel ihtişamı ve İslam İnancını kendisine maske edinmiştir. Bu nedenle toplumumuzda dindar, muhafazakâr ve milliyetçi kesimlerle etkili bir iletişim içinde olmaya gayret etmiştir. FETÖ, toplumsal dokumuzda ve devlet

FETÖ ikiyüzlülük, takiyecilik, yalancılık ve "amaca ulaşmak için her yol meşrudur" anlayışı ile hareket etmiş ve insanlarımızın özlem duydukları tarihsel ihtişamı ve İslam İnancını kendisine maske edinmiştir.

kurumlarımızda büyük bir tahribata neden olmuştur. Bu örgüt, günümüzde yaşadığımız ve tarihte okuduğumuz tüm örgütlerden çok daha tehlikelidir. Milli ve manevi tüm değerlerimizi istismar eden bu örgütün yöntemlerinin diğer İslam toplum ve devletlerinde uygulanmayacağını bir garantisi yoktur. Bu nedenle yaşadığımız bu hadise, sonraki asırlara sâri çok büyük tecrübeler barındırmakta ve küresel vesayet bin bir çeşidinin olabileceğini göstermektedir. Hainlik ya da ihanet, uygun zemin ve ortam olduğunda her toprak için mümbit olabilen bir zihniyettir.

3.1. 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi Süreci

17/25 Aralık Darbe Girişimi'nde başarısız olunca, orduda stratejik yerlere ve operasyonel birliklere sızmış bulunan, askerlik gibi şerefli bir mesleği hak etmeyen FETÖ/PDY mensubu darbeciler, 15 Temmuz 2016'da Pensilvanya'daki teröristbaşı F. Gülen'den aldıkları emirle seçilmiş iktidarı devirip, Türkiye'yi işgal etmek için harekete geçtiler. 15 Temmuz 2016 gecesi saat 21:30 sularında asker kılığına girmiş hain terör örgütü üyeleri alçak ve gaddar bir şekilde milletin uçağıyla, tankıyla, topuyla ve silahları ile köprüleri kesip, meydanları kapatıp, milleti kurşun yağmuruna tutup yeni bir darbe ve işgal teşebbüsüne cüret ettiler. Ancak milletimiz, "mili iradenin hiçbir vesayetçi ve işgalci gücü tanımayacağını" ilan ederek, iman dolu yürekleri ve çıplak elleriyle hain kalkışmaya karşı destan yazdı.

15 Temmuz Hain Darbe Girişimi, ilk olarak Boğaziçi Köprüsü'nün kapatılmasıyla duyuldu. Bu haberi 22:00 sularında ekranlarda görür görmez ters giden bir şeylerin olduğunu anlayan milletimiz, içlerindeki vatan sevgisiyle sokağa döküldü. O gecenin başlangıcında hafızalara kazınan en önemli görüntüler, İstanbul Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet köprülerinin Anadolu'dan Avrupa'ya geçiş yönünün asker görünümlü hainler tarafından trafiğe kapatılması anlarıdır. Aynı dakikalarda Ankara'ya acil çağrılar gitmeye başlamıştı. Saat 22.00 sularında Genelkurmay'dan silah sesleri duyuldu, jetler Ankara üzerinde alçak uçuş yapmaya başlamıştı.

Tarih boyunca en büyük imkânsızlık anlarında dâhi istiklaline ve istikbaline sahip çıkan necip milletimiz, serden geçerek müdâfaa ettiğimiz bu aziz vatana karşı yapılan hain plan karşısında bir kez daha bütün gücünü ortaya koymaktan çekinmedi. O saatlerde müdâfaa-i vatan için meydanlara dökülmeye başlayan milletimiz, ciltlere sığmayacak yeni bir kahramanlık destanının ilk sayfalarını yazmaya başladı. FETÖ/PDY mensubu darbeci hainler, Genelkurmay Başkanı ve üç kuvvet komutanı başta olmak üzere

Tarih boyunca en büyük imkânsızlık anlarında dâhi istiklaline ve istikbaline sahip çıkan necip milletimiz, serden geçerek müdâfaa ettiğimiz bu aziz vatana karşı yapılan hain plan karşısında bir kez daha bütün gücünü ortaya koymaktan çekinmedi.

birçok vatansever subayı rehin almışlardı. Ancak rehin alınamayan vatansever subaylar, emniyet güçleri ve halk darbeye direndi.

Saat 23:05 dolaylarında NTV yayınına bağlanarak açıklama yapan Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım, bunun bir kalkışma hareketi olduğunu ve silah doğrultan her darbeciye aynı şekilde muamele edileceğini söyledi. Başbakanımız, “Bunun adına henüz bir darbe demek doğru olmaz. Bir kalkışmanın olduğu doğrudur. Belirli bölgelerde sorumsuzca devletin emaneti olan silahları alıp vatandaşların üzerine gidip onları yere yatırıp onları etkisiz hale getirmeye çalışan birtakım gruplar var. Bunların kim olduğunu, hangi amaçla hareket ettiğini kısa sürede anlayacağız ve gereğini yapacağız. Asla ve asla yasadışı, demokrasiyi kesintiye uğratacak faaliyetlere müsamaha göstermeyeceğiz” diyerek vatandaşlarımıza güven verdi. Ayrıca, “Doğrusu bir kalkışma ihtimali üzerinde duruyoruz. Belli ki emir komuta zinciri olmadan asker içerisindeki bazı kişilerin kanunsuz bir eylemi söz konusu. Vatandaşlarımız şunu bilsin ki, demokrasiye zarar getirecek hiçbir faaliyete izin verilmeyecek. Türkiye Cumhuriyeti hükümeti, vatandaşın milletin seçtiği, milletin iradesi ile iş başındadır. Bunun işbaşından gitmesi ancak milletin kararı ile olur, bu bilinmelidir. Bu kalkışmayı yapanlar, bu çılgınlığı yapanlar, en ağır şekilde bedelini ödeyecektir. Asla bu tip kalkışmalara pabuç bırakmayacağız. Asla bu ve buna benzer çılgınlıklara müsaade etmeyeceğimizi bilsinler” sözleriyle hükümetin duruşunu ilan etti.

Ankara’da Genelkurmay Karargahı’nda, İstanbul’da Boğaziçi Köprüsü’nde yaşanan işgal girişimleri ve milletimizin bu girişimlere karşı mücadele ettiği saatlerde Ankara Yenimahalle’de bulunan Milli İstihbarat Teşkilâtı (MİT) Müsteşarlığı’na askeri helikopterlerden ateş açıldı. MİT’in çevre güvenliğini sağlayan unsurlar kısa ve uzun namlulu silahlarla saldırıya karşılık verdi. Çatışmanın ardından darbeci askerler geri çekilmek zorunda kaldı.

“Doğrusu bir kalkışma ihtimali üzerinde duruyoruz. Belli ki emir komuta zinciri olmadan asker içerisindeki bazı kişilerin kanunsuz bir eylemi söz konusu. Vatandaşlarımız şunu bilsin ki, demokrasiye zarar getirecek hiçbir faaliyete izin verilmeyecek.”

Tarihinin en uzun gecelerinden birini yaşayan ülkemizde 23.50’de TRT’yi işgal eden FETÖ’cü hainler, spikere zorla sözde Yurtta Sulh Konseyi’nin korsan bildirisini okuttular. Genelkurmay Başkanlığı internet sitesinde de aynı korsan bildiri yayınlandı. TRT’nin yayınları durdurulurken vatandaşlarımız da TRT’yi işgalcilerden kurtarmak için harekete geçti. Cumhurbaşkanlığı tarafından, bildirinin TSK tarafından yapılmadığı ve korsan olduğu, itibar gösterilmemesi gerektiği açıklaması yapıldı. Korsan bildirinin TRT’de okutulmasından bir süre sonra TÜRKSAT, TRT’nin yayınıni kesti. Aynı dakikalarda Diyanet İşleri Başkanlığınca yapılan çağrı ile bütün illerde birlik

selaları okutulmaya başlandı. Vatandaşlarımız, birlik ve beraberlik içinde sokaklara çıkarak darbeci cuntacılarla mücadelesini sürdürdü.

Başbakanımız Sayın Binalı Yıldırım'ın açıklamasından kısa bir süre sonra Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli, Başbakanımızı arayarak “Kalkışmanın kabul edilemez olduğunu, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin yanında olduklarını” ifade etti. Bu açıklama yalnızca iktidar partisinin değil meclisteki muhalefet partisinin de darbeye karşı direneceğini gösteren önemli bir siyasi mesajdı. Nitekim bir süre sonra ise anamuhalefet partisi lideri Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Genel Başkanı Sayın Kemal Kılıçdaroğlu, “Cumhuriyet'e ve demokrasimize sahip çıkıyor; inancımızı eksiksiz bir şekilde koruyoruz. Bu ülke darbelerden çok çekmiştir. Aynı sıkıntıların yeniden yaşanmasını istemiyoruz.” şeklinde bir açıklama yaparak darbeye karşı çıktı.

Cumhurbaşkanımız, 15 Temmuz akşamı ilk açıklamayı önce Marmaris'te Anadolu Ajansı'nın yerel muhabirlerine yaptı. Bu açıklamanın ardından gazetecileri, kaldığı otele toplayıp basın açıklaması yaptı. Sosyal medyadan anlık olarak yayınlanan bu açıklama, o dakikalarda ulusal medya tarafından fark edilmedi. Cumhurbaşkanımız, bu açıklamadan 20 dakika sonra 00:26'da CNN Türk kanalında Hande Fırat'ın programına bağlanarak askeri kalkışmaya tepki gösterdi ve milleti meydanlara davet ederek, o gece milletimizin harekete geçmesini ve milli iradenin zaferini sağlayan ve Türkiye'yi işgal ve darbe girişiminden kurtaran tarihi demecini verdi:

“Bugünkü bu gelişme gerçekten Silahlı Kuvvetlerimizin içerisindeki bir azınlığın ne yazık ki kalkışma hareketidir ve bu malum yapıya ait, paralel yapılanmanın teşvik ettiği, üst akıl olarak onların kullandığı bir harekettir. Ülkemizin birliği, beraberliği, bütünlüğüne yönelik bu harekete karşı inanıyorum ki milletçe vereceğimiz güzel bir cevapla bunlar gerekli olan cezayı alacaklardır.

Şu anda bu milletin imkânlarıyla ortaya konmuş olan tankı, topu, uçağını, helikopterini kullanarak milletin üzerine gelmenin bedelini bunlar çok ağır ödeyeceklerdir. Bu konuda gerek Cumhurbaşkanınız olarak gerek Başbakanımız, hükümetimiz olarak bizler atılması gereken adımlar neyse dik durmak suretiyle bu adımları atacağız. Bunun bedelini asla bizler farklı bir şekilde yorumlayamayız ve meydanı da onlara bırakamayız. Yapmış oldukları işgali de çok kısa sürede ortadan kaldıracığımıza inanıyorum. Kararlı bir şekilde bu işin üzerine gideceğimizi özellikle bildirmek istiyorum ve bu konuda kararlılığımızı kimsenin test etmeye de gücü yetmeyecektir.

SON DAKİKA

Cumhurbaşkanı Erdoğan: Milletimizi meydanlara davet ediyorum

twitter.com/cnnturk

SON DAKİKA

**CNN
TÜRK**

RBAŞKANI ERDOĞAN: KARARLILIĞIMIZI KİMSE TEST EDEMEYECEKTİR ► **CUM SON DAKİKA**

“Ben bugüne kadar halkın gücünün üstünde bir güç tanımadım.”

*Milletimizi illerimizin
meydanlarına
davet ediyorum.
Havalimanlarına
davet ediyorum ve
milletçe meydanlarda,
havalimanında
toplanalım ve
bunların o azınlık
grubu, tanklarıyla,
toplarıyla gelsinler ne
yapacaklarsa halka
orada yapsınlar. Halkın
gücünün üstünde bir
güç ben tanımadım
bugüne kadar”*

Bu arada millete de bir çağrı yapıyorum, o da şudur: Milletimizi illerimizin meydanlarına davet ediyorum. Havalimanlarına davet ediyorum ve milletçe meydanlarda, havalimanında toplanalım ve bunların o azınlık grubu, tanklarıyla, toplarıyla gelsinler ne yapacaklarsa halka orada yapsınlar. Halkın gücünün üstünde bir güç ben tanımadım bugüne kadar” dedi.

Hande Fırat’ın “Genelkurmay Başkanının bazı komutanlarla birlikte rehin tutulduğuna yönelik iddialar bulunuyor. Anadolu Ajansı da geçmişti. Bu konuda bilginiz var mı?” sorusu üzerine Cumhurbaşkanımız, “Bu tür haberleri ben de duydum ama şu anda ne denli sağlıklıdır onu tabii tam bilemiyoruz. Biliyorsunuz bu tür olayların olduğu zamanlarda hava iyice bulanık olur. Şu anda da böyle bir bulanık hava söz konusudur ve bu havayı bulanık hale getirenler, bunun bedelini çok ağır ödeyeceklerdir. Bunu da özellikle ifade etmek isterim” dedi.

Hande Fırat: “Cumhurbaşkanım, halkı demokrasiye sahip çıkmaya çağırıyor. Meydanlara çağırıyor. Bu çağrınızı biz de buradan tekrarlıyoruz. Bu darbe girişimi bastırılıp, buna kalkışanlar adalet önünde hesap verebilecek mi?” diye sorduğunda Cumhurbaşkanımız, “Kesinlikle bunun bedelini yargı önünde çok ağır ödeyeceklerdir ve bu, şu anda demokrasiye inananların işini de kolaylaştıracaktır ama onlara da bunun bedelini çok ağır ödettirecektir” diye konuştu.

Bazı yerlere ateş açıldığı ve herkesin çok tedirgin olduğunun belirtilmesi üzerine Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, “Şimdi siz nasıl stüdyonuza geldiyseniz, Sayın (Abdülkadir) Selvi nasıl stüdyosuna geldiye ben de şimdi millete çağrı yapıyorum: Meydanlara gelin ve meydanlardan bunlara gereken cevabı hep beraber verelim. Ben de Cumhurbaşkanınız olarak meydana geliyorum, kesinlikle bu darbecilerin başarılı olacağına inanmıyorum. Tarih boyunca darbeciler başarılı olamamıştır. Er veya geç bunlar yok olmuşlardır. Bunu da böyle bilmeniz lazım” dedi. Kendisinin de Ankara’ya gelip gelmeyeceğinin sorulması üzerine de “Evet, tabii” dedi.

İhanet girişimini öğrenir öğrenmez kriz yönetim sürecini başlatan Cumhurbaşkanımız ve Başkomutanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın milletimize “havalimanlarına, sokaklara, meydanlara çıkın” çağrısı büyük bir yankı uyandırdı ve milletimiz Başkomutanına uyararak sokaklara döküldü. İstanbul ve Ankara’da halk ellerine Türk Bayraklarını alıp, canını ve malını hiçe sayarak, darbecilerin gittiği her yerde (Emniyet müdürlükleri, TRT, havaalanları, Genelkurmay başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Boğaz Köprüsü,

*Kurtuluş Savaşı'nda dahi
düşmanın hedefine girmeyen
Meclis, hain cuntacılar
tarafından bombalandı.*

Kuleli Askeri lisesi, İstanbul Büyükşehir Belediye binası, Acıbadem Türk Telekom binası vs.) silahların karşısına çıktı. Kimi yerde tankın önüne yattı, kimi yerde göğsünü kurşuna siper etti, kimi yerde araçlarını tankları engellemek için önlerine çekti. Asker görünümlü hain FETÖ mensupları, kadın-erkek, çocuk-çocuk demeden ekmeğini yediği milletimize ateş etmekten çekinmediler. Tankla, uçakla, helikopterle, makineli tüfekle milletin üzerine ateş açtılar. Buna rağmen milletimiz geri adım atmadı, evlerine çekilmedi. Darbeci askerler, ele geçirdikleri savaş uçakları ve helikopterlerle Ankara'da o gece Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ni, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni, Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı, Yenimahalle'deki MİT Müsteşarlığı'nı, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nü ve TÜRKSAT'ı bombaladılar.

Darbeci askerlerin Ankara'da ilk saldırdıkları yer, Genelkurmay Başkanlığı idi. Tanklarla ve helikopterlerle milletin üzerine kurşun yağdırmaya başladılar. Çok sayıda vatandaşımızın şehit düştüğü Genelkurmay Başkanlığı önündeki çatışmalar sabaha kadar sürdü.

Darbe girişiminin duyulmasının ardından başta TBMM Başkanı Sayın İsmail Kahraman, bazı bakanlar ve milletvekilleri ile meclis personeli, milletin meclisine sahip çıktılar. Bu sıralarda hain darbecilerin ele geçirdiği uçaklar, Ankara üzerinde alçak uçuş yapmaya devam etti. TBMM Başkanı Sayın İsmail Kahraman'ın da geldiği Başbakanlık Koordinasyon Merkezi'nde Meclis'i açık tutma kararı alınınca iktidar ve muhalefet partilerine mensup milletvekilleri TBMM'de toplandı. İstiklal Savaşı'nda düşmanın bile yapmadığını yapan FETÖ'cü hainler, milli iradenin simgesi olan TBMM'yi 02.42'de bombaladılar. Ancak milletvekilleri ölümü göze alarak bombaların altında Meclis'te beklemeye devam ettiler. Adalet Bakanı Bekir Bozdağ Millet Meclisi kürsüsünden yaptığı konuşma ile milletinden aldığı gücü yine milleti için kullanan milletvekillerimizin ortak sesi oldu. Sayın Bakanımızın, Meclis'in üzerine yağdırılan bombalara rağmen, "Bizim burada yapacağımız şey, burada ölmektir. Milletin yargısında hesap verecekler. Bomba da atsanız buradayız. Ne yaparsanız yapın buradayız. Sizi yargının önüne çıkaracağız, millete hesap vermenizi sağlayacağız" demesi, o gecenin büyük yankı uyandıran çağrılarından biriydi.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, kaldığı otelden korkusuzca bir helikopter ile hareket ederek Dalaman'a, oradan da İstanbul'a doğru yola çıkmıştı. Cumhurbaşkanımızı öldürmek üzere gelen darbecilerin otele 15 dakika sonra gelmeleri Türkiye'yi bir felaketten kurtardı. Saat 03.20'de

*Asker görünümlü hain
FETÖ mensupları,
kadın-erkek, çocuk-
çocuk demeden
ekmeğini yediği
milletimize ateş
etmekten çekinmediler.
Tankla, uçakla,
helikopterle, makineli
tüfekle milletin üzerine
ateş açtılar.*

İstanbul Atatürk Havalimanı'na inen Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ı havalimanında kamu görevlileri ve binlerce İstanbullu karşıladı. Cumhur ile cumhurun reisi buluşmuştu artık.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Süleyman Soylu'nun 02.35'de vatandaşlarımızla birlikte TRT Genel Müdürlüğü ana binasına giriş yaparak yerleşkeyi darbecilerden kurtarması sonrasında normal yayın akışının sağlanması da darbeciler için kaçınılmaz sonun yaklaştığını ortaya koyan bir başka semboldü. Vatandaşlarımızdan ve güvenlik güçlerinden ardı ardına aldıkları mağlubiyetlerle gözlerini iyice karartan hain darbeciler, 06.23'te Beştepe'deki Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ni bombaladılar.

Kahramankazan'daki Akıncı Ana Jet üssü darbecilerin karargâhı idi. Bu üstten uçakların kalktığını gören Kazan halkı lastik ve ekinlerini yakarak darbecileri engellemeye çalıştılar. Sabaha doğru üsse gelen emniyet güçleri darbecileri sindirerek, Genelkurmay Başkanı'mızı kurtardılar. Sabahın ilk saatleriyle birlikte birkaç yer haricinde darbe çoğu yerde tamamen bastırılmıştı. Darbeciler teker teker tutuklandı.

Ülkemizin dört bir yanında yaşanan bu hareketli gecede; milletimizin korkusuzca tankların önüne yatması, göğsünü kurşunlara siper etmesi, taşla tüfekte F16'lara saldırması karşısında, vatan haini örgüt mensupları tek tek yakalanmaya, gözaltına alınmaya başlandı. Ölümü bile göze alan kahramanlar, o gece ölümsüzleşti.

Niğde-Bor-Çukurkuyulu Astsubay Kıdemli Başçavuş Ömer Halisdemir'in darbeci hain Semih Terzi'ye sıktığı o kurşun, direnişin sembolü haline geldi. Özel Kuvvetler Komutanlığı'na girmeye çalışan darbeci Tuğgeneral Semih Terzi'yi vurarak darbe girişimini başarısızlığa uğratan ilk kurşun, kahraman asker Ömer Halisdemir tarafından sıkıldı. Özel Kuvvetler Komutanı Zekai Aksakallı'dan "Evladım oranın namusu sensin, makamı teslim etme" emrini alan ve kanının son damlasına kadar gerçek bir vatansever asker olan Ömer Halisdemir, öleceğini bile bile bu hainlere karşı dik duruşu ile asırlarca unutulmayacak, yâd edilecek bir kahraman olarak tarihe geçti. Yeni doğan çocuklara Ömer Halis adı konuldu. Milletimiz tarihte var olduğu müddetçe Ömer Halisdemir'in ismi unutulmayacak. Hasan Tahsinlerin, Seyit Onbaşlıların, Sütçü İmamların, Yörük Ali Efelerin torunları, tarih sahnesine bu kez Ömer Halisdemirler olarak çıkmıştır.

Ömer Halisdemir'in sıktığı ilk kurşun, milletimizin cesaretini özetler gibidir. Kefenlerini giyerek meydanlara çıkan aziz milletimiz, o gecede hiçbir ayırım

gözetmeksizin el ele, omuz omuza kenetlendi. Darbeci hainlerin bütün kirli emellerini boşa çıkararak işgal edilmeye çalışılan her yer tek tek geri alındı. O gece zafer göklerde yazılmıştı. Dün Çanakkale’de destan yazan ataların torunları, 15 Temmuz’da yeni bir milli diriliş destanı yazdı. Cumhurbaşkanımız ve Başkomutanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın dirayeti, Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım’ın sağlam duruşu, muhalefet parti liderlerimizin bu kumpasa karşı ortak tavrı, Meclis’in vakarı, basının millettten yana tavrı, asker üniforması altında bu hainliğe kalkışan cuntacılara karşı bu milletin güvenliğini kendine görev edinmiş vatansever subaylarımız, askerlerimiz ve emniyet güçlerimizin olağanüstü gayreti ve bu destanın gerçek kahramanları olan aziz milletimizin feraseti ve feragati, o geceyi her saati hafızalarımıza ilmek ilmek işleyen unutulmaz bir zafere, ecdadın nesline yakışan bir dirilişe dönüştürmüştür.

15 Temmuz’da Türkiye sergilediği refleksle dosta düşmana büyük devlet olduğunu bir kere daha ilan etmiştir. Milletimiz, canının bir emanetten öte olmadığını, vatan müdafaası için her şeyini ortaya koyacağını, bütün dünyaya bir kez daha göstermiştir. Köklerini bu topraklara bin yıl önce salmış bu aziz milletin yerli muharrik ruhu yeniden dirilmiş; tanklara, F16’lara, atılan bombalara meydan okuyarak adeta yeni bir İstiklâl Harbi vermiş, Milli İradenin Zaferi’ni ilan etmiştir.

Aşağıdaki Tablo 2, Milli İradenin Zaferi’nin ilan edildiği o gece şehadet şerbetini içen aziz şehitlerimiz ve kahraman gazilerimizin sayısal dökümünü göstermektedir.

Tablo 2

15 Temmuz Darbe Girişimine Karşı Verilen Mücadeledeki Şehit ve Gazilerimiz

ŞEHİTLER		Toplam 250
POLİS	63	(Ankara-56, İstanbul-5, Muğla-2)
ASKER	5	(Ankara-3, İstanbul-2)
SİVİL	182	Ankara-90, İstanbul-92)
GAZİLER		Toplam 2194
POLİS	146	(Ankara-113, İstanbul-28, Muğla-3, Sakarya-1, Bayburt-1)
ASKER	21	(Ankara-16, İstanbul- 5)
SİVİL	2.027	(Ankara-1,093, İstanbul- 916, Sakarya-14, Muğla-3, Malatya-1)

3.2. 15 Temmuz Direnişçilerinin Darbe Karşıtı Bildiri Metni*

Darbe Karşıtı Bildiri*

Aziz Vatandaşlarımız,

Darbeciler, bugün saat 23.45'te yayınladıkları bildiriyle meşru yönetime el koyduklarını deklare etmişlerdir.

Gaflet, dalalet ve hıyanet içerisinde bulunan vesayet odakları, milletin meşru temsilcisi olan Cumhurbaşkanımızın canına kast etmeye, kendi hür irademizle seçmiş olduğumuz Hükümetimizi devirmeye çalışmaktadırlar.

Biz bu vesayetçileri 1960, 1971, 1980, 1997 ve 2007 tarihlerinde yaptıkları darbe ve muhtıralardan tanıyoruz. Ülkemize müdahale ettikleri her girişimin sonunda çok daha kötü toplumsal, siyasal ve ekonomik sorunlarla karşı karşıya kaldık.

Halleri ve dilleri mütekebbir, anlayışları seçkinci, statükocu, tek tipçi, ruh halleri marazi olup halka güvenmeyen bu zihniyete ülkemizin yönetimini emanet edemeyiz, buna suskun kalamayız.

Kahraman ordumuzun içine yuvalanmış olan FETÖ çetesi, "emellerini müstevlilerin emelleriyle tevhid ederek" ülkemizi bölmeyi ve işgallere açık hale getirmeyi amaçlamaktadır. Devletimizin uluslararası ortamdaki itibarını yitirmesine, ülkenin korkuya dayalı FETÖ cuntası tarafından yönetilmesine bedeli ne olursa olsun göz yummayacağız.

FETÖ elebaşı, hayatı boyunca hep ikiyüzlü, karanlık, sinsî, işbirlikçi, takiyeci, din istismarcısı bir karakter olup 40 yıldır kurumlarımızda gizlenerek gerçek yüzüyle bugün tüm çıplaklığı ile ortaya çıkmıştır. İnaniyoruz ki milletimiz, tabiatı kendisi gibi mert, gizli ajandası olmayan, asla halkına yalan söylemeyen, şeffaf ve dürüst olan Liderini yalnız bırakmayacaktır.

Başkomutanımızın 2013 yılından beri dikkatimizi çekmeye çalıştığı FETÖ tehlikesi bugün tüm çıplaklığı ile ortaya çıkmıştır. Bu ahval ve şerait altında, milletimizin kurumlarına tasallut etmelerine, son 15 yıldan beri faizden tasarruf ederek oluşturmuş olduğumuz birikimlerimizin heba edilmesine ve yüzyıllık yeni bir vesayetin inşa edilmesine asla müsaade etmeyeceğiz.

Bu doğrultuda;

Vatanın bölünmez bütünlüğünü sağlamak, milletin ve devletin bekasını devam ettirmek,

Milli iradeyi egemen kılmak,

Demokratik kazanımlarımızın karşı karşıya kaldığı tehlikeleri bertaraf etmek,

Milli güvenlik tehdidi haline gelmiş olan tüm terör ve çetelerle mücadele etmek,

Demokratik, laik, sosyal ve hukuk devleti ilkesi üzerine oturan anayasal düzeni tüm vesayet odaklarından temizlemek,

Devletimizi ve milletimizi daha yüksek itibarlara erdirmek,

Vatana ihanet içerisinde bulunan tüm kişi ve kuruluşların en kısa zamanda milletimiz adına hakkaniyet ve adaletle karar vermeye yetkili mahkemeler önünde hesap vermelerini temin etmek en önemli görevimizdir.

Vatandaşlarımızdan istirhamımız, ikinci bir duyuruya kadar kimse caddeleri, meydanları ve havaalanlarını terk etmesin. Vatanımızın birliği, milletimizin ve devletimizin istikbali için bu tavsiyeye hassasiyetle uyulması önem arz etmektedir.

Hiçbir vatandaşımızın zarar görmesine müsaade edilmeyecek, kamu düzeninin bozulmasına fırsat verilmeyecektir. Meydanlar bizim, devlet kurumları bizim, güvenlik güçleri bizim, kamusal her alanı canımız ve malımız gibi koruyacağız.

15 Temmuz Milli İrade Direnişçileri, yönetime el koymuş, milletimiz adına her türlü tedbiri meşru Cumhurbaşkanımız, Başkomutanımız ve Başbakanımızın emriyle deruhte edecektir.

Bu darbecilere ve bunların yaslandıkları güçlere diyoruz ki; milletimizin inancında, şehadet bir nasiptir. Cenab-ı Allah bize şehadet ettiği zaman bize lütfetmiş demektir. Bu nedenle din, vatan, millet, devlet, bayrak, namus ve tüm değerlerimiz uğruna ölmek bizim için Allah katında sonsuza kadar yaşamamız ve rızıklanmamız demektir. Dedelerimiz Çanakkale’de bu ruhla direndiler, Kurtuluş Savaşı’nı bu ruhla kazandılar, İstanbul’u bu ruhla fethettiler, Anadolu’yu bu ruh ve anlayışla vatan edindiler. İnaniyoruz ki bu değerler uğrunda ölmek bir diriliştir. Ezanlarımızla, salalarımızla, dualarımızla ve iman dolu yüreklerimizle bu zorbalığı bertaraf edeceğimizden kimsenin kuşkusu olmasın.

Halkın üstünde bir güç yoktur. (La ğalibe İllallah).

Tüm vatandaşlarımıza saygıyla duyurulur.

15 Temmuz Direnişçileri

**Bu bildiri, 15 Temmuz Milli İrade Direnişçilerinin duygu ve düşüncelerini dile getirmek amacıyla kaleme alınmıştır.*

3.3. 15 Temmuz Hain FETÖ Darbe Girişiminin Kronolojisi

Genelkurmay Başkanlığı Karargâhı'nda, 15 Temmuz'da TSK içerisindeki FETÖ mensubu bir grup subay tarafından başlatılan darbe girişimi, bütün yurttaki yaklaşık 22 saatte kontrol altına alınmıştır. Anadolu Ajansı (AA) bilgilerine göre, 15 Temmuz Cuma günü saat 22:00'de başlayan FETÖ'nün darbe girişimi, 16 Temmuz Cumartesi günü saat 20:02'de bertaraf edilmiştir. FETÖ'nün darbe girişimi ile ardından yaşanan gelişmeler AA'nın **Dakika Dakika FETÖ'nün Darbe Girişimi, 15-20 Temmuz** adlı kitaba dayandırılarak şöyle özetlenebilir (Anadolu Ajansı, 2016):

15 Temmuz Cuma

Genelkurmay'da silah sesleri duyuldu ve bir helikopterden dışarıda bulunanların üzerine ateş açıldı. Ankara'da Genelkurmay Başkanlığı Karargâhı ve TRT Genel Müdürlüğü bir grup askerle ele geçirildi. Aynı saatlerde İstanbul'da Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet Köprüleri bir grup asker tarafından geçişe kapatıldı.

22:00

23.24 saatlerinde Ankara'nın Gölbaşı ilçesindeki Polis Özel Harekât Eğitim Merkezinde bir patlama meydana geldi.

23:24

23:05

23.05 dolaylarında Başbakan Binali Yıldırım, bir televizyon kanalının canlı yayınına bağlanarak yaptığı açıklamada, "bir kalkışma girişimi"nin olduğunu belirterek, "Bu girişime izin verilmeyecektir. Bunu yapanlar en ağır bedeli ödeyeceklerdir. Askerin içerisinde bir grubun kalkışması söz konusu" dedi.

23:30

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'ın, darbe girişiminde bulunan bir grup asker tarafından rehin alındığı bildirildi.

Güvenlik kaynaklarınca, "Askeri kalkışma, ordu içerisindeki Fetullahçı Terör Örgütü/ Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) mensubu bir grup subay tarafından yapılmaya çalışılmaktadır." açıklaması yapıldı.

00:00

Marmaris'te bulunan Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, Atatürk Havalimanı'na doğru hareket etti. 00.13'de TRT'yi işgal eden kalkışmacı askerler korsan darbe bildirisi okuttu. Cumhurbaşkanlığı kaynaklarınca açıklamanın TSK tarafından yapılmadığına dikkat çekilerek "Korsan bildiridir. Gerekli özenin gösterilmesini rica ederiz" denildi. Korsan bildirinin TRT'de okutulmasından bir süre sonra TÜRKSAT TRT'nin yayını kestirdi.

00:11

00:09

Ankara Yenimahalle'de bulunan Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) Müsteşarlığı'na askeri helikopterlerce ateş açılması üzerine MİT'in çevre güvenliğini sağlayan unsurlarca saldırıya silahla karşılık verildi

00.26'da Bu açıklamaların ardından Cumhurbaşkanımız Erdoğan bir televizyon kanalının canlı yayınına bağlanarak, askeri kalkışmaya tepki gösterdi ve halkı meydanlara davet etti. Erdoğan, **"Milli iradeye yönelik bu ayaklanma hareketine karşı tabii ki hukuk, yasalarımız, anayasamız neyi gerektiriyorsa bunun bir defa cevabını bu yapı ister Silahlı Kuvvetler içinde olsun, bir grup azınlık da olsa ister başka kurumlarımızın içerisinde olsun, gereken cevabı alacaklardır"** dedi

00:26

00:13

Diyanet İşleri Başkanlığının talimatı üzerine 81 ilde okunan birlik selaları ile Türkiye genelinde vatandaşlar sokağa çıkarak darbe girişiminde bulunanlara tepki göstermeye başladı

00:35

Darbe girişimiyle ilgili ilk soruşturma İstanbul'da başlatıldı. Küçükçekmece Başsavcısı Ali Doğan, darbe girişimini yapan askerlerle ilgili soruşturma başlatıldığını ve askerlerin görüldükleri yerde tutuklanacaklarını bildirdi.

00.57'de Saldırganlar, TRT yayınlarını kesen TÜRKSAT'ın Gölbaşı'ndaki tesislerine askeri helikopterlerle saldırdı.

00:57

01:01

Ankara Emniyet Müdürlüğü savaş uçağı ve helikopterlerin saldırısına uğradı. Milli Savunma Bakanı Fikri Işık, "Bu, TSK içinde bir cuntanın kalkışma girişimidir" dedi.

01.39'da TBMM Genel Kurulu Salonu açıldı. TBMM Başkanı İsmail Kahraman ve milletvekilleri Genel Kurul Salonu'nda yerini aldı.

01:39

02.20'de Darbeci askerler Gölbaşı Özel Harekat Daire Başkanlığı'nı havadan hedef aldı. Hava saldırısı sonucu 17 polis şehit oldu. Türk Hava Kuvvetleri'ne ait F-16 uçağı, darbe girişiminde bulunanların elindeki Sikorsky helikopteri düşürdü. TRT'yi ele geçirmeye kalkışan 1'i rütbeli 5 asker, vatandaşlar ve polis tarafından etkisiz hale getirildi.

02:20

02:00

Darbe girişiminde bulunan FETÖ mensubu askerler gözaltına alınmaya başlandı.

15 Temmuz Hain FETÖ Darbe Girişimi Sürecinin Kronolojisi

16 Temmuz Cumartesi

02.30

02.30'da Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ne girmeye çalışan bölücü terör örgütü FETÖ mensubu 3'ü rütbeli 13 asker gözaltına alındı.

02.40

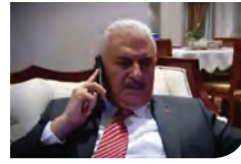
TBMM'ye atılan bomba nedeniyle bazı polis memurlarıyla Meclis görevlileri yaralandı, kulis camları kırıldı.

02.49

Meclise yeni bir bomba atıldı. TBMM Başkanı Sayın İsmail Kahraman ve Genel Kurul'daki milletvekilleri Meclis sığınağına indi.

02.55

Yeniden televizyon yayınına bağlanan Başbakan Binali Yıldırım, "Havadaki jetlerle kurumlarımıza mermi, bomba yağdıranlar adeta bu terör örgütünün elemanı gibidir, devamı gibidir. Asla ve asla böyle bir iş, şanlı Silahlı Kuvvetler bayrağı altında görev yapan hiçbir subayımıza, hiçbir askerimize yakıştırılacak bir iş değildir" dedi.

03.00

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Süleyman Soylu, vatansever güvenlik güçleri ve halkla birlikte TRT Genel Müdürlüğü ana binasına giriş yaparak yerleşkeyi darbecilerden kurtardı, TRT'nin normal yayınına geri dönmesini sağladı.

03.15

Genelkurmay Başkanlığı'ndan yeniden çatışma sesleri gelmeye başladı.

03.20

Cumhurbaşkanımız Erdoğan, İstanbul'a geldi. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, darbe girişiminde bulunan terör örgütü FETÖ/PDY 04.00 irtibatlı yargı görevlileri ve sözde "Yurtta Sulh Komitesi" mensubu general, amiral, subay, astsubay, er ve erbaşlar hakkında gözaltı kararı verdi.

Malatya'da 2. Ordu Komutanlığının kapıları ve yolları geçişe, 7. Ana Jet Üssündeki pistler belediyenin ve kamunun iş makineleri ve kamyonları ile uçuşa kapatıldı.

04.12

04.42

Cumhurbaşkanımız Erdoğan'ın, Marmaris'te konakladığı ve gece yarısı ayrıldığı otele helikopterlerden ateş açıldı. Helikopterlerden inen yüzleri maskeli ve ağır silahlar taşıyan askerler oteli abluka altına aldı. Çıkan çatışmada 5 polis yaralandı.

Başbakan Yıldırım, resmi twitter hesabından darbe girişimi içerisinde yer alan bir generalin öldürüldüğü bilgisinin geldiğini ve aralarında albayların da bulunduğu 130 askerin gözaltına alındığını bildirdi.

05.20

06.00

Gölbaşı Cumhuriyet Başsavcılığınca, darbe girişimiyle ilgili soruşturma başlatıldığı, Gölbaşı'ndaki Özel Harekât Merkezi'nde 42 kişinin hayatını kaybettiği, bölgede olayların kontrol altına alındığı bildirildi.

Güvenlik çemberine alınan Çankaya Köşkü ve Başbakanlık Resmi Konutu'na çıkan tüm yollar kapatıldı. Darbe girişiminde bulunan FETÖ mensuplarınca kullanılan ve TÜRKSAT'ı bombalayan askeri helikopter Gölbaşı'nda düşürüldü.

06.30

06.40

Darbe girişiminde İstanbul Boğaziçi Köprüsü'nü kontrol eden askerler teslim oldu. 06.43'de FETÖ mensuplarınca, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nin yakınlara 2 bomba atıldı. Bombalar, Millet Camisi'nin önüne park etmiş araçlardan birinin üzerine düştü.

Başbakan Yıldırım, Genelkurmay Başkanlığı'na vekâleten 1. Ordu Komutanı Orgeneral Ümit Dündar'ın atandığını bildirdi.

06.52

15 Temmuz Hain FETÖ Darbe Girişimi Sürecinin Kronolojisi

16 Temmuz Cumartesi

Genelkurmay Başkanlığı'ndan dışarıya çıkarılan tanktan, barikat amacıyla kurulan kamyonların olduğu bölgeye ateş açıldı.

07.41

Ankara Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığına operasyon düzenlenerek Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar kurtarıldı.

08.32

FETÖ'nün darbe girişimi nedeniyle çıkan olaylarda Türkiye genelinde, 90 kişinin şehit olduğu, bin 154 kişinin yaralandığı bildirildi.

09.44

07.10

İçişleri Bakanlığı'ndan edinilen bilgiye göre, FETÖ mensubu 336 kişi gözaltına alındı.

07.50

Fethullahçı Terör Örgütü üyesi 29 albay ve 5 General, İçişleri Bakanı Efkan Ala tarafından görevden uzaklaştırıldı.

09.40

Genelkurmay Başkanlığı'ndan çıkan 200'e yakın silahsız er ve erbaş polise teslim oldu.

09.46

Eski Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Akın Öztürk ile Kara Kuvvetleri Eğitim ve Doktrin Komutanlığı (EDOK) Muhabere ve Destek Eğitim Komutanı Korgeneral Metin İyidil hakkında, vatana ihanet suçundan işlem başlatıldı.

09.58'de Türkiye genelindeki tüm hâkim ve savcılardan izinli olanların, izinlerini keserek derhal görevlerine başlamalarına ve adli tatilin iptaline karar verildi.

09.58

Bingöl 49. Komando Tugay Komutanı Tuğgeneral Yunus Kotaman ile Bolu 2. Komando Tugay Komutanı Tuğgeneral İsmail Güneşer, gözaltına alındı.

10.14

Genelkurmay Başkanlığı içinde darbeye katılmadığı için elleri bağlı olarak odalar içinde kilitli tutulan subay ve astsubaylar, sabah saatlerinde tahliye edildi. Aralarında tankçı subay ve astsubayların da bulunduğu bir grup rütbeli asker ve erbaş da teslim oldu.

10.34

Akıncı'daki 4. Ana Jet Üs Komutanlığı'nda üslenen FETÖ mensupları, darbe girişimlerinin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine üssü terk etmeye başladı.

10.41

09.56

Soruşturmalar kapsamında, Türkiye genelinde silahlı FETÖ üyesi bin 563 kişi gözaltına alındı.

10.07

Genelkurmay Başkanlığı'ndan çıkan 700'e yakın silahsız er ve erbaş polise teslim oldu.

10.22

Cumhurbaşkanımız Erdoğan'ın bir süre kalıp ayrıldığı Marmaris'teki otele ağır silahlarla helikopterlerden ve karadan ateş açan askerler, darbe girişiminin başarısız olması sonucu bölgeden kaçtı.

10.37

Başbakan Yıldırım, "Genelkurmay Başkanımız Hulusi Akar, sağ salım kurtarıldı ve şu anda Çankaya'da kriz merkezinde görevinin başındadır." açıklamasında bulundu.

10.59

İçişleri Bakanı Efkân Ala, Sahil Güvenlik Komutanı Tümamiral Hakan Üstem'i görevden aldı.

15 Temmuz Hain FETÖ Darbe Girişimi Sürecinin Kronolojisi

16 Temmuz Cumartesi

Genelkurmay Başkanlığı Karargâhı'nda bulunan FETÖ terör örgütü mensubu askerler, teslim olmak için müzakere talebinde bulundu.

11.27

12.04

Özel Harekât polislerinin operasyon düzenlediği Jandarma Genel Komutanlığı binasında 200 kadar asker gözaltına alındı.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosunda görevli 3 Cumhuriyet savcısı, sanıkları teslim almak için Genelkurmay Başkanlığı nizamîyesine geldi.

12.56

12.57

Başbakan Yıldırım, Çankaya Köşkü'ne geldi, kameraların karşısına geçti ve açıklamalarda bulundu. Yıldırım, "Bu kalkışma bastırılmıştır, toplam 161 şehidimiz, şu ana kadar bin 440 yaralımız vardır. Bu aşağılık kalkışmaya, bu olaya karışan şu ana kadar 2 bin 839 çeşitli rütbede subay, asker gözaltına alınmıştır. Üst düzey rütbeliler de mevcuttur." dedi.

Örgüt mensuplarınca darbe girişiminde kullanılan Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün bahçesindeki tanklar, askeri tırlarla kışlaya çekildi.

18.46

Ankara Akıncı 4. Ana Jet Üssü'nde yürütülen FETÖ darbesine yönelik operasyonda Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Galip Mendi kurtarıldı. Mendi'nin görevinin başına döndüğü bildirildi.

20.50

HSYK 2. Dairesince açığa alınan adli yargıdaki hâkim ve savcılarının isimleri açıklandı.

21.19

20.02

FETÖ'nün darbe girişiminin ardından yürütülen soruşturma kapsamında, evinde arama yapılan Anayasa Mahkemesi Üyesi Alparslan Altan gözaltına alındı.

21.09

FETÖ'nün darbe girişimi ardından yürütülen soruşturma kapsamında evinde arama yapılan Anayasa Mahkemesi üyesi Erdal Tercan, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (KOM) ekiplerince gözaltına alındı.

21.57

FETÖ'nün darbe girişimine ilişkin soruşturma başlatan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, tüm ağır ceza Cumhuriyet başsavcılıklarına yazı göndererek, "aynı örgüte üye oldukları değerlendirilen" idari ve adli yargıda görev yapan toplam 2 bin 745 hâkim ve savcının gözaltına alınmasını ve haklarında soruşturma yürütülmesini istedi.

Dördüncü Bölüm

Bu bölümde şehitlerimize, gazilerimize
ve şehit yakınlarımıza ait bulgu ve
yorumlar yer almaktadır.

4. ŞEHİTLERİMİZE, GAZİLERİMİZE VE ŞEHİT YAKINLARIMIZA AİT BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde 15 Temmuz şehitlerimiz, gazilerimiz ve şehit yakınlarımızla ilgili olarak yapılan saha çalışması sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Bu örneklem kapsamında, 166 şehit yakınımıza ve 1517 gazimize ulaşılmıştır. Şehit yakınımız ve gazimiz ile birebir görüşülerek gerçekleştirilen bu çalışmanın örnekleme şehitlerimizin %66,4'üne, gazilerimizin ise %69'una tekabül etmektedir.

4.1. ŞEHİTLERİMİZE AİT BULGULAR VE YORUMLAR

15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi'ne karşı mücadele eden vatandaşlarımızdan 250 kahramanımız milli mücadele yolunda şehadete yürümüştür. Bu araştırma ile kahraman şehitlerimizin sosyo-ekonomik bulgularına ulaşılmış ve analizleri yapılmıştır.

Şehit yakınlarımızın büyük bir kısmı (%68) görüşmelerin yapılmasına ve kamera kullanılmasına izin vermiştir. Geriye kalan %32'si ise yalnızca görüşme formunun uygulanmasını tercih etmiştir.

Bu bölümde, 15 Temmuz şehitlerimize ait doğum yeri, yaşadığı yer, yaş, cinsiyet, medeni hali, çocuğunun olup olmadığı, eğitim durumu, çalışma durumu, mesleği, sosyal güvence durumu, hanehalkı sayısı, evde kimlerle yaşadığı, oturduğu evin durumu, oturduğu evin mülkiyetinin kime ait olduğu, aylık ortalama geliri ve ekonomik durumu olmak üzere çeşitli sosyo-ekonomik bulgular yer almaktadır. Yukarıdaki bulgulara ek olarak; şehit yakınlarımıza şehidimizin sokağa çıkma nedeni, sokağa çıkmaya nasıl karar verdiği de sorulmuştur.

“Vatanımız için canını veren aziz şehitlerimizin kıymetli emanetleri olan şehit yakınlarımıza ve kahraman gazilerimize sahip çıkmak boynumuzun borcudur.”

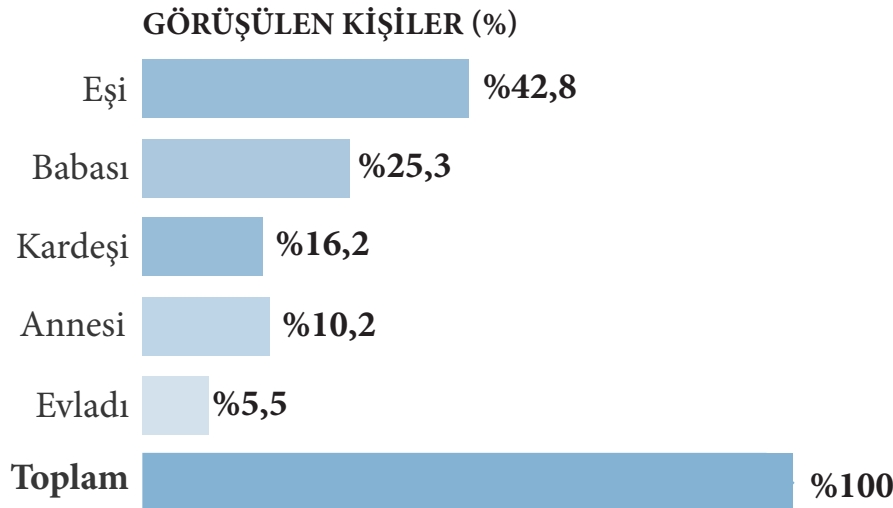
4.1.1. Şehitlerimize Ait Sosyo-Ekonomik Bulgular

Bu bölümde şehitlerimizin sosyo-ekonomik durumları incelenmiştir.

Tablo 3’de araştırma kapsamında görüşülen kişilerin şehidimize olan yakınlığına dair veriler sunulmuştur.

Tablo 3

Görüşülen Kişilerin Şehidimize Olan Yakınlığı

Kendileriyle görüşülenlerin %42,8’inin şehit eşi, %25,3’ünün şehit babası, %16,2’sinin ise şehit kardeşi olduğu belirlenmiştir. Şehidimizin yakınında olan kişilerin, şehidimize ait verilerin toplanmasında çok önemli ve değerli katkıları olmuştur. Şehit yakınlarımız, duygusal anlamda çok zor dönemler yaşamalarına rağmen şehidimize ait bütün sorulara içtenlikle cevap vererek görüşmecilere yardımcı olmaya çalışmışlardır.

“Anadolu’yu anayurt yapan; doğusundan batısına vatanın
bütün kahramanları, Kurtuluş Savaşı’nda olduğu gibi
“Tek Millet, Tek Bayrak, Tek Vatan, Tek Devlet”
inancıyla şehadete yürüdü.”

Tablo 4'te iller bazında şehitlerimizin doğum yerlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 4

Şehitlerimizin Doğum Yerleri

Doğum Yeri	%	Doğum Yeri	%	Doğum Yeri	%	Doğum Yeri	%
Ankara	19,3	Sivas	1,8	Balıkesir	1,2	Kütahya	0,6
İstanbul	13,9	Hatay	1,8	Gaziantep	1,8	Ordu	0,6
Adana	4,8	Kastamonu	1,8	Mardin	1,2	Rize	0,6
Malatya	4,2	Kocaeli	1,8	Sinop	1,2	Sakarya	0,6
Şanlıurfa	3,6	Trabzon	1,2	Van	1,2	Bayburt	0,6
Tokat	3,0	Kırıkkale	1,8	Bilecik	0,6	Batman	0,6
Erzurum	4,2	Çorum	1,2	Denizli	0,6	Bartın	0,6
Siirt	2,4	Karaman	1,2	Giresun	0,6	Ardahan	0,6
Diyarbakır	2,4	Amasya	1,2	İzmir	0,6	Iğdır	0,6
Bolu	1,8	Yalova	0,6	Kars	0,6	Azerbaycan	0,6
Çankırı	1,8	Gümüşhane	2,4	Kırşehir	0,6	Fas	0,6
Elazığ	1,8	Aksaray	0,6	Konya	2,4	Toplam	100

Tablo 4'e göre, şehitlerimizin %19,3'ünün Ankara doğumlu olduğu, %13,9'unun İstanbul doğumlu olduğu anlaşılmaktadır. Adana doğumlu olan şehitlerimizin oranı %4,8, Malatya doğumlu olanlar %4,2, Şanlıurfa doğumlu olanlar ise %3,6'dır. Tabloda görüldüğü gibi, şehitlerimizin Anadolu'nun çeşitli yerlerinde dünyaya geldikleri anlaşılmaktadır.

**“Ülkemizin dört bir yanından vatan evlatları
o gece meydanlardaydı.”**

Tablo 5’te şehitlerimizin hayatta iken yaşadıkları yerleşim yerlerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Şehitlerimizden birinin hayatta iken Fransa’da yaşamakta olduğu, diğerlerinin ise Türkiye’nin on beş farklı ilinde yaşamakta olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5

Şehitlerimizin Yaşadıkları Yerler

Yaşanılan Yer	%
Ankara	47,5
İstanbul	39,8
Adana	3,0
Kırıkkale	1,9
Kocaeli	1,2
Denizli	0,6
Urfa	0,6
Bingöl	0,6
Bolu	0,6
Erzincan	0,6
Gümüşhane	0,6
Isparta	0,6
Muğla	0,6
Samsun	0,6
Sinop	0,6
<i>Fransa</i>	<i>0,6</i>

Tablo 5’de görüldüğü gibi, 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi’ne karşı mücadele edip şehit olan kardeşlerimizin büyük bir kısmının (%47,5) Ankara’da yaşadığı, bunu %39,8 ile ikinci sırada İstanbul’da yaşayanların izlediği belirlenmiştir. Şehitlerimizin toplamda %87,3’ü iki büyük şehrimizde yaşarken şehitlerimizin %33,2’si, Ankara ve İstanbul doğumludur. Şehitlerimizin bir diğer kısmı ise, Türkiye’nin farklı illerinde yaşıyor olmalarına rağmen olay günü bu iki şehirde bulunmaları hasebiyle Ankara veya İstanbul’da şehit düşmüşlerdir. Bir şehidimizin Fransa’da yaşadığı anlaşılmaktadır. Kanlı olayların en şiddetlisinin Ankara ve İstanbul’da gerçekleşmiş olması, şehitlerimizin büyük bir kısmının bu iki kentte yoğunlaşmasını beraberinde getirmiştir.

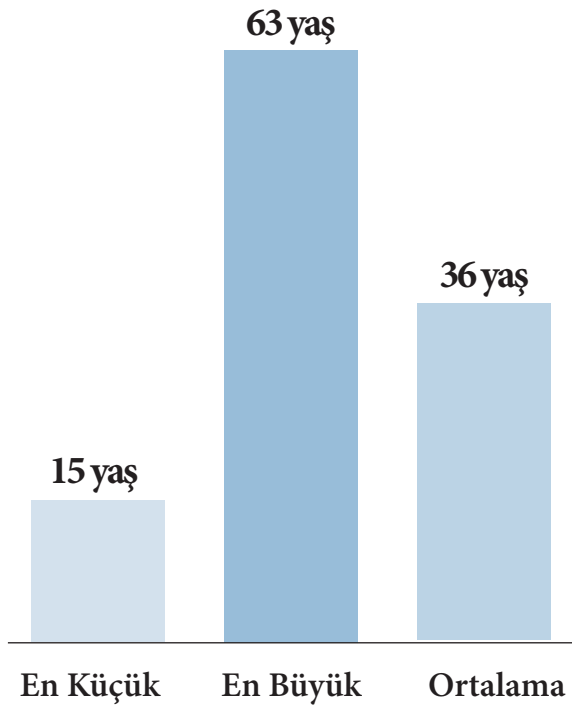

“Çanakkale’de 15’inde şehit olan atalarımızın torunları, 15 Temmuz’da da 7’den 70’e canlarını bu ülke için siper ettiler.”

Tablo 6’da şehitlerimizden en küçük ve en büyük yaşta olanlarla şehitlerimizin yaş ortalamasına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 6

Şehitlerimizin Yaş Dağılımı

Tablo 6’da görüldüğü gibi, şehitlerimizin yaş ortalamasının 36 olduğu, en genç şehidimizin 15, en yaşlı şehidimizin ise 63 yaşında olduğu tespit edilmiştir. TÜİK’in 2016 yılına ait demografik göstergelerine göre ülkemizdeki 0-14 yaş arasındaki nüfusun oranı %23,2; 15-64 yaş arasındaki nüfusun oranı %68,4 ve 65 yaş ve üstü nüfusun oranı ise %8,3 olmak üzere Türkiye’nin yaş ortalaması 31,5’tir. Şehitlerimizin, yaşam döngüsünün ortası olarak kabul edilebilecek bir dönemde FETÖ Darbe Girişimi’ne karşı vatanını savunan kişiler olduğu anlaşılmaktadır.

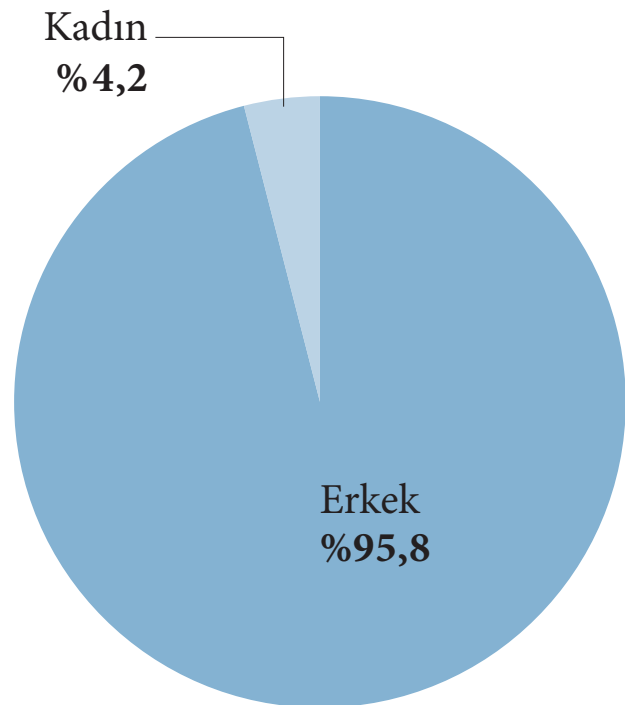
“*Vatan namustur*” diyerek, kadınıyla erkeğiyle meydanlara koşan Zeynep Sağır’lar, Abdullah Tayyip’ler; Nene Hatun’ların, Seyit Onbaşlıların emanetine sahip çıktılar.”

Şekil 2’de şehitlerimizin cinsiyetlerine göre dağılımına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Şekil 2

Şehitlerimizin Cinsiyet Durumu

Şehitlerimizin cinsiyet yönünden dağılımına bakıldığında %95,8’inin erkek, %4,2’sinin ise kadın olduğu belirlenmiştir. TÜİK’in 2016 yılına ait demografik göstergelerine göre; Türkiye nüfusunun %50,2’sini erkek nüfus, %49,8’ini ise kadın nüfus oluşturmaktadır. Ülkemizde kadınlar görece daha uzun yaşadığı için bu oran, yaşlı nüfusta (65 ve daha yukarı yaş) değişmekte olup bu nüfus grubunun %43,8’ini erkekler, %56,2’si ise kadınlar oluşturmaktadır. Verilerin Türkiye ortalamasından farklı olması Anadolu kültüründe olağanüstü durumlarda kadının evi ve aileyi korumak, erkeğin ise dışarıdaki saldırıya karşı mücadele etmek konusundaki geleneksel rolü ile açıklanabilir. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre kadınlı erkekli olarak 15 Temmuz mücadelesinin verildiği anlaşılmaktadır.

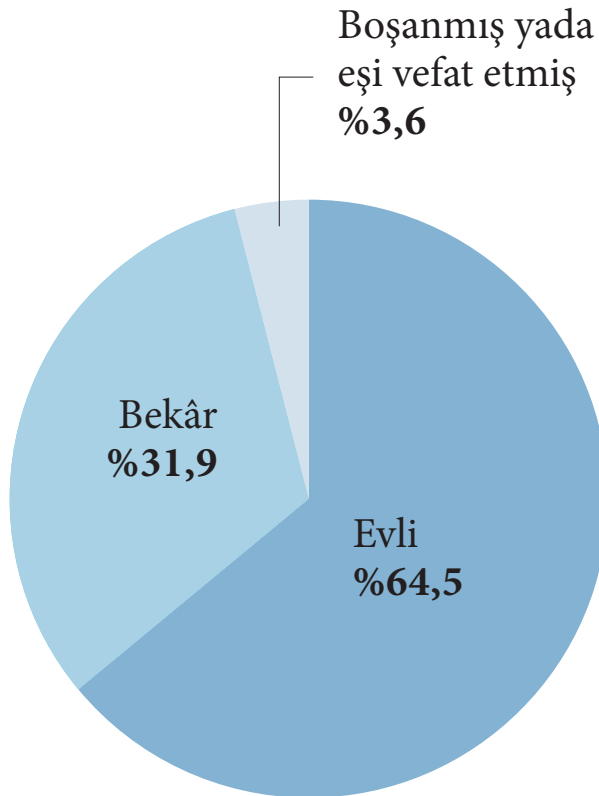

“Vatan her şeyden önce gelir” dediler; anadan,
yardan ve serden geçtiler... 15 Temmuz’da destan
yazdılar...

Şekil 3’te şehitlerimizin medeni durumlarına ilişkin
bulgular yer almaktadır.

Şekil 3

Şehitlerimizin Medeni Durumu

Şehitlerimizin %64,5’inin evli olduğu, bekâr olan şehitlerimizin oranının %31,9 olduğu, boşanmış ya da eşi vefat etmiş şehitlerimizin oranının ise %3,6 olduğu tespit edilmiştir. TÜİK’in 2015 yılı Türkiye Medeni Durum Göstergelerine göre ülkemizde evlilerin oranı %63,5, bekârların oranı %27,4, boşanmış olanların oranı %3,6, eşi ölenlerin oranı ise %5,5’dir. Şehitlerimizin medeni durumu ile ülkemiz nüfusunun medeni durumu arasında bir karşılaştırma yapıldığında sonuçların hemen hemen aynı doğrultuda olduğu anlaşılmaktadır.

Medeni duruma ait bulgular ile yaş arasında ilişki kurulduğunda ikisi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Şehitlerimizde yaş ortalamasının yüksek olması ile evlilik arasında doğrusal bir korelasyon vardır. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre şehitlerimizin önemli bir kısmının (%64,5) evli olduğu tespit edilmiştir.

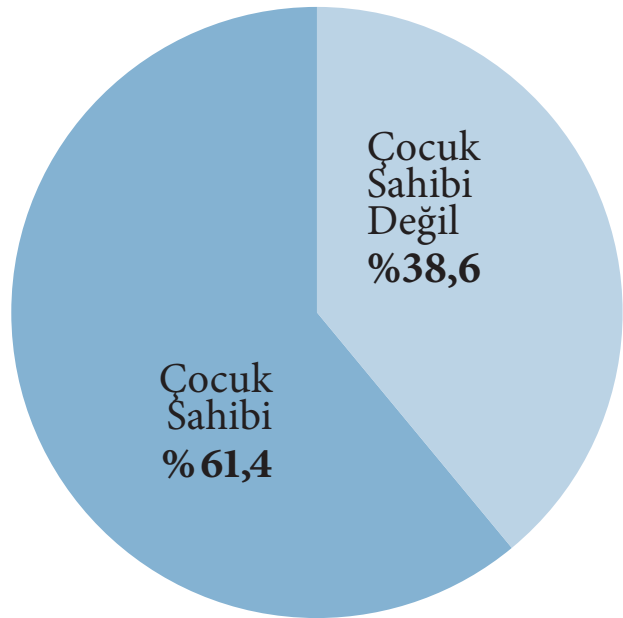
“Vatan için o gece kutlu bir yolculuğa çıkan anne ve babaların öksüz ve yetim kalan evlatları, kahramanlarımızın bize birer emanetidir.”

Şekil 4’te evli olan şehitlerimizin çocuk sahibi olma durumlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Şekil 4

Şehitlerimizin Çocuk Sahibi Olma Durumu

Evli olan şehitlerimizin çocuk sahibi olma durumları incelendiğinde; çocuk sahibi olan şehitlerimizin oranı %61,4, çocuk sahibi olmayan şehitlerimizin oranı ise %38,6 olarak tespit edilmiştir. FETÖ Darbe Girişimi, ülkemizde 373 çocuğu anne veya babasız bırakmıştır. Bu sonuçlara göre 15 Temmuz şehitlerimizin çoğunun evli ve çocuklu olduğu, şehit olmalarından sonra geride öksüz ve yetim çocuklar bıraktıkları anlaşılmaktadır.

**“ 15 Temmuz Gecesi eğitim farkı
gözetmeksizin herkes müdafaa-i vatan için
meydanlardaydı. ”**

**Şekil 5’te şehitlerimizin eğitim düzeyine göre dağılımına
ilişkin bulgular yer almaktadır.**

Şekil 5

Şehitlerimizin Eğitim Durumu

Yüksek Lisans / Doktora ve Üstü	% 1,2
Lisans	% 28,9
Lise	% 36,9
Ortaokul	% 15
İlkokul	% 18

Şehitlerimizin eğitim düzeyleri ve durumları incelendiğinde, %36,9’unun lise mezunu olduğu, %30,1’inin ise lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. TÜİK’in 2016 yılı Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanına göre ülke genelinde lise ve dengi okul mezunu olanların oranı %19,2 iken şehitlerimizde bu oran %36,9 olarak bulunmuştur. Yine TÜİK’in 2016 yılı eğitim istatistiklerine göre Türkiye’de lisans ve lisansüstü eğitime sahip olanların oranı %13,6 iken şehitlerimizde bu oran %30,1 olarak tespit edilmiştir. Aynı şekilde, TÜİK’in 2016 yılı eğitim istatistiklerine göre, Türkiye genelinde lise ve üstü eğitim kurumu mezunu olanların oranının toplamı %32,8 iken şehitlerimizde bu oran bu rakamın iki katı olup %67 olarak tespit edilmiştir. Şehitlerimiz içerisinde ilkokul ve ortaokul mezunu olanların oranı ise sırasıyla %18 ve %15’tir.

Keza, ilk ve ortaokul düzeyinde eğitime sahip olan şehitlerimizin oranı (%33), lise düzeyinde eğitime sahip olan şehitlerimizin oranı (%37) ve üniversite düzeyinde eğitime sahip olan şehitlerimizin oranı (%30) birlikte değerlendirildiğinde hemen hemen bütün eğitim düzeylerinden eşit düzeyde şehidimizin bulunduğu söylenebilir.

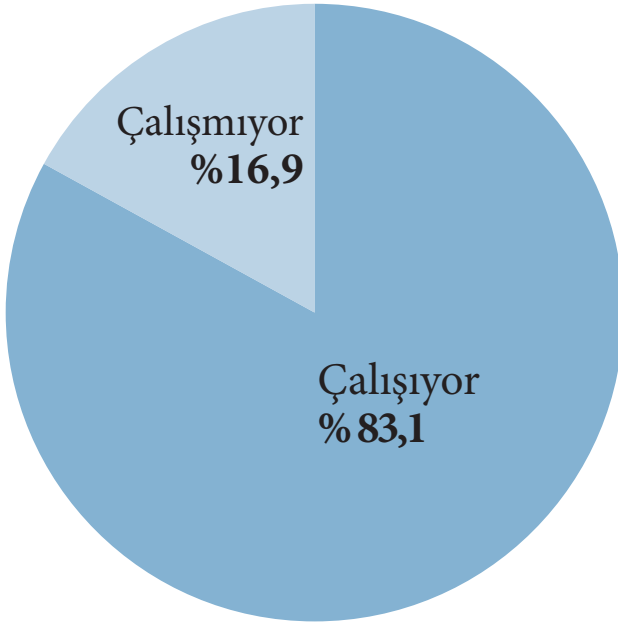
Sonuç olarak şehitlerimizin eğitim durumları değerlendirilirken, lise ve üniversite mezunları bir arada düşünüldüğünde (%67) eğitim düzeyinin Türkiye ortalamasından oldukça yüksek bir oranda olması oldukça dikkat çekicidir. Bunun yanında şehitlerimizin arasında ilkokul mezunundan profesöre kadar çok çeşitli eğitim seviyesine sahip olanların olduğunu söylemek gerekir.

“ Tehlikeyi sezdikleri anda işi-gücü bırakıp meydanlara çıkan vatandaşlarımız vazifelerini millet, bayrak ve vatan aşkıyla yapanlardı. ”

Şekil 6’da şehitlerimizin hayatta iken çalışma durumlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Şekil 6

Şehitlerimizin Çalışma Durumu

Şehitlerimizin çalışma durumları incelendiğinde %83,1’inin bir işte çalıştığı, %16,9’unun ise herhangi bir işte çalışmadığı belirlenmiştir. Çalışmayan şehitlerimizin; emekli, öğrenci, işsiz ya da gündelik işlere giden kişiler olduğu tespit edilmiştir.

15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi’ne karşı mücadele eden şehitlerimizin çoğunluğunun bir işi ve geliri olduğu görülmektedir. İş sahibi olan şehitlerin; memur, işçi, esnaf, çalışan emekli veya çalışan öğrenci olduğu anlaşılmıştır.

TÜİK’in 2016 yılına ait İş Gücü İstatistikleri’ne göre, ülkemizde istihdam oranı %45’tir. İstihdam edilenlerin %18,3’ü tarım, %20,2’si sanayi, %6,7’si inşaat, %54,8’i ise hizmetler sektöründe yer almaktadır. Şehitlerimizin çalışma durumları ile ülkemizde çalışan nüfusun göstergeleri arasında benzerlikler olduğu söylenebilir. Sonuç olarak şehitlerimizin büyük bir kısmının çalışan insanlardan oluştuğu ve herhangi bir işte çalıştığı belirlenmiştir.

*“İşçisiyle, emeklisiyle, öğrencisiyle,
memuruyla “önce vatan” dediler; ne iş ne
de aş düşündüler.”*

Tablo 7’de şehit yakınlarımızdan elde edilen bulgulara göre, şehitlerimizin mesleklerine göre dağılımına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 7

Şehitlerimizin Meslekleri

MESLEK

Memur	%31,3
İşçi	%30,1
Serbest Meslek	%18
Öğrenci	%7,2
Emekli	%6
İşsiz	%5,6
Ev Kadını	%1,2
Profesör	%0,6
Toplam	100

15 Temmuz Darbe Girişimi’ne karşı mücadele ederken şehit düşen kahramanlarımızın meslekleri incelendiğinde %31,3’ünün memurlardan, %30,1’inin işçilerden, %18’inin ise serbest meslek mensubu (esnaf) vatandaşlardan oluştuğu belirlenmiştir. Tabloda görüldüğü gibi şehitlerimizin %5,6’sı işsiz veya gündelik işlere giden kişilerden oluşmaktadır. Bu sonuçlar, şehitlerimizin topluma göre hayatlarını standardize etmiş, yaşamlarını planlamış kişilerden oluştuğunu göstermekle birlikte işsiz olan vatandaşlarımızın da o gece şehadet mertebesine erişmiş olduğu dikkat çekici bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

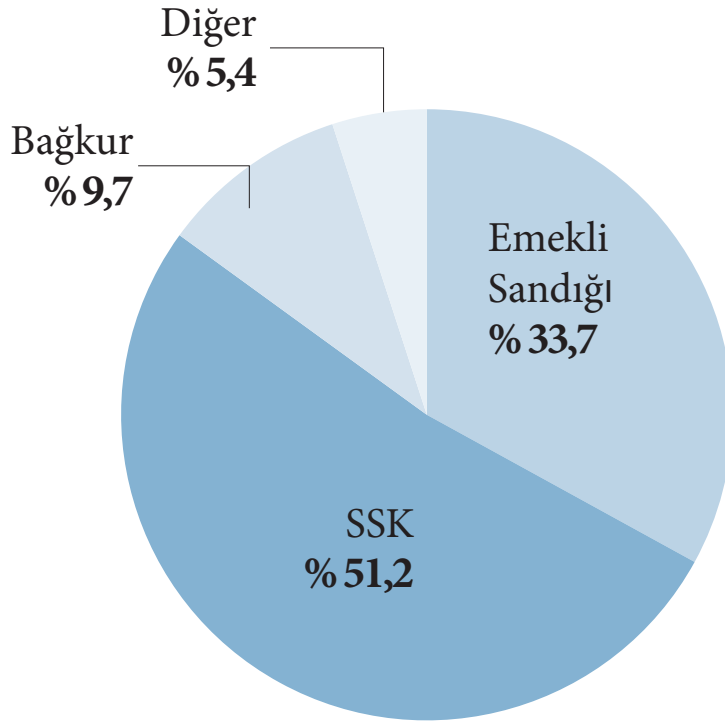
Şehitlerimizin sektörlere ve mesleklere göre dağılımları incelendiğinde meslekler arasında; profesör, mühendis, emniyet personeli, hekim, öğretmen, gazeteci, imam, yönetici, kuyumcu, elektrikçi, şoför, mobilyacı, oto teknisyeni, tasarımcı, tekstilci, dekorasyoncu, aşçı, muhtar, marangoz, tezgâhtar, tamirci, esnaf, vinç operatörü, inşaat işçisi gibi çok farklı mesleklerin olduğu belirlenmiştir. Şehitlerimizin meslek yönünden dağılımına bakıldığında, hemen hemen her meslekten vatandaşımızın o gece şehitlik mertebesine eriştiğini görebilmekteyiz.

“*Kahramanlarımızın tek güvenceleri vardı;
o da vatandı.*”

Şekil 7’de şehitlerimizin herhangi bir sosyal güvenceye sahip olup olmadığına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Şekil 7

Şehitlerimizin Sosyal Güvence Durumu

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre sigortalı sayılanlar üç başlık altında ele alınmıştır. Bunlar; Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK), BAĞ-KUR ve diğer bağımsız çalışanlar ve memurlardır. Şehitlerimizin %51,2’sinin hizmet akdine/sözleşmesine tabi çalışanlardan yani işçilerden oluştuğu, kamu idarelerinde çalışan şehitlerimizin oranının %33,7 olduğu, kendi hesabına çalışan şehitlerimizin oranının ise %9,7 olduğu belirlenirken, %5,4’ünün ise herhangi bir sosyal güvenceye sahip olmadığı (diğer) anlaşılmıştır.

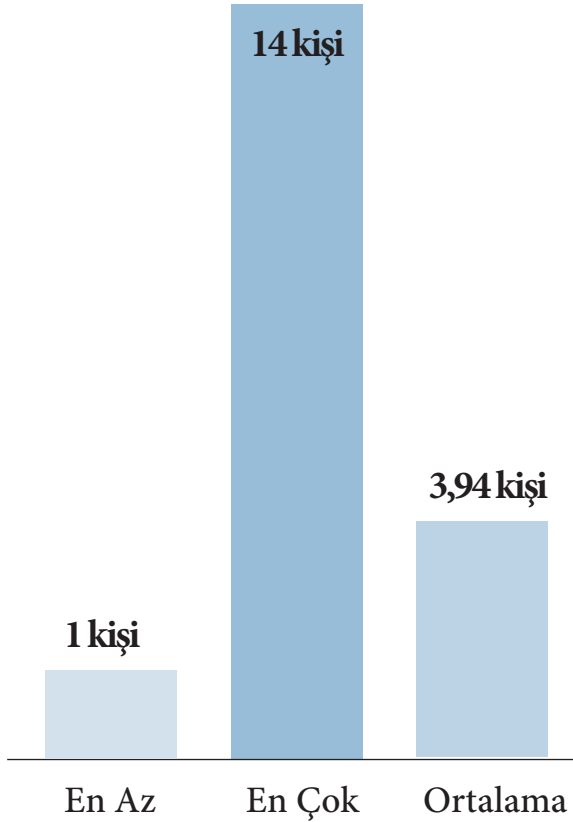
*“ Bir olduk, iri olduk, diri olduk,
hep birlikte Türkiye olduk...” ”*

Tablo 8’de şehitlerimizin hanehalkına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 8

Şehitlerimizin Hanehalkı Sayısı

EVDE YAŞAYAN KİŞİ SAYISI

Hanehalkı; aralarında akrabalık bağı bulunsun veya bulunmasın aynı evde yaşayan, aralarında hayat birliği olan bir veya birden fazla insandan oluşan topluluğu ifade etmektedir. Şehitlerimizin hanehalkı büyüklüğü ortalamasının 3,94 olduğu, en az 1 kişi ve en çok 14 kişilik hanelerden geldikleri belirlenmiştir.

TÜİK’in 2015 yılı istatistikleri incelendiğinde ülkemizdeki hane sayısının 22 milyon 206 bin 776, ortalama hanehalkı büyüklüğünün ise 3,48 olduğu belirlenmiştir. Şehitlerimize yönelik elde edilen hanehalkı ortalamasının 3,94 ile ülkemizde dört kişilik hanelerin en büyük grubu oluşturduğu bilgisiyle benzer bulunmuştur.

“*Kahraman şehitlerimizin asil aileleri...
“Bir değil bin can feda olsa azdır bu cennet
vatana...”*”

Tablo 9’da, şehitlerimizin evinde birlikte yaşayan kişilerin kimler olduğuna dair bulgular yer almaktadır.

Tablo 9

Şehitlerimizin Hanesinde Birlikte Yaşadığı Kişiler

ŞEHİDİMİZİN EVİNDE YAŞAYANLAR (%)

Eşi ve/veya Çocuklarıyla

Anne ve/veya babasıyla

Birinci Derece Akrabalarının Yanında Yaşıyordu

Yalnız Yaşıyordu

Diğer (İş / Okul Arkadaşıyla Yaşıyordu)

Toplam

Şehitlerimizin %57,8’sinin eş ve/veya çocuklarıyla birlikte yaşadığı tespit edilmiştir. Anne ve/veya babasıyla yaşayan şehitlerimizin oranı %25,9’dur. Bu veriler, şehitlerimizin %83,7 oranında çekirdek ailelerden oluştuğunu göstermektedir. TÜİK’in 2016 yılına ait göstergeleri incelendiğinde, Türkiye geneli hanelerin %63,9’unun çekirdek ailelerden oluştuğu görülmüştür. Bu veriler, şehitlerimize ait verilerle karşılaştırıldığında şehit olanların aile yapılarının daha yüksek oranda çekirdek ailelerden oluştuğunu göstermektedir.

Şehit yakınlarımızın “diğer” seçeneği için vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde; bazı şehitlerimizin iş arkadaşlarıyla birlikte yaşadığı belirlenmiştir.

**“Düşmanda imkân ve mekân vardı,
kahramanlarımız da ise iman...”**

Tablo 10’da şehitlerimizin ikamet ettikleri konutun türüne göre elde edilen bulguların dağılımı yer almaktadır.

Tablo 10

Şehitlerimizin İkamet Ettiği Konutun Durumu

KONUT DURUMU (%)

Apartman dairesi

Müstakil

Gecekondu

Diğer

TOPLAM

Şehitlerimizin oturduğu konutun durumu incelendiğinde; %87 oranında apartman dairesinde yaşadığı, %9’unun ise müstakil evlerde yaşadıkları tespit edilmiştir. TÜİK’in son verileri incelendiğinde Türkiye’de apartman dairesinde (2 kat ve üzeri apartmanlar) yaşayanların oranının genel olarak %80 olduğu belirlenmiştir. Bu durum şehitlerimizin ikamet ettiği konut türü verileri ile Türkiye geneli verilerinin benzer olduğunu ortaya koymaktadır.

“ Sönmeden yurdumun üstünde tüten
en son ocak. ”

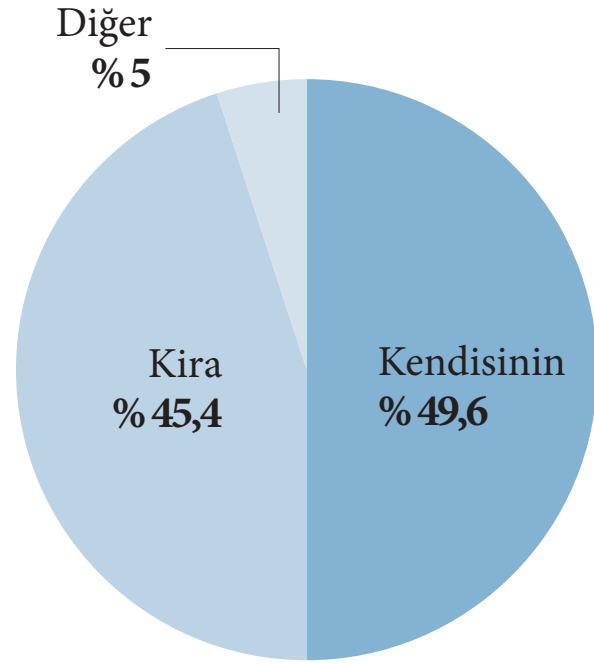
Şekil 8’de, şehitlerimizin ikamet ettiği konutun mülkiyet durumlarına ait bulgular yer almaktadır.

Şekil 8

Şehitlerimizin İkamet Ettiği Konutun Mülkiyet Durumu

Tablo 10’da şehitlerimizin büyük bir kısmının apartman dairesinde oturduğu belirtilmişti. Oturulan evin mülkiyet durumu incelendiğinde ise şehitlerimizin %45,4’ünün kirada oturduğu, %49,6’sının ise kendi evlerinde yaşadığı tespit edilmiştir. Şehit yakınlarımızca **diğer** seçeneğine verilen cevaplar incelendiğinde; şehitlerimizin yakınlarının yanında, babasının yanında, kayınpederinin yanında, dedesinin evinde, lojmanda veya görevli dairesinde yaşadığının ifade edildiği görülmüştür.

TÜİK verilerine göre ülkemizdeki hanehalklarının konuttaki mülkiyet durumları dağılımına bakıldığında ev sahibi olanların oranı %67,3, kiracı olanların oranı %23,8, lojmanda oturanların oranı %1,5 ve ev sahibi olmayıp da kira **ödemeyenlerin oranı** %7,3 bulunmuştur. Bu sonuçlar da şehitlerimizin toplum ile benzer oranda apartman dairesinde oturuyor olmasına rağmen toplumdaki daha yüksek oranda kiracı olduğunu ortaya koymaktadır. Kirada oturan şehitlerimizin yaklaşık %91,5’inin ise kira bedellerinin 250-1.500 ₺ arasında değiştiği belirlenmiştir.

“ Bu aziz vatani namert ve kalleşler
asla çiğneyemeyecek. ”

Tablo 11’de şehitlerimizin aylık ortalama gelir durumuna ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 11

Şehitlerimizin Aylık Ortalama Gelir Durumu

GELİR DURUMU (%)

500 -1000₺

1001-1500₺

1001-1500₺

3001₺ ve Üzeri

Toplam

Şehitlerimizin gelir durumları incelendiğinde 1000₺ ve 3000₺ arasında aylık gelire sahip olanların oranının %54,9 olduğu, 3000₺ ve üzeri gelire sahip olanların oranının ise yaklaşık %21,6 olduğu belirlenmiştir. Şehitlerimizin %78,4’ünün 3000₺’nin altında bir gelire sahip olduğu görülmüştür.

“*Kahramanlarımız o gece vatan için canlarını vermeyi bir borç bildiler.*”

Tablo 12’de şehitlerimizin genel ekonomik durumuna ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 12

Şehitlerimizin Genel Ekonomik Durumu

FETÖ Darbe Girişimi’ne karşı mücadele eden şehitlerimizin ekonomik durumlarının nasıl olduğu şehit yakınlarımıza sorulduğunda; şehitlerimizin %37,8’inin orta halli sayılabileceği, %28,8 ile ekonomik durumu kötü ve maddi desteğe ihtiyacı olan şehitlerimizin olduğu ifade edilmiştir. Tablodaki verilere göre, şehitlerimizin büyük bir kısmının ekonomik yönden orta halli olduğu söylenebilir. Bunun yanında, aylık geliri 1000₺ ve altında olan şehitlerimizin yakınları, şehidimizin yaşamakta iken maddi durumunun kötü ve maddi desteğe ihtiyaç duyar halde olduğunu beyan etmiştir.

Tablo 12 incelendiğinde şehitlerimizin yakınlarından elde edilen verilere göre, genel olarak şehitlerimizin çoğunluğu orta halli olarak ifade edilen gelir grubu içinde yer almaktadır. Şu halde, şehitlerimizin ekseriyeti orta ya da alt gelir kategorisi içinde yer alan insanlardan oluşmaktadır.

EKONOMİK DURUMU (%)

Desteğe İhtiyacı Vardı

Ancak Geçinebiliyordu

Orta Halli Sayılırdı

Gelir Durumu İyi Sayılırdı

Varlıklı Sayılırdı

Toplam

4.1.2. Şehit Yakınlarımıza Göre Şehitlerimizin Meydanlara Çıkma Öyküsü

Bu araştırmanın bir amacı da 15 Temmuz Darbe Girişimi'nde, şehit olan vatandaşlarımızı direnişe sevk eden temel saiklerin tespit edilmesidir. Bu nedenle şehit yakınlarımızla yapılan görüşmede şehit yakınımıza açık uçlu soru olarak “şehidimiz sokağa çıkmaya nasıl karar verdi? Saat kaçta çıktı ve sokağa çıkma nedenleri nedir?” soruları sorularak şehitlerimizi şehadet yolunda eyleme sevk eden temel nedenlerin ne olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Şehitlerimizin vesayete direnme nedenleri, direnirken hangi duygu ve düşünceleri taşıdıkları, darbe girişimini nasıl duydukları, Cumhurbaşkanımızın çağrısı başta olmak üzere bu hadiseye müessir diğer faktörlerin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Şehit yakınlarımızın verdikleri bilgiler doğrultusunda toplumsal ve bireysel direnişe temel teşkil eden unsurlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Açık uçlu sorulara şehit yakınlarımızın verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde; üç önemli faktörün ön plana çıktığı anlaşılmaktadır:

1. Şehit yakınlarımız, şehitlerimizin çok önemli bir kısmının Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısıyla meydanlara çıktığını beyan etmiştir. Başkomutandan gelen bu çağrının milli mücadele ruhunu harekete geçiren en önemli etken olduğu şehit yakınlarımızdan alınan cevaplar sonucunda açıkça görülmektedir.
2. 15 Temmuz Gecesi vatandaşlarımızı sokağa çıkmaya iten saiklerden bir diğer önemli neden ise Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'ın o gece TV'de yaptığı açıklama olduğu şehit yakınlarımız tarafından beyan edilmiştir. Başbakanımızın yaptığı bu açıklama milletimizi cesaretlendiren önemli etkenlerden biri olmuştur.
3. O gece vatandaşlarımızdan bir kısmı ise darbeyi duyar duymaz “insiyaki olarak” sokağa çıkmış ve bu “hayâsız akına karşı” kendini siper etmiştir. Milli iradenin ehemmiyetinin bilincinde olan şehitlerimizin başta Cumhurbaşkanımıza yönelik bir girişim olduğu düşüncesiyle kimseden direktif beklemeden sokağa çıktıkları ve darbecilere karşı direnme yolunu seçtikleri yakınlarının beyanlarından anlaşılmaktadır.

Şehitlerimizin bir kısmı ise güvenlik güçlerimizden oluşmaktadır. Hem inanarak hem de görevlerinin gereği olarak derhal görev yerlerine gitmiş olan bu gruptaki şehitlerimiz, memleketin maruz kaldığı bu felakette “milli iradenin yanında vesayete karşı” sivil vatandaşlarımızla birlikte mücadele etmişlerdir. Nitekim, sivil şehitlerimizden bazıları; şehit polisleri yaralandıkları yerden kurtarmaya çalışırken kendileri de kurşunlara hedef olmuş ve şehit olmuşlardır. Özellikle polisin hükümetin talimatıyla hareket etmesi, sivil vatandaşlarımızın ve polislerimizin bütünleşmesini beraberinde getirmiştir. Ambulansların çalışmadığı bir ortamda vatandaşlarımızın kendi imkânları ile şehit olan veya yaralanan güvenlik güçlerimizi hastanelere taşıdıkları görülmüştür. Çatışma ortamına ambulansların giremediği Külliye'nin önünde bir vatandaşımızın halı yıkama fabrikasının kapalı kasa kamyonu ile 13 yaralıyı hastaneye götürmesi bu konuya bir örnektir.

“ Onlar, tanklara siper oldular,
kurşunlara göğüs gerdiler...
Asla geri dönmeyi düşünmediler. ”

Tablo 13'te şehitlerimizin çatışmalar sırasında nasıl şehit düştüklerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 13

Şehitlerimizin Nasıl Şehit Edildikleri

NASIL ŞEHİT OLDUĞU (%)

Kurşunla Vurulma Sonucu

Uçakların Bombalaması Sonucu

Tankların Ezmesi Sonucucu

Helikopterden Açılan Ateş Sonucu

Şarapnel Yarası Sonucu

Diğer

Toplam

Araştırma kapsamında şehitlerimizin nasıl ve ne şekilde şehit olduklarına yönelik veriler analiz edildiğinde, şehitlerimizin %47,5'inin çatışma sırasında kurşunla vurulduğu, uçakların bombalaması sonucunda %21 oranında şehidimizin olduğu ve %9 oranında şehidimizin de tankların üzerine gelmesi sonucu ezilerek şehadete yürüdüğü tespit edilmiştir. Şehitlerimizin nasıl vefat ettiğine yönelik diğer cevaplar incelendiğinde bunlar arasında çatışma sırasında ve askerleri ikna etme sürecinde ortaya çıkan kargaşada darp sonucu şehit düşme gibi cevaplar alındığı görülmektedir. Görüldüğü gibi tam bir savaş ortamı manzarası mevcuttur. Tabloda yer alan sonuçlar, hain darbecilerin gözlerinin ne kadar döndüğünü, akıllarını ne kadar kaybettiğini ve darbenin kontrollü bir darbe olmadığını açıkça göstermektedir.

4.2. GAZİLERİMİZE AİT BULGULAR VE YORUMLAR

15 Temmuz Darbe Girişimi'nin akamete uğramasından sonra söz konusu darbeye direnmiş olan gazilerin sosyo-ekonomik durumları en çok merak edilen konuların başında gelmektedir. Sunulan veriler içerisinde, gazilerimizin doğum yerleri, nerede yaşadıkları, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim ve çalışma gibi sosyal durumlarının yanında ekonomik durumları da tespit edilmeye çalışılmıştır.

15 Temmuz Darbe Girişimi'ne karşı verilen mücadele açısından merak edilen bir başka husus da gazilerimizin sokağa çıkmalarında etkili olan başlıca saiklerdir. Bu çerçevede, gazilerimizin FETÖ Darbe Girişimi'ne karşı mücadele etme nedenleri, Cumhurbaşkanımızın televizyonda yaptığı açıklamanın gazilerimizin harekete geçmelerine etkisi ve camilerden okunan birlik selalarının gazilerimiz üzerindeki etkisi gibi unsurlar belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, gazimizin nasıl yaralandığı, vücudunun hangi bölgesinden yaralandığı, organ kaybı olup olmadığı, psikolojik durumu ve psikolojik yardım alma ihtiyacı gibi çeşitli unsurlar da bu bölümde analiz edilmiştir. Ek olarak açık uçlu bir şekilde o gece nerede ve nasıl yaralandıkları sorulmuştur. Son olarak gazilerimizin Cumhurbaşkanımızdan, Başbakanımızdan ve hükümet yetkililerinden beklentilerinin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

4.2.1. Gazilerimize Ait Sosyo-Ekonomik Bulgular

Bu bölümde gazilerimizin sosyo-ekonomik durumlarına ait bulgular incelenmiştir.

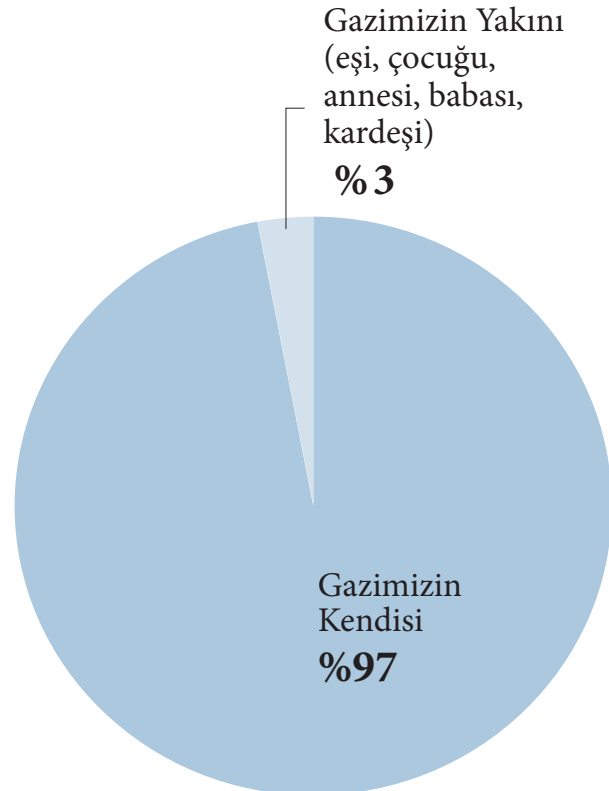
“*Vatanımız için can verimiz dediler,
gazilik onuruna eriştiler.*”

Şekil 9’da gazilerimizin hanesinde görüşme yapılan kişilere ilişkin bulgular yer almaktadır.

Şekil 9

Gazilerimizin Hanesinde Görüşme Yapılan Kişiler

Şekil 9’da görüldüğü üzere araştırma kapsamında gazilerimiz ile yapılan görüşmelerin %97’lik bir kısmı bizzat gazinin kendisi ile gerçekleştirilmiş iken, %3 oranındaki bir görüşme ise gazinin bir yakını ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerin %3 oranında gazi yakınımız ile gerçekleştirilmesinin temel nedeni, görüşme esnasında söz konusu gruptaki gazilerimizin ciddi sağlık sorunlarına sahip olmalarından kaynaklanmaktadır.

Tablo 14’de gazilerimizin doğdukları illere göre dağılımına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 14

Gazilerimizin Doğduğu İllere ve Ülkelere Göre Dağılımı

Doğum Yeri	%	Doğum Yeri	%	Doğum Yeri	%	Doğum Yeri	%
İstanbul	22,7	Sakarya	1,0	Yalova	0,4	İçel	0,1
Ankara	21,2	Bayburt	1,0	Aksaray	0,4	Kütahya	0,1
Yozgat	4,5	Siirt	1,0	Kocaeli	0,4	Denizli	0,1
Çankırı	2,4	Adıyaman	0,9	Mardin	0,3	Edirne	0,1
Çorum	2,3	Kastamonu	0,8	Adana	0,3	Tekirdağ	0,1
Trabzon	2,2	Diyarbakır	0,7	Niğde	0,3	Karaman	0,1
Ordu	1,8	Şanlıurfa	0,7	Batman	0,3	Aydın	0,1
Sivas	1,8	Van	0,7	Gaziantep	0,3	Balıkesir	0,1
Erzurum	1,8	Elazığ	0,6	Hatay	0,3	Bilecik	0,1
Konya	1,5	Ardahan	0,6	Bartın	0,3	Muğla	0,1
Bolu	1,4	Afyon	0,5	Zonguldak	0,2	Uşak	0,1
Malatya	1,4	Artvin	0,5	Ağrı	0,2	Karabük	0,1
Kırıkkale	1,4	Amasya	0,5	Antalya	0,2	Düzce	0,1
Rize	1,4	Bursa	0,5	Muş	0,2	AZERBAYCAN	0,4
Samsun	1,4	Kahramanmaraş	0,5	Eskişehir	0,2	ALMANYA	0,3
Tokat	1,4	Sinop	0,5	Isparta	0,2	FRANSA	0,2
Kayseri	1,3	İzmir	0,5	Osmaniye	0,1	İSVİÇRE	0,2
Giresun	1,3	Nevşehir	0,5	Kilis	0,1	İRAN	0,2
Erzincan	1,2	Bingöl	0,5	Iğdır	0,1	Cevapsız	1,4
Kırşehir	1,1	Bitlis	0,5	Şırnak	0,1	Toplam	100,0
Gümüşhane	1,1	Kars	0,4	Burdur	0,1		

Gazilerimizin doğum yerlerine bakıldığında Türkiye’nin neredeyse her ilini temsil eden vatandaşlarımızın olduğu görülmektedir. Tablo 14’te yaz tatilini ya da yıllık iznini Türkiye’de geçiren ve farklı ülkelerde doğmuş bulunan gazilerimizin de 15 Temmuz gecesi sokağa çıkan vatandaşlarımız arasında bulunduğu görülmektedir. Gazilerimizin %22,7’si İstanbul ve %21,2’si Ankara olmak üzere büyük bir kısmının bu iki şehir doğumlu oldukları anlaşılmaktadır. Bunun yanında Azerbaycan, Almanya, İsviçre, İran ve Fransa doğumlu gazilerimizin varlığı da dikkat çekicidir.

Gazilerimizin doğum yerleri, sosyo-kültürel özellikleri açısından görülen çeşitlilik, 15 Temmuz Milli İrade Zaferi’nin yalnızca belirli bir toplumsal kesim tarafından değil, milletimizin tümünün Çanakkale ruhuyla katılması suretiyle gerçekleştiğini ortaya koymaktadır.

**“ Vatanımızın her bir karış toprağı 15 Temmuz
Gecesi zalimlere karşı kıyama kalktı. ”**

**Tablo 15’de gazilerimizin yaşadıkları illere göre dağılımına ilişkin
bulgular yer almaktadır.**

Tablo 15

Gazilerimizin Yaşadıkları İllere Göre Dağılımı

DOĞUM YERİ (%)

Bu araştırma kapsamında yer alan gazilerimizin %51,9’unun İstanbul’da, %45’inin ise Ankara’da yaşadığı tespit edilmiştir. Buna göre, Ankara ve İstanbul’da yaşayan gazilerimiz, araştırma kapsamında görüşülen gazilerimizin %97’sini oluşturmaktadır. Diğer gazilerimizin ise, Türkiye’nin farklı illerinde yaşadıkları görülmektedir. Gazilerimizin ağırlıklı olarak iki büyük ilimizde yoğunlaşması 15 Temmuz Gecesi darbecilerce yapılan en kanlı ve vahşi saldırıların bu iki ilimizde yapılmış olması ile açıklanabilmektedir.

Gazilerimizin Yaşadığı İl	%
İstanbul	51,9
Ankara	45,0
Sakarya	1,2
Tokat	0,4
Kocaeli	0,3
Gaziantep	0,1
Isparta	0,1
Kahramanmaraş	0,1
Sivas	0,1
Adıyaman	0,1
Bursa	0,1
Diyarbakır	0,1
Edirne	0,1
Malatya	0,1
Muş	0,1
Ordu	0,1
Van	0,1
Toplam	100

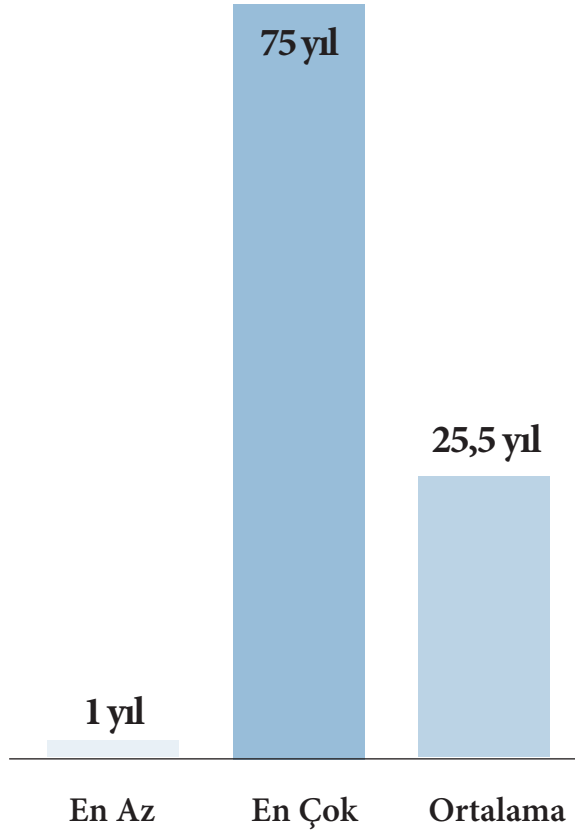
“Cennet vatanımız için bin yıldır
bu topraklarda, nice yiğitler gaziliğe
yükselmiştir.”

Tablo 16’da ziyaret edilen gazilerimizin ikamet ettikleri ilde kaç yıldan beri yaşamakta olduklarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 16

Gazimizin Halen İkamet Ettiği İlde Kaç Yıldan Beri Yaşadığı

**GAZİMİZİN BULUNDUĞU
İLDE YAŞAMA SÜRESİ (YIL)**

Gazilerimizin ağırlıklı olarak yaşadığı şehirler olan İstanbul ve Ankara’da ortalama 25,5 yıldan beri yaşadıkları tespit edilmiş olup; bu illerde en az bir yıldan beri, en çok ise yetmiş beş yıldır yaşadıkları anlaşılmıştır. Önemli bir kısmının büyükşehirlerde yaşamakta olduğu anlaşılan gazilerimizin ortalama 25,5 yıldır bu şehirlerde yaşıyor oluşu, 15 Temmuz direnişine kentli kesimlerin yoğun bir şekilde katıldığını göstermektedir.

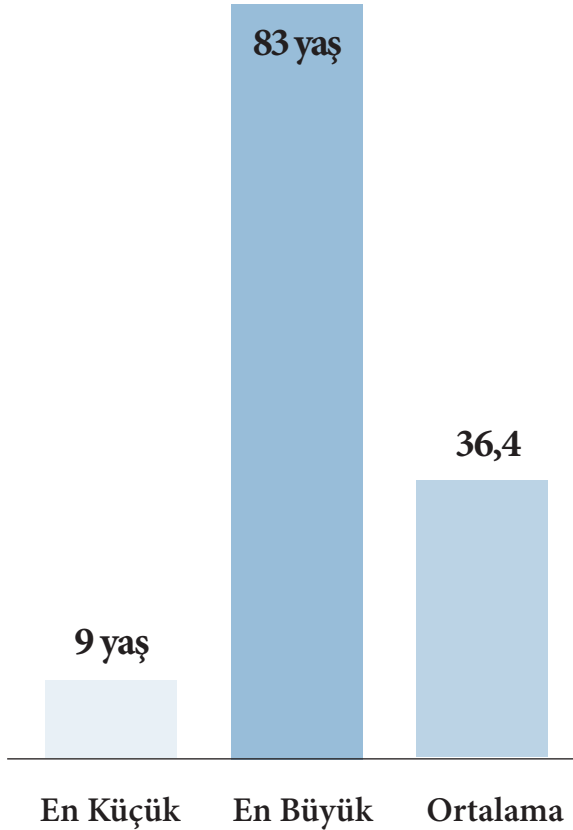
“Kendi küçük, yüreği büyük kahramanlar,
atalarının yazdığı destanı yaşattılar.”

Tablo 17’de gazilerimizin yaş değişkenine ilişkin bulgular
yer almaktadır.

Tablo 17

Gazilerimizin Yaş Dağılımı

GAZİLERİMİZİN YAŞI

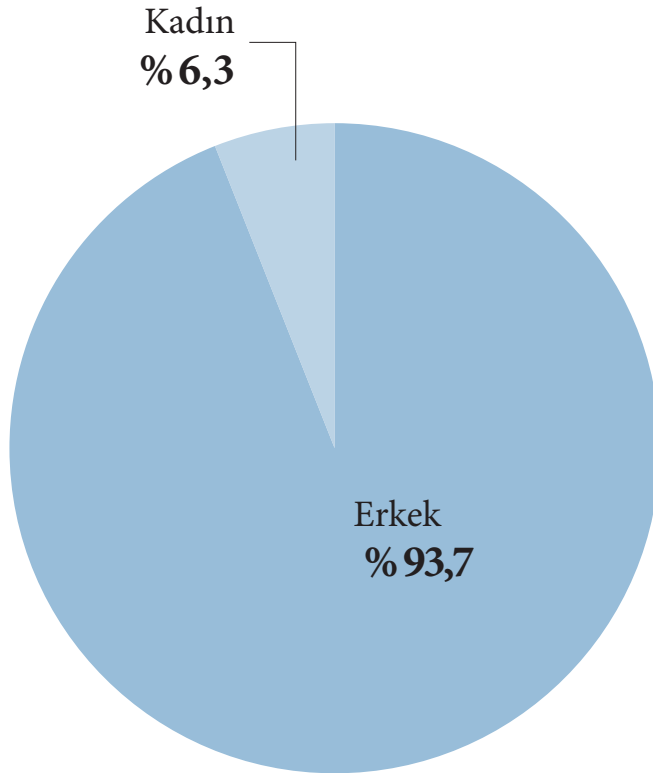
Araştırmamızda gazilerimizin ortalama yaşı 36,4 olarak bulunurken, en düşük yaşı 9 ve en yüksek yaşı ise 83 olduğu tespit edilmiştir. TÜİK’in 2016 yılına ait demografik göstergelerine göre, ülke genelinde 0-14 yaş arasındaki nüfusumuzun oranı %23,2; 15-64 yaş arasındaki nüfusumuzun oranı %68,4, 65 yaş ve üstü nüfusumuzun oranı ise %8,3’tür. Ülkemiz genelinde ortalama yaş ise 31,5’tir. Araştırmamıza katılan gazilerimizin ortalama yaşının ülkemizdeki ortalama yaştan daha yüksek olduğu görülmektedir. Söz konusu bu durum, veriler her ne kadar 15 Temmuz direnişine her yaş grubundan katılım olduğunu gösterse de, ağırlıklı olarak ortalama yaş üzeri bir kesimin 15 Temmuz direnişine daha fazla katıldığını ortaya koymaktadır.

“*Kadınıyla-erkeğiyle düşmanları titreten
vatan erleri...*”

Şekil 10’da gazilerimizin cinsiyetlerine göre dağılımları yer
almaktadır.

Şekil 10

Gazilerimizin Cinsiyet Durumu

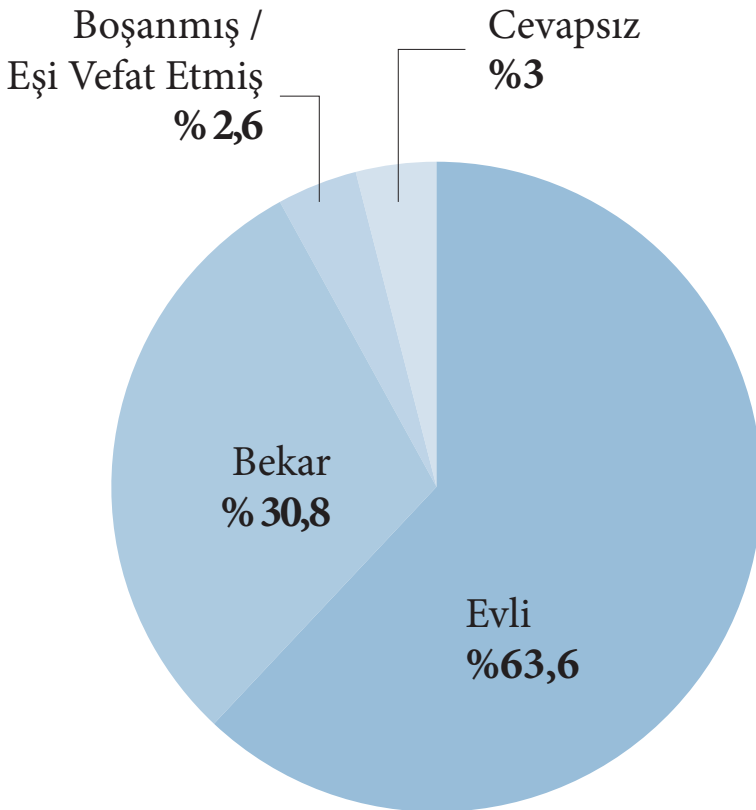
Araştırmaya katılan gazilerimizin %93,7’sinin erkek, %6,3’ünün ise kadın olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular, kadınlarımızın da 15 Temmuz direnişine aktif olarak katıldıklarını göstermektedir.

“ *Vatanı olmayanın sevdası olmaz...* ”

Şekil 11’de gazilerimizin medeni durumlarına dair bulgulara yer verilmiştir.

Şekil 11

Gazilerimizin Medeni Durumu

Gazilerimizin medeni durumları incelendiğinde, evli olan gazilerimizin oranının %63,6 olduğu tespit edilmiştir. Bekâr olan gazilerimizin oranının %30,8 olduğu; boşanmış veya eşi vefat etmiş gazilerimizin oranının ise %2,6 olduğu belirlenmiştir. %3,0 oranındaki bir katılımcı bu soruya cevap vermemiştir. Söz konusu bu veriler, gazilerimizin büyük bir kısmının (%63,6) evli olduğunu ortaya koymaktadır.

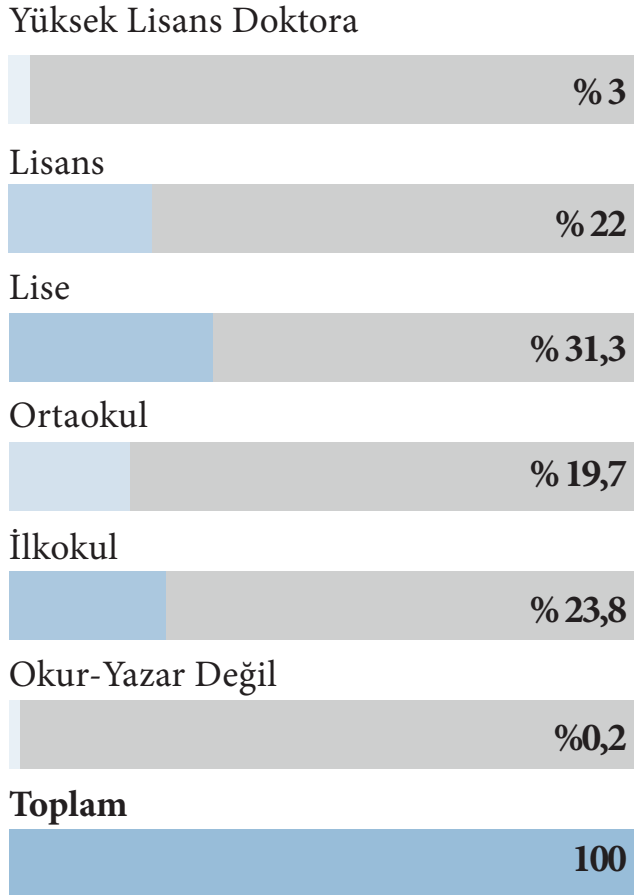
TÜİK’in 2015 yılı Türkiye Medeni Durum Göstergelerine göre ülkemizde evlilerin oranı %63,5, bekârların oranı %27,4, boşanmış olanların oranı %3,6, eşi ölenlerin oranı ise %5,5’dir. Gazilerimizin medeni durumu ile ülkemiz nüfusunun medeni durumu arasında bir karşılaştırma yapıldığında sonuçların hemen hemen aynı olduğu anlaşılmaktadır.

“Destan kalemle değil inançla yazılır!”

Şekil 12’de gazilerimizin eğitim durumuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Şekil 12

Gazilerimizin Eğitim Durumu

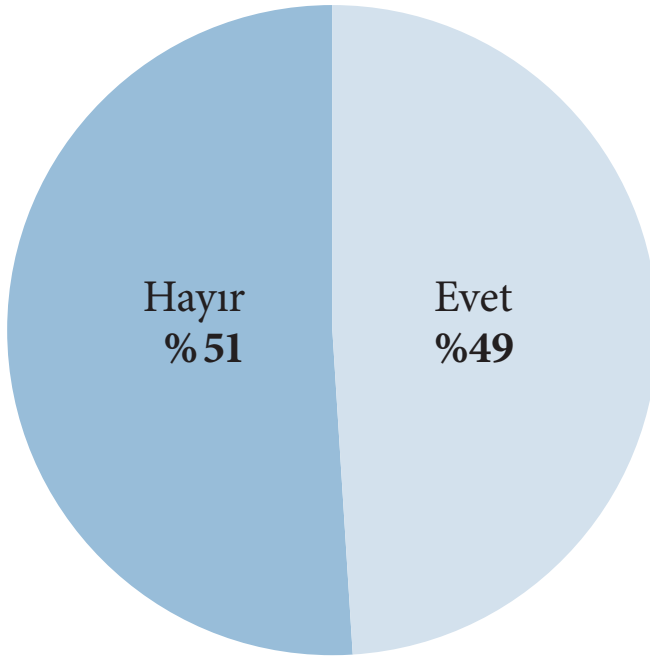
Gazilerimizin %56,3’ünün lise ve üstü eğitim düzeyine sahip olduğu, bunlar içinde %22’sinin lisans mezunu, %3’ünün yüksek lisans ve doktora derecesine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında gazilerimizin %43,5’inin ise orta öğretim ve altında bir tahsile sahip olduğu; %0,2’lik bir kesiminin ise okuryazar olmadığı saptanmıştır. Okuryazar olmayan nüfusun 2016 yılına ait TÜİK Türkiye geneli verisi %3,5’tir. Verilere göre, FETÖ Darbe Girişimi’ne karşı mücadele eden gazilerimizin büyük bir kısmının lise ve lisans mezunu olan, eğitim düzeyi yüksek kişilerden oluştuğu söylenebilir. TÜİK 2016 yılı Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı’na göre lise ve lise üstü mezun oranı, Türkiye genelinde %32,8 iken gazilerimizde bu oran %56,3’tür. Ayrıca 2016 yılı itibarıyla lisans ve lisansüstü mezuniyet Türkiye’de %13,6 iken gazilerimizde bu oran %25 olarak tespit edilmiştir. Söz konusu bulgu, 15 Temmuz direnişinde gazi olan vatandaşlarımızın eğitim seviyelerinin Türkiye ortalamasından daha yüksek olduğunu göstermektedir.

*“ O gece ekmek, aş için değil Vatan için koştular,
vatan için canlarını siper ettiler...”*

Şekil 13'te gazilerimizin çalışma durumuna ilişkin bulgular yer almaktadır.

Şekil 13

Gazilerimizin Çalışma Durumu

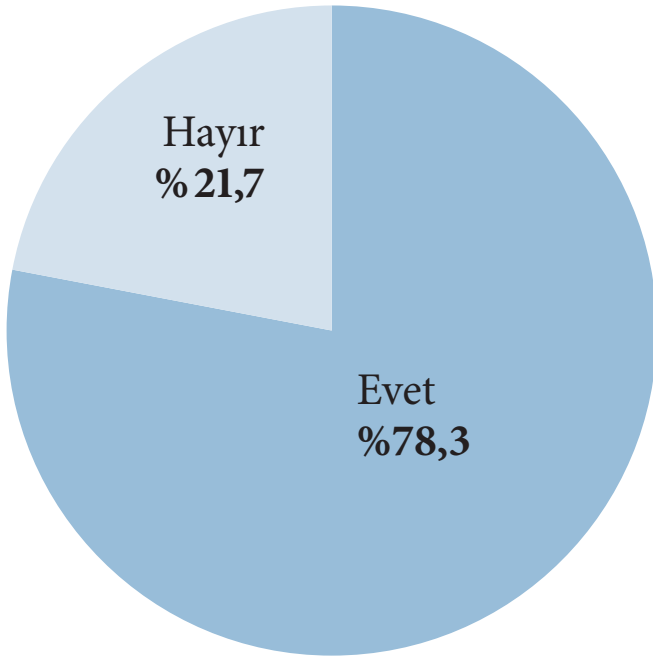
Araştırmanın yapıldığı sırada yaklaşık %50 oranındaki gazimizin ya tedavilerinin sürmesi nedeniyle ya da 15 Temmuz Darbe Girişimi sürecine bağlı olarak içinde bulundukları psikolojik nedenlerden dolayı herhangi bir işte çalışamadıkları anlaşılmaktadır.

“*Milletimiz; Devletine siper oldu, İstiklal savaşını kanlarıyla kazandı.*”

Şekil 14’te gazilerimizin bir işte çalışmak isteyip istemediklerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Şekil 14

Gazilerimizin Bir İşte Çalışmak İsteyip İstemedikleri

Gazilerimizin büyük bir kısmı (%78,3) çalışmak istediğini belirtirken bir kısmı ise (%21,7) çalışmak istemediğini ifade etmiştir. Orta düzeyde bir gelire sahip olduğu anlaşılan gazilerimizin büyük çoğunluğu (%78,3) herhangi bir iş verildiğinde çalışmak istediğini beyan etmektedir. Gazilerimizin genel olarak yetkililerden en büyük isteklerinin istihdam edilmeleri olduğunu da burada not etmek gerekir.

Ekonomik durumları açısından 15 Temmuz direnişine katılan vatandaşlarımızın önceki bulgulara alt ve orta gelir grubunu oluşturan kesimden geldiği ifade edilmişti. Söz konusu bu sonuç, ülkemizde alt ve orta sınıfların demokrasiye ve vatanına sahip çıkma konusundaki hassasiyetlerini ve kararlılıklarını ortaya koyması açısından önem taşımaktadır.

“İşçisi, çiftçisi, memuru, emeklisi vatan için etten duvar ördüler, Vatanlı can bir işe yaramaz dediler...”

Tablo 18’de gazilerimizin mesleklerine göre dağılımına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 18	
Gazilerimizin Meslekleri	
MESLEK (%)	
İşçi	% 43,7
Esnaf (Serbest Meslek)	% 25,1
Memur	% 11
Öğrenci	% 7,7
Emekli	% 5,3
Ev Kadını	1,7
İşsiz	% 4,5
Toplam	100

15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi’ne karşı mücadele ederken gazi olan vatandaşlarımızın mesleklerine göre durumları incelendiğinde; gazilerimizin %43,7’sinin işçilerden, %25,1’inin serbest meslek mensubu esnaflardan, %11’inin ise memurlardan oluştuğu görülmektedir.

Gazilerimizin mesleki durumlarına ilişkin olarak elde edilen bulgular, şehitlerimizin meslekleri ile karşılaştırıldığında sonuçların farklılık arz ettiği anlaşılmaktadır. Tablo 7’den hatırlanacağı üzere şehitlerimizin %31,9’unun memurlardan, %30,1’sinin işçilerden ve %22,2’sinin ise serbest meslek mensubu kişilerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Şehitlerimizin içinde kamu kurumlarını savunan polis ve asker gibi kişilerin de olması, başka bir ifade ile güvenlik güçlerimizin doğrudan çatışmaya girmesi nedeniyle şehitlerimizde memur olanların sayısının yüksek çıkması doğal bir durumdur. Bu faktör de dikkate alındığında 15 Temmuz direnişine en yaygın olarak katılan kesimin işçi kesimi, sonrasında ise esnaf kesimi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Gazilerimizin mesleğine yönelik olarak sorulan soruda ‘işsiz’ seçeneğini işaretleyen veya bu soruyu cevapsız bırakanların açık uçlu sorularla analizi yapıldığında bu kişilerin en az meslek lisesi ve dört yıllık fakülte mezunu olduğu ve mesleklerini icra ettikleri, usta-çırak ilişkisi ile yetişip kendi mesleklerini yaptığı, bazı gazilerimizin ise işsiz veya geçici gündelik işlerle yaşamını idame ettirdiği anlaşılmaktadır.

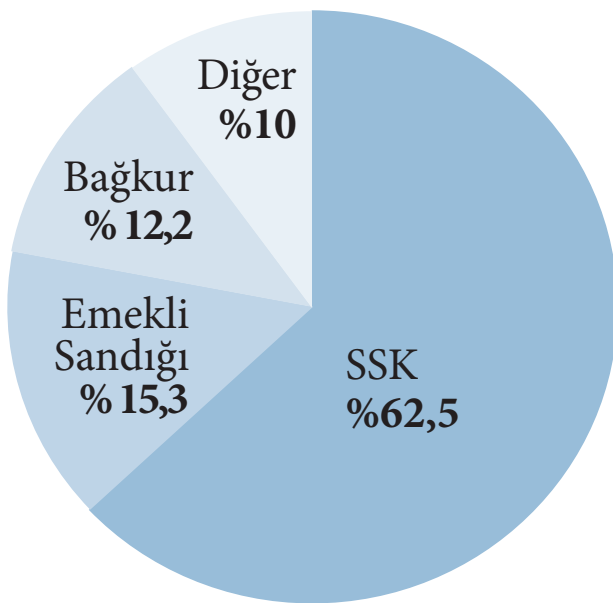
“ *Su sattık, simit sattık, bir dolara vatani satmadık.* ”

Şekil 15'te gazilerimizin sosyal güvence durumuna ilişkin bulgular yer almaktadır.

Şekil 15

Gazilerimizin Sosyal Güvence Durumu

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu-na göre sigortalı sayılanlar; hizmet akdine tabi çalışanlar, kendi adına ve hesabına çalışanlar (bağımsız çalışanlar, eski tabirle BAĞ-KUR'lular) ve kamu idarelerinde çalışanlar olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Gazilerimizin %62,5'inin hizmet akdine tabi çalışan işçilerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Kamu idarelerinde çalışan gazilerimizin oranının %15,3 ve kendi hesabına çalışanların oranının ise %12,2 olduğu belirlenmiştir. Herhangi bir sosyal güvencesi olmayan (Diğer) %10 oranındaki gazimizin sosyal güvence yönünden bulgularının analizine bakıldığında, sonuçlar bir önceki tabloda öğrenci, usta-çırak ilişkisi ile yetişen işlerde çalışan, işsiz veya geçici gündelik işlerde çalışanların toplamıyla benzerlik göstermektedir.

Bu bulgular, 15 Temmuz direnişine en yaygın olarak katılan kesimin işçi kesimi, sonrasında ise esnaf kesimi olduğuna dair daha önce yapılan tespiti doğrular niteliktedir. Öte yandan, gazilerimiz arasında da her türlü meslek kesiminden kişinin bulunması 15 Temmuz Gecesi işçisi, çiftçisi, esnafı, memuru, işsizi tüm vatandaşlarımızın milli mücadele davasında ben de varım diyerek meydanlarda olduğunu göstermektedir.

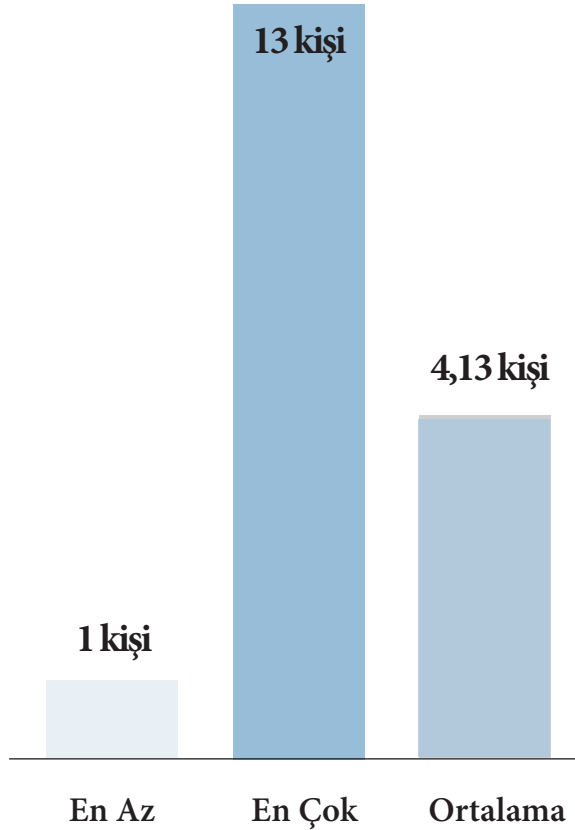
“O gece; her hanede vatan için çarptı kalpler...”

Tablo 19’da gazilerimizin kendisi dâhil hanehalkı sayısına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 19

Gazilerimizin Kendisi Dâhil Hanehalkı Sayısı

HANEDE YAŞAYANLARIN SAYISI

Araştırmaya dâhil edilen gazilerimizin hanehalkı sayısına bakıldığında bu oranın ortalama 4,13 olduğu tespit edilmiştir. Gazilerimizin yaşadığı hanelerde en az bir, en fazla ise onüç kişinin yaşadığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar, gazilerimizin hanesinde yaşayan birey sayısının Türkiye hanehalkı ortalamasının (3,48) üzerinde olduğunu ve tıpkı şehitlerimizde olduğu gibi gazilerimizin de kalabalık ailelerden geldiğini göstermektedir.

“ Erkeği-kadınıyla, genci-yaşlısıyla, her meslekten, her sosyal kesimden, her siyasi görüşten ferdiyle milletimiz, adeta Çanakkale ruhunu, İstiklal Harbi ruhunu bir asır sonra ihya etmiştir. ”

Şekil 16’da gazilerimizin hanede birlikte yaşadıkları kişilerin kimler olduğuna dair bulgular yer almaktadır.

Şekil 16

Gazilerimizin Hanesinde Birlikte Yaşadığı Kişiler

Eşi ve/veya Çocuklarıyla

Anne ve/veya Babasıyla

Birinci Derece Akrabasıyla

Yalnız

Diğer

Toplam

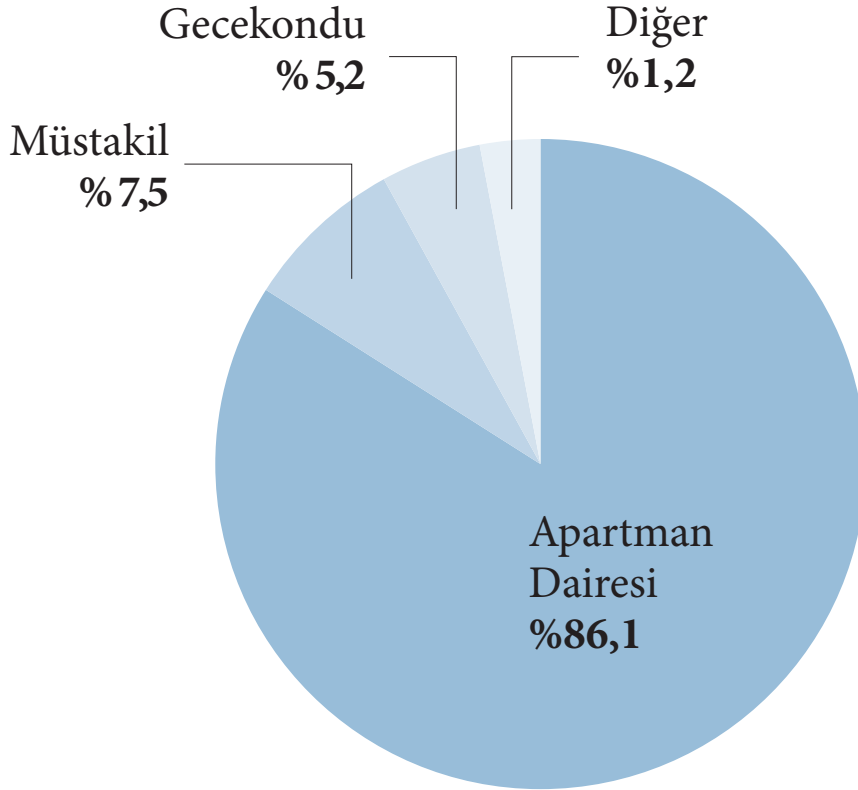
FETÖ Darbe Girişimi’ne karşı mücadele ederek gazi olan vatandaşlarımızın evlerinde kimlerle birlikte yaşadıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre gazilerimizin %59,2’sinin eşi ve çocuklarıyla birlikte yaşadığı, %25,9’unun ise anne ve babalarının yanında yaşadıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre gazilerimizin %85,1’i çekirdek ailelerde yaşamaktadır. Gazilerimizin %2,9’unun ise kardeşleriyle, öğrenci evinde veya bekâr evinde kaldıkları tespit edilmiştir. Bu grup diğer kategori olarak belirtilmiştir. Gazilerimizin büyük bir kısmının çekirdek ailelerden (yalnızca eşlerden veya eş ve çocuklarından veya yalnız ebeveyn ve en az bir çocuktan oluşan aileler) oluştuğu görülmektedir. Bu veri şehitlerimizin olduğu gibi gazilerimizin de Türkiye ortalamasından daha yüksek oranda kalabalık çekirdek ailelerden geldiğini ortaya koymaktadır.

“ *Vatanım olmadığı yerde evim olsa ne olur...* ”

Şekil 17’de gazilerimizin ikamet ettiği konutun cinsine ait bulgular yer almaktadır.

Şekil 17

Gazilerimizin İkamet Ettiği Konutun Durumu

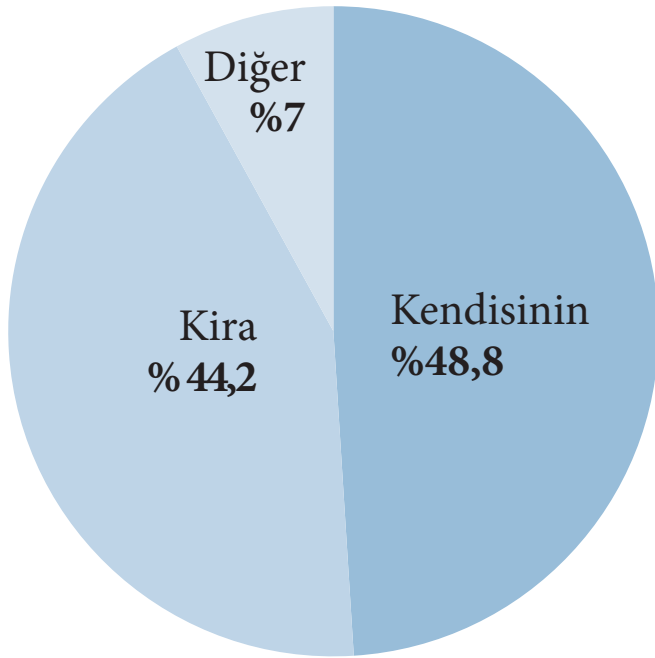
Gazilerimizin halen oturdukları evin durumu incelendiğinde %86,1 gibi büyük bir kısmının apartman dairesinde kaldıkları, müstakil (bağımsız) evlerde yaşayanların oranının %7,5 ve gecekondu olarak kabul edilen ev ortamında yaşayanların oranının ise %5,2 olduğu belirlenmiştir. Genel olarak FETÖ Darbe Girişimi’ne karşı mücadele ederken gazi olan vatandaşlarımızın büyük bir kısmının kentlerde apartman dairelerinde oturan kişilerden oluştuğu tespit edilmiştir. Bunun yanında gazilerimizin bu seçenekler dışında kaldıkları yer için verdikleri cevaplar, görevli dairesi, lojman, medrese, yurt, pansiyon şeklinde olmuştur. Bu sonuçlar, şehitlerimizle ilgili olarak elde edilen sonuçlarla büyük ölçüde benzerlik göstermekte olup, gecekondu lüks konuta kadar her sosyo-ekonomik kesimden vatandaşlarımızın 15 Temmuz Gecesi sokağa çıktığı anlaşılmaktadır.

“ *Ev kira ama memleket bizim.* ”

Şekil 18’de gazilerimizin ikamet ettiği evin mülkiyet durumuna ilişkin bulgular yer almaktadır.

Şekil 18

Gazilerimizin İkamet Ettiği Evin Mülkiyet Durumu

Bu araştırmada gazilerimizin oturdukları evin mülkiyetinin kime ait olduğu da incelenmiştir. Buna göre gazilerimizin %48,8’inin evlerinin kendilerine ait olduğu, kira ödeyenlerin oranının ise %44,2 olduğu tespit edilmiştir. Gazilerimizin halen oturulan evin mülkiyetinin yukarıdaki seçeneklerin dışında kime ait olduğu sorusuna verdikleri cevaplar ise şu şekilde olmuştur: Babasına ait, dedesine ait, annesine ait, lojman, abisine ait, anneannesine ait, kayınvalidesine ait, kardeşine ait gibi.

TÜİK verilerine göre ülkemizdeki hanehalklarının konuttaki mülkiyet durumları dağılımına bakıldığında ev sahibi olanların oranı %67,3, kiracı olanların oranı %23,8, lojmanda oturanların oranı %1,5 ve ev sahibi olmayıp da kira ödemeyenlerin oranı %7,3 olarak ortaya çıkmaktadır. Bu verilerle gazilerimizin konut mülkiyetine dair veriler karşılaştırıldığında gazilerimizin Türkiye ortalamasından daha yüksek bir oranda kiracı olduğu anlaşılmaktadır.

Kirada oturan gazilerimizin kira bedellerinin ne kadar olduğu da sorulmuştur. Buna göre kira bedellerinin en düşük 120₺, en yüksek kiranın ise 2,000₺ olduğu belirlenmiştir. Gazilerimizin %44,2’sinin kirada yaşadığı düşünüldüğünde elde edilen gelirin büyük bir kısmının bu ihtiyacı karşılamak amacıyla harcandığı anlaşılmaktadır. Alt ve orta gelir grubu kesimler içerisinde hane gelirinin önemli bir kısmının barınma başta olmak üzere temel ihtiyaçlara harcanması, Türkiye’de genel bir olgudur.

*“ Söyle yiğidim paha biçilir mi bu vatana ne top işler
ne tank işler göğsü iman dolu olana... ”*

**Tablo 20’de gazilerimizin ortalama aylık gelir durumuna ilişkin
bulgular yer almaktadır.**

Tablo 20

Gazilerimizin Aylık Ortalama Gelir Durumu

GELİR DURUMU

500-1000 ₺

% 19,1

1001-1500 ₺

% 27,8

1501-3000 ₺

% 38,8

3001 ₺ ve Üzeri

% 14,3

Toplam

100

Ekonomik durum yönünden gazilerimizin aylık ortalama gelirleri incelendiğinde büyük bir kısmının (%85,7) gelirinin 500 ₺ ile 3000 ₺ arasında aylık gelirinin olduğu beyan edilmiştir. Gazilerimizin sadece %14,3’ünün 3000 ₺ ve üzerinde aylık bir gelire sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç, gazilerimizin, orta ve orta altı gelir grubuna dahil olduğunu göstermektedir.

Darbe girişimine karşı milli iradenin direnişinde yer alan gazilerimizin neredeyse yarısının (%46,9) 500₺ ile 1500₺ arasında aylık gelire sahip olması analizi hak eden bir durumdur. Keza, gazilerimizin %44,2 oranında kirada oturan kişiler olduğu dikkate alınacak olursa, 15 Temmuz gecesi sokağa çıkarak gazi olan vatandaşlarımızın temel varoluş değerleri olan beslenme ve barınma gibi ihtiyaçlarını güçlükle karşılayan hanelerden gelmelerine rağmen vatan, millet, demokrasi ve lideri için canını feda etmekten çekinmeyen kişiler olduğu anlaşılmaktadır.

4.2.2. Gazilerimizin Direniş Meydanlarına Çıkma Öyküsü

Gazilerimizle yapılan görüşmelerde darbeyi nasıl haber aldıkları, meydanlara çıkmaya nasıl karar verdikleri, nerede yaralandıkları, nasıl gazi oldukları, vücudunun hangi bölgesinden yaralandığı, uzuv kaybı olup olmadığı, psikolojik açıdan gazinin kendini nasıl hissettiği, FETÖ Darbe Girişimine karşı mücadele etme nedenleri ile Cumhurbaşkanımızın televizyonlardan yaptığı açıklamanın ve camilerden okunan birlik selalarının milletimizi bir araya getirmedeki etkisine ilişkin sonuç ve değerlendirmeler yer almıştır.

4.2.2.1. Gazilerimizin Darbeyi Nasıl Haber Aldıkları

Gazilerimizle yapılan görüşmelerde darbeyi nasıl haber aldıklarına dair ifadeler tasnif edilerek aşağıdaki başlıklar oluşturulmuştur:

Darbeyi Medyadan Haber Alanlar

Basın yayın organlarının 15 Temmuz Darbe girişiminde olup bitenden vatandaşları haberdar etmesi son derece önemlidir. Toplumun sevk ve idaresinin kitle iletişim araçları üzerinden gerçekleşmiş olması toplumun bir amaç birliği yapmasını beraberinde getirmiştir. Görsel ve sosyal medya darbeyi vatandaşlara ilk ulaştıran olmuştur. Sonra liderin ve yetkililerin sesini halka duyurmak suretiyle kitlesel bir tepkinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Görevi Gereği Darbeden Haberdar Olanlar

Emniyet Teşkilatımız başta olmak üzere belediyeler, MİT, TÜRKSAT, Türk Silahlı Kuvvetleri ve sağlık görevlileri bu kategoriye girmektedir. Bu kurumlarda çalışan kamu görevlilerinin, kurumlarının haberdar etmesi ile 15 Temmuz Darbe sürecinden haberdar oldukları anlaşılmaktadır.

Arkadaşları Tarafından Aranılarak Darbeden Haberdar Edilenler

Medyadan darbe yapıldığını duyan insanlarımız kolektif bir biçimde hareket etmek amacıyla ailelerini, akrabalarını ve arkadaşlarını durumdan haberdar ederek kitleler halinde darbeye karşı direniş göstermişlerdir. Bunu zaman zaman aynı aileden şehit ve gazilerin varlığı; eşlerden birinin şehit, diğerinin gazi oluşu; aynı arkadaş grubundan yaralı ve şehitlerin oluşu açıkça ortaya koymaktadır. Bazı gazilerimizin; “Arkadaşım şehit oldu, ben yaralandım, keşke ben de şehit olsaydım” gibi ifadeleri

(%21 oranında) sıklıkla karşılaşılan ifadelerdir. Bazı gazilerimiz TRT spikerinin darbe metnini TRT'den okuduğunu, bazı gazilerimiz Gölbaşı'nda şehit olan polisler olduğunu, bazıları ise tankların halkın üzerine ateş açtığını görünce meydanlara çıkmıştır. Keza, bazı gazilerimiz de ülkenin geleceğinin abluka altına alındığını sezmış ve Suriye, Irak, Mısır ya da Libya gibi olmamak için darbecilere karşı gövdelerini siper etmişlerdir.

Darbeyi AK Parti'den Gelen Mesajla Haber Alanlar

Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'ın talimatlarıyla Türkiye'de 20 milyondan fazla vatandaşın ulaşabileceği AK Parti Bilgi Sistemi yoluyla gerek Genel Merkez Teşkilat Başkanlığı'nın ve gerekse il, ilçe teşkilatlarının halka attığı mesajlarla (SMS'lerle) milletimiz haberdar edilmiştir.

Olağandışı Askeri Hareketlilikten Darbenin Varlığını Hissedenler

Bazı vatandaşlarımız, uçakların olağandışı uçuş yapmalarından kuşkulunmuş ve bir şeylerin yanlış gittiği kanısına varmıştır. Özellikle tankların köprüleri kesmesi ve askerlerin kışlalarından çıkmaları vatandaşlarımız için darbeyi haberdar eden unsurlar olmuştur.

Darbeden Birlik Selaları Aracılığıyla Haberdar Olanlar

Bazı vatandaşlarımız ise vakitlice okunmayan selalardan etkilenmiş, olağandışı bir hadisenin olduğunu düşünerek darbeden haberdar olmuştur.

4.2.2.2. Gazilerimizin Meydanlara Çıkma Nedenleri

Gazilerimize 15 Temmuz Darbe girişiminde meydana çıkmalarının, mücadele etmelerinin, canlarını ortaya koymalarının nedenlerine dair sorulan bu soruya aşağıdaki cevaplarla karşılık vermişlerdir:

- Millet, Bayrak, Vatan ve Devlet İçin
- Cumhurbaşkanımız İçin
- Demokrasi ve Milli İrade İçin
- Başbakanımızın Çağrısı İçin
- İslam, ezan, selalar için
- Eski darbeleri yaşamış yine aynı duruma düşmemek için
- Çocuklarımızın geleceği için
- Bir gün çocuğuma “ben de o gün dışarı çıktım” diyebilmek için
- Mısır, Suriye ve Irak gibi olmamak için

Millet, Bayrak, Vatan ve Devlet İçin

Vatan, milletin yaşamını üzerinde sürdürdüğü coğrafi bir mekândır. Ancak bu coğrafi mekân geçmişin mirasını bağrında barındırdığından şimdiki nesilleri geçmişteki ataları ile bağlayan ve bu yönüyle kutsallık kazanarak vatan haline gelen bir mekândır. Vatan, üzerinde yaşadığı milletle, milletin kültürü ve tarihi ile bütünleşerek bireysel ve toplumsal algıda kutsal bir varlığa dönüşür. Bu nedenle vatan herhangi bir toprak parçası değil azizlerimizin, kahramanlarımızın, şehitlerimizin, alimlerimizin dua ettikleri, savaştıkları ve çalıştıkları bir yerdir. Kutsallarımızı bağrında barındıran, geçmişin aziz hatırasını bir hazine, bir emanet gibi taşıyan vatan geçmişimizin muhafızı olduğu gibi geleceğimizin de teminatıdır. Bu nedenle vatan, sıradan bir toprak parçası değil nehirleri, denizleri, gölleri, dağları ve kentleri ile nevi şahsına münhasır bir yerdir. Varlığımızın, geçmişimizin, istiklalimizin ve istikbalimizin teminatı olan vatanın deruni anlamını sadece onun sırrına matuf olanlar kavrar (Smith, 1999:25).

Vatanın bu sırrına mazhar olanlar, millet olarak adlandırılır. Bu nedenle Renan milleti bir ruh, bir prensip olarak tanımlar. Bu prensibi iki şey oluşturur: Biri geçmiştedir, öteki halde. Biri maziden kalma hatıraların zengin mirasına müştereken sahip, diğeri bir millete mensup fertlerin beraber yaşamaya devam etmek, atalarından aldıkları milli hatıraları yaşatmak arzu ve iradesidir. Bu bağlamda milli zihniyet ‘bir milletin varlığını devam ettiren ve kendisini diğer milletlerden ayıran değerlere bağlılıktır’ (Öner, 1986: 15). Bir toplumun kültürünün ve değerlerinin kabul edilmesi, söz konusu değerler dünyasına ait olan insanlar arasında ortak bir “dünya görüşünün” şekillenmesine neden olur. Eşya ve hadiselerle yaklaşım biçimi milli bir zihniyetin varlığına işaret eder. Batıdaki seküler anlayışın aksine millet anlayışı Osmanlı-İslam geleneğinde, İslami anlayışı ihtiva eden bir niteliğe sahiptir. 15 Temmuz Darbe girişiminde “vatan için, millet için canımı vermeye, şehit olmaya geldim” diyen insanlarımız İslam’ın ancak bir vatan ve millet aracılığıyla tecelli edeceğine olan inancından kaynaklanmaktadır. Zaman zaman vatan, millet, ezan ve bayrak kavramlarını birbirlerinin tamamlayıcısı olarak kullanan vatandaşlarımız açıktır ki bu kavramları derin şuur ve inançlarında mezcetmişlerdir.

Osmanlı’nın tarih sahnesinden çekilmesi ile birlikte vatanını kaybeden insanların devletlerini kaybettiklerini, devletlerini kaybedenlerin ise kimlik, istiklal ve ikballerini kaybettiklerini tarih göstermiştir. Bugün ülkemizde bulunan 3 milyondan fazla Suriyeli kardeşimize ek olarak, Irak, Mısır ve diğer İslam ülkelerinin başına gelen dramlar bize bir daha vatanın, milletin ve devletin önemini göstermiştir. Buna göre vatanınız yoksa devletiniz de yoktur. Demokrasiniz yoksa devletiniz tehlike altında demektir. Özellikle Suriye, Irak ve Mısır’daki kardeşlerimizin başına gelenler vatan ve devletlerinin

olmaması değil devletin millet iradesinden gasp edilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle demokrasi “milli iradenin” garantörüdür. Milli irade ise devlet ve vatanın garantörüdür. Vatan, Devlet ve Demokrasi birbirini tamamlayan unsurlardır.

Demokrasi, Milli İrade ve Liderlik

15 Temmuz Darbe girişiminde “Vatanın büyük bir tehdit altında olduğu algısı” büyük kitlelerin harekete geçmesine neden olmuştur. Fakat bu muharrik gücün en önemli faktörü ise Liderliktir.

Karizma, Allah’ın bahsettiği gizemli bir güç olarak tanımlanmaktadır. Weber’e göre karizmatik egemenlik; liderin kişisel değerine, onun tarihsel, istisnai ve örnek karakterine dayanan bir yönetim biçimi olarak tanımlamıştır. Karizmatik liderlerin en önemli özelliği güven veren bir kişiliğe sahip olmalarıdır. Karizmatik liderlerin toplumu ikna etmesi yasal bir güç, toplumsal bir mevki ya da ekonomik bir çıkardan ziyade toplumla kurdukları ikna, rıza, gönüllülük ve güven esasına dayanan duygusal ve rasyonel iletişim tarzına bağlıdır. Bu nedenle kitleler, liderlerinin iradeleriyle özdeş hale gelirler. Liderin emirlerine kayıtsız şartsız itaat ederler. Böylelikle lider bu özgüven içinde devrim niteliğinde değişim ve dönüşümlerin ortaya çıkmasını sağlar.

Toplumla yönetim arasında güven olduğu zaman güçlü iktidarlar ve güçlü toplumlar ortaya çıkar. 15 Temmuz’un tartışılmaz lideri olan Cumhurbaşkanımız, 15 yıldır topluma güven ve özgüven aşılama çabasında olan bir lider olmuştur. Milletimizin taşıdığı yüksek tarih bilinci, sürekli olarak Cumhurbaşkanımızın şiirlerinde, icraatlarında ve konuşmalarında tecessüm etmiş ve Cumhurbaşkanımız toplumun tarihsel hafızası ile günümüzün sorunlarını karşı karşıya getirmiştir. Böylelikle toplum tarihsel sorumluluğun tüm ağırlığını üzerinde hissetmiş ve Tarih-Toplum-Liderlik halkası bir devre gibi sinerji oluşturarak ülkenin önünü aydınlatmıştır.

Cumhurbaşkanımızın halka iletişiminin ardında yalın ve kapsayıcı ilkeler ve değerler sisteminin olduğu açıktır. Bu kapsayıcı ilkeler ve değerler sistemi; 1) Dünyü hatırlamak 2) Bugünü Anlamak 3) Yarını İnşa Etmek.

Kurumsal olmayan sokak eylemlerinin sonunun anarşi ve kaos olduğunu tecrübe etmiş olan milletimiz 15 Temmuz Darbe kalkışması gibi bir durumda liderden gelecek olan talimatı beklediği anlaşılmaktadır. Karizmatik bir lider ile kendisini özdeşleştirmiş olan halk kitlelerinin aniden duyulan bir darbe girişimi karşısında ne yapacağını da bilemediğinden lider ya da onun Kurumsal Organizasyonundan gelecek olan talimata göre hareket etmiş olması son derece anlaşılabilir bir durumdur.

Cumhurbaşkanımız, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı döneminden itibaren sürekli olarak halka; inancından, tarihinden ve ülkenin büyük potansiyelinden

“Cumhurbaşkanımızı babam gibi görüyorum.
Onun gözyaşı dökmesini istemiyorum.
Allah uzun ömür versin.”

hareketle “özgüven” inşa etme çabası içinde olmuştur. Cumhurbaşkanımız, millete tarihi sürekli hatırlatan, büyük bir medeniyetin evlatları olarak en büyük zenginliğin kendimizde saklı olduğunu, başkada bir şeye ihtiyaç olmadığını, “inanırsak” yapabileceğimizi meydanlarda dile getirmiş ve toplumun tüm vesayet odaklarına karşı “hazır-bulunmuşluluk düzeyini” sürekli yüksek tutmuştur. Cumhurbaşkanı, ölümden korkmadığını, bir can borcunun Allah’a ait olduğunu, ölünecekse bir kere ölünmesi gerektiğini ve adam gibi ölünmesi gerektiğini, sürekli olarak kitlelere hatırlatmış ve toplum katmanlarının cesaret ve özgüven toplamalarına neden olmuştur.

Cumhurbaşkanımız toplumun psikososyal sermayesi üzerine sürekli yatırım yapmıştır. Psiko-sosyal sermaye; “bir toplumda yaşayan bireylerin kendi geleceklerine inanma durumu” olarak tanımlanır. Bir bölgenin, ülkenin geleceğine inanma ile o bölgenin kalkınma hızı arasında doğru bir korelasyon vardır. “Psikososyal sermaye, insanların kalplerinde ve zihinlerinde bulunur. Duygular, hassasiyetler, hatıralar, eğilimler anlamına gelir. Psikososyal sermayenin örnekleri, ortak özgüven, geleceğe olan inanç, yani geleceğin inşa edilebileceği konusunda ikna olma, geçmişle ilgili iyi hatıralar, memleket sevgisi, kıskançlığı ve bireysel çıkarıcılığı aşabilme kapasitesi, kalkınma arzusu” olarak tanımlanır. “Biz yapamayız, biz edemeyiz” çaresizliği ve umutsuzluk dili toplumları

tahrip eden ve geleceklerine olan inancı bozan olumsuz bir işlev görmektedir. Bu nedenle, Türkiye, Cumhurbaşkanımız döneminde kronik geri kalmışlık sarmalından; toplumsal özgüveninin inşasına geçişi mümkün kılmış, toplumsal, ekonomik ve siyasal değişim ve dönüşüm mümkün kılınmıştır. Dolayısıyla Cumhurbaşkanımızın toplumla olan iletişimi “toplumun özgüvenini açığa çıkarmaya dönük” bir stratejiye matuf olduğu anlaşılmaktadır.

Açık uçlu soruların analizinde gazilerimizin bazıları; İslam için, Allah rızası için ve ezan için darbe mücadelesine karşı çıktığını belirtirken bir kısmı ise “eski darbeleri yaşamış insanlar olarak aynı duruma düşmemek için” mücadeleye giriştiklerini belirtmiştir. “Çocuklarımın yarınına karşı sorumlu olmak, bu ülkeyi kimseye teslim etmemek ve Mısır, Suriye ve Irak gibi olmamak” için sokağa çıktığını beyan eden gazilerimiz de söz konusudur. Sokağa çıkanların her birinin farklı bir gerekçesinin olması sonucu değiştirmemektedir.

Gazilerimizin Meydanlara İnmesinde Cumhurbaşkanımızın Çağrısının Etkisi

15 Temmuz Darbe Girişimi gecesi Cumhurbaşkanımızın televizyonlardan “Bu arada milletime de bir çağrı yapıyorum, o da şudur: Milletimizi illerimizin meydanlarına davet ediyorum. Havalimanlarına davet ediyorum ve milletçe meydanlarda, havalimanında toplanalım ve bunların o azınlık grubu, tanklarıyla, toplarıyla gelsinler ne yapacaklarsa halka orada yapsınlar. Halkın gücünün üstünde bir güç ben tanımadım bugüne kadar” açıklamasının milletimizin meydanlara çıkmasındaki etkisini gazilerimize sorduğumuzda aşağıdaki Şekil 19’daki bulgular elde edilmiştir.

AK Parti Teşkilatlarının Etkisi: AK Parti Teşkilat Başkanlığı, o gece AK Parti Bilgi İşlem sistemine kayıtlı 20 milyondan fazla vatandaşımıza ulaşarak durumun önemini SMS (mesaj) yoluyla iletilmiştir. Söz konusu SMS’lerde milletimiz, darbeye direnmek üzere AK Parti İl ve İlçe Binalarının önüne davet edilmiştir. Gerek AK Parti Genel Merkezimizin ve gerekse de yerel teşkilatların vatandaşlarımıza attığı mesajların sokaklarda darbeye karşı direnişin güçlendirilmesinde etkisinin büyük olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu bu mesajların etkili olmasındaki en büyük faktör, AK Parti’nin iktidar partisi olması, darbenin kurumsal olarak AK Parti’ye yapılması ve darbenin birincil olarak AK Parti’nin Kurucu Genel Başkanı’na ve Sayın Cumhurbaşkanımıza yönelmesinden kaynaklanmaktadır.

Birlik Selalarının Etkisi: 15 Temmuz Gecesi okunan birlik selaları, milletimizin, milli ve manevi duygularla meydanlara çıkmasına vesile olan en önemli saiklerden biridir. Bazı gazilerimiz, vakitsiz okunan selalardan etkilenmiş ve bunun üzerine sokağa çıktıklarını beyan etmişlerdir.

KRASIMIN,

ETKİNDİR

*Yürüyeceksin, millet
yürüyecek arkandan.*

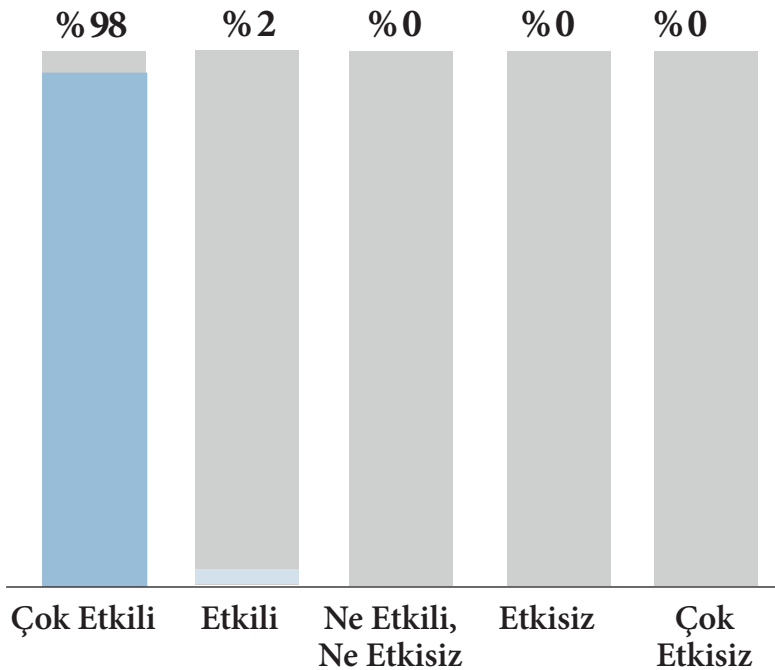
“ *Başkomutan emir verdi: İnin meydana!
Sahip çıkın al bayrağa, aziz vatana* ”

Şekil 19’da, 15 Temmuz Darbe Girişimi gecesı Cumhurbaşkanımızın açıklamasının milletimizi bir araya getirmesindeki etkisine yönelik elde edilen bulgular yer almaktadır.

Şekil 19

15 Temmuz Darbe Girişimi Gecesi Cumhurbaşkanımızın Açıklamasının Milletimizi Bir Araya Getirmesindeki Etkisi

CUMHURBAŞKANIMIZIN AÇIKLAMASININ ETKİSİ

Gazilerimize 15 Temmuz Darbe Girişimi Gecesi Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın çağrısının milletimiz üzerindeki etkisi “çok etkili, etkili, ne etkili ne etkisiz, etkisiz, çok etkisiz” gibi seçeneklerden oluşan soru sorulduğunda gazilerimizin %100’ü söz konusu çağrının etkili veya çok etkili olduğunu belirtmiştir.

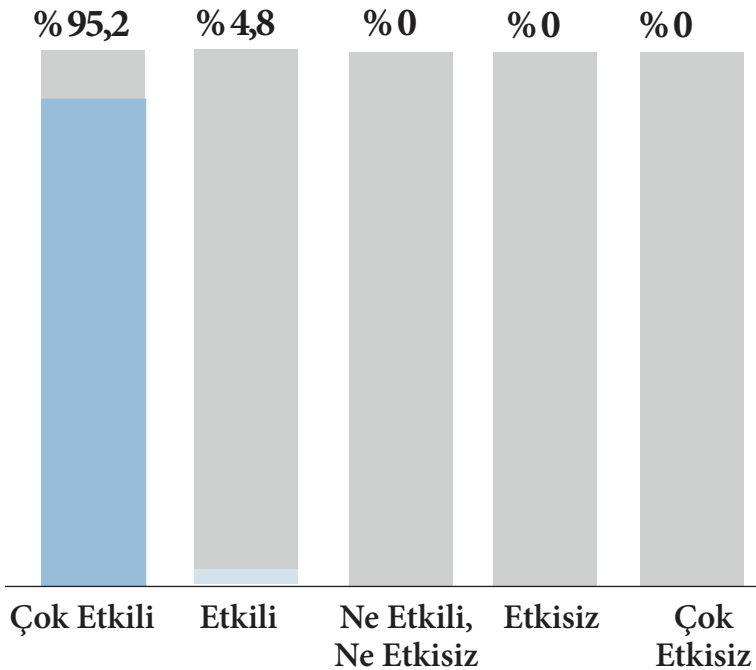
“ *Şu ezanlar ki şehadetleri dinin temeli
Ebedi yurdumun üstünde benim
inlemeli* ”

Şekil 20’de 15 Temmuz Darbe Girişimi gecesi minarelerden okunan birlik selalarının milletimizin meydanlara çıkmasındaki etkisine ait bulgular.

Şekil 20

15 Temmuz Darbe Girişimi Gecesi Okunan Birlik Selalarının Milletimizin Darbeye Karşı Direnmesine Etkisi

OKUNAN BİRLİK SELALARININ DİRENİŞE ETKİSİ

Gazilerimize 15 Temmuz Darbe Girişimi Gecesi camilerden okunan birlik selalarının millet üzerindeki etkisi “çok etkili, etkili, ne etkili ne etkisiz, etkisiz, çok etkisiz” gibi seçeneklerden oluşan bir soru şeklinde sorulduğunda Tablo 20’teki gibi veriler elde edilmiştir. Buna göre, FETÖ’nün Darbe Girişiminin yapıldığı gece okunan birlik selalarının etkili ve çok etkili olduğunu düşünen gazilerimizin oranı %100’dür. Gecenin karanlığını yırtan sela sesleri, İslam inancını, kültürünü derin kodlarına işleyen milletimiz, Ezan-ı Muhammedi’nin çağrısını karşılıksız bırakmamıştır. Ezan, istiklal ve istikbal mücadelemizin ayrılmaz bir parçasıdır. Milletimiz; ezansız, bayraksız ve vatansız bir istikbali hiçbir zaman düşünmemiştir. Osmanlı’nın kuruluş felsefesi, “İla-yı kelimetullah” üzerine kuruludur. Bu nedenle ezanın halk üzerindeki etkisinin çok derin bir anlamı vardır. Zira ezan, kurtuluşa davettir. Milletimiz Türkiye’de ezanın Türkçe okunmasını hiçbir zaman kabul etmemiş ve bu uygulamayı tedavülenden kaldıran Adnan Menderesi her zaman hayırla yad etmiş ve yad etmeye devam etmektedir.

Ezan, milli irade ile gayri milli iradenin toplum üzerindeki tahakküm mücadelesidir. Ezan, milli iradenin en önemli şiarıdır. Ezanlar üzerine din ikame edilir. Ezanlar üzerine şiirler yazılır. Maraş’ın işgalinde olduğu gibi ezanlar sayesinde halk acil durumdan haberdar edilir. Tarih 15 Temmuz’da bir daha tecelli etti ve ezanlar yine halkı kendi kaderine sahip çıkmaya davet etti. Ezanlar, hüc-relerimizin her zerresini harekete geçirmiş, bilinçaltımızı oluşturan tüm alarm durumlarını devreye sokmuş ve halk olması gerekeni yapmıştır.

**“ Canım mühim değil, vatan selamette
olsun diyerek şeref madalyasını
göğüslerine taktılar... ”**

4.2.2.3. Gazilerimizin Darbecilere Karşı Çıkarken Nasıl Yaralandıkları ve Neler Hissettikleri

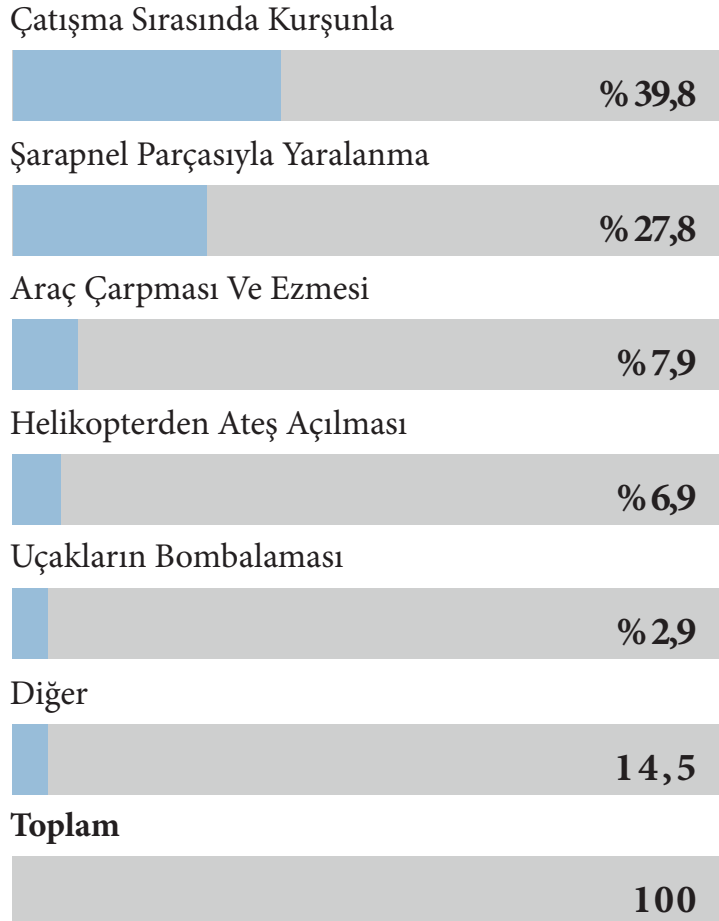
Gazilerimize FETÖ Darbe Girişimi'ne karşı mücadele ederken nasıl yaralandıkları sorulduğunda %85,3'ünün tank, helikopter, uçak bombalaması gibi savaş araçlarıyla, bunların da %40'ının doğrudan kurşunlarla yaralandığı görülmektedir.

Bütün bu yaralanma durumları toplu olarak değerlendirildiğinde o gece yaşananların bir meydan muharebesi mahiyetinde olduğu rahatlıkla anlaşılabilmektedir.

Şekil 21'de gazilerimizin genel olarak çatışmalarda nasıl yaralandıklarına ilişkin toplu sonuçlar yer almaktadır.

Şekil 21

Gazilerimizin Çatışmalarda Nasıl Yaralandığı

Gazilerimizin yukarıdaki seçeneklerin dışında başkaca hangi şekillerde yaralanma sonucu gazi oldukları açık uçlu sorularla sorulmuştur. Alınan cevaplar, aşağıdaki şekilde kategorize edilmiştir: “Dipçik darbesi, araç çarpması, cam kesiği, kurşun sıyırması, bomba atıldığında kaçarken ayağın burkulması, Millet Camii'ne atılan ikinci bomba sonucu, ateş esnasında köprüden düşerek, zırhlı aracın üzerinde iken yaralanma, tank ve araçlar arasında sıkışma, dövülerek kulağının patlaması, gaz bombasının isabet etmesi, paletin altında kalma” şeklindedir. FETÖ Darbe Girişimi'ne kalkışan hainlerin vatandaşlarımıza hiç acımadan insafsızca ateş açtıkları, bazı vatandaşlarımızın uçaklardan bombalar atılarak, tankların altında kalarak yaşamını kaybettiği ya da yaralandığı görülmektedir.

**“ Söz konusu vatan ise; bacağım, kolum...
 CANIM teferruattır. ”**

Tablo 21’de gazilerimizin genel olarak vücudunun hangi bölgesinden yaralandığına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 21

Gazimizin Vücudunun Hangi Bölgesinden Yaralandığı

Vücudunun Hangi Bölgesinden Yaralandığı	%	Vücudunun Hangi Bölgesinden Yaralandığı	%
Bacağından	26,7	Gözünden	1,3
Ayağından	15,8	Kulağından	0,8
Kolundan	12,4	Omurilikten	0,6
Elinden	5,8	Akciğerinden	0,6
Sırtından	5,8	Burnundan	0,6
Karnından	5,0	Çenesinden	0,6
Göğsünden	4,0	Bağırsaktan	0,4
Kalçasından	3,9	Böbrekten	0,3
Başından	3,8	Boğazından	0,2
Yüzünden	2,2	Midesinden	0,2
Kasıktan	2,2	Karaciğerinden	0,1
Belinden	1,9	Makat bölgesinden	0,1
Omuzundan	1,8	Uyluk kemiğinden	0,1
Kaburgadan	1,4	Toplam	100
Boynundan	1,4		

Gazilerimizin vücutlarının hangi bölgelerinden ve organlarından yaralandığına dair Tablo 21’deki sonuçlar incelendiğinde görüldüğü gibi savaş sathı mahallinde olabilecek yaralanmalar Ankara ve İstanbul’un göbeğinde yaşanmıştır. Yani 15 Temmuz gecesi tam bir savaş hali söz konusu olduğu anlaşılmaktadır.

*“Serden geçtik
Yar olan Vatandan vazgeçmedik...”*

Tablo 22’de organ ve uzuv kaybına uğrayan gazilerimizin oranı gösterilmektedir.

Tablo 22

Gazimizde Organ ya da Uzuv Kaybı Olup Olmadığı

ORGAN KAYBI DURUMU

Evet

Hayır

Toplam

Gazilerimizin FETÖ Darbe girişimine karşı mücadele ederken yaralanmaları sonucunda yüzde 6,6’sının organ kaybının olduğu belirlenmiştir.

Organ kaybı yaşadığını beyan eden gazilerin en çok bacak, kol, parmak, göz, kulak, ayak gibi doğrudan ateşli silahların saldırısına maruz kalma ya da bunlardan mütevellit işitme yada iç organlarda hasar şeklinde organ kayıpları söz konusudur. Bunlara ek olarak, sinir sisteminde, beyinde ve vücudun iskelet kısmının zarar gördüğünü bu nedenle hissizlik yaşadığını belirten gazilerimiz de söz konusudur.

Gazilerimizde uzuv kaybına bağlı iş göremezlik durumunun yüksek olması da dikkat çeken bir başka husustur. Gazilerimizin bir kısmında %70 ile %100 oranında iş göremezlik söz konusudur. Yani uzuv kayıpları zamanla telafi edilemeyecek derecede ağır yaralı olan gazilerimiz vardır.

“*Asım'ın nesli diyordum ya, nesilmiş gerçek!
İşte çiğnetmedi namusunu ÇİĞNETMEYECEK!*”

Tablo 23'te gazilerimizin psikolojik açıdan genel olarak kendilerini nasıl hissettiklerine ilişkin sonuçlar yer almaktadır.

Tablo 23

Gazilerimizin Halihazırdaki Psikolojik Durumu

PSİKOLOJİK DURUMLAR	(%)
Vatan için gazilik mertebesine ulaştığım için huzurluyum	% 35,7
Keşke gazi yerine şehit olsaydım	% 21
Bir süre sonra kendimi toparlarım diye düşünüyorum	% 7,2
Olay sık sık rüyalarım giriyor	% 6,6
Uykusuzluk yaşıyorum	% 4,1
Psikolojik anlamda yardıma ihtiyacım var	% 3,6
Ciddi sağlık sorunları yaşıyorum	% 2,6
Diğer	% 19,2
Toplam	100

Gazilerimizin 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi'nden bir ay sonra, yani psikolojik olarak akut travmanın etkisinin geçip kronik etkileşimin başladığı zaman diliminde yapılan psikolojik değerlendirmelerde, %56,7'sinin gazi olmanın onuru ve mutluluğu içerisinde olduğunu, %24,1'inin ise olayın kendileri üzerindeki psikolojik etkilerinin devam ettiğini ve desteğe ihtiyaçları olduğunu ifade ettiği tespit edilmiştir.

Gazilerimize açık uçlu sorularla kendilerini nasıl hissettikleri sorulmuştur. Sorulduğunda kendilerini gururlu ve mutlu hissettiğini, ani ses ve gürültüden etkilendiği, hiçbir sıkıntıları olmadığı, psikolojik olarak etkilendiği, darbeci gruplara karşı kin ve öfke hissettiği ve zaman zaman ataklar yaşadığı gibi cevaplar veren gazilerimiz de bulunmaktadır.

İnsan, biyolojik bir varlıktır. Yaşadığı olumlu ve olumsuz hadiselerden etkilenir. Ülkemiz, milletimiz ve devletimiz üzerine çökmüş olan o kâbus gecesinde aslanlar gibi cenk eden kahraman milletimizin her bir ferdinde 15 Temmuz hadisesi, büyük “travma” yaşatmıştır. Ülkemizi korumakla görevlendirdiğimiz asker kılığına bürünmüş bu teröristler, silahlarını milletimize doğrultmuş; bir kâbusun yaşanmasına neden olmuşlardır. Yakın coğrafyamızda kitle iletişim araçlarından izlediğimiz ve yüreğimizi yakan Filistin, Suriye, Yemen, Irak ve Afganistan'dan çatışma görüntüleri 15 Temmuz'da bizim ülkemizde ve semalarımızda da görülmeye başlamıştı. Bu durum, aslında başka bir ülkede, örneğin Batılı bir ülkede olsaydı tahmin edilenin ötesinde pek çok psikolojik rahatsızlıkların ortaya çıkmasına neden olurdu. Fakat milletimiz bu konuda psikolojik yönden dirençli bir millet olduğundan dolayı 15 Temmuz Meşum Darbe Girişimi'nin travmatik etkilerini kısa bir zamanda büyük ölçüde atlattığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, gazilerimizin %6,6'sı, yaşadıkları travma dolu gecenin sık sık rüyalarına girdiğini ifade etmişlerdir. Bunun yanında %3,6 gibi küçük bir oranın psikolojik anlamda yardıma ihtiyaç duyduğu belirlenmiştir. Fakat bu oran, diğer faktörlere göre nispeten son derece düşük düzeydedir. Sonuçta 15 Temmuz'da büyük bir badire atlatan milletimiz buna rağmen güçlü bir psikolojiye ve tahammül gücüne sahip olduğunu ispat etmiştir.

Tablo 24'te gazilerimizin kendi beyanlarına göre yaralandığı yerlerin dökümü yapılmıştır.

Tablo 24

Gazilerimizin Yaralandığı Yerlerin Dökümü

Yer
Cumhurbaşkanlığı Külliyesi
15 Temmuz Şehitler (Boğaziçi) Köprüsü
Saraçhane İstanbul Büyükşehir Belediyesi Önü
İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı
İstinye Borsa Binası Önü
Taksim Meydanı
Harbiye TRT Binası önü
Çengelköy
Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı
Kızılay Meydanı
Kuleli Askeri Lisesi Önü
Vatan Caddesi
Yenimahalle MİT
Mamak Caddesi
Basın Ekspres Yolu
Acıbadem
Mevlana'da Lojistik Destek Merkezi
Deniz Kuvvetleri Komutanlığı alt geçit ve civarı
Ankara AK Parti Genel Merkez Önü
Türk Patent Enstitüsü Önü
TÜRKSAT nizamiye girişi
Şişli
Borsa İstanbul güzergahı
Harbiye Orduevi

Tablo 24 Devamı

Gazilerimizin Yaralandığı Yerlerin Dökümü

Yer
İzmit-Sakarya arasındaki yol
Genelkurmay Başkanlığı
Ankara Emniyet Müdürlüğü
İstanbul Atatürk Havalimanı
Akincılar 4. Ana Jet Üssü
Fatih Sultan Mehmet Köprüsü
Orhanlı Gişeleri
Malatya İkinci Ordu Komutanlığı
Jandarma Genel Komutanlığı önü
Sakarya Valiliği
Kartal Köprüsü
Akköprü
Çengelköy Karakolu
Acıbadem Caddesi Telekom önü
Sıhhiye
Meclis Köprüsünün üstü
Afet Koordinasyon Merkezi
İstanbul Pendik
TRT Oran Tesisleri
Ankara Valiliği
Sütlüce AK Parti İstanbul İl Başkanlığı
Mamak AK Parti Teşkilatı önü
İkitelli
Sancaktepe Karakolu
TBMM

Tablo 24'te belirtilen verilere göre 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi'nde en şiddetli saldırıların yaşandığı yerlerin İstanbul ve Ankara'da yoğunlaştığı görülmektedir. Gazilerimizin beyan ettiği 50'den fazla çatışma bölgesine ek olarak Türkiye'nin 81 ilinde ve yüzlerce ilçesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 25'e, Gazilerimize nasıl ve nerede yaralandıkları açık uçlu sorular sorulduğunda kendi ifadeleriyle verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 25

Gazilerimizin Nasıl ve Nerede Yaralandıklarına Dair Kendilerine Ait Bazı İfadeler (Açık Uçlu Sorulardan Elde Edilmiştir)

Genelkurmay Başkanlığı'nın ikinci katında yaralandım. Korkusuzca G3 silahların önünde gözümüzü kırpmadan durduk. Yine olsa yine giderim.
Ankara Emniyet Genel Müdürlüğü'nün orada yaralandım. Korkmadım ve eşimi de arayıp onun da Samsun'da sokağa çıkmasını söyledim.
Şehitler Köprüsü'nde yaralandım. Yaralandığımda sürekli "Vatan sağ olsun" dedim
Çok kalabalık bir şekilde gittik. "Biz ölmeye geldik" dedik. TRT sol tarafımızdaydı. Omzumdan vuruldum, göğsümden çıktı. Aşırı kan kaybım vardı. Kaburgalarım kırıldı. Hastaneye giden ilk yaralı benim. 01.25'te vuruldum. (Erkek, 30 Yaşında).
Valiliğe ilk gidenlerdendik. Rütbeliler bize ateş etmeye başladı, direndik. Tehdit ettiler korkmadık. Vurulduğumu anlayamadım. Plastik mermi zannetmiştim, çok kan kaybettim
Genelkurmay Başkanlığı'nın önünde tanklara müdahale ettik. Tankları durdurup üzerlerine brandaları çektik. Mücadele esnasında tank, polis aracını sürükleyerek Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın oradaki alt geçit üzerinde kaldırım ve yüksek duvar arasında tankın sürüklediği aracın altında ezilerek yaralandım. Kollarımda, ayaklarımda, kafamda, kaburgalarımda yaralanma; akciğerde zedelenme ve iç kanama geçirdim. (Erkek, 42).
Valilikte yaralandım. Bir grup bayana öncülük ederek öne geçmemiz gerektiğini söyledim. Kol kola girdik. Albayla kapıda tartışırken bizi taradı. Ayağımdan yaralandım, vurulduğumu anlamadım.
Allah Sayın Cumhurbaşkanımızı başımızdan eksik etmesin. Yine söylüyorum "Vatan sağ olsun."
İlk olarak sokağa çıktığımda Ankara AK Parti Genel Merkezi önüne gittim ve orada da tankların Külliye'ye doğru ilerlediğini gördüm. Oraya gittim ve orada helikopterden açılan ateşe maruz kaldım. Bacak ve ayaklarımdan vuruldum, baygınlık geçirdim. Vurulma saatim 01.04

Anadolu Hisarı'nda oturuyorum. Motoruma binip çıktım. Kuleli Askeri Lisesi'nin önünde çatışma sırasında vuruldum. **Yanımdaki arkadaşım şehit oldu. Babamı arayıp helallik aldım.** Darbecileri püskürttük. Daha sonra 02.50'de vuruldum.

Külliyeye girmeye çalıştım. Bize ateş edildi. Oradaki küçük caminin oraya gittik. Daha sonra helikopterler geldi. Göğsümde 3 tane kırmızı lazer fark ettim. Oradan koşarak gittim. **Komutandan silah istedim. Benim amacım şehit olmaktı.** Tanklar gelmişti, zırhlı taşıyıcılar vardı ve helikopterler ateş açıyordu. **Tanklar insanları eziyordu. Kafası kopan insanlar yanımdaydı. Tepemden yağmur gibi mermi yağdı. Etrafımda çok kişi öldü, en hafif yarayı ben aldım. Bu yüzden yaralıları taşımak için arabayı getirdim. Bagaja dahi adam doldurdum.** Hastaneye gittiğimizde sırtım acımaya başladı. Sırtıma beyin parçası yapışmış ve sırtım delinmiş kan akıyordu. Beni de acile götürdüler. (Erkek,39)

Koşarak tankların üzerine gittim. Sağ tarafımdan vuruldum. Daha sonra FETÖcü olduklarını öğrendiğim hastane'de hiçbir şey yapmadılar. **Sizi sokağa salanlar gelsin tedavi etsin** dediler

Külliyeye bomba atıldı, bomba ayağıma düştü ayağım parçalandı. Abim de yaralanmıştı. Yaralı yaralı beni sırtına aldı. Sivil polisler bizi arabaya alıp Atatürk Araştırma Hastanesi'ne götürdüler. İman gücü ile bugünü atlattık.

Bomba atıldığında panikten düştüm. **Ama vatan için bacağıma aldırış etmeden sabah 6-7'ye kadar görevimin başındaydım.**

Yaralılar var mı diye bakarken iki bomba içimize atıldı. Bacağımın yan kasları kopmuş, bacağımı bağladılar.

Genelkurmayın önünde **sabaha yakın tekbir getirirken**, elimi kaldırdığımda karnımda yanma hissettim. İki kurşun yarası aldığımı öğrendim.

Emniyette yaralandım. Kardeşimi hastaneye götürürken yaralandığımı fark ettim. **"Ama dava bizim davamız" diyerek yine döndüm.**

Genelkurmaydaki rütbeli teröristlerin ateş açması ve ikinci kattan atlamam neticesinde yaralandım. Bacağımın yanmasını ve parmağımın kanamasını hissettim

Emniyette vuruldum. Ayağımın üstüne düştüm. **Tankın üzerindeki askerlere yalvardık ama dinlemediler ve sıktılar.**

Külliyede helikopter taradı. Saat 01.00'da helikopter taraması sonucu iki bacağıma şarapnel geldi ve Jandarma Genel Komutanlığı'nın çatısındaki **keskin nişancı sonucu göğsümden vuruldum.**

Beştepe’de Millet Camii’nin orada üzerimize ateş açıyorlardı. Ambulansı aradım, tam kapatırken sol el ve boğazımdan vuruldum
Zaten ölmeye gittim , yaralandığımı hissetmedim. Ankara Emniyet Müdürlüğü önünde yaralanmışım.
İl Emniyet’in önünde askerlerle konuşmaya çıktım. Rütbeli askerlere emir verildi ateş edin diye, ilk ateşte yaralanmadım. Yine konuşurken ateş ettiler orada yaralandım.
Şehit olacağım diye duygulandım, abimi aradım, hakkınızı helal edin diye helallik istedim. Kurşun kol ve bacadan sıyırdı.
Ankara Emniyet binasında tankın üzerinden açılan ateş sonucu yaralandım.
Genelkurmay içinde askerler tarafından darp edildim. Yanımda ölenler vardı, arkadaşlarımla helalleştim ve rütbeliler tarafından içeri alınıp darp edildim.
Külliyе’nin önüne tam gidemedik.3 tane tank yolu kapatmıştı. Çok kalabalık değildi. Birden ateş açtılar, babamın yanına geldim onunla siper alırken bacağımdan vuruldum . Bacağım kırıldı ve koptu zannettim.
Sıhhiyе’de köprüye aracımızı bıraktık. Kızılay’a ulaştık. Genelkurmay’ın önüne gittik ve içeri girmeye çalışırken alnıma 7 parça şarapnel isabet etti.
Havaalanına gidelim dedik. Külliye’nin önünden geçelim dedik geçemedik. Külliye’ye yürüdük, askerlerle tartıştık. O arada helikopter bizi taradı. Helikopter mermisinin yere düşmesi ve sekmesi ile sağ ayak bilek, sol ayak ve omuzun 3 yerinden yaralandım. Kendimi tankın altına attım .
Genelkurmayda sol göğsüme 2 adet şarapnel ve sol bacağıma da şarapnel denk geldi. O anda hiçbir şey hissetmedim.
TÜRKSAT nizamiye girişinde yaralandım.
TRT binası önünde asker üniformalı terörist beni bacağımdan vurdu. Konuşmaya çalışırken vuruldum.
Kızılay Meydanında tankın üzerine çıkmaya çalışırken yaralandım.
Kızılay meydanından Genelkurmay’a gittik. Helikopterden ateş açıldı ve insanlar vuruldu. Tanklar insanları ezerek ilerledi. Genelkurmayın çitlerinden içeri atlادık, tekbir getirdim . Patlama oldu, askerler ateş açtı. Meclise doğru gittim, Meclis’in önünde sırtımdan vuruldum. (Erkek, 20 Yaşında).

Emniyet Müdürlüğü önünde aracımız parçalandı. Aracın içinden çıkamadan sol yanımdan yaralandım. **Dalağım parçalandı, akciğer ve bağırsaklarım parçalandı.** Hala tedavim devam ediyor.(32, Erkek).

Ankara İl Emniyet Müdürlüğü'nden bomba sesi geldi ve oraya doğru koştum. **Garaj vardı ve onun üstüne çıktım. Sonra tankın üstüne atladım, tankın camını kırıp elimi içine soktum ve biber gazı sıkarken elime ne yaptılar anlamadım.** Elim kan içindeydi ve hastaneye gittik.(Erkek, 22 Yaşında)

Genelkurmay'ın oraya giderken tanklar ile karşılaştım, **tankların peşinden koştum.** Askerler ile tartışmaya başladım, asker namluyu bana doğrulttu. Namludan çıkan ateş sonucu sol ayağıma şarapnel parçaları isabet etti.(Erkek, 59 Yaşında).

Genelkurmay Başkanlığı'nın orada tankların araçları köprüden attığı anda araçların altında kaldım.(Erkek, 29 Yaşında).

Kulelinin olduğu bölgede binbaşı ile sözlü tartışmaya girdim. Daha sonra bizi tehdit etti, biz yürümeye devam ettik ve binbaşının vur emri ile yaralandım.

Genelkurmay'a girdiğimde askerler teslim ol dedi. Ellerimi kaldırdım. Vurun emri geldi ve asker ateş etti. Öldüğümü zannedip "Atın iti dışarı" diye subayların bağırıştığını duydum. (Erkek, 49 yaşında)

Genelkurmay'da ateş etmeye başladılar. Birisi üzerime doğru eğildi beni korumak için. Onu omzundan vurdular. Ben iyi olduğumu sanıyordum. Hastaneye gittiğimde sırtımdan şarapnel parçalarını çıkardılar. (Kadın, 48 Yaşında)

FETÖ'cü asker görünümlü teröristler Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün giriş kapısına geldiler. Bir grup polis olarak bu teröristleri engellemek için önlerine geçtik. Tanklardan üzerimize ateş açıldı. **Bu esnada sol omzumdan vuruldum, kanı gördüm. Geçici pansuman yaptı polis arkadaşlarım. Gece 3'te Gazi Hastanesi'ne gittim. Saat 5'te şube müdürlüğüne döndüm.** (Erkek, 34).

Harbiye'de kurşun sırtımdan giriyor, ciğerlerimi de etkiliyor. Kurşun ilk girdiğinde sırtımı tuttum. Sağ tarafım uyuştı. Öyle 500 metre devam ettim. Hastanede direkt ameliyata aldılar.(Erkek, 34).

Genelkurmay'ın merdivenlerini çıkarken açılan ateş sonucu bacağımdan yaralandım. Nöbetçi kulübesine geçip gömleğimle bacağıma tampon yaptım. Tekrar çıktım bu sefer de kolumdan vuruldum. (Erkek, 56 Yaşında).

Genelkurmay başkanlığının önünde helikopterin **ateş açması sonucu kardeşim ile beraber yaralandık**. Gazi olduk, **vatan millet için kanımız döküldü, sevinerek vurulduğumuz yerden** kalktık. (Erkek, 26 Yaşında).

İBB önünde yaralandım. Gözümde acı hissettim ve elimi gözüme götürdüm. Kan içindeydi ve sağ **gözümün elime geldiğini gördüm**. Oradan Medikal Parka, Haseki Hastanesi oradan da Cerrahpaşa'ya götürdüler. (Erkek, 32 Yaşında)

Borsa İstanbul'a gittiğimizde askerler aralıksız ateş etmeye başladı. **Yerden seken bir kurşun oğlumun bileğini isabet aldı. Oğluma bakarken seken başka bir kurşun göğsümden girip koltukaltımdan çıktı** (Erkek, 50 Yaşında). (Oğlu ile direnişe çıkan bir baba).

Cumhurbaşkanımızı karşılamak için otobandan havaalanına doğru yürürken arkamızdan gelen **tank yanımızdaki birini ezdi. Onun parçalarını topladım**. Arkasından gelen tanktan kaçarken topuğumun kırıldığını anlamadım, havaalanına kadar yürüdüm. Sabaha kadar havaalanındaydım, sabah fark ettim. (Erkek, 32 Yaşında).

Aracımla tankın önünü kesmek istedim. Tankı üzerime sürdü, aracımı bariyerlere kadar sürükledi ve kafa darbesi aldım.

Orhanlı gişelerinde askerler ateş etmeye başladı. Biz siper aldık, arkamızdaki zift tankeri isabet alınca içindeki sıcak zift üstümüze döküldü. (Erkek, 31 Yaşında).

Cumhurbaşkanlığı'na atılan son bombayla yaralandım. Ayaklarımın koptuğunu düşündüm. Ortalık can pazarı, parçalanmış bedenler, şehit olmuş insanlar, yaralılar. İnilti yok, ağlama yok. Hep bir ağızdan Allah Allah Allah nidaları vardı.

Harbiye Ordu Evi'nde polislerin ateş açmalara karşı uyarılarını duyduk ancak polise destek olmak için ilerlemeye devam ettim. Askerler uyarı yapmadan ateş ettiler. **Arkadaşlarım şehit düştü ben de 6 yerimden kurşun yedim** (Erkek, 23 yaşında).

Genelkurmay önünde ayağımdan yaralandım. Saat 22 sularında Kızılay'a gittik. Orası sakindi. Genelkurmay'a gidince tankları durdurmaya çalıştık. İkaz ateşlerine ve bombalara maruz kaldık. Sabaha doğru 4 sularında helikopterler atışa başladı. Şehitleri ve bayrakları korumaya çalışırken helikopterden açılan ateş sonucu yaralandım. **O an önemsemedim yalnızca vatan vardı aklımızda. Durum içler acısıydı.** (Erkek, 29 Yaşında)

İBB Saraçhane'ye gittik. 23.00 sıralarında yaralandım. Kalçamda 3 kurşun ve 5 adet şarapnel parçası var. Ölene kadar kalacak. Gururluyum. (Erkek, 15 Yaşında)
Ordu karargâhı önünde hareketlenme olduğunu fark ettim, kardeşimle gittim . Çevremi sakinleştirmeye çalıştım. Askerlerin tahrikleri sonucu ortam hareketlendi, kardeşimle kamyonun üzerine çıktık . Askerler ateş açtı ve yaralandım.
İstanbul'da yaralandım. Taksim civarındaydık, gençlerle siperane hareket ediyorduk . Askerler insanları taramaya başlamıştı. Ben de bacağımdan tarandım.
İstanbul'da yaralandım. Rütbeli askerler tarafından tarandık. Yaralandığımı anlayınca taksi ile hastaneye kaldırıldım.
ORAN TRT binasında yaralandım. O an dışarda bulunan darbeciler ile iletişim kurmaya çalıştım . Uzman Çavuş cinnet geçirdi. Rastgele ateş açıldı. Bina içerisine girdim. Cam parçalarının yüzümü kestiğini daha sonra fark ettim. (Erkek, 39 Yaşında).
Valilikte rütbeli bir askerle karşı karşıya geldim. Kafama ani bir dipçik darbesiyle beni yaraladı. Durmadım karşılık verdim, kendimle gurur duydum .
Helikopterlerin uçuşundan tedirgin olup dışarı çıktım. Halkla beraber Genelkurmay'a yürüdük. Kapıyı kırıp içeri girdik. Bize ateş ettiler. Neyin peşindesiniz dedim bana küfür ettiler
Gece abim darbe oluyor diye uyandırdı. Televizyonu açtım, Cumhurbaşkanımızın çağrısıyla ailecek dışarı çıktık. Ağaç kovuklarını alarak tanklara doğru koştuk. Polisler rehin alacaklarını söyledi ve defolun gidin dediler
Helikopterlerin uçuşundan tedirgin olup dışarı çıktım. Halkla beraber Genelkurmay'a yürüdük. Kapıyı kırıp içeri girdik. Bize ateş ettiler. Neyin peşindesiniz dedim bana küfür ettiler
AK Parti binasının orada helikopterden açılan ateş sonucu yaralandım. Tankın üstüne çıktım, kafatasım parçalanmış, vücudumun sağ tarafı olduğu gibi yaralanmış. Sonrasını hatırlamıyorum. (Erkek, 24 Yaşında)
Televizyonda Cumhurbaşkanımızın telefonla canlı bağlantısı beni etkiledi. Konu vatansa gidelim dedim, yanımdakiler şehit oldu.

4.2.3. Darbe Girişiminden İtibaren Gazilerimiz ve Şehit Yakınlarımızla İlgilenen Kurum ve Kuruluşlar

Tablo 26'da gazilerimiz ve şehit yakınlarımızın kendileriyle ilgilenen kurum ve kuruluşlar sorulduğunda verilen cevaplardan elde edilen bulgular verilmektedir (Soruya birden çok cevap verilebildiğinden dolayı sonuçların toplamı yüzde yüzü aşmaktadır).

Tablo 26

Gazilerimiz ve Şehit Yakınlarımızın Beyanlarına Göre Kendileriyle İlgilenen Kurum ve Kuruluşlar

GAZİLERİMİZ VE ŞEHİT YAKINLARIMIZLA İLGİLENEN KURUM VE KURULUŞLAR (%)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

% 71,3

Siyasi Partiler

% 58,7

Belediyeler

% 45,4

Sağlık Bakanlığı

% 36,3

İçişleri Bakanlığı (Valilik ve Kaymakamlıklar)

% 20,6

Sivil Toplum Örgütleri

% 7,5

Milli Eğitim Bakanlığı

% 7,0

Diğer

% 27,3

Saha çalışma ziyaretlerimiz 15 Temmuz Darbe Girişiminin kırkinci gününde başlamış ve elde edilen sonuçlar ise tamamen gazilerimizin beyanına dayanmaktadır. Tablo 26'daki bulgulardan, gazilerimiz ve şehit yakınlarımızın %71,3'ü ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın, %58,7'si ile siyasi partilerin, %45,4'ü ile belediyelerin ilgilendiği anlaşılmıştır. Keza, verilerden, bir kısmı tekil vakalar olmakla beraber, gazilerimiz ve şehit yakınlarımız ile sivil toplum kuruluşları ve kamu kurum ve kuruluşlarının hemen hepsinin az ya da çok ilgilendiği anlaşılmaktadır (Örneğin Diyanet İşleri Başkanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tarım Bakanlığı, muhtarlıklar vd., STK olarak ise TÜRGEV, HAK-İŞ, medya temsilcilikleri).

4.2.4. Gazilerimizin Devlet Kurumlarından, Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'dan ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'dan Talepleri

Araştırmada gazilerimize devlet yetkililerinden, Başbakanımızdan ve Cumhurbaşkanımızdan ne tür taleplerinin olduğuna dair açık uçlu sorular da sorulmuştur. Aşağıda sıralanan ihtiyaçlar, gazilerimiz tarafından dile getirilen başlıca istekleri oluşturmaktadır.

4.2.4.1. Gazilerimizin Devlet Kurumlarından Talepleri

Ekonomik Talepler: Gelir durumu tablosundan hatırlanacağı üzere, gazilerimizin %47'sinin asgari ücret düzeyinde bir gelire sahip oldukları belirlenmiş; 1500₺ ile 3000₺ arasında gelire sahip olduklarını belirten gazilerimizin oranının ise %38,8 olduğu görülmüştür. Buna göre gazilerimizin %85,7'sinin 500₺ ile 3000₺ arasında bir gelire sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu şartlarda gazilerimizin önemli bir kısmının alt ve orta seviye bir gelire sahip oldukları anlaşılmaktadır. Buna göre söz konusu gazilerimizin taleplerinin önemli ölçüde ekonomik talepler olarak temayüz etmesi beklenen bir sonuçtur. Gazilerimizin önemli bir kısım taleplerinin de bununla ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

Bu konudaki çoğu talep anlaşılabilir insani bir talep olan “bir işte istihdam edilme” talebidir. Canını milleti, devleti ve vatani için ortaya koyan gazilerimiz, “ekmeğini taştan çıkarma” kültüründen gelen insanlardır. Bu nedenledir ki bu soruya cevap veren gazilerimizin büyük bir kısmının (%68,4) istihdam edilmelerini istemesi son derece doğal bir durumdur.

Gazilerimize kendisi veya eş ve çocuklarından birisi, eşi veya çocuğu yoksa kendisi veya anne, baba veya kardeşlerinden birisi olmak üzere kamuda bir istihdam hakkı sağlanmıştır.

Hatırlanacağı üzere gazilerimizin %50'den fazlası, kendilerine ait bir evlerinin olmadığını beyan etmişlerdi. Gelir durumu açısından da asgari ücret düzeyinde gelire sahip bu insanlardan %46'sının ev ihtiyacını dile getirmesi, son derece anlaşılabilir bir durumdur. Kültürümüzde “başını sokacağı evin olduktan sonra gerisinin çok önemli olmadığı” anlayışına dayanan bir toplum yapımız vardır. Bu nedenle ev, özellikle kentlerde son derece önemli bir güvence ve ihtiyaçtır.

Gazilerimize, alacakları ilk konut için Toplu Konut İdaresince faizsiz olarak kredi verilmektedir. 2017 yılı itibariyle gazilerimize sunulan faizsiz konut kredisi tutarı 102.000 TL'dir.

Ekonomik yönden maddi destek beklediğini belirten gazilerimizin oranı %15'tir. Bunu da çok farklı gerekçelere bağlamışlardır. Kimisi kredi borcunu kapatmak,

kimisi de halen çalışamama durumundan dolayı bu talebi dile getirmiştir. Burs talebini dile getiren %3,9 oranındaki gazilerimizin ise ya öğrenci ya da öğrenci velisi olduğu anlaşılmaktadır.

Başkasının bakımına muhtaç hale gelen malul gazilerimize 177.192₺, diğer malul gazilerimize ise, malullük derecelerine göre 22.149₺ ile 66.447₺ arasında, tespit edilen tutarda nakdi tazminat ödenmektedir.

Malul durumda olmayan gazilerimize ise tedavi amacıyla başvurdukları hastane ve sağlık kuruluşunun kayıtları esas alınmak suretiyle, engellilik ve yaralanma derecesine göre 13.289₺ ile 88.595₺ arasında tazminat ödenmektedir.

Malul hale gelen sivil gazilerimize Sosyal Güvenlik Kurumunca aylık bağlanmaktadır.

Bakıma muhtaç malullere 150.613₺, diğer malullere ise 101.885₺ tutarında ek tazminat ödenmektedir.

Gazilik Unvanı Talebi: Gazilik unvanı talebi, maddi taleplerden hemen sonra gelmektedir. Bu talep, gazilerimiz için manevi bir değer hükmündedir. Bu nedenle birçok gazimiz bu talebin karşılanmasının kendileri için önemli olduğunu ifade etmiştir.

Başbakanımızın “O gece tırnağı bile zarar gören her kimse gazi sayılacaktır.” Talimatı üzerine 15 Temmuz gecesi darbenin etkisiyle yaralanan herkese gazilik unvanı verilmiştir.

Bireysel Talepler: Psikolojik destek gibi yardım talep eden gazilerimiz bu kategoriye girer.

Ülkemiz İçin İyi Temenniler: Bu kategoride bulunan gazilerimiz şahsi bir talepte bulunmamıştır. “Sağlığına kavuşmak”, “devletim var olsun”, “dua ve huzur”, “ülkedeki kaosu bir an önce bitmesi”, “yetkililerimizin canı sağ olsun”, “Cumhurbaşkanımıza ve devletimize bir şey olmasın”, “evim yok ama vatan olmasa eve ne ihtiyaç var”, “sadece unutulmamak”, “terörden temizlenmiş ve daha yaşanılabilir bir ülke istiyorum” gibi cevaplar, bu kategoride yer alan gazilerimizin meramını anlatmaktadır.

Sonuç olarak; araştırma kapsamında görüşme yapılan gazilerimizin çoğunluğu, ülkemizin geleceği için son nefesine kadar hizmet edeceklerini beyan etmiş ve Allah’tan, Cumhurbaşkanımızı, Başbakanımızı ve Hükümeti bu kutlu davada her daim muzaffer kılmasını temenni etmişlerdir. Keza, gazilerimiz Cumhurbaşkanımızın liderliğindeki devletimizin dakik ve hızlı çalışmalarıyla kendilerine güç verdiğini ve ülkemize sınıf atlattığını belirtmişlerdir.

DEMOKRASİ AN MİLLETİN

4.2.4.2. Gazilerimizin Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'dan Beklentileri

Gazilerimiz, Başbakanımız için; “Allah ondan razı olsun”, “Allah onu başımızdan eksik etmesin”, “Başbakanımızı çok seviyoruz”, “Onu evimizde misafir etmeyi çok arzu ederiz” şeklinde dua ve temennilerde bulunmuşlardır. Gazilerimiz, Başbakanımızın kendilerine gönderdiği el yazılı mektubu bugüne kadar aldıkları en değerli hediye olarak belirtmişlerdir. Mektubun kendilerini duygulandırdığını ifade etmişlerdir.

Gazilerimizden, Başbakanımızdan beklentilerini ifade etmeleri istendiğinde, saygı, sevgi, şefkat, hürmet, bağlılık, inanç ve dua dolu cümlelerle duygularını ifade ettikleri belirlenmiştir. Başbakanımıza saygı, sevgi, dua ve bağlılıklarını ifade etmekle birlikte birtakım bireysel sorunlarının çözülmesi noktasında kendisinden yardım talebinde bulunmuşlardır. Sevgilerine binaen kendisiyle yüz yüze görüşmek ve evlerinde ağırlamaktan mutlu olacaklarını ifade etmişlerdir. Üzerinde ehemmiyetle durdukları en önemli konuların başında da memlekin güvenliği için kullanılması gereken silahların vatan evlatlarını katletmek üzere haince davrananların en şiddetli bir biçimde cezalandırılmalarını sağlamaktır. İdam dahil her müstehak oldukları her türlü cezanın onlara verilmesidir.

Gazilerimizin temennileri arasında Başbakanımızın kişiliğine ve devlet yönetimine dair yaptıkları değerlendirmeler de ön plana çıkmaktadır. Buna göre bazı gazilerimiz; “Başbakanımızın esprilerini çok sevdiklerini”, “Allah’tan daima yüzünü güldürmesini temenni ettiklerini”, “kendisinin güler yüzünün memlekete yansıdığını”, “içten bir insan olduğunu” ifade etmişlerdir. Gazilerimizce Başbakanımıza dair diğer ifadeler ise “kendisinin devlet yönetimine hakimiyetinin çok iyi olduğunu”, “Cumhurbaşkanımızla uyumlu çalışmaya devam etmesi gerektiğini”, “kendisinin gösterdiği dik duruşun devam etmesinin önemli olduğunu”, “iş bitirici kişiliğini desteklediklerini”, “dirayetinin devam etmesini dilediklerini”, “babacan ve çok duygusal bir insan olduğunu ancak bu duygusallığı kaybetmemesi gerektiğini”, “darbe teşebbüsü ve sonrasındaki her açıklamasının yüreklerine su serptiğini” ifade etmişlerdir.

Gazilerimiz, devlet yönetimine dair Başbakanımızdan şu hususların da giderilmesini talep etmişlerdir: “Devletin FETÖ, PKK ve diğer terör örgütlerinden temizlenmesinin gerektiği”, “Hükümetin bu cuntacı ve vatan hainlerine karşı idam kararı alması ve bunların en ağır şekilde cezalandırılmaları gerektiği”, “FETÖ’cülerin burnundan fitil fitil getirilmezse haklarını helal etmeyecekleri”, “İntikamlarının alınması gerektiği”, “Devletimizin emperyalistlere yem edilmemesi gerektiği”, “Geçmiş temiz kişilerin devlet kurumlarına yerleştirilmesi gerektiği”, “Ülkeye faydalı olacak kişilerden ekip oluşturulması gerektiği”, “Şehit ve gazi ailelerini unutmaması gerektiği” şeklinde dilek ve temennilerde bulunmuşlardır.

4.2.4.3. Gazilerimizin Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'dan Beklentileri

Kavram olarak karizma, bazı liderlere bahşedilmiş bulunan gizemli bir güç olarak tanımlanır. Sosyologlara göre liderlik türlerinden biri de karizmatik liderliktir. Max Weber'e göre karizmatik liderlik; liderin kişisel değerine, tarihi, istisnai ve örnek karakterine dayanan bir liderlik tarzı olarak tanımlanmıştır. Karizmatik liderlerin en önemli özelliği, güven veren bir kişiliğe sahip olmalarıdır. Karizmatik liderlerin toplumu ikna etmesi, yasal bir güç, toplumsal bir mevki ya da ekonomik bir çıkardan ziyade toplumla kurdukları ikna, rıza, gönüllülük ve güven esasına dayanan duygusal ve rasyonel iletişim tarzına bağlıdır. Bu nedenle kitleler, liderlerinin iradeleriyle özdeşleşirler. Böylelikle lider, bu özgüven içinde devrim niteliğinde değişim ve dönüşümlerin ortaya çıkmasını sağlar.

Bir toplumun önemli bir kısmının kayıtsız şartsız bir lideri sevmesi, tarihte çok ender rastlanan bir hadisedir. Sevgi, bir insanın içinden gelen derin bir duyustur. Buraya kimse zorla nüfuz edemez. Bu nedenle insan davranışlarının en kıymetlisi, sevgi kaynaklı davranışlardır. Bir insanın sevilmesi de kayıtsız şartsız doğuştan gelen bir durum olmayıp liderin hayat serüveni içinde kendisini topluma adanması ile doğru orantılıdır. Bu adayış sayesinde lider, topluma ve toplumun değerlerine sadakat gösterir ve toplumdaki bireylerin sadakatini de kazanmak suretiyle lider ile toplum arasında güçlü bir iletişim ve etkileşim gerçekleşir. Bu iletişim ve etkileşim biçiminin kendine has bir metodu vardır. Toplum, bunu algılar ve buna uygun tepki verir. Toplumla lider arasında kendine özgü bir iletişim biçimi mevcuttur. Resmi iletişim kalıpları ile anlaşılamayan bu iletişim biçimi, ancak karizmatik liderlikte bulunur. Bu etkileyici iletişim biçimi, psikolojik bir güce ve etkiye işaret etmektedir.

Cumhurbaşkanımızın karizmatik liderler arasında sayıldığından hiç şüphe yoktur. Vesaletin 70 yıldır milli irade üzerine inşa etmiş olduğu ağırları çok kısa bir zaman içinde ters yüz ederek siyasi bir devrim gerçekleştirdiği kesindir. Milletimizin önemli bir kısmının düşünce ve duygularının Cumhurbaşkanımız üzerinde ittifak etmiş olması, 20 yıl önce bu ülkede tabu olarak kabul edilen birçok yasağın ortadan kalkmasını sağlamıştır. Anormalliklerin normale dönüşmesi, ancak güçlü bir liderlik ve sarsılmaz bir milli iradeyle mümkün hale gelmiştir. Ulusal ve uluslararası birçok badire atlatan ülkemizde “lider ve milli irade” bütün iftira ve karalamalara rağmen asla birbirlerinden kuşku duymamışlardır. 15 Temmuz Darbe Girişimi'nde “vatanımızın büyük bir tehdit altında olduğu algısı” büyük kitlelerin harekete geçmesine neden olmuş ve bu büyük badire yani Türkiye'nin yüzyıllık işgal hareketi ancak bu şekilde akamete uğratılmıştır. Fakat bu muharrik gücün en önemli faktörü ise liderliktir. Lider ile milli irade arasındaki kopmaz sadakat ve güven ilişkisi olmamış olsaydı “maşerî vicdan” harekete geçemeyebilirdi.

Milli iradenin temsilcisi olarak Cumhurbaşkanımızın en önemli vasfı, her zaman mil-
letine karşı dürüst olması ve her konuyu milletiyle samimi olarak konuşmasıdır. Bir
lider olarak, Cumhurbaşkanımız ile milletimiz arasında son derece güçlü bir iletişim,
etkileşim ve güven ilişkisi vardır. Bu ilişkiye bağlı olarak darbeye direnen ve çeşitli
derecelerde yaralanan gazilerimizin, Cumhurbaşkanımızdan beklentileri aşağıda sıra-
lanmıştır. Bu istekler, talepler ve temenniler; kitlelerin kendini liderle nasıl özdeş hale
getirdiğinin ve çok rahat bir biçimde yönetimle ilgili öneriler, politikalar ve tavsiyeler-
de bulunduğu açık örnekleriyle doludur.

1) Lideri sevmek, sağlığına dua etmek, selam gönderme ile ilgili temenniler

- Allah başımızdan eksik etmesin, selamlarımızı iletiyoruz.
- Kendisini kalben seviyoruz.
- Kendisiyle görüşmek istiyorum.
- Allah ondan razı olsun.
- Cumhurbaşkanı'nı görmek ve elinden öpmek istiyorum.
- Cumhurbaşkanımızın Allah ferasetini arttırsın. Uzun ömürler versin.
- Cumhurbaşkanımızı evimizde misafir etmek isteriz.
- En iyi lider, onun döneminde yaşadığımız için şanslıyız.
- Rabbim Cumhurbaşkanımızı yolunda daim kılsın inşallah.
- Cumhurbaşkanımızı seviyoruz ve takdir ediyoruz. Gayretlerini Rabbimin arttırması için duacıyız. Bütün ümmetin lideri olduğuna inanıyorum.
- Allah haktan ve doğrudan ayırmasın.
- Kendisini çok seviyorum. Her zamanki gibi dik dursun. Canımı istesin canımı vereyim.
- Allah ömrünü bu vatan, bu ümmet yolunda hayırlı eylesin.
- Allah benim kalan ömrümü cumhurbaşkanına versin, Allah ondan razı olsun.
- Cumhurbaşkanımızın dik duruşu ülkemizi tekrar ayağa kaldırmıştır. Onunla tanışmak istiyorum.
- Cumhurbaşkanımıza ihtiyacımız var. Dik duruşu ile, düşünceleri ile bu ülkeye hayat verdiği inaniyorum.
- Onun gözyaşı dökmesini istemiyorum.

- Bu girişimi en akıllıca yönetecek kişi sizdiniz. Yine soğukkanlı ve akıllıca davrandınız. Özellikle tebrik ediyorum.
- Her zorlukla beraber bir kolaylık vardır. Bu zorluklar İslam'ın ve ülkemizin yeniden dirilişinin sancısıdır. Allah-u Teâlâ bizimle beraberdir. Biz Hud Suresi 111 inci ayetin-deki gibi emrolunduğumuz gibi dosdoğru olmaya devam edelim. Allah sabredenlerle beraberdir.
- Gazi olan eşimin Cumhurbaşkanımızın yanında kalkan olmasını, askeri olmasını, onu koruma şerefine nail olmasını istiyorum.
- Cumhurbaşkanımıza bizimle ilgilendiği için ve yardımlarını eksik etmediği için teşekkür ediyorum. Şehit ve gazi yakınlarının sık sık hatırlanmasını istiyorum.
- Onu babam gibi görüyorum. Allah uzun ömür versin. Başımızdan eksik etmesin.
- Şu ana kadar böyle bir Cumhurbaşkanı gelmedi. Her fikrini, politikasını destekliyoruz.
- Bu millete ve vatana elimizden geldiği kadar sahip çıktık. Şehit ve gazi ailesi olarak en kısa zamanda evimizi şerefleştirmesini isteriz.
- Kendisine çok dikkat etsin. Milyonda bir gelen bir lider, vatanın zor durumda olduğu her an görev alacağım. Allah ona hayırlı uzun ömür versin, onu başımızdan eksik etmesin.
- Cumhurbaşkanımız kendinden sonrası için B planı yapsın. Kendinden sonra yerine geçecek yetiştirdiği bir genç var mı merak ediyorum?
- Devletimizin ve milletimizin bekası için son nefesimize kadar reisimiz olmanızı canı gönülden istiyorum.

2) Milletin Cumhurbaşkanı ile birlikte olduğu ve bu nedenle dik durması gerektiğine dair temenniler

- Cumhurbaşkanının dik durmaya devam etmesi gerektiğini, milletin onunla birlikte olduğunu bilmesini isterim.
- Cumhurbaşkanının korkmaması ve endişe etmemesi gerektiğini, milletin arkasında olduğunu bilmesi gerekir.
- Cenabı Hak ömür versin. Dik duruşu hep daim olsun. Rabbim muvaffak etsin.
- Sayın Cumhurbaşkanım yine çık dese yine çıkarım.
- Vatan Millet Reis.
- Biz buradayız, o orada dik dursun.
- Ölümüne yanındayız, eğilmesin.

- Dış dünyada Türkiye'yi temsil etmesini ve ileri görüşlülüğünü destekliyorum.
 - Uzun adam gölgen yeter. Geri adım atmasın.
 - Onun ışıyla bu yolda yürüyoruz, tek kelimesine ölürüm.
 - Reis sen gel dedin biz geldik. Kişiliğinden ödün verme! Arkadayız.
 - Başkanlık sisteminin acilen getirilmesi gerekir.
- 3) **Devlet kurumlarında birçok örgüt müntesibinin olduğu ve bu nedenle bunların temizlenmesi gerektiğini dile getiren talepler ifade edilmiştir.**
- 4) **Cumhurbaşkanımızın 15 Temmuz Darbe girişiminde 6 yaverinden 4 tanesinin darbeci çıkması, halkın Cumhurbaşkanının hayatı için endişelenmesine neden olmuştur.**
- “Etrafındakilere dikkat etsin” şeklindeki ifadelere ek olarak, Cumhurbaşkanını koruyacak kişilerin 15 Temmuz'da canını ortaya koyan insanlardan seçilmesi gerektiğine dair çeşitli öneriler bulmak mümkündür. Cumhurbaşkanının sağlığı için dua ettiklerini ancak “Turgut Özal gibi” vakıaları unutmadıklarını ifade etmişlerdir. “Kendisini çok seviyoruz. Etrafındakilere dikkat etsin. Allah'a ve Resul'üne daha sıkı tutunsun” gibi ifadeler bu bölümde sıkça dile getirilmiştir.
- 5) **15 Temmuz'dan hemen sonra Yenikapı'da meydana gelen “Ülkede Birlik ve Beraberlik” ruhuna atfen gazilerimiz söz konusu birlik ve beraberliğin korunmasını talep etmişlerdir.**
- 6) **Gazilik unvanı talebini dile getiren gazilerimizde olmuştur.**
- 7) **Gazilerimiz 15 Temmuz'un unutulmaması gerektiğini belirtmişlerdir.** 15 Temmuz şehit ve gazilerinin unutulmaması gerektiğini ifade eden gazilerimiz halkımıza, kendilerine ve şehitlerimize bu muameleyi (tanklarla, uçaklarla, silahlarla halka saldıran hainler kastedilmektedir) reva görenlerin bu yaptıklarının yanlarında kar kalmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ek olarak, 15 Temmuz şehit ve gazilerin anısına anıt yapılmasını talep eden gazilerimiz de olmuştur.

Gazilerimize Cumhurbaşkanımızdan beklentileri açık uçlu sorular şeklinde sorularak elde edilen cevapların analizi yapıldığında; duygularını saygı, sevgi, hürmet, bağlılık, inanç, dua, tavsiye ya da nasihat şeklinde cümlelerle ifade etmişlerdir. Yaşadıkları sorunların çözülmesini talep etmişlerdir. Ayrıca Cumhurbaşkanımız ile yüzyüze görüşmek veya evlerinde misafir etme arzularını dile getirmişlerdir. Bazı gazilerimiz ise o geceye neden olan ve kendi vatandaşına haince kurşun sıkanlara idam dahil, müstahak oldukları cezaların verilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir.

4.3. ŞEHİT YAKINLARIMIZA AİT BULGULAR VE YORUMLAR

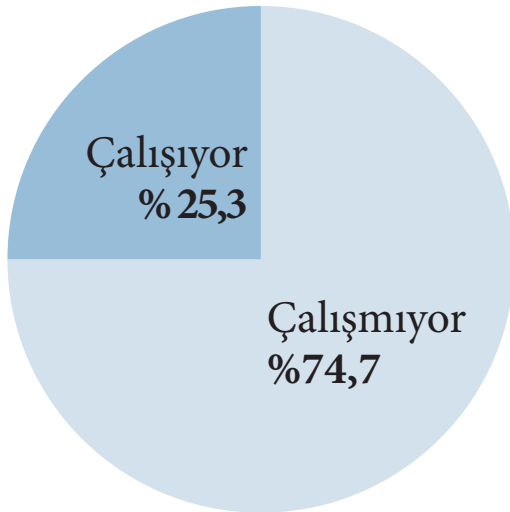
4.3.1. Şehit Yakınlarımıza Ait Sosyo-Ekonomik Bulgular

Bu bölümde, şehidimizin geride bıraktığı kıymetli emanetlerine ait sosyo-ekonomik bulgular ile; şehit yakınlarımızın 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrasında nasıl bir psikolojiye sahip oldukları; Cumhurbaşkanımız ve Başbakanımız başta olmak üzere hükümet yetkililerinden beklentilerinin ne olduğuna dair bulgulara yer verilmiştir.

Şekil 22’de şehit yakınlarımızın çalışma durumlarına ilişkin bulgulara yer almaktadır.

Şekil 22

Şehit Yakınlarımızın Çalışma Durumu

Şehit yakınlarımızın çalışma durumu incelendiğinde %74,7’sinin herhangi bir işe sahip olmadığı ve çalışmadığı anlaşılmaktadır. Bunun temel nedeni ise erkek şehitlerimizin büyük bir kısmının evli ve eşi ev hanımı olan kişilerden oluşmasıdır. Ayrıca şehitlerimizin yaş ortalaması dikkate alındığında; önemli bir kısmının gençlerden oluşması ve görüşmelerin çalışma çağı dışında olan babalarıyla veya evlatlarıyla yapılmış olması, şehit yakınlarımızın büyük bir oranda çalışmıyor olmasını açıklar niteliktedir.

Tablo 27’de şehit yakınlarımızın aylık ortalama gelir durumuna dair bulgular yer almaktadır.

Tablo 27

Şehit Yakınlarımızın Aylık Ortalama Gelir Durumu

GELİR DURUMU

500-1000 ₺

% 24,6

1001-1500 ₺

% 33,1

1501-3000 ₺

% 31,9

3001 ₺ VE ÜZERİ

% 10,4

TOPLAM

100

Şehit yakınlarımızın aylık ortalama gelir durumları incelendiğinde 1000₺ ile 3000₺ arasında aylık gelire sahip olanların oranının %65 olduğu, 3000₺ ve üzeri gelire sahip olanların oranının ise yaklaşık %10,4 olduğu belirlenmiştir. Şehit yakınlarımızın %89,6’sının, 3000₺’nin altında bir gelire sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 28’de şehit yakınlarımızın genel ekonomik durumuna ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 28

Şehit Yakınlarımızın Genel Ekonomik Durumu

Şehit yakınlarımızın genelde, orta ve alt gelir grubunda yer aldıkları belirlenmiştir. Şehit yakınlarımızın ifadelerine göre ekonomik durumları incelendiğinde; %39,9’unun desteğe ihtiyacı olduğu, %35,5’inin ise durumunun “orta halli” olduğu saptanmıştır. Buna göre şehit yakınlarımızın genel olarak (%55,6) ekonomik desteğe ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda Hükümetimiz tarafından uygulanan sosyal hizmet ve sosyal yardımlar aracılığıyla şehit yakınlarımıza ulaşılarak ihtiyaç duyulan hizmet sağlanmaktadır. Bu, sadece FETÖ Darbe Girişimi’ne karşı mücadele ederek şehit düştükleri için değil, aynı zamanda sosyal devletin bir gereği olarak da dikkate alınan ve gerekli düzenlemeler yapılan bir husustur. Bu doğrultuda hükümetimiz 2011 yılında yapılan değişiklik ile Anayasamıza Şehit yakınlarımız ve gazilerimiz için pozitif ayrımcılık ilkesi getirilmiştir. Söz konusu bu değişiklik sonrasında buna bağlı olarak çıkartılan kanun ve yönetmeliklerle gazilerin ihtiyaçları karşılanmaktadır.

EKONOMİK DURUM (%)

Desteğe ihtiyacı var

% 39,9

Ancak geçinebiliyor

% 15,7

Orta halli sayılır

% 35,5

Gelir durumu iyi sayılır

% 3,6

Varlıklı sayılır

% 4,2

Cevapsız

% 1,02

Toplam

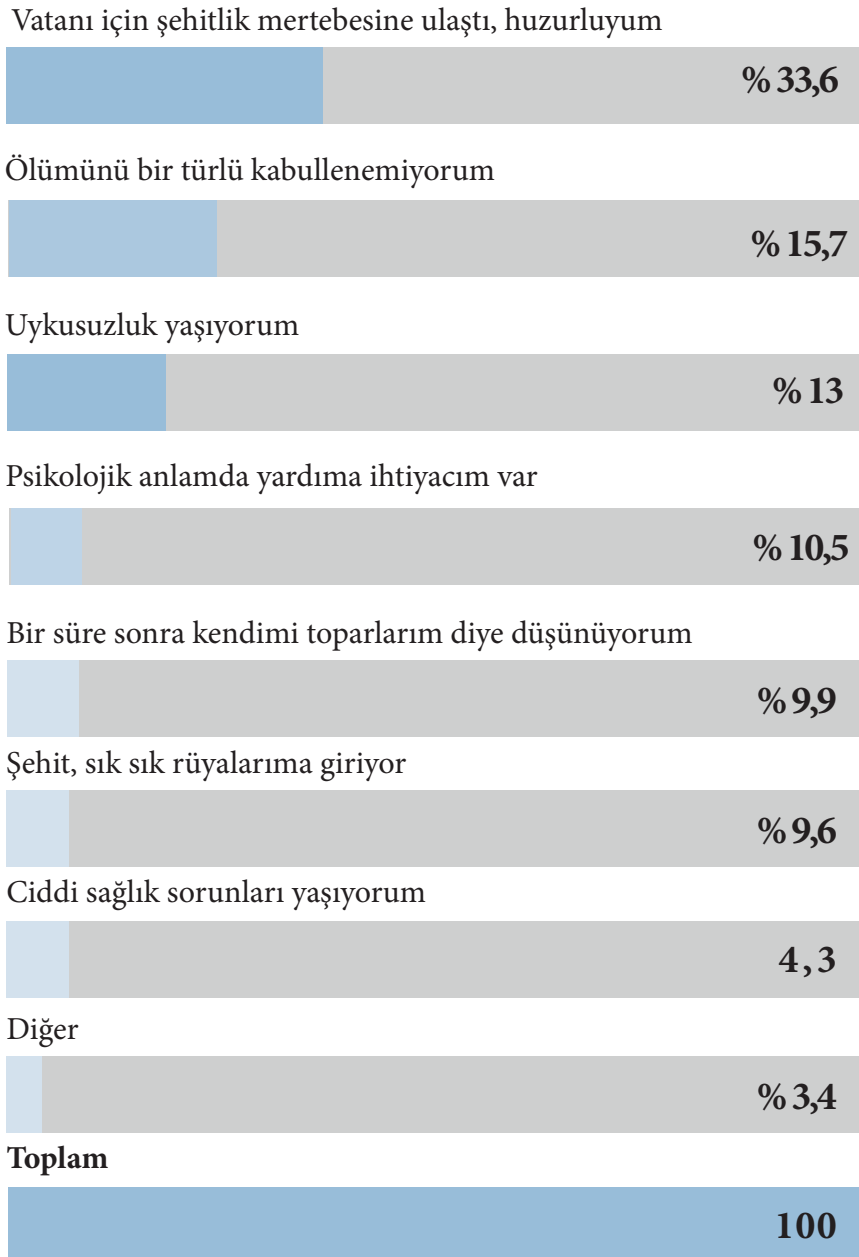
100

Tablo 29’da şehit yakınlarımızın psikolojik durumuna dair bulgular yer almaktadır.

Tablo 29

Şehit Yakınlarımızın Hâlihazırdaki Psikolojik Durumu

ŞEHİT YAKINLARIMIZIN PSİKOLOJİK DURUMU (%)

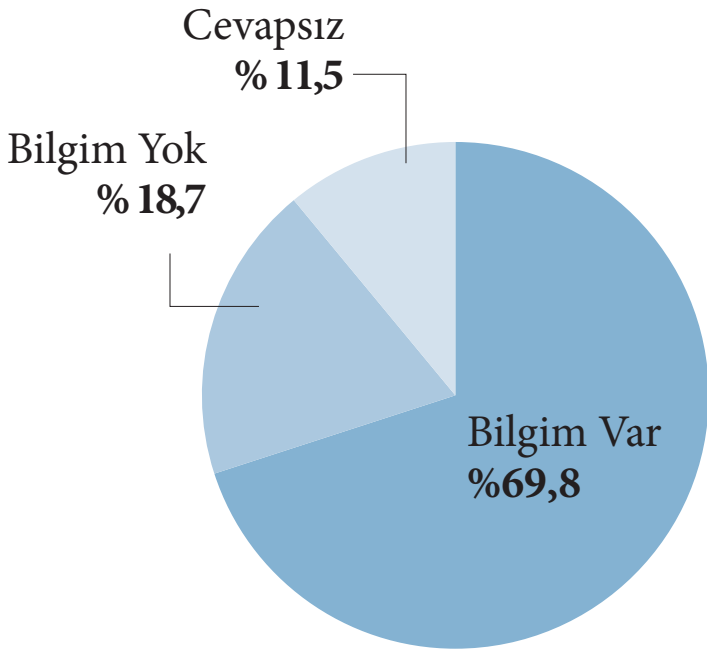

Araştırma kapsamında şehit yakınlarımızın FETÖ Darbe Girişimi sonrasında yaşamış olduğu psikolojik durum belirlenmeye çalışılmıştır. En yakınına Darbe Girişimi’ne karşı mücadele ederken kaybeden şehit yakınlarımız, bir ölüm olayıyla karşı karşıya kalmış ve bundan fazlasıyla etkilenmiştir. Şehit yakınlarımızın %33,6’sı şehadete yürüyen şehidimizin şehitlik mertebesine ulaştığı için huzurlu olduğunu, %15,7’si ise bu travmayı henüz atlatamadığını ve şehidimizin ölümünü bir türlü kabullenemediğini belirtmiştir. Şehit yakınlarımızın %47,3’ü çeşitli psikolojik sorunlar yaşadığını ifade etmişlerdir.

Şekil 23'te şehit yakınlarımızın, devlet tarafından kendilerine tanınan çeşitli haklar konusunda haberdar olma durumlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Şekil 23

Şehit Yakınlarımızın Kendilerine Sağlanan Haklar
Konusunda Bilgi Sahibi Olma Durumu

2011 yılında yapılan yasal düzenleme ile (6353 sayılı Kanun), şehit yakınları ve gazilerimizle ilgili konuların tümü Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Şehit Yakınları ve Gaziler Daire Başkanlığı'nın çatısı altında toplanmıştır. 2012 yılı Temmuz ayına kadar şehit yakınları ve gazilerimizin sorunlarını gidermek amacıyla kırk üç ayrı yasal mevzuat çıkartılmıştır. 2014 yılında yapılan yasal değişikliklerle de şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin haklarında yeni düzenlemeler yapılarak durumlarının daha da iyileştirilmesi sağlanmıştır.

2011 yılında yapılan değişiklik ile Anayasamıza şehit yakınlarımız ve gazilerimize yönelik pozitif ayrımcılık ilkesi de girmiştir. Söz konusu bu yasal düzenlemelerin yanında çıkartılan yönetmelikler ve alt mevzuat ile de şehit yakınlarımıza tanınan istihdam hakkı ikiye çıkarılmış ve bakım desteğinin, başkasının bakım ve desteği olmadan yaşayamayacak derecede ağır durumda malul olan gazilerimize ve sivil terör mağduru vatandaşlarımıza da verilmesi sağlanmıştır. Verilen bu destek, asgari ücretin iki katına çıkarılmıştır. Bunun yanında ücretsiz seyahat, su ve elektrik indiriminin kapsamı genişletilmiştir. Görüldüğü gibi şehit yakınlarımıza ve gazilerimize yönelik birçok düzenleme, hak ve fırsatlar sağlanmış bulunmaktadır.

Araştırmada şehit yakınlarımızın bu haklar konusunda bilgi sahibi olup olmadığı sorulmuştur. Şekil 23'ten anlaşılabileceği üzere şehit yakınlarımızın büyük bir kısmının (%69,8) kendilerine tanınan haklar konusunda bilgi sahibi oldukları ancak %18,7'ininse bu haklar konusunda bilgi sahibi olmadığı, %11,5'inin de soruya cevap vermediği görülmektedir.

Haklarını bilmeyen ya da farkında olmayan şehit yakınlarımızla doğrudan iletişime geçilerek haklarının ne olduğu, bunlardan nasıl ve ne şekilde yararlanabilecekleri konularında danışmanlık hizmeti verilmiştir.

4.3.2. Şehit Yakınlarımızın Devlet Kurumlarından, Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'dan ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'dan Talepleri

4.3.2.1. Şehit Yakınlarımızın Devlet Kurumlarından Talepleri

Araştırmada, şehit yakınlarımıza devlet yetkililerinden ne tür taleplerinin olduğu açık uçlu sorular sorulmuştur. Aşağıda maddeler halinde sıralanan ihtiyaçlar, şehit yakınlarımız tarafından dile getirilen başlıca isteklerdir:

1. Ekonomik Talepler: Şehit yakınlarımızın bir kısmı iş, maddi destek, ev, burs, faizsiz konut kredisi gibi maddi maddi nitelikte isteklerde bulunmuşlardır. İstihdam edilme isteği en büyük talep olarak karşımıza çıkarken, ikinci sıklıkta da ev talebi isteği olduğu gözlemlenmiştir. Şehit yakınlarımızın %89,6'sının 500₺ ile 3000₺ arasında bir gelire sahip oldukları belirtilmişti. Bu şartlarda, şehit yakınlarımızın bir kısmının orta seviyenin altında bir gelire sahip oldukları, geçimlerini temin etmekte güçlük çektikleri anlaşılmaktadır. Buna göre söz konusu şehit yakınlarımızın taleplerinin önemli ölçüde ekonomik talepler olması beklenen bir sonuçtur.

- Şehitlerimizin eş veya çocuklarından birisi ile ana, baba veya kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam iki kişi kamuda istihdam edilmektedir.
- Hayatını kaybeden sivil vatandaşların hak sahiplerine Sosyal Güvenlik Kurumunca aylık bağlanmaktadır. Bağlanacak aylık işlemlerinde, ilgililerin mevcut öğrenim durumları esas alınmakta, ancak terör eylemlerine maruz kalan erbaş ve erler gibi yüksek derece ve kademe üzerinden hesaplaması yapılmaktadır.
- Hayatını kaybeden vatandaşlarımızın kanuni mirasçılarına 88.596₺, tazminat ödemesi yapılmaktadır.
- Hayatını kaybedenlerin hak sahiplerine 150.613₺ tutarında ek tazminat ödenmektedir.

Ekonomik yönden maddi destek beklediğini belirten şehit yakınlarımız da söz konusu olup, bunu da çok farklı gerekçelere bağlamışlardır. Kimisi borcunu ödemek, kimisi de ev taksitini ödemek için bu talebi dile getirdiğini ifade etmiştir. Maddi destek talebi haricinde şehit yakınlarımızın bir kısmı da şehidimizin çocukları için burs talebinde bulunmuştur.

- Şehit çocuklarının özel öğretim kurumlarında ücretsiz okuyabilmesi için %3 kontenjan şartı getirilmiştir.

2. Bireysel Talepler: Şehit yakınlarımızın %21,6'sı, maddi taleplerin haricinde “manevi destek, dua, ülkenin birlik ve beraberlik içinde olduğunu görmek, zaman zaman ziyaret edilmek, şehitlerimizin isimlerinin sokak, cami veya bir kuruluşa verilmesi; böylelikle şehitlerimizin isimlerinin yaşatılmasının sağlanması” gibi bireysel taleplerde bulunmuşlardır. Bu taleplerin içinde ayrıca “sağlığına kavuşmak, sağlığından dolayı bakıcı talebi, darbecilerin idam talebi” gibi muhtelif talepler mevcuttur.

3. Ülkemiz İçin İyi Temenniler: Şehit yakınlarımızın maddi ve bireysel talepleriyle birlikte ülkemiz için dua ettikleri ve kendilerine sunulan hizmetlerden memnuniyetlerini dile getirdikleri görülmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde şehit yakınlarımızın büyük bir kısmının ortalama gelire sahip olduğu, toplumun orta gelir grubunda yer alan kesim olarak ifade edebileceğimiz işçi, memur ve esnaf kökenli oldukları görülmektedir. Özetle; şehit yakınlarımız tarafından hem kendilerinin hem de çocuklarının geleceği için öncelikle istihdam edilme ve barınacakları bir eve sahip olma ihtiyaçları dile getirilmiştir.

4.3.2.2. Şehit Yakınlarımızın Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'dan Talepleri

Şehit yakınlarımıza, Başbakanımızdan taleplerinin olup olmadığı sorulduğunda duygu ve düşüncelerini aşağıdaki ifadelerle dile getirmişlerdir:

- Allah ondan razı olsun.
- Allah başımızdan eksik etmesin.
- Allah yardımcısı olsun.
- Allah birlik ve beraberliğimizi korusun.
- Onu çok seviyoruz.
- Selamlarımızı ve sevgimizi iletiyorum.
- Kendisini evimizde misafir etmek istiyoruz.
- Kendisiyle görüşmek istiyorum.
- Başarılarının devamını diliyoruz.
- Onu aileden biri gibi görüyoruz.
- Onun duruşuna ve samimiyetine inanıyoruz.
- Cesareti ve dik duruşu için tebrik ediyoruz.
- Gönderdiği plaket için teşekkür ediyorum.
- Şehidimizin kanı yerde kalmasın idam istiyoruz.
- İçimizdeki pislikleri temizlesinler. Allah yardımcıları olsun.
- Meclisteki teröristlerin temizlenmesini istiyoruz.

4.3.2.3. Şehit Yakınlarımızın Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'dan Talepleri

Şehit yakınlarımızın Cumhurbaşkanımızdan beklentilerine ilişkin açık uçlu olarak sorulan soruya aşağıdaki yanıtlarla cevap vermişleridir.

Gazilerimizde olduğu gibi şehit yakınlarımız da Cumhurbaşkanımıza hayır duada bulundukları, sevgi, hürmet ve bağlılık ifade eden kavramları sık kullandıkları gözlenmiştir. Şehit yakınlarımızın vurguladıkları ikinci önemli bir noktaysa, 15 Temmuz'da darbe girişimine neden olan ve vatandaşlarımıza haince kurşun sıkan teröristlere idam dahil müstehak oldukları cezanın verilmesi ve adaletin tecelli etmesini beklediklerini dile getirmişlerdir.

Şehit yakınlarımızın bu bağlamda zikrettikleri bazı ifadeleri aşağıda sunulmuştur:

- Allah başımızdan eksik etmesin.
- Allah razı olsun.
- Onu çok seviyoruz.
- Dik dursun eğilmesin.
- Ne mutlu ki şehitlerimizin arkasından Kur'an okuyan Cumhurbaşkanımız var.
- Bizi bırakıp kaçmadı. Dik duruş sergilediği ve cesur olduğu için minnettarız.
- Babamızı kaybettik, onu babamız yerine koyduk. Bizi mahrum etmesin.
- Bize sahip çıksın.
- Vatan sağ olsun.
- Terör olaylarına çözüm getirilsin.
- Suçlular cezalarını çeksinler, idam edilsinler.
- Kendisiyle görüşmek istiyorum.
- Kendisini evimizde misafir etmek istiyoruz.
- Selam ve saygılarımı iletiyorum.

DUA

*Biz,kısık sesleriz...minareleri,
Sen,ezansız bırakma Allahım!*

*Ya çağır şurda bal yapanlarımı,
Ya kovansız bırakma Allahım!*

*Mahyasızdır minareler...göğü de,
Kehkeşansız bırakma Allahım!*

*Müslümanlıkla yoğrulan yurdu,
Müslümansız bırakma Allahım!*

*Bize güç ver...cihad meydanını,
Pehlivansız bırakma Allahım!*

*Kahraman bekleyen yığınlarını,
Kahramansız bırakma Allahım!*

*Bilelim hasma karşı koymasını,
Bizi cansız bırakma Allahım!*

*Yarının yollarında yılları da,
Ramazansız bırakma Allahım!*

*Ya dağıt kimsesiz kalan sürünü,
Ya çobansız bırakma Allahım!*

*Bizi sen sevgisiz,susuz,havasız;
Ve vatansız bırakma Allahım!*

*Müslümanlıkla yoğrulan yurdu,
Müslümansız bırakma Allahım!*

Arif Nihat Asya

Beşinci Bölüm

Bu bölümde araştırma bulgularından elde edilen sonuç, değerlendirme ve öneriler yer almaktadır.

5. SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Değerlendirme

27 Mayıs 1960 bir Cuma günüydü. 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980, 28 Şubat 1997, 27 Nisan 2007 ve 15 Temmuz 2016 günleri de öyle. Son 60 yıllık tarihimizde Cuma günlerimiz hep darbelerle karartılmaya çalışıldı. İç ve dış vesayet odakları, dinimizce mübarek olan Cuma günlerimizi birer Kara Cuma'ya çevirmek istediler. Maalesef, 15 Temmuz 2016'ya gelene dek de görece başarılı oldular. 15 Temmuz gecesi yaşananları önceki darbe girişimlerinden farklı kılan en temel unsur, darbeye karşı milletin gösterdiği direniş ve bu direniş sonucunda elde edilen zaferdir. Bu zaferi bize sağlayan direnişçilerimiz, karartılmaya çalışılan Cuma'mızı aydınlığa çevirdiler. O gece yaşananlar basit bir darbe girişiminden öte topyekûn bir işgal girişimiydi ve bu girişimi gerçekleştiren hainler daha önce eşi benzeri görülmemiş bir şiddet uygulayarak amaçlarına ulaşmaya çalıştılar. AK Parti Sosyal Politikalar Başkanlığı olarak bu araştırmamızda, 15 Temmuz'u farklı kılan unsurları şehitlerimiz ve gazilerimizin penceresinden bilimsel bir yöntem ile anlamaya çalıştık.

15 Temmuz 2016 gecesi ülkemiz, daha önce benzerine hiç rastlanmayan bir işgal girişimini püskürtmüştür. Müdâfaa-i vatan için meydanlara dökülen milletimiz kitaplara sığmayacak bir kahramanlık destanı yazmış, ihtiyaç duyulduğunda ahval ne olursa olsun vatan müdafaası için her şeyi yapacağını, canını bir emanetten öte olarak görmediğini gözler önüne sermiştir. Milletimiz öyle necip bir millettir ki, o gece Cumhurbaşkanı'mızın çağrısını ve sela seslerini duyar duymaz büyük bir azimle işgalci hainlerin karşısına dikilmiştir.

15 Temmuz, Milli İradenin ortaya koyduğu bir zaferdir. Bu zafer siyasi, sosyolojik, tarihi ve kültürel bağlamda birçok açıdan değerlendirilebilir. 15 Temmuz'u her "anlama" çabasının çok kıymetli bir yaklaşım olduğundan şüphe yoktur. Bu nedenle 15 Temmuz yüzlerce açıdan okunabilen, değerlendirilebilen ve değerlendirilecek olan bir hadisedir. Bu makro ve yapısal anlama çabalarına karşı en çaresiz kalınan alan bu büyük hadisenin elde edilmesinde şehadet şerbeti içerek canını ortaya koyan sessiz kahramanlarla ilgili söz söylemek, yazı yazmaktır. Buna rağmen, sessiz kahramanların genel olarak kim olduklarına dair bazı tespitler yapılabilir. Bu tespitler, yarının tarihini inşa etmek için yarının çocuklarına bir durum saptaması niteliğindedir. Bu sessiz kahramanlarımız; şehitlerimiz ve gazilerimizle ilgili elde edilen bulgular özetle aşağıdaki gibidir:

- Şehitlerimizin ve gazilerimizin doğdukları yer incelendiğinde Türkiye'nin hemen her ilinden şehidimiz ve/veya gazimiz olduğu görülecektir. Ayrıca Azerbaycan başta olmak üzere Fransa, Almanya, İsviçre gibi ülkelerde doğmuş olan şehitlerimiz ve gazilerimiz de vardır.
- Şehitlerimizin %87,3'ünün, gazilerimizin ise %96,9'unun Ankara ve İstanbul'da yaşadıkları tespit edilmiştir. 15 Temmuz hadisesinin yoğunluklu olarak bu iki kentimizde geçmiş olması bu sonucun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Şehit ve gazilerimizin ortalama 25,5 yıl şehit olduğu veya yaralandığı yerde yaşamakta olduğu anlaşılmıştır.
- Doğum yerleri ve yaşanan yerlere dair bu bulgular, o gece ülkemizin dört bir yanından vatandaşlarımızın hain darbe girişimine karşı direnmek için bir araya geldiklerini ve vatan savunması için meydanlara akın ettiklerini göstermektedir.
- Şehit ve gazilerimizin ortalama 36 yaşında olduğu tespit edilmiştir. Bu ortalama, şehit ve gazilerimizin, Türkiye'nin yakın dönem siyasal hadiselerine vakıf olan bir tecrübeye sahip olduklarını göstermektedir.
- Şehitlerimizin en küçüğü 15 yaşında, en büyüğü ise 63 yaşındadır. Gazilerimizin en küçüğü 9, en büyüğü 83 yaşındadır.

Yaş ortalamasına dair bu bulguların temelinde, yüksek bir tarih bilincinin, vatanın, demokrasinin ve Milli İrade'nin savunulmasında önemli olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu değerlendirme, gelecek kuşakların eğitiminde tarih bilincinin yerleştirilmesi ve gerçekleştirilmesinin geleceğimizin teminatı açısından hayati bir öneme haiz olduğunu göstermektedir.

Şehit ve gazilerimizin en küçük ve en büyük yaşları da, o gece vatan savunmasına 7'den 70'e herkesin katıldığını göstermektedir.

- Şehitlerimizin; %4,2'sinin kadın, %95,8'inin erkek, gazilerimizin ise %6,3'ünün kadın, %93,7'sinin erkek olduğu tespit edilmiştir.

Bu yüzdelerde erkek oranının kadın oranına göre daha yüksek olması ataerkil bir toplum yapısına sahip olmamız ile açıklanabilecek bir durumdur. Ancak önemle belirtilmelidir ki, bu ataerkil yapıya rağmen birçok kadını-mız o gece en ön saflarda mücadele ederek şehitlik ve gazilik mertebesine ulaşmıştır.

- Şehit ve gazilerimizin medeni durumları incelendiğinde, şehitlerimizin %64,5'inin gazilerimizin ise %63,5'inin evli olduğu anlaşılmıştır. Bu bulguların Türkiye ortalaması ile uyumlu olduğu anlaşılmıştır.

- Şehitlerimizin %61,4'ünün çocuk sahibi olduğu tespit edilmiş, o gece hain FETÖ Darbe Girişimi nedeniyle, 373 çocuğumuz yetim veya öksüz bırakılmıştır. Hain darbecilerin toplam 373 yavrumuzun yetim veya öksüz kalmasına sebep olması, onların ne dini ne de ahlaki hiçbir norm, kural tanımadan vahşi bir hırs ile saldırdıklarını göstermektedir.
 - Şehitlerimiz ve gazilerimizin evlerinde yaşayan kişi sayısı, bir başka deyişle, hanehalkı büyüklüğü ortalama 3,48'dir. Hanede, en az bir kişi, en fazla 13 kişi yaşamaktadır. Bu bulgular Türkiye ortalamasından yüksek olup, şehit ve gazilerimizin Türkiye ortalamasına göre daha kalabalık ailelerden gelmekte oldukları anlaşılmıştır.
 - Şehitlerimiz ve gazilerimizin aile yapısına bakıldığında, şehitlerimizin %83,7 oranında çekirdek ailelerden gelmekte olduğu, gazilerimizin ise %85,1'inin çekirdek ailelerde yaşamakta olduğu tespit edilmiştir. 2016 yılında Türkiye geneli hanelerin %63,9'unun çekirdek ailelerden oluştuğu göz önüne alınınca şehitlerimiz ve gazilerimizin daha yüksek oranlarda çekirdek ailelerden gelmekte olduğu anlaşılmaktadır.
- Şehit ve gazilerimizin aile yapılarına dair bu tespitler, şehit ve gazilerimizin ağırlıklı olarak bireysel değil bir aile veya hane müntesibi olduklarını ortaya koymaktadır. Direniş sürecinde sosyal ilişki ve akrabalık ağları dinamik bir biçimde devreye girmiş ve darbeye karşı direnmiştir.
- Şehit ve gazilerimizin lise eğitim durumları sırasıyla %36,9 ve %31,3'tür. Lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim durumları ise sırasıyla; %30,1 ve %25,0'dır. Bu bulgular, Türkiye'nin aynı kategorilerindeki bulgularıyla karşılaştırıldığında (lise %19,2, lisans ve lisansüstü %13,6) şehit ve gazilerin yüksek bir eğitim oranına sahip oldukları söylenebilir. Şehitlerimiz içerisinde işsiz olanlar olduğu gibi profesör olanlar da bulunmaktadır.
- Eğitim durumlarına dair bu oranlar, eğitim anlamında toplumun her katmanından insanın 15 Temmuz gecesi yaşanan direnişe katıldığı ve vatan savunmasında yer aldığını göstermektedir.
- Şehitlerimizin %31,3'ünün memur, %30,1'inin işçi, %18'inin serbest meslek mensubu (esnaf) ve %5,6'sının ise işsiz olduğu belirlenmiştir.
 - Gazilerimizin %11'inin memur, %43,7'sinin işçi, %25,1'inin serbest meslek mensubu-esnaflardan ve %4,5'inin ise işsiz olduğu tespit edilmiştir. Gazilerimiz içerisinde her meslek dalından kişilerin bulunduğu görülmektedir.
 - Şehitlerimizin %51,2'sinin hizmet akdine tabi sigortalı (eski tabirle SSK'lı sigortalı), %33,7'sinin ise kamu görevlisi olarak sigortalı (eski tabirle Emek-

li Sandığı iştirakçisi) olduğu anlaşılmıştır. Gazilerimizin ise %62,5'i hizmet akdine tabi sigortalı, %15,3'ünün ise kamu görevlisi olarak sigortalı olduğu tespit edilmiştir.

Gazilerimizle karşılaştırıldığında şehitlerimiz arasında memurların daha fazla olmasının, şehitlerimiz arasında kamu kurumlarını savunan kişilerin ve hainlerle doğrudan çatışmaya giren güvenlik güçlerimizin olmasından kaynakladığı değerlendirilmektedir.

- Şehitlerimizin %83,1'inin çalıştığı, %16,9'unun ise herhangi bir işte çalışmadığı belirlenmiştir. Gazilerimizin ise %79,8'inin çalıştığı, %20,2'sinin ise çalışmadığı belirlenmiştir. Bu kategoride, öğrenci ve emekliler göz önünde bulundurulduğunda işsiz olduğunu belirtenlerin oranı %4,5 olarak tespit edilmiştir.
- Şehitlerimizin %45,4'ü ve gazilerimizin %48,8'inin evlerinin mülkiyeti kendilerine aittir. Geri kalanlar ise kirada oturduğunu beyan etmişlerdir.
- Şehit ve gazilerimizin büyük bir çoğunluğunun 3000₺ altında bir gelire sahip olduğu, 3000₺ üzerinde gelire sahip olan şehit ve gazilerimizin ise sırasıyla %21,6 ve %14,3 oranında olduğu tespit edilmiştir.

Şehitlerimizin ve gazilerimizin ekonomik durumlarını gösteren bu oranlar, onların ağırlıklı olarak orta ve orta altı gelir gruplarından geldiğini göstermektedir. Konut mülkiyeti, ödenen kira miktarı ve çalışıp çalışmama durum oranları şehitlerimiz ve gazilerimizin ekonomik zorluklar yaşadığını göstermektedir. Ancak bu ekonomik zorluklara rağmen, şehit ve gazilerimiz milli ve manevi değerler için vesayete direndikleri anlaşılmaktadır.

O gece adeta ikinci bir Kurtuluş Savaşı verilmiş, artık vesayetlerin olmadığı bir Türkiye'nin zemini hazırlanmıştır. Bütün bu başarıları, en başta o gece canlarını hiçe sayarak sokağa çıkıp kimi şehit, kimi gazi olan vatan evlatlarına borçluyuz. Diğer darbelere gösterilen tepkilerden farklı olarak, 15 Temmuz gecesi bu vatan evlatlarını sokağa döken ve ölüme gülerek bakmalarını sağlayan sebepler nelerdi?

- Araştırmamızda görüşüğümüz şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin %100'ü dışarı çıkılmasında Cumhurbaşkanı'nın çağrısının etkili ve çok etkili olduğunu düşünmektedir. Bu bulgu bize 15 Temmuz Direnişini var eden en temel unsurun lider ve lidere duyulan güven olduğunu göstermektedir. Toplumla yönetim arasında güven olduğu zaman güçlü iktidarlar ve güçlü toplumlar ortaya çıkar. 15 Temmuz'un tartışılmaz lideri olan Cumhurbaşkanımız, 15 yıldır hep topluma güven ve özgüven kazandırma çabasında olan bir lider olmuştur.

- Araştırma bulgularımız dini duyguların o gece yaşanan direnişin oluşmasında çok etkili olduğunu göstermektedir. Şehit yakınlarımız ve gazilerimizin %100'ünün darbeye karşı milletin toparlanmasında camilerden okunan birlik selalarının etkili olduğunu düşündüğü tespit edilmiştir. Şehitlerimizin ve gazilerimizin %95,2'si için okunan birlik selalarının Çok Etkili, geriye kalan %4,8'i için ise Etkili olduğu tespit edilmiştir.
- Şehit yakınlarımız ve gazilerimizin 15 Temmuz Darbe girişiminde meydana çıkmalarının, mücadele etmelerinin temel gerekçelerini; "Millet, Bayrak, Vatan, Devlet, Cumhurbaşkanımızın ve Başbakanımızın çağrısı, Demokrasi, Milli İrade, İslam, Ezan, Selalar, Evlatlarının geleceği, Mısır, Suriye ve Irak gibi ülkelerin durumu" kavram, değer ve olaylarla açıklamışlardır.
- Şehitlerimizin ölüm nedenleri incelendiğinde; ölümlerin %47,5'i kurşunla vurulma, %21'inin uçakların bombalaması, %9'unun tankların ezmesi, %6,3'ünün helikopterlerin açtığı ateş, %4,2'sinin şarapnel yaralaması sonucu olduğu tespit edilmiştir.
- Gazilerimizin FETÖ Darbe Girişimi'ne karşı mücadele ederken nasıl yaralandıkları da incelenmiştir. Gazilerin önemli bir kısmının (%39,8) çatışma sırasında ateşli silahla vurularak yaralandığı, ikinci bir kısmının ise (%27,8) şarapnel parçalarıyla yaralandığı ve %6,9'sının ise helikopterden açılan ateş, %7,9 tankların ezmesi, %2,9 uçakların bombalaması sonucu gazi olduğu belirlenmiştir. Gazilerimizin %6,6'sında uzuv kaybı olduğu tespit edilmiştir.

Gerek şehitlerimizin ölüm nedenleri gerekse de gazilerimizin yaralanma tipleri ve oranları, o gece yaşananların basit bir çatışma ve direniş olmadığını, tam anlamı ile bir savaş hali olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu oranlar, 15 Temmuz Milli İrade Zaferi'ni karartmak isteyen odaklar tarafından geliştirilen "kontrollü darbe" söylemlerinin altının ne kadar boş olduğunu da göstermektedir. Bu nasıl "kontrollü bir darbe"dir ki insanların çoğu savaş meydanlarındaki gibi öldürülmüş veya yaralanmışlardır.

- Gazilerimizin, görüşmelerin yapıldığı dönemlerde içinde bulundukları ruh hali değerlendirildiğinde, önemli bir kısmının (%35,7) vatan için gazilik mertebesine ulaştığı için huzur içinde olduğunu belirttiği anlaşılmıştır. %21 oranında gazilerimiz ise şehit olamadıkları için üzüldüklerini belirtmişlerdir. Gazilerimizin %56,7'sinin gazi olmanın onuru ve mutluluğu içerisinde olduğunu, %24,1'inin ise olayın kendileri üzerindeki psikolojik etkilerinin devam ettiğini ve desteğe ihtiyaçları olduğunu ifade ettiği tespit edilmiştir.

Travma sonrası psikolojik sorunlar yaşayan gazilerimizin oranı başka tür travmatik olaylar sonrası yaşanan psikolojik sorun oranlarından ciddi an-

lamda daha azdır. Bu durumsa, o gece sokağa çıkanların bilinçli bir tercihle ve ne yaptıklarını gayet iyi bilerek sokağa çıktıklarını ve bu sebeple de o gece yaşanan travmatik olayların onların ruh hali üzerindeki olumsuz etkisinin sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu tespiti destekleyen bir diğer veri de o gece ne bir yağmalama olayı ne de mülkiyete zarar verecek bir vandallık yaşanmamış olmasıdır. Özel sigorta şirketleri 15-16 Temmuz zararlarının neredeyse tamamının FETÖcü çetenin halka, Meclise, güvenlik güçlerinin mekânlarına, Boğaziçi Şehitler Köprüsü önüne, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi çevresine ve diğer yerlere yaptığı bombalamalardan, kurşunlamalardan, tankların araçlara ve çevreye zarar vermesinden kaynaklandığını tespit etmişlerdir. Belki bir iki istisna dışında veya kendini koruma sebebiyle olanlar hariç hiçbir sivil eylemden kaynaklı zarar tespiti yapılmamıştır. 15 Temmuz direnişçilerinin aklı, vicdanı, bilinci, adalet duygusu ve irfanı hak arayışının, demokrasi mücadelesinin nasıl olması gerektiği konusunda dünyaya ve ülkemizin bazı siyasi aktörlerine bir ders niteliğinde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

- Gazilerimiz ve şehit yakınlarımıza kendileriyle ilgilenen kurumlar sorulduğunda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı (valilik ve kaymakamlıklar), Belediyeler, Milli Eğitim Bakanlığı gibi kurumlara ek olarak TBMM adına Milletvekillerimiz, bazı siyasi partiler ve bazı sivil toplum kuruluşlarının bu süreçte kendileri ile ilgilendiklerini belirtmişlerdir.

Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık olmak üzere devlet kurumlarımızın şehit yakınlarımız ve gazilerimizin desteklenmesi konusunda görüşmelerin yapıldığı döneme kadar gayet aktif olduklarını göstermektedir. Yapılan planlamalar düşünüldüğünde, bu destek düzeyinin gelecek dönemlerde giderek artacağı ve artması gerektiği söylenebilir.

- Gazilerimiz ve şehit yakınlarımızın yetkililerden taleplerinin olup olmadığına dair açık uçlu sorular sorulmuştur. Bu noktada en öne çıkan talep Cumhurbaşkanımız ve Başbakanımızın şahıslarının selamet içinde olmaları, memleketi düzgün yönetmeleri ve Allah'tan başka kimseye boyun eğmemeleri olmuştur. Cumhurbaşkanımız ve Başbakanımıza karşı sevgi ve hürmet ifadelerinin sık sık geçtiği temennilere ek olarak, gazilerimizin ve şehit yakınlarımızın bazı maddi nitelikte talepleri de olmuştur. Bu taleplerin karşılanması konusunda hükümetimiz çok önemli adımlar atmıştır ve atmaya da devam edecektir.

Gazilerimizin ve şehit yakınlarımızın talepleri, onların ne kadar yüce gönüllü olduklarını ve o gece karşılık beklemeden direndiklerini göstermesi bakımından önemlidir.

Özel sigorta şirketleri 15-16 Temmuz zararlarının neredeyse tamamının FETÖcü çetenin halka, Meclise, güvenlik güçlerinin mekânlarına, Boğaziçi Şehitler Köprüsü önüne, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi çevresine ve diğer yerlere yaptığı bombalamalardan, kurşunlamalardan, tankların araçlara ve çevreye zarar vermesinden kaynaklandığını tespit etmişlerdir. Belki bir iki istisna dışında veya kendini koruma sebebiyle olanlar hariç hiçbir sivil eylemden kaynaklı zarar tespiti yapılmamıştır.

5.2. Öneriler

Bu araştırma sonucunda, şehit yakınlarımızdan ve gazilerimizden elde edilen bulguların analizi sonunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, çalışmayan gazilerimizin ve şehit yakınlarımızın en önemli ihtiyaçlarının iş olduğu belirlenmiştir. Şehit yakınlarımız ve gazilerimizin büyük bir kısmı herhangi bir iş olduğu takdirde çalışmak istediğini ifade etmiştir. Özellikle şehit yakınlarımızı ve gazilerimiz istihdama yönlendirecek projeler gerçekleştirilmelidir.
2. Şehitlerimizin oturdukları konuta yönelik bulgular incelendiğinde bunların büyük bir kısmının (%49) kirada oturduğu belirlenmiştir. Şehitten sonra eşi ve çocuklarının ve diğer yakınlarının aynı koşullarda yaşamlarını sürdürdükleri düşünülecek olursa kirada oturan şehit yakınları için ya kira giderlerinin karşılanması ya da konut sorunlarının çözülmesi önemlidir.
3. Şehit yakınları ve gazilerimizin maddi talepleri konusunda yapılanların takibi ve sürekliliğinin sağlanması açısından ilgili kurum ve kuruluşların katılımı ile takip mekanizmalarının oluşturulması yerinde olacaktır. Ayrıca şehit yakınları ve gazilerimizin maddi taleplerinin yanında manevi desteğe de ihtiyaç duydukları gözlenmiştir. FETÖ Darbe Girişimi'ne karşı direnirken gazi olan vatandaşlarımızın büyük bir kısmının yaşamış oldukları bu travmayı sağlıklı bir şekilde atlatabildikleri ve günlük yaşamlarına geri döndükleri görülmektedir. Ancak bazı psikolojik sıkıntılar ifade eden; örneğin, olayın sık sık rüyalarına girmesi, uykusuzluk yaşayan, ciddi sağlık sorunları yaşayan ve psikolojik anlamda yardıma ihtiyacı olan gazilerimizi göz önünde bulundurduğumuzda yaklaşık %16,9'unun yaşadıkları travmatik olayın etkisiyle Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) gösterdiği ve yine %10 kadar gazimiz psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu ifade etmiştir. Benzer durum şehit yakınları için de geçerlidir. Bu gazilerimiz ve şehit yakınlarımız ile yüz yüze görüşerek psikolojik anlamda yaşadıkları sorunların belirlenmesi, stresle başa çıkma yöntemlerine yardımcı olunması, desteklenmesi ve güçlendirilmesi gerekir. Bu doğrultuda, ilgili bakanlık ve kurumlarımızın katılımı ile yoğun bir şekilde çalışmalar yapılmalıdır. Bu konuda yine parti teşkilatlarımız ve ilgili bakanlıklarımızın (ASPB, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı) destek ve koordinasyonunda şehit yakınlarımız ve gazilerimize psikososyal destek sunacak mekanizmaların oluşturulması yerinde olacaktır.

4. 2014 yılında yasal değişikliklerle şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin haklarında yeni düzenlemeler yapılarak durumlarının daha da iyileştirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca yapılan düzenlemelerle Anayasada 2011 yılında şehit yakınları ve gazilerimize yönelik pozitif ayrımcılık gerçekleştirildi. Bu düzenlemelere ek olarak, yönetmelikle şehit yakınlarımızın istihdam hakkı ikiye çıkarıldı. Bakım desteğinin, başkasının bakım ve desteği olmadan yaşayamayacak derecede ağır malul olan gazilerimize ve sivil terör mağduru vatandaşlarımıza da verilmesi sağlandı. Verilen bu destek asgari ücretin iki katına çıkarıldı. Bunun yanında ücretsiz seyahat, su ve elektrik indiriminin kapsamı genişletildi. Görüldüğü gibi şehit yakınları ve gazilerimize yönelik birçok düzenleme, hak ve fırsatlar sağlanmıştır. Saha çalışmasının yapıldığı zaman dilimi olan Darbe Girişimi'nin hemen sonrasında şehit yakınlarımızın %18,7'sinin henüz kendilerine tanınan haklar hakkında bilgisinin olmadığı belirlenmiştir. AK Parti Sosyal Politikalar Başkanlığı, ilgili bakanlıklar ve STK'ların haklarını bilmeyen ya da farkında olmayan şehit yakınlarıyla doğrudan iletişime geçilerek haklarının ne olduğu, nasıl ve ne şekilde yararlanabilecekleri konularında danışmanlık hizmeti verilmesi faydalı olacaktır.
5. Devlet Kurumlarımızın ve siyasi aktörlerin şehit yakınlarımız ve gazilerimize ciddi anlamda destek olduklarını görmek gayet mutluluk verici bir durumdur. Aynı şekilde, araştırmamız kapsamında bu konuda aktif olan sivil toplum kuruluşlarımız (STK) olduğu da gözlenmiştir. Aynı şekilde, STK'larımız, bu konudaki çabaları daha da zenginleştirilebilme potansiyeline sahiptir. Bu konuda şunlar yapılabilir: Gönüllü Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) her bir gazi veya şehit ailesiyle kardeş kılınması ve faaliyetlerine katılımlarının sağlanması gerekir. Yalnızlıklarının paylaşılması, sahipliklerinin artması için bu son derece önemlidir. Özellikle kadınların ve çocukların yalnızlıklarının giderilmesi için daha fazla projelere ihtiyaç vardır. Bu projeler, sadece maddi anlamda projeler olmamalıdır. Sonuçta insan sosyal bir varlıktır ve sosyalleşmeye de ihtiyacı vardır. Bu nedenle onları sosyal projelerinin içine dâhil etmek hem acılarını dindirecek hem de onları daha aktif bireyler haline getirecektir.

Altıncı Bölüm

Aziz şehitlerimize Allah'tan rahmet, kahraman gazilerimize şükranlarımızı sunuyoruz. Bu bölümde 15 Temmuz şehitlerimizin kısa özgeçmişleri yer almaktadır.

ABDULLAH TAYYİP OLÇOK

Çorumlu Abdullah Tayyip henüz 17 yaşındaydı. Babası ismini Sayın Cumhurbaşkanımıza olan muhabbetinden dolayı Tayyip koymuştu. Darbe haberini alır almaz babası ile birlikte köprüye yürüdü. Babasına yardım etmek isterken, darbeci hainlerin kurşunlarına hedef olarak şehit oldu.

ADİL BÜYÜKCENGİZ

52 yaşında, demir işçisi olan Adil Büyükcengiz, evli ve üç kız babasıydı. “Memleketi bu hainlere mi bırakacağız?” diye haykırarak sokağa çıkmıştı. Saraçhanede şehit düştü. Edirnekapı Mezarlığı’nda cenazesi toprağa verildi.

AHMET KARA

24 yaşındaki garson Ahmet, Cumhurbaşkanımızın çağrısıyla çıktı sefere. Öksüz olan üç kız kardeşinin abisiydi o. Cenazesi, memleketi Hatay'da toprağa verildi. İsmi ise Şırnak'ta bir lisede yaşıyor.

AHMET KOCABAY

31 yaşındaydı. Tekstil fabrikasında işçi olarak çalışıyordu. Dört yıl önce evlendiği eşini ve iki yaşındaki dünya tatlısı kızını geçindiriyordu. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı çok severdi, onun için bir şiir yazmıştı. İstanbul Vatan Caddesi'nde insanları vuran hainlere "Neden insanları öldürüyorsunuz!" diye bağırırken bir hain kurşunla göğsünden vurularak şehit oldu.

AHMET ORUÇ

25 yaşındaydı. Hayali helikopter pilotu olmaklı. Eğitim gördüğü Gölbaşı Özel Harekat Daire Başkanlığı'nda ikiz kardeşiyle birlikte hain darbecilerin bombalı saldırısı sonucu şehit oldu. Beklediği bebeği şehadetinden iki ay sonra dünyaya geldi.

AHMET ÖZSOY

O gece Ankara'daki TÜRK SAT kampüsünde görevinin başındaydı. 49 yaşındaydı. TRT'nin işgalini haber aldıktan sonra hainlere fırsat vermemek için o gece destan yazdı. Arkadaşlarıyla birlikte İki kepçe ve bir itfaiye aracı ile Konya yolu sapağını kapatarak hainlerin geçişini engellediler. Ancak alçaklar durmadılar. Önce bombaladılar, sonra helikopterle saldırdılar. Aracına açılan ateş sonucu şehit düştü.

AKIN SERTÇELİK

41 yaşında, iki çocuk babası idi. Taksicilik yapıyordu. Köprüyü tankların kapattığını duyunca evinin balkonuna Türk Bayrağı astı ve direnmek için tek başına köprüye gitti. “Cumhurbaşkanımız evinize dönün demeden dönmem, bu vatanı hainlere bırakmam” diyerek evden çıktı ve 16 Temmuz’da şehadet haberi geldi.

AKİF ALTAY

53 yaşındaki Şehit Özel Harekât Polis Memuru Akif Altay, evli ve üç çocuk babasıydı. Isparta İl Emniyet Müdürlüğü’nden geçici olarak Ankara Özel Harekât Daire Başkanlığı’na alınan polis memuru Akif Altay, 15 Temmuz gecesi yoğun saldırı altında olan Gölbaşı’nda şehit edildi.

AKİF KAPAKLI

63 yaşındaydı. İnşaat işlerinde çalışıp emekli olmuştu. Hacca gitmek için sekiz yıl bekledikten sonra hacı olmak nasip oldu. 15 Temmuz gecesi evde Kur'an okurken hain darbe girişimini haber aldı. Hemen Cumhurbaşkanlığı Külliyesi önüne koştu. Atılan bir bombayla ağır yaralandı, hastanede şehit düştü.

ALİ ALITKAN

İmam olan Şehit Ali Alıtkan, 32 yaşında, evli ve bir çocuk babasıydı. Hain darbe girişimini haber alır almaz evden çıktı. Sağlıkçı olan ve o karanlık gecede yaralılara yardım eden kardeşi Hamdi Alıtkan o geceyi şöyle anlatıyor: "Arabaya binerken abim bana, 'Oğlum bir evden bir kişi yeter, çocukların başında kal' dedi. Ben de 'Ölürsek beraber ölürüz, dönersek de beraber döneriz' dedim. Daha sonra abim, 'Bugün ölürsek arkamızdan çok dua eden olur' diyerek hızlıca arabayı sürdü." Hainlere karşı siper olan İmam Ali Alıtkan, Genelkurmay'ın önünde hainlerin açtığı ateş sonucu şehit düştü.

ALİ ANAR

Muhtar Ali Anar, 34 yaşında, evli ve altı çocuk babasıydı. Hainlerin darbe girişimini haber alır almaz 15 yaşındaki oğlunu da yanına alarak Kazan'a doğru yola çıktı. Komşularına şöyle seslendi: "Devleti savunmaya gidiyoruz." Yanındaki kişilere "Biz buraya şehit olmaya geldik" diyen Anar, nizamiyenin önünde toplanan halkın dağılmaması üzerine ateş açan darbeci hainler tarafından kafasından vurularak şehit edildi.

ALİ İHSAN LEZGİ

Evli ve dört çocuk babası olan Ali İhsan Lezgi, 53 yaşındaydı. 15 Temmuz hain darbe girişimi sırasında Cumhurbaşkanımızın çağrısı üzerine oğlu ile birlikte Beştepe'ye koştu. Baba-oğul, darbeci hainler tarafından atılan bombaların hedefi oldu. Baba Lezgi, hastane yolunda şehit olurken, oğlu ise gazi oldu.

ALİ KARSLI

Evli ve üç çocuk babası olan 44 yaşındaki Ali Karşı, TÜRKSAT Gölbaşı Yerleşkesi'ne yayınları kesmek için saldıran FETÖ teröristlerine direnmek için aracını hainlerin üzerine sürdü. Karşı, FETÖcü hainlerin araca ateş etmesi sonucu şehadete yürüdü.

ALİ MEHMET VUREL

Yozgatlı Ali Mehmet Vurel, 42 yaşında ve üç çocuk babasıydı. Daha bebekken yetim kalmış, zorluklarla büyümüştü. Bir oğlunu vatan için Peygamber ocağı saydığı askere göndermişti. O gece, “Reis çağırıyor. Bu millet ve vatan bizim” dedi. Meclisin önünde şehadet şerbetini içti.

ALPARSLAN YAZICI

43 yaşında, Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'nda polisti. 15 Temmuz gecesi 23.30'da gelen telefon üzerine acil bir şekilde Özel Harekât Daire Başkanlığı'na geri döndü. Çocuğuna banyo yaptıran eşine ancak, "Ayşegül ben gidiyorum, hakkını helal et" diyebildi. Hain darbecilerin bombalı saldırısı sonucu şehit oldu.

ALPER KAYMAKÇI

30 yaşındaydı. Evliydi. Şehadete hasretti. Mavi Marmara gemisinde yer kalmadığı için alınmamasına üzülüyordu. Eşinin en son bir hafta önce "Bu hayatta en çok ne istiyorsun?" sorusuna "Ben Allah'tan şehadeti istiyorum. Başka bir şey istemiyorum." demişti. Eşinin hamile olduğunu öğrenmeden Külliye'nin önüne atılan son bomba ile şehadete yürüdü.

ASKERİ ÇOBAN

Şehit Askeri Çoban, 53 yaşındaydı. Diyarbakır Ergani doğumluydu. “Hepimiz aynı kibleye bakıyoruz. Neyin ayrımını yapıyorlar. Kürt’ü de Türk’ü de Laz’ı da Çerkes’i de aynı” derdi. Oğlu Kısıklı’ya, kendi ise Boğaziçi Şehitler Köprüsü’ne direnişe gitti. Şehit olduğunda geride yedi yetim bıraktı.

AYDIN ÇOPUR

27 yaşındaydı. FETÖcülerin baskıları sebebiyle 2009 yılında Kara Harp Okulu’ndan ayrıldı. O gece “Hemen eve dön” diyen babasına “Bugün devletim, bayrağım için bir şeyler yapmazsam ne zaman yapacağım? Hakkını helal et” dedi ve onu hayallerinden mahrum eden hain darbecilerin kurşunu ile şehit oldu.

AYHAN KELEŞ

Kırşehirli Ayhan Keleş, evli ve iki çocuk babasıydı. 53 yaşındaydı. Bütün ömrünü iki oğlunun istikbaline adadı. 15 Temmuz gecesi darbeci askerlerin saldırısını duyar duymaz Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ne koştu ve hainlerin açtığı ateş sonucu şehit düştü.

AYŞE AYKAÇ

Destan yazan kadınların destan yazan torunlarından olan 44 yaşındaydı. Dört çocuk annesi Ayşe Hanım, ev hanımıydı. Cumhurbaşkanımızın çağrısıyla çıktığı Boğaziçi Köprüsü'nde tank ateşiyle göğsünden vurularak eşinin kollarında kelime-i şehadet getirerek Hakk'a yürüdü.

AYTEKİN KURU

43 yaşında, iki çocuk babasıydı. Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'nda polis olarak görevini icra ederken FETÖ'cü hainlerin bombardımanında şehit edilen Aytekin Kuru'yu, eşi, parmağındaki yüzükten teşhis edebildi.

BARIŞ EFE

Barış Efe 37 yaşındaydı. O gece bayrağı boynuna sarıp Boğaziçi Köprüsü'ne koştu. Bekardı ve işsizdi; hayalleri vardı. Ne yar ne de iş hayali vatan sevgisinin üstünde olmazdı onun için. Seve seve şehadet şerbetini içti o gece. Cenazesini, kardeşi teslim aldı ve Zincirlikuyu'da ebedi yolculuğuna kavuştu.

BATTAL İLGÜN TAÇ

Battal İlgün Taç, 35 yaşındaydı. Şairin dediği gibi, “Yolun yarısındaydı.” Yuva kurmak nasip olmamıştı. Seyyar köftecilik yapıyordu. 15 Temmuz gecesi arkadaşlarıyla birlikte, sabah namazını kıldığı sırada Cumhurbaşkanlığı Külliyesi önünde şehit edildi.

BATUHAN ERGİN

21 yaşındaydı Batuhan. Daha iki ay önce komando olarak tamamlamıştı askerliğini. İşgal gecesi arkadaşlarını “Yürüyün. Bu akşam şehit olalım” diyerek götürmüştü Boğaziçi Köprüsü’ne. Dediği gibi şehit oldu, cennete uçtu.

BEYTULLAH YEŞİLAY

Evli ve bir çocuğu olan 32 yaşındaki Beytullah Yeşilay, inşaatlarda işçilik yaparak geçimini sağlıyordu. Darbe girişimi sırasında, Genelkurmay Başkanlığı önündeki tankların etkisiz hale getirilmesi için gece boyu mücadele etti. Yoğun ateş altında kalarak şehit oldu.

BİROL YAVUZ

41 yaşında, üç kız çocuğu babasıydı. Gaziydi. Daha önce Cizre’de PKK’ya karşı yürütülen operasyonda yaralanıp iyileştikten sonra tekrar göreve dönmüştü. 15 Temmuz gecesi, Ankara Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı’na yapılan saldırıdan önce ‘Ben şehit olursam ağlamayın, tek arzum, beni Erbaa’ya defnedin’ demişti. Hain darbecilerin bombalı saldırısı sonucu şehit oldu.

BURAK CANTÜRK

Daha 23 yaşındaydı Burak Cantürk. Ömrünün baharındaydı. Erzincanlı ailesi ile birlikte Çengelköy'de oturuyorlardı. Bir kız, bir erkek kardeşi vardı. Polislik sınavına girmiş, çok az bir puanla kaybetmişti. Çengelköy'de asker üniformasına bürünmüş teröristlerce sol göğsünden vuruldu, oracıkta şehit oldu.

BURHAN ÖNER

42 yaşında olan Burhan Öner'in memleketi Van'dı. İnşaat işçisiydi. Evi, arabası yoktu ama vatan için canını feda edecek kocaman bir yüreği vardı. On sekiz yıllık hayat arkadaşıyla helalleşip sokağa çıktı, Boğaziçi Köprüsü'nde bir tank mermisi ile şehit edildi.

BÜLENT AYDIN

Kuvvet Komutanı Orgeneral Salih Zeki Çolak'ın yakın koruması olan Şehit Topçu Astsubay Kıdemli Başçavuş Bülent Aydın, 47 yaşında, evli, iki çocuk babasıydı. “Genelkurmay'da çatışma çıktı” başlığı ile medyaya ilk yansıyan olayda hainlerce şehit edildi. Beş yıl önce emeklilik hakkını elde etmesine rağmen “daha genciz” diyerek çalışmaya devam etmişti. Kim bilir, belki de bu kutlu mertebeyi bekliyordu.

BÜLENT KARALI

Malatyalı bir ailenin üç erkek çocuğunun en küçüğüdü Bülent Karalı. Aile şirketinin muhasebecisiydi. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi önünde darbeci askerlerin sıktığı kurşunla ağır yaralandı, yoğun bakımdayken şehit düştü.

BÜLENT YURTSEVEN

39 yaşında, iki kız babasıydı. Ankara Özel Harekât Daire Başkanlığı'nda Başkomiser olarak görev yapıyordu. 15 Temmuz akşamı göreve çağırıldı. “Başıma bir şey gelirse dik duracaksınız” diyerek evden ayrıldı. Özel Harekât Dairesi'nin bombalanması sonucu ağır yaralandı. On altı gün boyunca hayat mücadelesi verdikten sonra şehit oldu.

CELALETTİN İBİŞ

AK Parti Altındağ İlçe Yönetimi'nde olan Celalettin İbiş, 53 yaşında ve dört çocuk babasıydı. 15 Temmuz akşamı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısı üzerine eşine “Dışarı çok kötü, çocuklar sana emanet” dedi. Partideki arkadaşlarıysa “Dışarıda savaş var abdest alalım öyle çıkalım, muhtemelen ya şehit olacağız ya da gazi olacağız” diyerek Genelkurmay Başkanlığı'nın önüne geldi. Burada, halkın üzerine yürüdüğü bir askeri kurtarıken, başka bir darbeci asker tarafından sırtından vurularak şehadete kavuştu.

CEMAL DEMİR

Samsunlu üç çocuk babası Cemal amca, 67 yaşındaydı. O gece Boğaziçi Köprüsü'ndeki şehitlere imrenmişti. Sonunda kendisi de tank ateşiyle şehit oldu. Adı, Çanakkale'de bir liseye verildi.

CENGİZ HASBAL

Evli ve iki çocuk babası olan 35 yaşındaki Cengiz Hasbal, geçimini bir lokantada garsonluk yaparak sağlıyordu. 15 Temmuz akşamı Fetullahçı Terör Örgütü üyeleri tarafından gerçekleştirilen darbe girişimine tepki göstermek için Boğaziçi Köprüsü'ne gitti. Buradaki direnişte hainlerin açtığı ateş sonucu göğsünden ve kolundan vurularak ağır yaralandı, On dokuz gün süren yaşam mücadelesini kaybederek şehit oldu.

CENGİZ POLAT

Evli ve bir çocuk babasıydı. 41 yaşındaydı. Elektrik teknisyeniydi. 15 Temmuz gecesi televizyonu açtı, Cumhurbaşkanının çağrısını duyunca duramadı ve abdestini aldı. Annesi, “Gitmesen olmaz mı?” deyince, “Biz gitmezsek kim gidecek?” dedi ve çıktı evden. Hain darbe girişimine karşı Genelkurmay Başkanlığı önünde FETÖ’cü askerler tarafından şehit edildi.

CENNET YİĞİT

23 yaşında ve bir ay sonra nişanı olacaktı. Gelinlik giymek yerine en genç kadın şehitlerimizden biri olmak nasip oldu. Henüz 10 aylık polis memuru olan Cennet Yiğit, Polis Özel Harekât Merkezi’nde vücuduna isabet eden msket bombası ile şehit oldu.

CUMA DAĞ

49 yaşında, evli, bir çocuk babasıydı. 6 yaşındaki çocuğunu komşusuna emanet ederek eşiyle birlikte hain darbe girişimine karşı direnişe katıldı. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi önünde cuntacıların helikopterden açtığı ateş sonucu başı koparak şehadete yürüdü. Şehadeti şehitlerin efendisi Hz. Hüseyin'e benzedi.

CÜNEYT BURSA

Kayserili Cüneyt Bursa, 37 yaşındaydı. Ankara Emniyet Genel Müdürlüğü'nde amirdi. Polis Akademisini derece ile bitirmişti. Hainler Ankara Eminiyet Müdürlüğü'nü bombalarken şehit düştü. Geride yedi yaşındaki kızı Ceylin ve iki aylık oğlu Kerem'i bıraktı.

ÇETİN CAN

İki rekât şehadet namazını kılarak “Kader bu, bu gidişin dönüşü olmaz, şehit olabilirim” diye çıktı evden o gece. 34 yaşındaki şehidimiz Çetin Can ve eşi Boğaziçi Köprüsü’ne birlikte gittiler. Keskin nişancı bir hainin kalbinden vurması sonucu şehadet şerbetini içti ve Rabb’ine kavuştu.

DAVUT KARAÇAM

52 yaşında branda ve tente satan bir esnaftı. Oğluyla birlikte hainlere fırsat vermemek için Genelkurmay’ın önüne geldi. Kendi vergileriyle vatani savunmak için alınan tankların ateşi sonucu şehit düştü. Geriye “Eşimi kaybettim ama bugün olsa, yine eşime karşı çıkmazdım. Engel olmam, aynen gönderirim, kendim bile giderim” diyen bir eş ve iki erkek çocuğu bıraktı.

DEMET SEZEN

31 yaşında, bir çocuk annesiydi. Şehit olmadan 5 dakika önce eşini aradı ve Genelkurmay Başkanlığı'na göreve gideceklerini haber verdi. Eşinin atılan ikinci bombada şehit düştüğünü söyleyen Hakan Sezen onun için "Sevdiği işi yapıyordu, niyeti de şehit olmaktı. Nasip oldu. Beraber çalıştığı arkadaşlarına da bunu sürekli söylerdi." dedi.

DURSUN ACAR

Evli ve iki kız babası olan 44 yaşındaki Özel Harekat Daire Başkanlığı Eğitim Şube Müdürü Dursun Acar, 15 Temmuz'da Ankara'da görevi başındaydı. Hainlerce gece yarısından sonra gerçekleştirilen bombalı saldırıda şehit düştü.

EDİP ZENGİN

45 yaşında, iki çocuk babasıydı. 15 Temmuz gecesi izinlerin iptal olduğunu öğrenince, görev yaptığı Özel Harekât Daire Başkanlığına gitti. Dairedeyken telefonda görüştüğü arkadaşına, “50 kişilik özel harekât birliği olarak göreve hazırlandık, herhalde amirlerimiz bir yere gönderecekler” dedi. O sırada hainler tarafından binaya atılan bir bomba ile şehit oldu.

EMİN GÜNER

47 yaşında, dört yaşında bir kız babasıydı. O gece hain darbecilere karşı direnmek için AK Parti Genel Merkezi'ne geldi. Bir darbecinin elindeki tankı kontrol etmek için harekete geçti. Dört km boyunca tanka asılı kaldığı halde direndi. Boynu kırılarak şehit oldu. Eşi İlknur Güner geride kalan küçük kızının “kahraman babam” dediğini anlatıyor.

EMRAH SAĞAZ

27 yaşındaki Emrah SAĞAZ, tekstil işçisiydi. Geçen yıl evlenmişti. Eşi altı aylık hamileydi. Esenler'deki Topçu Kışlası önünde hainlerce şehit edildi. Geride hamile bir eş bıraktı. Henüz doğmamış yavrusuna Hiranur ismini koymuştu.

EMRAH SAPA

Emrah Sapa, 31 yaşında idi. Sosyal medyadaki hesabından “Cumhurbaşkanım! Anadolu evlatları bütün mevcudiyetiyle emrindedir, talimatını bekler” gönderisini paylaştı ve dışarı çıktı. 4. Ana Jet Üs Komutanlığı'nda savaş uçaklarının kalkışını engellemeye çalışırken darbeci askerler tarafından kafasından vurularak şehit edildi.

ENGİN TİLBAÇ

16 yaşındaydı Engin. Malatya Pötürgeli bir ailenin, beş evladından biriydi. Hain gecede İstanbul'da şehadete kavuştu. Anne ve babası, oğullarının cenazesini üç gün sonunda DNA testiyle bulabildi. Oysa ki Engin yaşasaydı, ikisi de engelli olan annesine ve babasına hayat boyu dayanak olacaktı.

ERDEM DİKER

Evli ve bir çocuk babası olan 30 yaşındaki Tokatlı Erdem Diker, 15 Temmuz hain darbe girişimini duyduğu anda dışarıya çıktı. Alçak darbeciler, Diker'i Sabiha Gökçen Havalimanı'nda şehit etti. Şehit olduğu sırada yaralı polislerle yardım etmeye çalışıyordu.

ERHAN DURAL

34 yaşında, bir çocuk sahibi idi. Çevresinde “vatanına, milletine çok bağlı bir insan” olarak tanınıyordu. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ı çok sevdiği herkesçe biliniyordu. Eniştesi Yüksel Özdemir ile telefonda görüşmüş ve ona “Vatan için, bayrağımız, geleceğimiz, çocuklarımız için ayrılmamız lazım. Bu iş sabaha kalırsa iş işten geçer” demişti. Genelkurmay kavşağında darbeciler tarafından şehit edildi. Şehit edildiği sırada İstiklal Marşı’nı söylüyordu.

ERHAN DÜNDAR

Vatan sevgisi engel tanımadı. 21 yaşındaki Erhan DüNDAR, sağır ve dilsiz olan bir engelliydi. Cumhurbaşkanımızın çağrısı sonrası önce Atatürk Havaalanı’na gitti. Ancak daha sonra Sultangazi’de darbecilerle mücadeleye girişti. Evin tek evladı olan Erhan, darbeciler tarafından açılan ateş sonucu yaralanarak kaldırıldığı hastanede şehit düştü.

ERKAN ER

Çankırılı Erkan Er, 44 yaşındaydı. Ankara Organize Sanayi’de yedek parçacıydı. Felçli annesini on bir sene sırtında taşımış, alzheimer hastası babasına gözü gibi bakmıştı. O gece, işten eve gelirken MİT’in tarandığını gördü; sonra hemen Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nin önüne giderek tankları engellemeye çalıştı. FETÖ’cülere karşı vatanını son nefesine dek savunan Er’in son cümlesi, “Allah-u Ekber! Bu vatanı siz kazanmadınız, size bırakmayacağız” oldu.

ERKAN PALA

52 yaşında olan Erkan Pala, üç çocuk babasıydı. Uzun yıllar tekvando hocalığı yaptı. Kendi işyerinde çalışan mülayim bir insandı. Darbeden iki gece önce sosyal medya hesabından “Şehadet bize nasip olur mu?” diye yazmıştı. Önce Sütlüce AK Parti binasına gitti. Şehadet ona gecenin ilerleyen saatlerinde Saraçhanede nasip oldu.

ERKAN YİĞİT

35 yaşında, iki çocuk babasıydı. Küçük oğlunun adını Cumhurbaşkanımıza olan sevdasından dolayı Recep Tayyip koymuştu. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi önünde darbecilere direnen Erkan Yiğit şehit düşerken, ikizi Volkan Yiğit gazi oldu.

EROL İNCE

47 yaşındaki şehit düşen Erol İnce, iki erkek çocuğa sahipti. Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'nda görevinin başındayken şehit düştü. 14 yaşındaki oğlu Ahmet ve 9 yaşındaki oğlu Arda, metanetleri ile kahraman babanın kahraman evlatları olduğunu gösterdiler.

EROL OLÇOK

1962 Çorum doğumluydu. 1994 yılından beri reklamcılık yapıyordu. Cumhurbaşkanımızın yol arkadaşıydı. Uzun yıllar beraberlerdi. Öyle ki oğlunun adını Tayyip koymuştu. Cumhurbaşkanımızın tabiriyle gerçek bir dava adamıydı. 54 yaşındaki Olçok, yıllarını adadığı davası uğruna köprüyü kapatan hainlere karşı direnirken şehit oldu.

EYÜP OĞUZ

15 Temmuz gecesi Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'na hainlerce F-16'lardan atılan bomba sonucu şehit olan 45 yaşındaki Eyüp Oğuz, yirmi iki yıllık meslek hayatında üç ülke ve on iki kentte hain teröristlere karşı mücadele etmişti. Geride iki evlat bıraktı.

FAHRETTİN YAVUZ

Darbe girişimi gecesi televizyondan sahte darbe bildirisini duyar duymaz soluğu Harbiyedeki TRT binasında alan 36 yaşındaki Fahrettin Yavuz'un, o gece onuncu evlilik yıldönümüydü. Hainlerce şehit edildi. Moritanya asıllı eşi, hainlerin idam edilmesini istediğini sözlerine ekledi.

FARUK DEMİR

49 yaşındaki Faruk Demir, yıllarca terör bölgelerinde görev yapmış ve keskin nişancılığıyla düşmana nam salmıştı. Kendisi gibi polis olan eşi Semra Demir ile Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'na bomba atılmadan birkaç saniye önce konuşmuştu. Arkasında 13 ve 19 yaşlarında iki çocuğu yetim bıraktı.

FATİH DALGIÇ

Şırnak İl Emniyet Müdürlüğü'nde görevli olan fakat 15 Temmuz gecesi, iznini geçirmek üzere geldiği İstanbul'da bulunan Fatih Dalgıç, meslektaşlarına destek ve yardım için Çengelköy Sabancı Polis Merkezi Amirliği'ne gitti. 26 yaşındaki polis memuru Fatih Dalgıç, hainlerin açtığı ateş ile vurularak şehit oldu. Vatanı için şehit olmaktan çekinmeyen Dalgıç, gözünü kırpmadan o gece arkadaşlarının yanında yer aldı.

FATİH KALU

Okulunu dondurmıştı. On beş gün sonra askere gidecekti. Vatan hainleriyle çatışmak niyetindeydi 21 yaşındaki Fatih. Hainler Beştepe'de onun ayağına gelmişti oysa. Annesinden "Tayyip Erdoğan'ı Menderes gibi asacaklar hainler" sözünü duyunca içinde kopan kasırgayı diline yansıttı ve Fatih'in dudaklarından "Elimde topum tüfeğim yoksa canım var! Vatana onu vereceğim." sözleri çıktı.

FATİH SATIR

28 yaşındaydı, yiğit bir delikanlıydı. Rizeli, üç çocuklu bir ailenin en küçüğüydü. Darbecilere direndiği Borsa İstanbul binası önünde açılan ateş sonucu şehit düştü. Şehidimizden geriye, vurulduğu sırada üzerinde bulunan Türk Bayrağı kaldı.

FAZIL GÜRS

Fazıl Gürs, 36 yaşında, evliydi. Grafik tasarımcıydı. Televizyonda Cumhurbaşkanımızın açıklamasını duyar duymaz sokağa çıktı. Ankarada darbeci askerlerin kullandığı tankların sıkıştırması sonucunda Sıhhiye Köprüsü'nden düşerek şehit oldu.

FERAMİL FERHAT KAYA

Evli ve 28 yaşında olan Tokatlı Polis memuru Ferhat Kaya, 15 Temmuz gecesi Ankara Gölbaşı Özel Harekat Merkezi'ne hain FETÖ'cülerin saldırısı sonucu şehit oldu. Şehit olduğu gün, canından çok sevdiği annesinin doğum günüydü.

FERDİ YURDUSEVEN

Ferdi 26 yaşındaydı, Samsun Bafra'yı. Arkadaşı Hikmet Baysal'la beraber motorla yürümüşlerdi gazaya. Başkomutanlarının çağrısı, şehadet kapılarını aralamıştı her iki kahramana. Havaalanına gitmek için çıktıkları yolun sonunda, Peygambere komşu olmak nasip oldu her ikisine de. Boğaziçi Köprüsü'nde Hakk'a yürüdü.

FERHAT KOÇ

Polis memuru Ferhat Koç, 29 yaşındaydı. Tokatlı Ferhat, Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'na yapılan ikinci saldırıda şehadet şerbetini içti. Eşi, onu Ferhat'ın kendi sözüyle anlattı: “Bu dünyaya geldiysek bir şeyler yapmamız gerekiyor, boş gitmememiz gerekiyor”.

FEVZİ BAŞARAN

Abisinin ifadesi ile “Mazluma Yunus, zalime Yavuz olmak” için Özel Harekâtçı olmuştu. Bu onurlu mesleği yürüten 31 yaşındaki yiğidimiz, 13 Ağustos'taki düğünü için hazırlık yapıyordu. Gölbaşı'nda atılan bomba sonucu yaralanarak hastaneye kaldırıldı. Tedavi gördüğü hastanede 18 Temmuz'da şehit oldu.

FIRAT BULUT

30 yaşındaydı Fırat Bulut. Üç erkek kardeşin en küçüğüydü. Polis olan Fırat Bulut'un dedesi de Kurtuluş Savaşı şehidiydi. Şehadet ona da nasip oldu, Genelkurmay'ın önünde hainlerin kurşunlarıyla şehit edildi. Geride sekiz yıllık hayat arkadaşını ve 5 yaşındaki biricik kızı Büşra'yı bıraktı.

FİKRET METİN ÖZTÜRK

50 yaşındaki 3. sınıf Emniyet Müdürü olan Öztürk; Cizre, Silopi, Şırnak ve Sur'daki operasyonlarda teröristlere karşı mücadele etmişti. Çorum'da görev yaptığı sırada intihar girişimi vakalarında müzakereci olarak görev yapmış ve yaklaşık 15 kişiyi intihardan vazgeçirmişti. O gece, Gölbaşı Özel Harekat Daire Başkanlığı'nda şehit oldu.

FUAT BOZKURT

28 yaşındaki iş makinası operatörü olan Fuat Bozkurt, yaralanmasına rağmen mücadeleden vazgeçmedi. Arkadaşı ile beraber TBMM'nin önünde hainlere karşı mücadele ederken helikopterden açılan ateş sonucu şehit düştü.

GÖKHAN ESEN

7 çocuklu bir ailenin ikinci çocuğu olan Gökhan Esen, 36 yaşındaydı. Kırklareli'ne yeni tayini çıkmış, İstanbul'a görevine başlamadan önce tatile gelmişti. Başkomutanın emrini duyunca ailecek sokağa çıktılar. Bir hain kurşunla sırtından vurulup şehit oldu.

GÖKHAN YILDIRIM

Bir çocuk babası olan 34 yaşındaki Gökhan Yıldırım, 15 Temmuz darbe girişimi gecesı Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısıyla Genelkurmay Başkanlığı önüne geldi. Yıldırım, helikopterden açılan ateş sonucu şehit düştü.

GÜLŞAH GÜLER

24 yaşındaydı. Resim öğretmenliği son sınıfta okurken Özel Harekâtçı olmayı istedi ve sınavı birincilikle kazandı. Komiser Yardımcısı olarak görev yaptığı Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'nda, 15 Temmuz gecesı yapılan hain saldırıda şehit oldu.

HAKAN GÜLŞEN

Aynı ailenin üç şehidinden biriydi. Cumhurbaşkanının çağrısıyla kuzeni ve abisiyle Kızılcahamam'dan demokrasi dersi vermeye geldiler. Vatani hainlere teslim etmemek için, düşmana geçit vermemek için, milleti ezansız bırakmamak için hainlerin bombası üzerlerine düşene kadar nöbetteydiler. Birlikte direndiler ve birlikte şehadete kavuştular.

HAKAN ÜNVER

Niğdeli Hakan, 37 yaşındaydı. Eczacı teknisyeniydi. İki çocuk babasıydı. Ankara İl Emniyet Müdürlüğü'nün önünde gece 01:00 sularında F-16 dan açılan ateş sonucu şehit oldu. 15 Temmuz gecesi, Niğdeli Hakan Ünver'in hayatı boyunca tüm sevdiklerinden istediği dua gerçekleşmiş ve şehadete kavuşmuştu.

HAKAN YORULMAZ

Kırıkkaleli Hakan Yorulmaz, 28 yaşındaydı. Özel Harekat Şube Müdürüydü. Doğum günü vefat günü oldu. Annesinin gitme çağrılarına kulak asmayıp aslanlar gibi görevi başına geri döndü. “Bu meslekte ölüm kaçınılmaz” diyerek görevini vatan aşkı ile yapıyordu. 28 yaşında Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı’nda şehit düştü.

HAKKI ARAS

Evli ve bir çocuk babasıydı. Recep Tayyip Erdoğan’ın çağrısıyla, Vatan Caddesi’ndeki cepheye koşmuştu. Bir süredir muzdarip olduğu akciğer kanserini yenememişti fakat vatanındaki bu terör kanserine galip geldi o gece. 46 yaşında koştu şehadete Hakkı Aras.

HALİL HAMURYEN

Acil göreve çağrılan Özel Harekât polislerimizden biri olan 39 yaşındaki Halil Hamuryen, Gölbaşı'nda şehit düştü. 3 yaşındaki oğlunun eğitimini şimdiden planlayan Halil Hamuryen'in son isteklerinden biri oğlunun Ankara'da eğitim almasıydı.

HALİL İŞILAR

22 yaşında ve 3 ay sonra askere gitme hazırlığı yapan şehidimiz, annesinin engellemesine rağmen Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısına kayıtsız kalmayarak vatan aşkı ile meydanlara çıktı. Hainler tarafından Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün önünde üzerine şarapnel isabet etmesiyle şehit düştü.

HALİL İBRAHİM YILDIRIM

Henüz 15 yaşındaki kahraman şehidimiz, o gece milli iradenin zaferini yazan yiğitlerimizin en küçüğüydü. Küçük yaşına rağmen bir oto galeride çalışarak ailesine destek olan bu koca yürekli adam, Cumhurbaşkanımızın çağrısını duyunca babasına da ısrar ederek sokağa çıktı. Bayrampaşa Emniyet Müdürlüğü önünde vurularak küçük yaşta peygamberlikten sonra makamlarının en büyüğü olan şehitlik makamına ulaştı.

HALİL KANTARCI

37 yaşında olan Halil Kantarcı, 28 Şubat döneminin zulmüne maruz kalmış biriydi. Üç evladı vardı. Aktif, hayırsever biriydi. Ölmeden önce bir yetimhane yapımı için yardım kampanyası başlatmıştı. Çengelköy Karakolu'nu darbecilerden kurtarmak isterken şehit düştü.

HALİT GÜLSER

24 yaşındaydı. On kardeşin en büyüğüdü ve kardeşleri ile birlikte yaşıyordu. 15 Temmuz darbe girişimi gecesı polis memuru olarak görev yaptığı Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'na çağırıldı. Gölbaşı'na yapılan ilk saldırıda ağır yaralandı. Saldırının ardından kaldırıldığı hastanede şehit düştü.

HALİT YAŞAR MİNE

Görevini vatan aşkıyla yapan 28 yaşındaki şehidimiz Halit, o gece 66. Mekanize Piyade Tugay Komutanlığı Kışlası'nda alçaklarla mücadele sırasında şehit düştü. Kahramanımız her yerde "Bin defa kanım aksa yine de şehit olmak isterim" ifadelerini kullanıyordu, Allah duasını kabul etti ve şehitlik makamına erişti.

HASAN ALTIN

Mamak AK Parti İlçe Teşkilatı'nda Yönetim Kurulu Üyesi olan Şehit Hasan Altın 61 yaşında, evli, 3 çocuk babasıydı. Saat 22.00-22.30 sıralarında tüm teşkilat üyeleriyle tankları durdurmak için Mamak Caddesi'ne toplandılar. Hainlere geçit vermemek için tankın üzerine çıktığı esnada tankın kapağını açan bir darbeci asker tarafından vuruldu. "Beni bir asker vurdu, gazi oldum ama inşallah şehit olacağım" demişti. Akşam saatlerinde durumu birden ağırlaştı ve şehit oldu.

HASAN GÜLHAN

46 yaşında, 2 çocuk babasıydı. Terörle Mücadele Daire Başkanı Turgut Arslan'ın koruması olan Hasan Gülhan, O gece FETÖ'cü hainlerin saldırısı sonucu Ankara Emniyet Genel Müdürlüğü önünde şehit düştü.

HASAN KAYA

47 yaşında, iki çocuk babası olan Hasan Kaya, darbe girişimini duyar duymaz Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'ne koştu. Köprüde hainlerin kurşunlarına hedef olan Sivaslı inşaat ustası Kaya, şehit oldu.

HASAN YILMAZ

Cumhurbaşkanının çağrısıyla 16 yaşındaki kızıyla beraber 4. Ana Jet Üs'süne direnişe gitti. Ateş edildiğinde kızının üzerine düştü ve şehadete kavuştu. 43 yaşındaki iki çocuk babasıydı.

HİKMET BAYSAL

23 yaşındaki Hikmet Baysal, FETÖ tarafından gerçekleştirilen darbe girişimi sırasında hainlere karşı durmak için Atatürk Havalimanı'na gitti. Arkadaşı ile olaylar yatışıp darbeciler püskürtüldükten sonra Sultangazi'de bulunan evlerine dönmek üzere motosikletle yola çıkan Baysal, elim bir trafik kazası sonucu şehit oldu.

HURŞİT UZEL

44 yaşındaki Özel Harekât Polisi Hurşit Uzel, emekli olma planları yapıyordu. Gölbaşı İlçe Emniyet Müdürlüğü'ne düzenlenen hava saldırısı sonucu şehit düştü. 3 evladı yetim kaldı.

HÜSEYİN GÖRAL

Gölbaşı Özel Harekât daire başkanlığında polis memuru olarak görev yapan Elazığlı Hüseyin Göral, özel harekât daire başkanlığına yapılan ilk saldırıda şehit düştü. 1990 doğumlu olan Göral, şehit olduğunda eşi 3,5 aylık hamileydi.

HÜSEYİN GÜNTEKİN

47 yaşındaydı. Kasaplık yaparak geçimini sağlıyordu. Vatanına sahip çıkan her insan gibi içimizden biriydi. Hainlerin darbe girişimini haber alan Hüseyin Güntekin, hemen İl Emniyet Müdürlüğü önüne gitti ve hain darbeciler tarafından şehit edildi.

HÜSEYİN KALKAN

45 yaşında bir polis memuruydu. 15 Temmuz darbe girişimi gecesi kamyon ve TOMA'ları Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün önüne çekerek tankların girişini engellemeye çalıştı. Kalkan, darbecilerin üzerine ateş açması sonucu şehit edildi.

HÜSEYİN KISA

29 yaşında, bir çocuk babası, kendi halinde bir esnaftı. Bir süre önce eşine Türk Bayrağı vermiş, öldüğünde üzerine örtülmesini istemişti. Vatanın tehlikede olduğunu hissettiği anda Başkomutanını karşılamak ve korumak üzere Atatürk Havaalanı'na gitti. FETÖ mensubu hainler tarafından şehit edildi.

İBRAHİM ATEŞ

30 yaşında, iki çocuk sahibi Ateş, mobilyacıydı. FETÖ'nün darbe girişimini haber alan İbrahim Ateş, sokağa çıkmak istedi ancak eşi gitmesini engellemek için evin kapısını kilitledi. Zorla kapıyı açtıran Ateş, tereddüt etmeden vatanını savunmaya gitti. Ateş, 3 kuzeni ile buluşarak Genelkurmay Başkanlığı'na doğru yola çıktı. FETÖ'cülerin helikopterden açtığı ateşten kurtulan İbrahim Ateş, bombalı saldırıda boynuna şarapnel isabet etmesi ile şehit oldu.

İBRAHİM YILMAZ

25 yaşındaydı. Altı yaşında hafızlığı tamamlamıştı. Kendisi gibi hafızlar yetiştiriyordu, köy imamıydı. 15 Temmuz öncesi eşi ve sekiz aylık kızıyla İstanbul'a misafirlğe gelmişti. Hafız-ı Kurra İbrahim Yılmaz, Saraçhanede İstanbul Büyükşehir Belediyesi önünde şehit düştü.

İHSAN YILDIZ

Şehit olduğunda 41 yaşında olan İhsan Yıldız Trabzonlu'ydu. Allah ona üç kız evlat nasip etmişti. Demir kaynakçılığı yaparak asgari ücretle evini geçindiriyordu. Darbeyi duyunca Sultanbeyli'deki evi ona dar geldi. Atatürk Havalimanı'nda Cumhurbaşkanımızı karşılamaya giderken şehit edildi.

İLHAN VARANK

45 yaşında, Yıldız Teknik Üniversitesi'nde profesördü. Cumhurbaşkanımızın başdanışmanı Mustafa Varank'ın ağabeyiydi. İdealistti, bir çok projesi vardı. Darbe haberini alır almaz Saraçhane'ye gitmişti. Bir süre sonra telefonu çaldı. Olay yerindeki vatandaşlarımızdan biri telefonunu açtı ve "Bu telefonun sahibi çok yiğit biriydi, vuruldu" diye şahadetinin haberini verdi ailesine.

İSMAİL KAYIK

15 Temmuz gecesi darbe girişiminden haberdar olan evli ve iki çocuk babası olan 55 yaşındaki İsmail Kayık, evden çıkarak darbecilere karşı koymak üzere Kağıthane Köprüsü'ne gitti. Kayık, darbeci hainlerin halka müdahalesi sırasında yaşadığı heyecan ve panik sebebiyle kalp krizi geçirdi. Hastaneye kaldırılan Kayık, on sekiz gün süren yaşam mücadelesinin ardından hastanede şehit oldu.

İSMAİL KEFAL

32 yaşındaki şehidimiz, annesi ve kız kardeşine bakmak için garson olarak çalışıyordu. Darbe girişimini haber alır almaz Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'ne gitti. Hainlerle mücadele ederken üzerine çıktığı tankın namlusunun başına çarpması sonucu şehit düştü.

İZZET ÖZKAN

33 yaşındaydı. Ankara'da yaşıyor, bayan kuaförlüğü yapıyordu. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı çok seviyordu. 00:36'da kendisini arayan eşinden helallik istedi. Göğsünden, şah damarından ve omzundan dört kurşunla vurdular. Geride üç yetim bıraktı.

JADOID MERROUNE

Kütüğü Faslı, yüreği Türkiyeliydi onun. Beş dil biliyordu ve Türkiye aşığıydı. O gece sevdiği ülkenin işgalini kabul etmedi ve cepheye koştu. Taksim'de direndi hainlere karşı. Şehadeti, ülkesinden uzakta, vatan bildiği bu topraklarda kucakladı. Kendisine doğacak çocuğunun haberi gelmedi fakat eşine kendisinin şehadet haberi ulaştı o gece.

KADER SİVRİ

42 yaşında evli ve iki çocuk babasıydı. Karakolda rehin alınan polis memurlarını kurtarmak için yürüdü hainlerin üzerine. Sağ göğsüne G3 mermisi isabet etti. Kapalı yollardan dolayı hastaneye ulaşamadı. Müdahale edilemedi ve Resulullah'a komşu oldu.

KEMAL EKŞİ

Kemal Ekşi makine teknikerliği bölümü mezunuydu. Askerden döneli henüz iki ay olmuştu, Üsküdar'da ailesiyle yaşıyordu, iş arıyordu. Dört çocuklu bir ailenin en büyük oğlu, ilk göz ağrısıydı. Annesine telefonda "Anam, hakkını helal et. Bu senin bildiğin gibi bir iş değil" dedi. Boğaziçi Şehitler Köprüsü'nde ateş açılınca herkes yere yatarken o dimdik kurşunların üzerine yürümeye devam etti. Oracıkta şehit düştü.

KEMAL TOSUN

Kemal Tosun, 53 yaşındaydı. 28 yıllık polis memuruydu. Görevinin son on beş yılında Cumhurbaşkanı'na motosikletle eskortluk yapan ekipteydi. Köprüyü kapatan tanklara müdahale için Özel Harekat Şube Müdürü ile Boğaziçi Köprüsü'ne gitti. Keskin nişancılarca sağ gözünden vurularak şehit edildi.

KÖKSAL KARMİL

Beş çocuk babası 51 yaşındaki şehidimiz Köksal Karmil, darbe girişimini duyunca eşine 'Bu makamı kaçırمام, vatanım için gitmem gerekiyor' diyerek Boğaziçi Köprüsü'ne koştu. Köprüde kurşunla vurularak şehit düştü.

KÖKSAL KAŞALTI

49 yaşındaydı, polisti. Şehit haberlerine “Bakalım bize böyle bir ölüm nasip olacak mı?” derdi. Beştepe’ye atılan ilk bomba ile yaralandı, şehadet şerbetini içti. Geride dört buçuk yaşında bir yetim bıraktı.

KÜBRA DOĞANAY

1993 Kayseri doğumlu olan Kübra Doğanay, 23 yaşında Gölbaşı Özel Harekat Daire Başkanlığı’nda komiser yardımcısı olarak görev yapıyordu. O gece görevde olmadığı halde beraber şehit oldukları görev arkadaşı Cennet Yiğit’le beraber görev yerine gitti. Mühimmat almaya gittiğinde açılan ikinci saldırıda şehit oldu.

LOKMAN BİÇİNCİ

25 yaşında idi. Erzurumlu'ydu. 15 Temmuz'dan bir gün önce vefat eden kız kardeşinin defin işleri ile ilgilenirken darbe girişimini haber alan Lokman Biçinci, diğer kardeşi ile birlikte Kahramankazandaki Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığı'na gitti. Helikopterden açılan ateş sonucu şehit oldu.

LOKMAN OKTAY

52 yaşında, iki çocuk babası bir esnaftı. Elektrik ustasıydı. Vatanın tehlikede olduğunu duyduğu anda yakınlarını arayarak, "Ben vatan müdafaasına gidiyorum, dönmezsem beni şehit bilin" demişti. Darbeci hainler tarafından köprüde şehit edildi.

LÜTFİ GÜLŞEN

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi önünde nöbet tutan Gülşen ailesinin şehit düşen üç ferdinden biriydi. 63 yaşında, evli ve iki çocuk babasıydı. Çocukları ve torunları vatansız kalmasın diye kuzenleriyle sabaha kadar nöbet tuttu. Hainlerin bombalı saldırısı sonucu şehadet şerbetini içti.

MAHİR AYABAK

17 yaşında henüz yolun başında vatan sevdalısı bir çocuktü. Bitlisli'ydi. Babasından darbe haberini aldığı anda Atatürk Havaalanı'na Başkomutanını karşılamaya gitti. Babasının pastanesinde çalışıyordu. Büyüyünce tüccar olacaktı. Kendi imkanları ile Almanca ve Arapça öğrenmişti. Allah vatan uğruna şahadeti nasip etti.

MAHMUT COŞKUNSU

Giresunlu Mahmut, 43 yaşındaydı. Daha üç yıllık evliydi. Beş aylık bebeği olmasına rağmen Cumhurbaşkanımızın çağrısını duyar duymaz sokağa çıkan Mahmut, Cumhurbaşkanımıza olan sevgisini O'na "Baba" diyerek gösterirdi. Cumhurbaşkanımızı karşılamak üzere havaalanına gitmek için yola çıkmıştı. Ancak hainler tarafından kurşunla vurulması sonucu şehadete yürüdü.

MAHMUT EŞİT

Altı çocuk babası olan 44 yaşındaki Mahmut Eşit, 15 Temmuz gecesi demokrasi düşmanı cuntacıların girişmiş olduğu darbe girişimi sırasında yapılan protesto gösterilerinde motosikletten vücutuna taş isabet etmesi sonucu kaldırıldığı hastanede şehit oldu.

MEDET EKİZCELİ

35 yaşında, iki çocuk sahibiydi. Medet Ekizceli'yi vatan, millet aşkı evde tutamadı. Sincan Belediyesi'nde kamyon şoförü olarak çalışan kayınpederinin göreve çağırılması nedeniyle onunla beraber evden çıkan Ekizceli, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ne giden yolda son nefesini vererek şehit düştü.

MEHMET AKİF SANCAR

45 yaşındaki şehidimizin Cizre'de görevlendirmesi vardı. Ankara'da istirahatte olmasına rağmen mesele vatan olunca ailesiyle bile vedalaşmadan Gölbaşı Özel Harekat Daire Başkanlığı'na gitti. Orada şehit düşerek ardında iki kız, bir erkek evlat bıraktı.

MEHMET ALİ KILIÇ

23 yaşındaki Mehmet Ali Kılıç, evinin direği idi. Yaşlı annesi, kanser tedavisi gören babası ve asker kardeşine bakıyor, bir yandan da mühendislik okuyordu. Cumhurbaşkanımızı çok seviyordu. Darbeyi duyunca mahalledeki arkadaşlarını toplayıp Köprüye yöneldi. FETÖcü keskin nişancı hainin tek kurşunu ile yere yığıldı, şehadet şerbetini içti.

MEHMET ÇETİN

38 yaşında 2 çocuk babasıydı. 15 Temmuz akşamı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan için koruma görevi verildi. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Marmaris'te kaldığı otelden ayrılmasından bir süre sonra buraya ulaşan FETÖcü hainler, 3 helikopter ile otele saldırdı. Saldırı sonrası çıkan çatışmada dışından tırnağından artırdığı ile yeni bir ev alan ve taşınma planları yapan Mehmet Çetin şehit oldu.

MEHMET DEMİR

1984 doğumlu Mehmet Demir, polis memuruydu. Helikopterin makine ve teknik bakım kontrolü olarak görev yaptığı Özel Hareket Daire Başkanlığı'na yapılan hain saldırıda şehit oldu. O gece görevli olmadığı halde arkadaşlarıyla beraber helikopterleri hazırlamak için görevinin başına gitmişti.

MEHMET GÜDER

3 çocuk, 4 de torun sahibi 51 yaşındaki işletmeci Mehmet Güder, darbe girişimini öğrenince hemen çalışanlarına, “Bu akşam vatana sahip çıkmazsak ne zaman sahip çıkacağız” diyerek Vatan Caddesi'ne gitti. Caddeye inmek isteyen helikoptere engel olan kalabalığın arasına katılan Güder, helikopterden açılan ateş nedeniyle omzundan ve başından vuruldu. Güder, olay yerinde şehit oldu.

MEHMET GÜLŞEN

61 yaşında, iki çocuk babasıydı. Vefatından önce “İnsanın ölümü de şerefli olmalı, geride kalanlar gurur duymalı” diyordu. Hayal ettiği gibi bir ölüm yaşadı ve Külliye’ye atılan bomba sonucu kardeşi ve kuzeniyle birlikte şehadete kavuştu.

MEHMET KARAASLAN

On çocuklu bir ailenin evladı olan Mehmet Karaaslan 39 yaşındaydı. Özel bir şirkette çalışıyordu. Üç çocuk babasıydı. Umre’ye giden bir arkadaşına “Kabe’de şehit olmam için dua et.” demişti. Allah duasını kabul etti, iki arkadaşı ile birlikte gittiği Boğaziçi Köprüsü’nde şehit oldu.

MEHMET KARACATILKI

1984 doğumlu Mehmet Karacatilki, Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'na açılan saldırıda görevi başında şehit edildi. Evli ve iki çocuk babasıydı.

MEHMET KOCAKAYA

1994 Ankara doğumlu olan Mehmet Kocakaya doğum gününe 3 gün kala 15 Temmuz gecesi yapılan hain saldırıda Genelkurmay Başkanlığı önünde gece 00:00 sularında şehit edildi. Güvenlik görevlisi olarak görev yapmaktaydı.

MEHMET ORUÇ

25 yaşında aynı hayale sahip ikizler aynı kaderi paylaşarak şehadet şerbetini içtiler. Hain darbecilerin bombalı saldırısı sonucunda şehit olan ikizlerin kimlikleri, ancak üzerlerindeki tabancaların seri numaraları ile tespit edilebildi.

MEHMET ŞEFİK ŞEFKATLIOĞLU

49 yaşında 3 çocuk babasıydı. Beyaz eşya tamirciliği yapmaktaydı. Yakınlarının telefonuyla gelişmeleri öğrendi. Bunun üzerine televizyonu açan Şehit Şefkarlioğlu, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısını gördü. Eşi ve oğlu ile Atatürk Havalimanı'na doğru yola çıktılar. Emniyet'in önünde dayısı ile buluşan oğlu Ömer Şefkatlioğlu, tankların araçları ezdiğini öğrenince, hemen babasını aradı. Babasının telefonunu açan kişinin kendisine 'Ölen adamın neyi oluyorsun' demesi üzerine şehadet haberini öğrendi.

MEHMET ŞENGÜL

1986 Ankara doğumlu Mehmet Şengül, Sayın Cumhurbaşkanımızın çağrısıyla sokağa çıkarak Genekurmay Başkanlığı'nın önünde havadan açılan ateş sonucu şehit oldu.

MEHMET ŞEVKET UZUN

Evli ve bir çocuk babasıydı. Borsa İstanbul'u savunurken şehit oldu. Seve seve gittiği şehadetine eşi, "Ölüsünü gördüm, yüzünde gülümseme vardı" diyerek şahitlik etmişti. Cenazesi, memleketi Elazığ'da defnedildi.

MEHMET YILMAZ

44 yaşında olan Mehmet Yılmaz, grafikerdi. Biri kız biri erkek iki evladı vardı. Çeçenistan'a, Gazze'ye üzülp oralara gidip şehit olmak isteyecek kadar hassas kalpli halis bir Müslümandı. Şehadet şerbetini içmek, Boğaziçi Köprüsü'nde o gece nasip oldu.

MERİÇ ALEMDAR

Şehit olan Milas Eski İlçe Emniyet Müdürü Deniz Alemdar'ın abisi olan Şehit Meriç Alemdar, 44 yaşında, 2 çocuk babasıydı. İkinci Sınıf Emniyet Müdürü olarak görev yapıyordu. 15 Temmuz hain darbe girişimi sırasında bombalanan Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'nda şehit düştü. Kanseri tedavisi gören, 2 Evladını da şehit veren baba Ali Alemdar ise oğlunun şehadet haberini alamadan yattığı hastane vefat etti.

MESUT ACU

Mesut Acu, 1960 doğumlu idi. Sayın Cumhurbaşkanımızın çağrısı üzerine Kızılay'a giderek orda hain darbeciler tarafından şehit edildi. 4 çocuk babası, geçimini ayakkabı imalatı yaparak kazanmaktaydı.

MESUT YAĞAN

Sayın Cumhurbaşkanımızın çağrısına kayıtsız kalamayarak eşi, kardeşi ve babasıyla dışarı çıkan 1984 Ankara doğumlu Mesut Yağan, Genelkurmay Başkanlığı'nın önünde şehit edildi. Şoförlük yaparak ailesine ve 3 çocuğuna bakıyordu.

METE SERTBAŞ

49 yaşında iki çocuk babasıydı. Acıbadem mahallesi muhtarıydı. Başbakanımız Sayın Binali Yıldırım'ın akrabasıydı. Telekom binasını ele geçirmeye çalışan hainler tarafından şehit edildi.

METİN ARSLAN

Karabüklü inşaat işçisi Metin Arslan, o gece diğer kahramanlar gibi o da şehadet şerbetini içmek üzere çıktı sokağa. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin önünde, hain kurşunlarıyla koştı şehadete. Metin bekardı. Emekli anne ve babası Karabük'te yaşıyordu. Memleketine şehit olarak döndü.

MUCİP ARIGAN

32 yaşında idi. 4 yıl boyunca kolon kanseri tedavisi gördükten sonra 6 ay önce sağlığına kavuşmuştu. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın çağrısı üzerine dışarı çıktı ve Genelkurmay Başkanlığı önünde şehit düştü.

MUHAMMED AMBAR

39 yaşında, iki çocuk babası bir esnaftı. Darbe gecesi tüm yakınlarını bir bir aradı, herkesi meydanlara davet etti. Köprüde darbecilere karşı mücadele ederken üç kurşunla şehit edildi.

MUHAMMED OĞUZ KILINÇ

26 yaşında ve evliydi. 2016'nın başlarında memleket sevdası ile şark hizmeti yapmak istemiş ve dilekçe yazmıştı. Bunun üzerine Van'a tayini çıkan Şehit Kılınç, bir an önce oraya gidip hizmet etmek için gün sayıyordu. İlk başta askere silah doğrultmak istemese de karşısındakiler asker değil vatan hainiydi. Çıkan çatışmada başından ağır yaralanan Kılınç, bir süre sonra bulunduğu yerde şehit düştü.

MUHAMMET ALİ AKSU

İki çocuk babası 39 yaşında bir aşçıydı. Haberi alır almaz “Belki bize şahadet nasip olur” diyerek evden çıktı. Kahramanlar gibi göğsünü tanklara siper ederken hainler tarafından üzerine sürülen tankın altında kalarak şehit oldu.

MUHAMMET FAZLI DEMİR

İki kız evladı olan 41 yaşındaki şehidimiz Muhammet Fazlı Demir, darbe girişimini duyar duymaz eşiyle helalleşerek Acıbadem Türk Telekom binası önüne gitti. Alçakların aracını kurşunlaması sonucu olduğu yerde şehitlik makamına kavuştu.

MUHAMMET YALÇIN

22 yaşında bir gençti. Herkes gibi o da vatansız bir geleceğin olmadığını farkındaydı. Hemen Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nin önüne koştu. Babasıyla telefonda konuşurken darbecilerin bombalı saldırısı sonucu babasıyla vedalaşamadan şehit düştü.

MUHARREM KEREM YILDIZ

Sayın Cumhurbaşkanımızın çağrısı üzerine tekbirlerler sokağa çıkan kahramanlarımızdan 29 yaşındaki Muharrem, 15 Temmuz Şehitler Köprüsü'nde darbeci hainlere karşı dururken başından vurularak şehitlik mertebesine yükseldi. Şehidimizin babası oğlunun vurulduğunu telefonunu bir başkasının cevaplama sonucu öğrendi.

MUHSİN KİREMİTÇİ

Göreve çağırılır çağırılmaz 28 yaşındaki sekiz aylık hamile eşi Seda'yı komşularına emanet edip göreve koşan şehidimiz genç yaşta komiser yardımcısı olmayı başarmıştı. Bu sevincini henüz yaşayamadan göreve başladığı gün şehadete yürüdü. Eşi vefatından beş hafta sonra Gökçe isimindeki yavrularını dünyaya getirdi.

MURAT AKDEMİR

Yirmi yedi yaşındaki Murat Akdemir evli ve bir çocuk babasıydı. Anadoluhisarı'nda babası ile birlikte bir lokanta işletiyordu. O gece “Reis bizi çağırıyor anne, şehit olmaya gidiyorum” diyerek evden çıktı. Çengelköy’de hainlerce vuruldu, kaldırıldığı hastanede ameliyat olurken şehadet şerbetini içti.

MURAT ALKAN

Ankara Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'na acil görev için çağırılan Şehit Murat Alkan 6 arkadaşıyla beraber darbeci askerlerin bombalı saldırısına uğrayarak bütün arkadaşlarıyla beraber şehit oldu. Şehit Murat Alkan, 42 yaşında 2 çocuk babasıydı.

MURAT DEMİRCİ

İki evladı olmasına rağmen “Ben çıkmasam, başkası çıkmasa yarın uyuyamayız, ülke karışır. Vatani kurtarmam gerekiyor” diyerek Cumhurbaşkanımızın çağrısı ile sokağa çıkan Murat Demirci, TRT binası önünde darbecilere karşı mücadele ederken başından vurularak şehit düştü.

MURAT ELLİK

Özel Harekât polisi olmak onun için bir görev değil tutkuydu. 25 yaşındaki Murat Ellik, kız arkadaşı ile iki ay sonra nişan hazırlıkları yapıyordu. Özel Harekât Daire Başkanlığı'nda bombalanması sonucu şehit düştü.

MURAT İNCİ

42 yaşında, dört kız çocuğu babasıydı şehit Murat İnci. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısı ile sokağa koştu ve Kızılay'da helikopterden açılan ateş sonucu şehit oldu.

MURAT KOCATÜRK

35 yaşında bir ayakkabı imalatçısıydı. Boşanmıştı, iki çocuğu vardı. Dört ay önce Türkmen Dağı'na şehit olmak için gitmişti. O gece abdestini alıp evinden çıktı, çıkarken oğluna "Allah'a emanet ol" dedi. Şehitlik mertebesi onu Saraçhanede buldu.

MURAT MERTEL

15 Temmuz gecesi Kadıköy Acıbadem Caddesi üzerindeki Türk Telekom binasını ele geçirmeye çalışan darbeci askerlere karşı duran 40 yaşındaki Murat Mertel, satılmış FETÖcüler tarafından sırtından vurularak şehit edildi.

MURAT NAİBOĞLU

40 yaşındaydı. Beş kardeşli bir ailenin en küçük çocuğuydu, esnafılık yapıyordu. On yıllık evliydi, geride iki şehit yetimi bıraktı. Acıbadem'de Telekom önünde darbecilerce vuruldu, şehadet şerbetini içti.

MUSTAFA ASLAN

47 yaşındaki Mustafa Aslan, asıl görev yeri olan Tokat'tan geçici görev ile Ankara'ya gelmişti. Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'na yapılan saldırıda şehit oldu. Ailesi naaşına uzun süre ulaşamadı ve yapılan DNA testleri sonucu ulaştıklarında ise sadece cenazelerinin üçte birine erişebildiler.

MUSTAFA AVCU

21 yaşındaki Mustafa Avcu, yatsı namazını kılar kılmaz Kızılay'a gitti. Annesinin elini öpmeyi unutup geri dönen ve annesine veda eden Avcu, Gazi Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü ikinci sınıf öğrencisiydi. Mustafa Avcu, Genelkurmay önünde açılan tank ateşi sonucu kalbinden vurularak şehit edildi.

MUSTAFA CAMBAZ

“Yunan Ordusuna asker olmam” deyip gelmişti istanbul’a. Mustafa Cambaz, Batı Trakya Türklerindendi. Darbe gecesı Başkomutan’ın çağrısıyla sosyal medyada :”Başkomutan’ın isteği ve emriyle sokağa çıkıyoruz” diyerek seslenmişti eşe dostı. Oğlu Alparslan ile beraber çıkmışlardı cenk meydanına. İki G3 mermisiyle şehadete kavuştu.

MUSTAFA DİREKLİ

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın çağrısını duyunca “Bugün gitmezsek ne zaman gideceğiz” diyerek sokağa çıkan ve o gece şehadete yürüyen en genç kahramanlarımızdan biri olan 20 yaşındaki Mustafa, darbeci hainlerin Orhanlı gişelerinde vatandaşlarımızı taraması üzerine arkadaşının kollarında şehit oldu.

ÖZGÜR MUSTAFA KARASAKAL

En genç şehitlerden biri olan Ankaralı 17 yaşındaki Özgür Mustafa Karasakal, Genelkurmay Başkanlığı'nın önünde helikopterden açılan ateş sonucu şehit oldu. Vurulduktan sonra 40 dakika ambulans bekleyen Karasakal, babası ve iki kardeşinin gözleri önünde şehit oldu.

MUSTAFA KAYMAKÇI

37 yaşında, bir çocuk babası Kaymakçı Üsküdar Belediyesi'nde çalışıyordu. Cumhurbaşkanımız Erdoğan'ın çağrısıyla abdestini alıp evden çıktı, 15 Temmuz Şehitler Köprüsü'ne gitti. Darbecilerin karşısına kahramanca dikilen ve omzuna isabet eden kurşunla yaralanan Kaymakçı, hastaneye götürüldüğü sırada şehadete kavuştu.

MUSTAFA KOÇAK

1982 Yozgat doğumlu Mustafa Koçak, sabaha karşı Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nin önüne atılan bomba sonucu şehit düştü.

MUSTAFA SERİN

46 yaşında, 2 kız babasıydı. Güneydoğu'da keskin nişancı olarak görev yapan ve defalarca ölümden dönen Serin, şehit olmayı hayal ediyordu. 15 Temmuz hain darbe girişimi sırasında bombalanan Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'nda şehit düştü. Lösemi tedavisi gören kızı Ela için Mustafa Serin'in arkadaşı Nuri Önal şu ifadeleri kullandı: "Kızı şimdi 10 yaşında tedavisinin bitmesine bir yıl kaldı. Bir baba kızını bu kadar sevemez. Baba kız arasında böyle bir aşk görmedim. Maalesef, darbeciler onları ayırdı."

MUSTAFA SOLAK

1973 doğumlu Şehit Mustafa Solak, evinde uyurken gelen bir telefonla darbeden haberdar olmuş ve hiç düşünmeden meydanlara koşmuştu. Hain darbecilerin kurşunlarıyla Beştepe’de şehit edildi.

MUSTAFA TECİMEN

1965 Hatay doğumlu Ankara Gölbaşı Özel Harekat Daire Başkanlığı’nda 3. Sınıf Emniyet Müdürü olarak görev yapan Mustafa Tecimen, daireye düşen ilk bombadan sonra görev başına koştu. Özel Harekat Daire Başkanlığı’na yapılan ikinci bombalı saldırıda şehit düştü.

MUSTAFA YAMAN

1985 Bartın doğumlu. Ankara Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'nın camisinde imamlık yapan Mustafa Yaman, 15 Temmuz akşamı başkanlığın bombalanması üzere polislere yardımcı olmak üzere evden çıktı. FETÖ'cü hainlerin saldırılarında kendisi de şehit oldu.

MUTLUCAN KILIÇ

1998 Ankara doğumlu. Henüz 17 yaşındaydı. Ailesinin ilk göz ağrısı olan ve 8 yıl hasretten sonra dünyaya gelen Kılıç, garsonluk yapıyordu. Babasıyla beraber gece yarısından sonra dışarı çıkan Kılıç, hasta yatağından kalkarak vatani için mücadele etmeye gitti. Ve Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nin önünde FETÖ'cü hainler tarafından vurularak darbenin en genç şehitlerinden biri oldu.

MUZAFFER AYDOĞDU

36 yaşındaydı ve 4 yaşında bir kız çocuğu babasıydı. Dört kurşunla şehit edildi. Cumhurbaşkanı'nın çağrısıyla Genelkurmay'ın önüne, darbeci hainlere direnmeye geldi. Son sözleri “Çocuklarıma iyi bakın, ailem size emanet” oldu.

MÜNİR ALKAN

Polis memuruydu Münir. 41 yaşında, evli ve bir çocuk babasıydı. Yıllarca Hakkari'de terörist kovalamış ve en sonunda İstanbul'da bulmuştu hainleri. Koruması olduğu İstanbul İl emniyet müdürünü muhafaza ederken şehit düştü. Cenazesi, Tekirdağ'da ki şehitliğe defnedildi.

MÜNİR MURAT ERTEKİN

47 yaşındaydı. On çocuklu bir ailenin evladı olarak dünyaya gelmiş, hayatı zorluklarla geçmişti. Bir Özel Harekat Polisi olarak hayatı terörle mücadeleye adanmıştı. Gölbaşı Özel Harekat Dairesi'ne atılan bombalar sonucu şehadete yürüdü.

NECATİ SAYIN

63 yaşında, inşaat mühendisiydi. Kendi şirketi vardı. Ağrı'da bir cami yaptırıyordu. Şehit olmayı çok istiyordu. Namazlardan sonra duasına mutlaka bunu da eklerdi. O gece damadıyla birlikte Genelkurmay'a oğlu ise havalimanına gitmişti. Genelkurmay önünde vuruldu, hastanede şehit oldu. Şehit olduğunda cebinden şehit olmak için okuduğu o dua çıktı.

NECMİ BAHADIR DENİZCİOĞLU

Giresunlu, Erdoğan sevdalı olan Şehit Necmi Bahadır Denizcioğlu 50 yaşında, evli, 22 ve 9 yaşlarında iki kız babasıydı. 15 Temmuz akşamı olaylar başladığı sırada eşi Pınar Denizcioğlu ile telefonla görüşmüş ve “Bu hainleri biliyoruz, biz de çıkacağız bu çapulculara vatani böldürmeyiz. Sadece oy vermekle olmaz” demişti. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde darbeci hainlere karşı direnen Denizcioğlu, helikopterden açılan ateş sonucu şehit düştü.

NEDİP CENGİZ EKER

41 yaşındaydı. Çevresi, “Arkasından ağlayanı olmasın diye yıllarca evlenmek istemediği için bekâr” olduğunu söylüyor. 15 Temmuz gecesi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan için koruma görevi verildi. Yanındaki ekiple birlikte Marmaris’e, Cumhurbaşkanı’nın kaldığı otele gitti. İlk önce oteli tarayan darbeci hainler, sonrasında otelin etrafına gizlendi. Şehit Eker’in de içinde bulunduğu polis ekibinin yaklaşmakta olduğunu gören hain darbeciler namluları onlara çevirdiler. Olay yerinde şehadete kavuştu.

NİYAZİ ERGÜVEN

1990 doğumlu. Ankara Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'nda görevli olan Niyazi Ergüven, 15 Temmuz darbe girişimi gecesine daireye atılan ikinci bombalı saldırıda şehit düştü. Şehit Polis Memuru Ergüven, tayin görevi bittikten sonra evlenmek istiyordu.

OĞUZHAN YAŞAR

Oğuzhan Yaşar, 23 yaşında bekar. 15 Temmuz hain darbe girişimi gecesinde Cumhurbaşkanlığı Külliyesi önünde darbecilere karşı direnişe ilk koşanlardandı. Beştepe'ye atılan bombalar nedeniyle başından ağır yaralanarak hastaneye kaldırıldı. 20 gün yaşam mücadelesi verdikten sonra şehit oldu. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Oğuzhan Yaşar'ın aziz hatırasını "23 yaşında, 1.95 boyunda bir fidan. Dünya güzeli bir fidan. Şehadetle bir başka güzelleşmiş. Morgda da cemalini göreyim istedim. İndim bir de cemalini izledim" sözleriyle yâd etti.

ONUR ENSAR AYANOĞLU

27 yaşındaki Onur, henüz iki ay önce nişanlanmıştı. Sevdiği ile evlilik hayalleri kuruyordu. 15 Temmuz Şehitler Köprüsü'nde bir vatandaşımızı kurtarmaya çalışırken boynundan ve göğsünden vurularak şehit düştü.

ONUR KILIÇ

23 yaşında Recep Tayyip Erdoğan sevdalısı bir gençti. Taksicilik yapıyordu. “Baba, devletimiz karıştı, ihtilal oluyor, ben gidiyorum, vatanı savunmaya gidiyorum, hakkını helal et” diyerek evden çıktı, köprüdeki hain darbeciler tarafından şehit edildi.

ORHUN GÖYTAN

Kardeşiyle birlikte darbe girişimini duyar duymaz sokağa çıkan 36 yaşındaki Orhun Göytan, gemi acentesi işletmecisiydi. Acıbadem Türk Telekom önünde araçları taranan kahramanlarımızdan Orhun şehadet mertebesine, kardeşi Kenan ise gazilik mertebesine erişti.

OSMAN ARSLAN

56 yaşında, biri kız, ikisi erkek üç çocuk babası, emekli bir askerdir. Darbe girişiminin olduğunu öğrendi ve komşusuyla hemen meydana inmeye karar verdi. Çıkarken eşine bir miktar para bıraktı ve “ya şehidim ya gazi, bunlar size lazım olur” dedi. Genelkurmay’ın önünde hain kurşunların hedefi oldu ve şehit oldu...

OSMAN EVSAHİBİOĞLU

1985 doğumlu. Annesiz ve babasız büyüdü. 5 yaşında bir aile tarafından Çocuk Esirgeme Kurumu'ndan evlatlık alınan Evsahibioğlu, zorlu yaşamının ardından henüz 31 yaşında FETÖ hainleri tarafından şehit edildi. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısı üzerine dışarı çıkan Evsahibioğlu, Beştepe Külliyesi'nin önünde iki arkadaşıyla birlikte şehadete kavuştu.

OSMAN YILMAZ

İstanbul Çengelköy'de yaşıyordu. 46 yaşındaydı, üç çocuğu vardı. Döşemelik kumaş satan bir dükkanın geliriyle kıt kanaat geçiniyordu. "Biz kim şehitlik kim? Nerede bize şehitlik? Bizi şehitlik bulmaz, biz o mertebeye yakışır mıyız?" derdi. Çengelköy'de bir başka gaziye yardım etmeye çalışırken G3 mermisiyle başından vuruldu, oracıkta şehit oldu.

OZAN ÖZEN

23 yaşında çiçeği burnunda bir polis memuruydu. Nişanlıydı, evlilik hazırlığı yapıyordu. Polis aracında “Biz darbeci değiliz” diyerek kendilerine sığınan askerleri taşıyordu. Orhanlı’daki gişelerde seyir halindeyken hainler tarafından başından vurularak şehit düştü.

ÖMER CAN AÇIKGÖZ

21 yaşında henüz hayatının baharındaydı. Hukuk Fakültesi’nde okuyordu. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın çağrısı üzerine sokağa çıktı. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nin önüne giden Açıkgöz, helikopterden açılan ateş sonucu göğsünden vuruldu. Hastanede ameliyata alınan Ömer Can Açıkgöz, okumak için geldiği Ankara’da şehit düştü.

ÖMER CANKATAR

33 yaşındaydı Ömer Cankatar. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde darbecilere direnirken, tıpkı annesine söylediği gibi tek kurşunla şehit oldu. Hem çalışıp hem okuyarak kardeşlerinin okul masraflarını karşılayan müşfik bir ağabeydi. Şehit Ömer Cankatar, 17 Temmuz Pazar günü Edirnekapı Şehitliği'ne defnedildi.

ÖMER HALİSDEMİR

42 yaşındaki Astsubay Kıdemli Başçavuş Ömer Halisdemir Özel Kuvvetler Komutanlığı'nda çalışıyordu. Zekai Aksakallı Paşa darbecileri durdurma emrini verirken "Oğlum, sana vatanımız ve milletimiz adına tarihi bir görev veriyorum. Tuğgeneral Terzi vatan hainidir, isyancıdır. Onu karargâha girmeden öldür. Bunun sonunda şehadet var. Biliyorsun seninle yirmi yıllık beraberliğimiz var. Hakkını helal et." dedi. Tereddütsüz cevap verdi: "Baş üstüne komutanım. Hakkım helal olsun. Siz de helal edin." O gece hain darbeci paşayı vurarak ülkenin medar-ı iftiharı oldu. Şehadet şerbetini içti. Naaşından otuz mermi çıkartıldı.

ÖMER İPEK

1982 Ankara doğumlu. FETÖ'nün darbe girişimine karşı durmak için Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün önüne giden ve cuntacılar tarafından şehit edilen 34 yaşındaki Ömer İpek, geride sekiz yıl sonra kavuştuğu 4 aylık ikizlerini bıraktı.

ÖMER TAKDEMİR

Henüz 20 yaşında idi. Askere gitmesine çok kısa bir süre kala Kazan'da verilen dokuz şehidin arasında katılan Takdemir, darbe girişimi gerçekleştiği sırada bir düğündeydi. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısıyla dışarı çıkan ve babasından Akıncılar Üssü'ne gitmek için izin alan Takdemir, 23.30'da evden ayrıldı. Daha sonra şehit olduğu haberi geldi.

ÖNDER GÜZEL

46 yaşında, üç kız babasıydı. Ankara Özel Harekât Daire Başkanı Yardımcısı, 2. Sınıf Emniyet Müdürü olan Şehit Önder Güzel çevresi tarafından görevindeki tecrübesi ve şehit olma arzusu ile biliniyordu. Şehidin annesi Gülşen Güzel, “Kuzum böyle olmasını istiyordu. Benim oğlum vatana ihanet etmedi. Benim kuzum vatanını severdi. Benim oğlum sonunda muradına erdi, şehit oldu” diyerek oğlunu defnetti.

ÖZCAN ÖZSOY

Evli ve 1 çocuk babası olan 30 yaşındaki Özcan Özsoy, FETÖ darbe girişimine karşı direnmek için gittiği Beştepe Jandarma Genel Komutanlığında darbeci askerlerin kurşunuyla başından vurularak yaranlandı. 4 ay boyunca hastanede tedavi gören Özsoy 12 Kasım'da şehit oldu.

ÖZGÜR GENCER

31 yaşında, iki çocuğu vardı. annesi Zennuriye Gençer'in, "Oğlum gitme" sözüne, "Buna gidilir anne" dedi ve Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nin yolunu tuttu. Sabah namazı vakti Millet Camii'nin önüne atılan bomba ile şehit oldu.

ÖZKAN ÖZENDİ

55 yaşında evli ve altı çocuk babasıydı. Üç kız ve üç erkek çocuğu olan Özkan Özendi, şehit olmadan yaklaşık 3 ay önce ilk torununu kucağına aldı ve kulağına kendi ismini okudu. Genelkurmay Başkanlığı önünde tankların önüne kendini siper ederek şehadete kavuştu.

RAMAZAN KONUŞ

Ankara'ya ailesiyle birlikte tatile gelmişti. Cumhurbaşkanımızın çağrısının ardından eşi ve kızına “Bugün şehit olma günü. Bu bir vatan mücadelesi, bugün ölmeyeceksek ne zaman öleceğiz?” dedi. Genelkurmay'ın önünde vatan hainlerinin helikopterden attığı bomba sonucu, 49 yaşında şehit düştü. Geriye aynı bombayla yaralanan bir eş ve bir kız bıraktı...

RAMAZAN MEŞE

25 yaşındaki genç kahramanlarımızdan Ramazan'a şehit olmak protestolarda nasip oldu. 18 Temmuz günü DHKP-C'li teröristler tarafından Nurtepe Köprüsü'nde açılan ateş sonucu şehit düştü.

RAMAZAN SARIKAYA

İstanbul Büyükşehir Belediyesi önünde vuruldu, bir ay sonra hastanede şehit oldu. 53 yaşındaydı. Şehadetinin ardından oğlunun o vakur cümleleri akıllarda kaldı: “İnşallah biz de o mertebeye ulaşırız. inşallah ölümümüz o şekilde olur. Ben hiç üzülmiyorum, mutluyum. Vefat etmek için en güzel yolu buldu.”

RECEP BÜYÜK

38 yaşında, beş kardeşiler. Anne ve babasıyla birlikte yaşıyordu, henüz evlenmek nasip olmamıştı. Darbeyi duyunca Kısıklı'ya koştu kardeşiyle. Boğaziçi Köprüsü gişeleri önünde sol göğsünden vuruldu. Sabah ezanı okunurken hastanede şehit oldu.

RECEP GÜNDÜZ

Boğaziçi Köprüsü'nde getirdiği salavatlarla yürüyen 27 yaşındaki şehidimiz Recep, yanındakilerle helalleşmesinin ardından G3 mermisi ile bacaklarının arasından vurularak kaldırıldığı hastanede şehit düştü.

RESUL KAPTANCI

33 yaşında hayatının en güzel anlarını bekleyen bir esnaftı. 16 Temmuz günü sevdiği kızı isteyecek olan Kaptancı, çiçeğini, çikolatasını, yüzüğünü hazırlamış, büyük bir heyecanla o anın gelmesini bekliyordu. Haberi alır almaz Genelkurmay Başkanlığı'na doğru koştu. Şehit olmayı göze alıp giderken sosyal medya hesabından “Biz varken darbe neymiş! Vatani bu hainlere teslim etmeyelim, sokağa çıkın” dedi. Darbeci hainler tarafından açılan ateş sonucu ikisi kolundan, biri göğsünden, biri kafasından olmak üzere dört kurşunla şehit edildi.

RÜSTEM RESUL PERÇİN

18 yaşında hayatının baharında vatan için canını ortaya koydu. Resul Perçin, “Askere gidip uzman çavuş olup şehit olacağım” diyordu. Hayali olan şehadet makamına genç yaşında kavuştu. Beştepe’de hain darbecilerin kurşunlarına hedef oldu. Şehidin babası Necmi Perçin ise “Altı çocuğum var. Bütün çocuklarım vatan için feda olsun” diyerek oğlunu toprağa verdi.

SAİT ERTÜRK

Albay Sait Ertürk, 47 yaşındaydı. Hain gecede 66. Zırhlı Tugay Komutanlığının darbeye desteğinin engellenmesinde çok büyük bir katkısı olmuştu. Yine orada çıkan çatışmada beraberindeki polis arkadaşlarıyla birlikte şehit oldu. Komutanları, kendisinin o geceki girişimleriyle ilgili : “Sait olmasaydı, bugün İstanbul yoktu.” Tespitinde bulundular. Komutanın masasında şu dizeler bulundu: “Şu kopan fırtına Türk ordusudur ya Rabbi/ Senin uğruna ölen budur ya Rabbi/Ta ki yükselsin ezanlarla müeyyed namın/ Galip et, çünkü bu son ordusudur İslam’ın”

SALİH ALIŞKAN

15 Temmuz Gecesi şehadet şerbetini içen ilk şehitlerimizden olan 47 yaşındaki Salih Alışkan, Beylerbeyi'nde kıldığı yatsı namazı sonrası 15 Temmuz Şehitler Köprüsü'ne gitti ve orada şehit olmak ilk önce O'na nasip oldu. Üç çocuk babası Salih Alışkan, göğsünden vurulduğu kurşun sonucu şehit düştü.

SAMET CANTÜRK

20 yaşında yaşamının baharındaydı. Annesini ve babasını genç yaşta kaybetmişti. “Askere gitmeden şehit olacağım demişti.” Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığı'nda yaralandı. Darbeci askerlerin ambulansları engellemesi üzerine kan kaybından can vererek şehit oldu.

SAMET USLU

26 yaşında muhasebeci olan şehidimiz Samet, Üsküdar AK Parti'nin Gençlik kolları teşkilatı ile birlikte 15 Temmuz Şehitler Köprüsü'ne darbecilere karşı direnmeye gitti. Darbeci alçaklar tarafından açılan ateş sonucu yaralanan Samet, kaldırıldığı hastanede şehit düştü.

SEDAT KAPLAN

31 yaşında idi. Belediyede çalışıyordu. Çocuk yaşta yakalandığı mide kanserini yendikten sonra geçtiğimiz aylarda kemik kanserine yakalanmıştı. Tedavi için memleketi Trabzon'dan Ankara'ya giden Kaplan, 15 Temmuz gecesi yaşanan darbe girişimini televizyondan öğrendi. Cumhurbaşkanımızın çağrısından sonra Meclis'e koştu. Darbeci hainlerin kurşunlarıyla şehit düştü.

SEHER YAŞAR

Ölüm onları ayıramadı. Evliliğe ilk adım attıkları gece nişan törenlerinde şehit edilen 24 yaşındaki Komiser Yardımcısı Seher Yaşar ve nişanlısı polis memuru Halil Gürsel, birlikte Özel Harekât Daire Başkanlığı'nda şehit olarak o gecenin en acı hikâyelerinden birini yazdılar.

SELİM CANSIZ

Recep Tayyip Erdoğan'ın kıyam çağrısı geldiğinde Selim'in ayağı alçıdaydı. Ayağındaki alçı kendisini onurlu mücadeleden alıkoyamazdı. Ve söküp attı alçısını. Genelkurmay ın önünde vuruldu Selim; sabah 06:30 da şehit oldu.

SERDAR GÖKBAYRAK

İstanbul Terörle Mücadele Şubesi'nde görevliydi Serdar Polis. Hainlere karşı kahramanca çatışırken yürüdü şehadete. Üç güzel evladından en küçük olanı 11 yaşındaki Alperen, üniformayla katıldı şehit babasının cenazesine.

SERHAT ÖNDER

Şehit Serhat Önder 41 yaşında, iki çocuk babasıydı. Türk Kızılayı Küçükesat Bölge Başkanlığı'nı yürütüyordu. Mazlum'a yardım ediyor, muhtaca el uzatıyordu. Almanya'da doğup büyüyen ve Union of European Turkish Democrats adındaki Avrupalı Türk Demokratlar Birliği'nin kurucularından olan Serhat Önder, ülkesinde de demokrasiye sahip çıkmak için gittiği Genelkurmay Başkanlığı önünde darbecilerin attığı bombanın hedefi oldu. Vücuduna giren şarapnel parçaları sebebiyle şehit düştü.

SERKAN GÖKER

39 yaşında, evli, dört çocuk babasıydı.

25 Mayıs 2016'da kendi şirketini kurmak için Özel Harekât Polisliği'nden istifa eden Serkan Göker, 15 Temmuz gecesi Gölbaşı Özel Harekât Dairesi'nde eski mesai arkadaşlarının yanındaydı. Darbeci hainler tarafından F-16 savaş uçaklarının yaptığı bombardımanda aynı kaderi paylaşarak şehit oldular.

SERVET ASMAZ

44 yaşında ve üç çocuk babasıydı Gümüşhaneli Servet Asmaz. Kardeşiyle beraber yürümüşlerdi Şehitler Köprüsü'ne. Hain kurşunlarla vuruldu ve sabah 06:30 da şehit oldu. Ailesi Servet Asmaz'ın Şlhadedi için, "Şehit olduğu için gururluyuz, biz zaten ne için yaşıyoruz ki inşallah biz de şehit oluruz." diyerek ders verdi dostu düşmana.

SEVDA GÜNGÖR

26 yaşında bekârdı. Ailesine evlenmeye karar verdiğini yeni söylemişti. Hayatı boyunca polis olmayı hayal eden Sevdâ Güngör 15 Temmuz hain darbe girişimi gecesi Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'nda teröristlerin bombalı saldırısı sonucu şehit oldu.

SEVGİ YEŞİLYURT

Beşikteki bebeğini bırakıp cepheye mermi taşıyan Nene Hatun'un sancağını 15 Temmuz gecesi meydanlarda taşıyan kadın kahramanlardan biriydi. 50 yaşındaki Sevgi Yeşilyurt "ölmek var dönmek yok" diyerek korkusuzca çıktığı 15 Temmuz Şehitler Köprüsü'nde tankların önünde hainler tarafından şehit edildi.

SEYİT AHMET ÇAKIR

26 yaşındaki Seyit Ahmet, sevdiği ile evliliğinde 1 yılı doldurmanın mutluluğunu yaşarken aldığı en güzel hediye saldırıdan 15 gün önce dünyaya gelen bebeği olmuştu. Eşi Gaziantep'te şehidimizden uzakta doğum yapmış ve şehidimiz daha bebeğini kucağına alamamıştı.

SUAT AKINCI

32 yaşında, tesisatçıydı. Hain darbe girişimini haber alır almaz sapanıyla FETÖ mensubu teröristlere karşı mücadele etmek için Genelkurmay Başkanlığı'nın önüne geldi. Teröristlerin bombalı saldırısıyla yaralandı ve kaldırıldığı Numune Hastanesinde şehit oldu.

SUAT ALOĞLU

42 yaşındaydı. Cumhurbaşkanımız Erdoğan'ın çağrısı üzerine Ulus'a kadar araba ile sonra yaya olarak büyük bayrağın altında yürüyen gruba katıldı. Tekbirler eşliğinde Genelkurmay Başkanlığı önüne geldiler. Suat Aloğlu, hain darbecilerin önce kurşunlarına sonra bombalarına hedef olarak şehit düştü.

SULTAN SELİM KARAKOÇ

Rizeli esnaf olan Sultan Selim Karakoç 42 yaşında evli, 3 çocuk babasıydı. Olayı duyar duymaz yola çıktı. Abdest almak için geri dönüp eşiyle helalleşti ve demokrasiyi savunmak için Genelkurmay Başkanlığı önüne geldi. Beyin tümörünü yenen Sultan Selim Karakoç, burada teröristlerin açtığı ateş sonucunda şehit düştü.

SÜMER DENİZ

42 yaşında, 2 çocuk babasıydı Sümer Deniz. O gece Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde darbeci hainler onu kalbinden vurdu. Geride kalan 4 yaşındaki oğlu Emir, babası için yazdığı mektubunda boğazları düğümleyen şu cümleleri yazdı: “Babacığım, seni o kadar çok özledim ki, tahmin edemezsin bile. Biz Ankara’da olsak bile, sen bizi kandırıp giderdin. Yaralı olmadığın iyi olmuş. Çünkü o güzel cennetin yüzünü göremeyebilirdin”

ŞENER DURSUN

2 çocuk babası 48 yaşındaki Şener Dursun 15 Temmuz gecesi FETÖ tarafından gerçekleştirilen darbe girişimi sırasında, amcası Mikail Dursun ile beraber Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ne doğru yola çıktı. Dikimevi'nden Kızılay'a gidişi kapatan tanklar nedeniyle Külliye'ye ulaşamadı. Binlerce insanın toplandığı bölgede tanklara karşı direnen Şener Dursun'un kalbi bu yaşananlara dayanamadı ve hastaneye kaldırıldı. Kalp krizi geçiren Dursun, hastanede şehit oldu.

ŞENOL SAĞMAN

43 yaşında evli ve bir çocuk babası olan Şenol Sağman, FETÖ mensubu hainlerin Boğaziçi Köprüsü'ne açtığı saldırılar sonucu olay yerinde şehadete yürüdü.

ŞEYHMUS DEMİR

28 yaşındaydı. En büyük hayali bir ev sahibi olabilmektir. Darbe girişiminden haberdar olur olmaz Cumhurbaşkanımızın çağrısı ile arkadaşlarıyla birlikte sokağa çıktı. Köprüdeki darbecilere karşı direnirken şehit edildi.

ŞİRİN DİRİL

33 yaşındaydı. Servis şoförlüğü yapıyordu. Cumhurbaşkanımıza “Tayyip Baba” derdi. Acıbadem’de kısıtılan Özel Harekat Polislerini kurtarmak için minibüsünü tankın önüne park etti. Darbecilerce açılan ateşle şehit oldu. Hastanede polisler “Bu adam, yaptığı kahramanlıkla yedi arkadaşımızın hayatını kurtardı” diyeceklerdi.

ŞUAYİP SEFEROĞLU

Evli ve 3 çocuk babası 42 yaşındaki Şuayip Seferoğlu, o karanlık gecede lideriyle birlikte meydanlarda olanlardan biri oldu. İstanbul Fatih Saraçhane Belediye binası önünde darbeci askerler tarafından açılan ateşle şehit edilen Seferoğlu, lokantacılık yapıyordu. Ekmeğinden, aşından önce gelen vatan için canını feda etti.

ŞÜKRÜ BAYRAKÇI

Evli ve 6 yaşında bir kız çocuğu babası olan 31 yaşındaki Şükrü Bayrakçı, o karanlık gece aracıyla eve giderken tankların ters yönden gittiğini görür görmez aracını tankı durdurmak için siper etmeye çalıştı. Milletin tanklarını kullanan hain darbeciler Bayrakçı'nın üzerinden geçince, tankın altında ezilerek şehit oldu. 31 yaşındaki Bayrakçı, Ümraniye Çakmak Köprüsünde şehit oldu.

TAHSİN GEREKLİ

39 yaşında, beş çocuk babası bir tekstilciydi. Darbe haberini alır almaz İstanbul Büyükşehir Belediyesi binasına gitti, hainlere karşı direndi. Veznecilerde açılan ateş sonucu şehit edildi.

TEVHİT AKKAN

60 yaşındaki Tevhit Akkan kendi gibi yiğit oğullarıyla milli mücadele direnişine katıldı. Genelkurmay Başkanlığı'nın önünde korkusuzca tankların üzerine doğru giderken açılan yoğun ateş bombardımanı sonucu şehit düştü. 2 oğlu ise gazilik mertebesine erişti.

TİMUR AKTEMUR

36 yaşında, üç çocuk babası bir esnaftı. 15 Temmuz gecesi evden çıkarken eşine, “Beyaz gömleğimi ver eğer üzerim kan olursa bayrağımızın rengini alır” demişti. Gişelerde darbecilerin açtığı ateş sonucu şehit düştü.

TOLGA ECEBALIN

27 yaşındaydı Tolga Ecebalın, evlenip boşanmıştı, iki çocuğu vardı. Yeniden evlenmek için niyetlendi, iki ay sonra düğünü vardı. Saraçhane'ye nişanlısıyla birlikte gittiler, şehadet ona nasip oldu.

TURGUT SOLAK

38 yaşında, 2 çocuk babası bir polis memuruydu. 15 Temmuz hain darbe girişimi gecesı Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'nda görevli olan Şehit Turgut Solak'ın son sözleri “Biz devletin bekçileriyiz” olmuştu.

TÜRKAN TÜRKMEN TEKİN

Şehit Türkan Türkmen Tekin 43 yaşında, 3 çocuk annesiydi. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, 'Meydanlara çıkın' çağrısını aldıktan sonra apar topar hazırlanmaya başladı ve ayakkabılarını bile giymeden terlikleriyle aşağı indi. "Vatanımız için, hadi çabuk olun!" diye bağırarak Esenler'deki Son Durak Karakolu'na kadar yürüdü. Dualar ederek havalimanına giderken bir anda ışıklar kesildi ve bir hainin kullandığı tankın altında kalarak eşinin kollarında şehit oldu.

UFUK BAYSAN

42 yaşındaki şehidimiz Emniyet Müdürü Ufuk Baysan Özel Harekât Daire Başkanlığı'nda görevindeydi. Binaya atılan ikinci bombada şehit oldu. Şehidimizin babası kendisinin müsterih olduğunu ve oğlunun bu görevi hakkıyla yaptığını dile getirdi.

UHUD KADİR IŞIK

17 yaşında, memlekete hayırlı bir vatandaş olmak için okuyan Çankırılı bir gençti. Babası ile Keçiören Aktepe'den Kızılay'a 3 saatlik bir yürüyüşün ardından sabaha karşı Kızılay'a vardıklarında karşılarında tankları ve ezilmiş arabaları gördüler. Baba Işık, oğluna "Sıkıntı var geri dönelim" dedi ancak Uhud "Madem sonuna kadar gitmeyecektik, niye buraya kadar geldik" cevabını verdi. Genelkurmay'ın önünde 3 kurşunla sırtından vurularak şehit oldu.

ÜMİT ÇOBAN

39 yaşında, 2 çocuk babası olan Şehit Ümit Çoban, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda yüzme antrenörüydü. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ne doğru ilerleyen Çoban, kalabalığın arasından ilerleyerek en öne geçti ve Külliye yakınlarındaki ilk şehitlerden biri oldu. Annesi Arife Çoban "Şehit ailesi olmak, her ana babaya nasip olmaz. Ne kadar üzülsün de Allah'ımın oğluma nasip ettiği unvanla gurur duyuyorum. Bir oğlum, bir de erkek torunum var. Vatanıma onlar da feda olsun"

ÜMİT GÜDER

63 yaşında, beş çocuk babasıydı. Emekli olduktan sonra öğrenci servis şoförlüğü yapıyordu. 15 Temmuz gecesi olayların duyulması ile birlikte FETÖ'nün darbe girişimine karşı direnmek için eşi Türkan ve 17 yaşındaki oğlu Mertcan ile birlikte 4. Ana Jet Üs Komutanlığı Akıncı Hava Üssü'ne gitti. F-16 uçaklarının kalkışını engellemek için mücadele ederken hainlerin kurşunlarına hedef olarak yaralandı. 5 gün süren yaşam mücadelesinin ardından şehit oldu.

ÜMİT YOLCU

20 yaşında hayatının baharında şehadet nasip oldu. Darbe haberini alır almaz Bayrampaşa Çevik Kuvvet binasının önüne gitti. Darbeci yarbayın halka doğrulttuğu silahı almaya çalışırken hainlerin kurşunlarına hedef oldu.

VAHİT KAŞÇIOĞLU

Darbeci hainlerin “Yaklaşma vururuz” sözlerine karşı gömleğinin yakasını açarak, “Adamsan vur, ben senin gibi vatan haini değilim. Sen vatan hainisin” sözleriyle karşılık veren 41 yaşındaki şehidimiz Vahit Kaşcioğlu, Sabiha Gökçen havaalanında şehit düştü.

VAROL TOSUN

Varol Tosun, Terörle Mücadele Şubesi’nde görevli bir polis memuruydu. Yıllarca Hakkari’de görev yaptıktan sonra Ankara’ya çıkmıştı tayini. Eşi ve iki çocuğuyla birlikte huzurlu bir hayatı vardı. 15 Temmuz gecesi de, eve erken gelip yemeğini yedi. Ama gecenin ilerleyen saatlerinde gelen telefonlarla darbe yapıldığını öğrendi. Ailesiyle vedalaşıp Emniyet Müdürlüğü’ndeki görev yerine koştu. Helikopterden açılan ateş sonucunda şehit oldu.

VEDAT BARCEĞCİ

Cumhurbaşkanımızın çağrısı üzerine motosikletiyle Sabiha Gökçen Havalimanına giderken yollarını kapalı olduğu gören 28 yaşındaki şehidimiz o gece mücadeleyi bırakmamak için çıkmıştı bir kere. Darbecilerin TV kanallarına baskın yaptığını duyunca mücadele için Doğan Medya'nın önüne giderken açılan ateş sonucunda şehit düştü.

VEDAT BÜYÜKÖZTAŞ

36 yaşında, mobilyacıydı. 4 yıl önce yaşanan elim trafik kazasında eşi ve iki çocuğunu kaybetti. Darbe kalkışmasından, iş arkadaşı Yusuf Çelik ile Kızılay'da yemek yerken haberdar olan Vedat Büyüköztas, arkadaşıyla birlikte hemen Genelkurmay Başkanlığı'nın önüne gitti. Genelkurmay Başkanlığı'nın önünde helikopterlerden açılan ateş sonucu olay yerinde şehit oldu. Arkadaşı Yusuf Çelik ise kaldırıldığı Numune Hastanesi'nde şehadete erişti.

VELİD BEKTAŞ

30 yaşında, Mardinli Özel Harekât Polisiydi. O karanlık gecede görev yaptığı Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'na hainler tarafından atılan ikinci bombada şehit oldu.

VOLKAN CANÖZ

“Ne olursa olsun, Cumhurbaşkanımız çağırıyor” diyerek küçük kardeşi Bilal'i alarak mahalledeki arkadaşlarıyla vatani savunmak için Emniyet Müdürlüğü'nün önüne geldi. Korkusuzca bir tankın üzerine çıktı ve içindeki hain darbeyi çekerek çıkardı. Darbecinin beylik tabancasından çıkan kurşunla şehit oldu.

VOLKAN PİLAVCI

36 yaşında, evli, iki çocuk babasıydı.
Haberi alır almaz meydanlara birlikte koştuğu kardeşleri ile “Uyuma Ankara!
Uyuma Ankara!” diyerek halkı meydanlara çağırdı.
Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde hainlerin açtığı ateş sonucu yaralandı. Sağ
böbreğinden vurulan ve ağır yaralı olarak hastaneye kaldırılan Volkan Pilavcı,
iki kurşunun da vücuttan çıkarılamaması sonucu şehit oldu.

YAKUP KOZAN

Hainlere karşı vatanını savunmak için Genelkurmay Başkanlığı önüne giden
şehidimiz 42 yaşındaki Yakup Kozan, açılan ateş sonucu bulunduğu yerde
hayatını kaybetti.

YAKUP SÜRÜCÜ

29 yaşında şehadete yürüyen hafız Yakup Sürücü eşine “Vatan meselesi gitmem lazım, bekle geleceğim” diyerek gitti. Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı’na açılan ateş sonucu Hakk’a yürüdü.

YALÇIN ARAN

36 yaşında, beş çocuk babasıydı. İstanbul Büyük Şehir Belediyesi’ne ait kepçeyle tankı durdurmaya çalışırken darbeci hainlerin uzun namlulu silahlarla kepçeye ateş etmesi sonucu şehit oldu.

YASİN BAHADIR YÜCE

32 yaşında polis memuruydu. Göreve çağırılır çağrılmaz gittiği Gölbaşı Özel Harekat Daire Başkanlığı'nda darbeci hainlerin attığı bomba sonucu şehit düştü. Baba olmayı bekleyen Yasın Bahadır Yüce, şehit olmadan önce arkadaşlarına, “Çocuğumun adı Yasın Bahadır olacak” demişti.

YASİN NACİ AĞAROĞLU

22 yaşındaydı, henüz öğrenciydi. Tek ders sınavını vermek üzere Ankara'ya gelen Hukuk Fakültesi son sınıf öğrencisi Yasın Naci Ağaroğlu, 15 Temmuz gecesi Genelkurmay Başkanlığı önünde helikopter ateşiyle şehit edildi. 22 yaşındaki Ağaroğlu, şehit olduktan sonra mezun oldu ve diploması ailesine teslim edildi.

YASİN YILMAZ

35 Yaşında, evli ve bir çocuk babası olan Yasın Yılmaz, Kahramankazan'da bir markette işçi olarak çalışıyor ve ek iş olarak terzilik yapıyordu. Gece 01.30'da uyanarak olaylardan haberdar oldu. Hiç tereddüt etmeden vatani için sokağa çıkan ve Kazan'a "Kahraman" unvanını veren şehitlerimizden biri oldu.

YILDIZ GÜRSOY

42 yaşında, bir çocuk annesiydi. Özel bir şirkette çaycılık yapıyordu. Televizyon izlerken yaşanan kalkışmadan haberdar oldu ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın çağrısı ile "Anne ben ya gelirim ya gelmem. Hakkını helal et" diyerek Genelkurmay Başkanlığı'nın önüne geldi. Burada hain darbeciler tarafından halkın üzerine atılan bombadan sıçrayan şarapnel parçasının sağ kulağının arkasına gelmesi ile kafasından yaralandı. Gazi hastanesinde tedavi altına alındı ancak yedi gün boyunca verdiği yaşam mücadelesinin ardından şehit düştü.

YILMAZ ERCAN

39 yaşındaki şehidimiz darbe haberini duyar duymaz “gün bugündür” diyerek Kısıklı’ya gitmek üzere dışarıya çıktı. Motosikleti ile yaralıları hastaneye taşırken görülmüştü. Darbecilerin açtığı ateş sonucu adını kahramanlarımızdan alan Köprü’de şehit oldu.

YUNUS EMRE EZER

Sayın Cumhurbaşkanımızın çağrısıyla sokağa çıkan 38 yaşındaki Y. Emre Ezer, hain darbe ve işgal girişimine engel olmak için önce Vatan Caddesi’ndeki Emniyet Müdürlüğü binasına, sonra da Saraçhanédeki Büyükşehir Belediyesi’ne gitti. Göğsü vatan sevgisi ile dolu Ezer’in o gece abdestini alıp, Maun suresini okuyarak evden çıkmış ve darbeci hainler tarafından kalbinden vurularak şehit edilmişti. Şehidimiz son sözleri “Bu geceyi alırlarsa yüz sene daha ellerindeyiz” oldu.

YUNUS UĞUR

24 yaşında ve 2 aylık nişanlı Yunus, ihanet başladığında göreve gelmişti. Hainlerin uçakla düzenlediği saldırıda şehadete kavuştu. Cenazesi Adana'da toprağa verildi; ismi Seyhan'da bir okulda ebedileşti.

YUSUF ÇELİK

Darbe girişimini duyar duymaz sokağa koştu. FETÖ'cü hainlerin işgal etmek istediği yerlerin başında gelen Genelkurmay Başkanlığı'nın bulunduğu yere ilk gidenlerden olan Yusuf Çelik, tereddüt etmeden tankların önüne yattı. Darbeci askerler tarafından şehit edildi.

YUSUF ÇELİK

64 yaşındaki 3 çocuk babası şehidimiz Yusuf Çelik, Almanya'dan bayram tatili için Ankara'ya gelmişti. Genelkurmay Başkanlığı önünde cuntacılarla tankın üzerinde kahramanca mücadele ederken yaralanıp kaldırıldığı hastanede şehit düştü.

YUSUF ELİTAŞ

Aksaraylı öğretmen olan Şehit Yusuf Elitaş, 36 yaşında, evli, 2 çocuk babasıydı. Hain darbecilere direnmek için Genelkurmay Başkanlığı önüne giden Elitaş, 02.40'da teröristler tarafından helikopterden açılan ateş sonucu şehit edildi.

ZAFER KOYUNCU

45 yaşında, 2 çocuk babasıydı. 4 yaşında annesiz kalmış ve anneannesi tarafından büyütölmüştü. İkinci Sınıf Emniyet Müdürü olarak Özel Harekât'ta görevliydi. 15 Temmuz hain darbe girişimi sırasında bombalanan Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'nda şehit düştü. Kendisi öksüz büyümüşü, çocukları ise hainler tarafından yetim bırakıldı.

ZEKERİYA BİTMEZ

57 yaşında, dört çocuk babasıydı. Darbe girişimini duyunca "Ülke elden gidiyor" diyerek bisikletine atladığı gibi Atatürk Havaalanı'na gitti. Tankları durdurmak isterken şehit oldu.

ZEYNEP SAĞIR

37 yaşında, polis, evli, 2 çocuk annesiydi. Kuveyt'te 3 yıl elçilikte görev yaptıktan sonra Türkiye'ye dönen 16 yıllık polis memuru Şehit Zeynep Sağır, görev yeri olan Manisa Özel Harekat Daire Başkanlığından, Temel Özel Harekat Kursu'na uzman eğitimci olarak katılmak üzere 1 Temmuz'da Gölbaşı Özel Harekât Daire Başkanlığı'ndaydı. FETÖ'cü hainlerin bombalı saldırısı sonucu şehit düştü.

ZİYA İLHAN DAĞDAŞ

31 yaşında astsubaydı. 15 Temmuz darbe girişiminden 4 gün önce Erzincan'dan Ankara'ya Kara Harp Okulu Bando Bölük Komutanlığı'na tayin oldu. Darbe gecesi Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısı üzerine sivil kıyafetle Genelkurmay Başkanlığı'nın önüne giden Astsubay Dağdaş, başına isabet eden tek kurşunla yaşamını yitirdi.

*“Sakın Allah yolunda
öldürülenleri ölmüşler sanmayın!
Aksine onlar hep hayattadırlar,
Rablerinin katında
rızıklandırılırlar.”
(Âl-i İmran Suresi 169.Ayet)*

KAYNAKÇA

Afyoncu, E. (tarihsiz), “Türkiye’yi İşgal Teşebbüsü, 15 Temmuz 2016”, Broşür, baskı yeri ve tarihi yok.

Afyoncu, E., Ahmet Ö. ve Uğur D. (2016) *Osmanlı İmparatorluğu’nda Askeri İsyanlar ve Darbeler*, Yeditepe Yayınları, 4. baskı, İstanbul.

Anadolu Ajansı (2016) *Dakika Dakika FETÖ’nün Darbe Girişimi*, 15-20 Temmuz.

Başer, Ertuğrul (2016) “Bir fatiha: Arkadaşım Ahmet Aşık’ın ruhuna mektup”, *Serbestiyet*, 30 Temmuz 2016, <http://www.serbestiyet.com/yazarlar/ertugrul-baser/bir-fatih-ha-arkadasim-ahmet-asikin-ruhuna-mektup-707621> (Erişim tarihi: 06.07.2017)

Bedir Erişti, S., Kuzu, A.; Kabakçı Yurdakul, I; Akbulut, Y. & Odabaşı, H. F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Feroz A (2016), “Cumhuriyet Türkiye’inde Siyaset ve Siyasi Partiler”, *Türkiye Tarihi (1839-2010)*, *Modern Dünya’da Türkiye*, ed. Reşat Kasaba, çev. Zuhâl Bilgin, Kitap Yayınevi, 2. baskı, İstanbul, s. 229-274

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (2017) *15 Temmuz Şehitleri*, İstanbul.

Öner, N. (1986). *Milli Zihniyet ve Milli Birlik*, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.

S. Boisier, “Territorial Development and the Construction of Synergetic Capital...” aktaran, Erol Çakmak, *Yerel Ekonomi ve Bölgesel Kalkınma Ajansları*, İmaj Yayınevi, 2006, s. 112.

Smith, A. D. (1999) *Milli Kimlik*, (Tercüme: Bahadır Sina Şener), İstanbul: İletişim Yayınları, 2. Basım, 1999.

TÜİK (2011). *Nüfus ve Konut İstatistikleri*, Ankara.

TÜİK (2015). *TÜİK 2015 Yılı Eğitim istatistikleri*, Ankara.

TÜİK (2015). *TÜİK Doğum İstatistikleri*, Ankara.

- TÜİK (2015). *TÜİK Türkiye Medeni Durum Göstergeleri*, Ankara.
- TÜİK (2016). *Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması*, Ankara.
- TÜİK (2016). *TÜİK Demografik Göstergeleri*, Ankara.
- TÜİK (2016). *TÜİK Hanehalkı İstatistikleri*, Ankara.
- TÜİK (2016). *TÜİK İstatistiklerle Aile*, Ankara.
- TÜİK (2016). *TÜİK İşgücü İstatistikleri*, Ankara.
- TÜİK (2016). *TÜİK Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı (UEİVT)*, 2016, Ankara.
- Türk-İş (2017). *Türk-İş Açlık ve Yoksulluk Sınırı*, Şubat, 2017: (<http://www.turkis.org.tr/SUBAT-2017-ACLIK-VE-YOKSULLUK-SINIRI-d1416> Erişim tarihi: 06.07.2017)
- Yalçın, D. (2005) *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-II*, haz. Durmuş Yalçın vd, AKDTYK, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2005, s. 519-643.
- Yeni Şafak (2016) “15 Temmuz Dijital Kütüphanesi”, <http://www.yenisafak.com/15temmuz/> (Erişim tarihi: 08.07.2017).
- Yücel, M. S. (2016) *Çankaya’dan Beştepe’ye Türkiye’de Cumhurbaşkanı Seçimleri*, Ülke Yayınları, 1. Baskı.

KISALTMALAR

- AA:** Anadolu Ajansı
AK Parti: Adalet ve Kalkınma Partisi
AKDİTK: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
ANAP: Anavatan Partisi
ASPB: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BAG-KUR: Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu
CHP: Cumhuriyet Halk Partisi
CIA: Merkezi İstihbarat Teşkilatı
CMP: Cumhuriyetçi Millet Partisi
DSP: Demokratik Sol Parti
DTP: Demokratik Toplum Partisi
DYP: Doğru Yol Partisi
EDOK: Eğitim ve Doktrin Komutanlığı
Emekli Sandığı: Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı
FETÖ: Fethullahçı Terör Örgütü
HAK-İŞ: Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu
HP: Hürriyet Partisi
HSYK: Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
İŞKUR: Türkiye İş Kurumu
KOM: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı
MGK: Milli Güvenlik Kurulu
MHP: Milliyetçi Hareket Partisi
MİT: Millî İstihbarat Teşkilatı
MP: Millet Partisi
OHAL: Olağanüstü Hal
PDY: Paralel Devlet Yapılanması
RP: Refah Partisi
SADEFE: Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dernekleri Federasyonu
SSK: Sosyal Sigortalar Kurumu
STK: Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TSK: Türk Silahlı Kuvvetleri
TSSB: Travma sonrası stres bozukluğu
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRGEV: Türkiye Gençlik ve Eğitime Hizmet Vakfı
TÜRKSAT: Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme A.Ş.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1	1950, 1954, 1957 Seçim Sonuçları	34
Tablo 2	15 Temmuz Darbe Girişimine Karşı Verilen Mücadeledeki Şehit ve Gazilerimiz	58
Tablo 3	Görüşülen Kişilerin Şehidimize Olan Yakınlığı	73
Tablo 4	Şehitlerimizin Doğum Yerleri	75
Tablo 5	Şehitlerimizin Yaşadıkları Yerler	77
Tablo 6	Şehitlerimizin Yaş Dağılımı	79
Tablo 7	Şehitlerimizin Meslekleri	85
Tablo 8	Şehitlerimizin Hanehalkı Sayısı	87
Tablo 9	Şehitlerimizin Hanesinde Birlikte Yaşadığı Kişiler	88
Tablo 10	Şehitlerimizin İkamet Ettiği Konutun Durumu	89
Tablo 11	Şehitlerimizin Aylık Ortalama Gelir Durumu	91
Tablo 12	Şehitlerimizin Genel Ekonomik Durumu	93
Tablo 13	Şehitlerimizin Nasıl Şehit Edildikleri	95
Tablo 14	Gazilerimizin Doğduğu İllere ve Ülkelere Göre Dağılımı	99
Tablo 15	Gazilerimizin Yaşadıkları İllere Göre Dağılımı	100
Tablo 16	Gazimizin Halen İkamet Ettiği İlde Kaç Yıldan Beri Yaşadığı	101
Tablo 17	Gazilerimizin Yaş Dağılımı	102
Tablo 18	Gazilerimizin Meslekleri	108
Tablo 19	Gazilerimizin Kendisi Dâhil Hanehalkı Sayısı	110
Tablo 20	Gazilerimizin Aylık Ortalama Gelir Durumu	114
Tablo 21	Gazimizin Vücudunun Hangi Bölgesinden Yaralandığı	127
Tablo 22	Gazimizde Organ ya da Uzuv Kaybı Olup Olmadığı	128
Tablo 23	Gazilerimizin Hâlihazırdaki Psikolojik Durumu	129
Tablo 24	Gazilerimizin Yaralandığı Yerlerin Dökümü	131
Tablo 25	Gazilerimizin Nasıl ve Nerede Yaralandıklarına Dair Kendilerine Ait Bazı İfadeler	133
Tablo 26	Gazilerimiz ve Şehit Yakınlarımızın Beyanlarına Göre Kendileriyle İlgilenen Kurum ve Kuruluşlar	139
Tablo 27	Şehit Yakınlarımızın Aylık Ortalama Gelir Durumu	149
Tablo 28	Şehit Yakınlarımızın Genel Ekonomik Durumu	150
Tablo 29	Şehit Yakınlarımızın Hâlihazırdaki Psikolojik Durumu	151

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1	Demokrat Parti'nin Meşhur Sloganı ve Seçim Afişi	32
Şekil 2	Şehitlerimizin Cinsiyet Durumu	80
Şekil 3	Şehitlerimizin Medeni Durumu	81
Şekil 4	Şehitlerimizin Çocuk Sahibi Olma Durumu	82
Şekil 5	Şehitlerimizin Eğitim Durumu	83
Şekil 6	Şehitlerimizin Çalışma Durumu	84
Şekil 7	Şehitlerimizin Sosyal Güvence Durumu	86
Şekil 8	Şehitlerimizin İkamet Ettiği Konutun Mülkiyet Durumu	90
Şekil 9	Gazilerimizin Hanesinde Görüşme Yapılan Kişiler	98
Şekil 10	Gazilerimizin Cinsiyet Durumu	103
Şekil 11	Gazilerimizin Medeni Durumu	104
Şekil 12	Gazilerimizin Eğitim Durumu	105
Şekil 13	Gazilerimizin Çalışma Durumu	106
Şekil 14	Gazilerimizin Bir İşte Çalışmak İsteyip İstemedikleri	107
Şekil 15	Gazilerimizin Sosyal Güvence Durumu	109
Şekil 16	Gazilerimizin Hanesinde Birlikte Yaşadığı Kişiler	111
Şekil 17	Gazilerimizin İkamet Ettiği Konutun Durumu	112
Şekil 18	Gazilerimizin İkamet Ettiği Evin Mülkiyet Durumu	113
Şekil 19	15 Temmuz Darbe Girişimi Gecesi Cumhurbaşkanımızın Açıklamasının Milletimizi Bir Araya Getirmesindeki Etkisi	123
Şekil 20	15 Temmuz Darbe Girişimi Gecesi Okunan Birlik Selalarının Milletimizin Darbeye Karşı Direnmesine Etkisi	125
Şekil 21	Gazilerimizin Çatışmalarda Nasıl Yaralandığı	126
Şekil 22	Şehit Yakınlarımızın Çalışma Durumu	148
Şekil 23	Şehit Yakınlarımızın Kendilerine Sağlanan Haklar Konusunda Bilgi Sahibi Olma Durumu	152

Ekler

Ek 1:

Başbakanımızın Şehit Yakınlarımıza Bizzat Kendi El Yazısı ile Yazdığı Mektup

Ek 2:

Başbakanımızın Gazilerimize Bizzat Kendi El Yazısı ile Yazdığı Mektup

*“Ben bugüne kadar halkın gücünün
üstünde bir güç tanımadım.”*

Recep Tayyip Erdoğan

Recep Tayyip Erdoğan

